

**PROSTORNI PLAN
OPĆINE BANOVIĆI**
za period 2015.–2035. godine

IPSA INSTITUT SARAJEVO

Prostorni plan Općine Banovići za period 2015. - 2035.

Nosilac pripreme	Nosilac izrade
OPĆINA BANOVIĆI	IPSA INSTITUT
Alije Dostovića 1 75290 Banovići 035 743 400 info.desk@opcina-banovici.com.ba	Put života bb 71000 Sarajevo 033 276 340 ipsage@ipsa-institut.com

Broj ugovora: 15/ 8001

Stručni planerski tim:

Koordinator izrade Plana	Mr Lejla Hajro, dipl.ing.arh.
Odgovorni planer	Mr Lejla Hajro, dipl.ing.arh.
Prostorni planeri i saradnici	Tatjana Ristanović-Toholj dipl.prostor.planer Mr. Elvir Alić, dipl.ing.građ. Azra Hajro, dipl.ing.el. Jasmina Marić, MA, dipl.ing.arh. Nina Budim , MA, prostorni planer Andrea Pavlović, dipl.ing.arh. Damir Lukić, dipl.ing.arh. Ajla Sinan, MA dipl.ing.arh. Adna Bećar, MA, dipl.ing.arh. Ilma Begović, MA, dipl.ing.arh. Jasmin Meškić MA, dipl.ing.arh.

Direktor IPSA Instituta: **Enko Hubanić, dipl.ing.građ.**

Sarajevo, decembar 2017. godine

SADRŽAJ PLANA:

PROSTORNI PLAN OPĆINE BANOVIĆI
za period 2015. - 2035. godine

I - Tekstualni dio

1. Opći i posebni ciljevi prostornog uređenja
2. Projekcija prostornog razvoja
3. Projekcija razvoja prostornih sistema
4. Odluka o provođenju Prostornog plana

II – Grafički dio

1. Izvod iz plana višeg reda-Prostorni plan Tuzlanskog kantona 2005-2025
- 1a. Izvod iz plana višeg reda-Prostorni plan područja posebnih obilježja
Zaštićeni pejzaž Konjuh 2010-2030
2. Sintezni prikaz stanja prostornog uređenja
3. Sistem naseljenih mjesta
4. Urbana i ruralna područja sa ograničavajućim faktorima razvoja
5. Urbana područja i građevinska zemljišta – namjena površina
6. Urbana područja i građevinska zemljišta van urbanih područja sa režimima građenja
7. Poljoprivredno zemljište
8. Šumsko zemljište
9. Vode, vodne površine i vodna infrastruktura
10. Energetska infrastruktura i mineralne sirovine
11. Saobraćajna i telekomunikacijska infrastruktura
12. Prirodno, kulturno historijsko naslijeđe i turizam
13. Privredna, društvena i komunalna infrastruktura
14. Ugrožena područja
15. Sintezni prikaz korištenja prostora
16. Projekcija razvoja prostornih sistema
17. Projekcija razvoja privredne javne infrastrukture
18. Projekcija prostornih sistema razvoja okoline

SADRŽAJ:

OPĆI DIO	8
UVOD	25
1. OPĆI I POSEBNI CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA	36
1.1 Opći ciljevi prostornog razvoja	37
1.2 Posebni ciljevi prostornog razvoja.....	38
2 PROJEKCIJA PROSTORNOG RAZVOJA	45
2.1 Stanovništvo	45
2.1.1 Broj stanovnika	45
2.1.2 Starosno-polna i obrazovna struktura stanovništva.....	46
2.1.3 Vitalne karakteristike stanovništva	47
2.1.4 Broj, veličina i karakteristike domaćinstava	48
2.1.5 Zaposlenost.....	49
2.1.6 Migracije	49
2.1.7 Gustine naseljenosti	51
2.2 Sistem naselja po značaju, karakteru i dominantnoj privrednoj djelatnosti	52
2.3 Urbana područja i građevinska zemljišta van urbanih područja	57
2.3.1 Urbana područja	57
2.3.2 Građevinska zemljišta van urbanih područja	61
2.3.3 Režimi građenja	65
2.4 Poljoprivredna zemljišta	68
2.4.1 Obradiva i neobradiva zemljišta po namjeni	68
2.4.2 Kategorizacija poljoprivrednog zemljišta.....	70
2.4.3 Bilansi poljoprivrednog zemljišta po upotrebnoj vrijednosti	76
2.5 Šume i šumska zemljišta	76
2.5.1 Kategorizacija šumskog zemljišta	77
2.5.2 Bilans šumskog zemljišta	77
2.5.3 Šumsko-privredna područja	78
2.5.4 Zaštitne šume, zaštićene šume, šumski rezervati	79
2.5.5 Područja predviđena za pošumljavanje i prevođenje u vrijednije sastojine	81
2.5.6 Korištenje šuma i šumskog zemljišta	81
2.6 Vode i vodne površine	83

2.6.1	Bilans voda.....	83
2.6.2	Izvorišta	84
2.6.3	Sliv Turije	85
2.6.4	Sliv Litve (Oskove).....	85
2.6.5	Sliv Ribnice	87
2.6.6	Akumulacije površinskih kopova	87
2.6.7	Zaštitne zone i pojasevi	88
2.7	Vodna infrastruktura	89
2.7.1	Sistemi snabdijevanja vodom	89
2.7.2	Sistem prikupljanja i odvodnje otpadnih i oborinskih voda	100
2.7.3	Zaštita od voda	102
2.8	Mineralna nalazišta	103
2.8.1	Utvrđene rezerve.....	103
2.8.2	Eksploataciona polja(podzemni i površinski kopovi).....	107
2.8.3	Mogućnost korištenja površina nad podzemnim kopovima	110
2.8.4	Deponije jalovine	111
2.8.5	Eksploataciona polja planirana za sanaciju i rekultivaciju	111
2.9	Proizvodnja i prijenos energije	114
2.9.1	Elektroenergija	114
2.9.2	Termoenergija	145
2.10	Saobraćaj	148
2.10.1	Sistem saobraćaja i veza	148
2.10.2	Povezanost sistema sa saobraćajem u širem okruženju	153
2.10.3	Telekomunikacije.....	155
2.11	Privreda	156
2.11.1	Razvoj privrede i osnovni faktori razvoja.....	156
2.11.2	Orijentacija i razmještaj privrede u prostoru	158
2.12	Društvene djelatnosti	163
2.12.1	Bilansi potreba.....	163
2.12.2	Prostorni razmještaj društvenih djelatnosti	164
2.13	Posebno zaštićeni prostori	174
2.13.1	Zaštićena prirodna područja.....	174
2.13.2	Posebno vrijedna područja kulturno-historijskog naslijeđa	179

2.13.3	Područja namjenjena turizmu i rekreaciji.....	179
2.13.4	Ugrožena područja	182
2.14	Zaštita i unapređenje okoliša	186
2.14.1	Spriječavanje negativnih uticaja na okoliš.....	186
2.14.2	Mjere zaštite od zagađivanja vode, vazduha i tla.....	187
2.14.3	Mjere sanacije	194
2.14.4	Procjena stanja do kraja planskog perioda.....	195
2.15	Zaštita i revitalizacija kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa i njihova valorizacija	196
2.15.1	Kulturno-historijsko naslijeđe.....	196
2.15.2	Prirodno naslijeđe.....	197
2.16	Minska polja	199
2.16.1	Područja i mjere sanacije.....	199
2.16.2	Etape realizacije deminiranja	200
2.17	Ugroženost područja	200
2.17.1	Procjena ugroženosti područja od ratnih dejstava, elementarnih nepogoda i tehničkih katastrofa do kraja planskog perioda	200
2.17.2	Mjere za ograničavanje negativnih efekata prirodnih i ljudskim djelovanjem izazvanih nepogoda i katastrofa.....	202
2.18	Osnovna namjena prostora i pojedinih područja.....	202
2.18.1	Sintezna projekcija korištenja prostora	202
2.18.2	Obavezni prostorni pokazatelji.....	206
3	PROJEKCIJA RAZVOJA PROSTORNIH SISTEMA.....	208
3.1	Osnova prostornog razvoja sistema naselja	208
3.1.1	Prostorni razvoj naselja	208
3.1.2	Smjernice razvoja urbanih područja	209
3.1.3	Smjernice razvoja i oblikovanja naselja	210
3.1.4	Smjernice za opremanje građevinskog zemljišta	210
3.1.5	Smjernice za razvoj naselja na eksploatacionim poljima.....	211
3.1.6	Smjernice degradiranih područja	212
3.1.7	Razvoj turističkih naselja	213
3.1.8	Namjene vanurbanog područja uz očuvanje prepoznatljivosti pejzaža	214
3.2	Osnova prostornog razvoja privredne i javne infrastrukture	215
3.2.1	Smjernice za razvoj saobraćajnog sistema	215

3.2.2	Smjernice za razvoj telekomunikacija.....	216
3.2.3	Smjernice za razvoj energetske infrastrukture.....	217
3.2.4	Smjernice za razvoj vodovodne i kanalizacione infrastrukture	219
3.2.5	Smjernice za razvoj sistema za upravljanje otpadom.....	220
3.3	Osnova prostornog razvoja okoline.....	221
3.3.1	Smjernice za upotrebu i razvoj vanurbanih područja.....	221
3.3.2	Smjernice za razvoj područja poljoprivrede, stočarstva i šumarstva	222
3.3.3	Smjernice za razvoj poslovno proizvodnih zona.....	224
3.3.4	Smjernice za razvoj rudarstva.....	224
3.3.5	Smjernice za razvoj turizma na bazi prirodne i kulturno-historijske baštine	225
3.3.6	Mjere za očuvanje vrijednosti pejzaža.....	225
4	ODLUKA O PROVOĐENJU	227
	I - Opće odredbe	228
	II - Program mjera prostornog uređenja i aktivnosti za provođenje Prostornog plana	230
	III - Uređenje prostora	233
	IV – Uslovi za izgradnju i korištenje prostora	261
	V – Mjere provedbe plana	268
	ANALITIČKO - DOKUMENTACIONA OSNOVA	269
	ZAKONI.....	269
	UREDBE I PRAVILNICI.....	269
	STRATEGIJE I STUDIJE	270
	PROSTORNO - PLANSKA DOKUMENTACIJA	271
	GRAFIČKE PODLOGE	272

OPĆI DIO

- Ovlaštenje Federalnog Ministarstva prostornog uređenja za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata
- Odluka o pristupanju izradi Prostornog plana Općine Banovići
- Odluka o usvajanju smjernica za pripremu i izradu Prostornog plana Općine Banovići
- Saglasnost na Prijedlog Prostornog plana općine Banovići za period 2015.-2035.

Ovlaštenje Federalnog Ministarstva prostornog uređenja za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
FEDERALNO MINISTARSTVO PROSTORNOG UREĐENJA

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ФЕДЕРАЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО ПРОСТОРНОГ УРЕЂЕЊА

BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERAL MINISTRY OF PHYSICAL PLANNING

Broj: UPI-02-23-1-181/08 F.Š.
Sarajevo, 23.08.2013. godine

Federalno ministarstvo prostornog uređenja u Sarajevu rješavajući zahtjev poduzeća IPISA INSTITUT d.o.o. iz Sarajeva, ul. Put života b.b. za izdavanje ovlaštenja za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata, na osnovu člana 3.i 4. Uredbe o posebnim uslovima koja moraju ispunjavati privredna društva i druga pravna lica da bi se mogla registrovati za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata („Službene novine Federacije BiH“, broj 71/08) i člana 200. Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, broj 2/98 i 48/99), Federalni ministar za prostorno uređenje donosi

R J E Š E N J E

1. Daje se ovlaštenje poduzeću **IPISA INSTITUT d.o.o. iz Sarajeva, ul. Put života b.b.** sa rokom od pet godina od dana izdavanja istog, za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata
 - a) **Prostornih i urbanističkih planova,**
 - b) **Detaljnih planskih dokumenata (zoning planovi, regulacioni planovi i urbanistički projekti).**
2. IPISA INSTITUT d.o.o. Sarajevo je dužan da u roku od 15 dana od dana nastale promjene, zatraži izmjenu ovlaštenja ako su se naknadno promijenili podaci na temelju kojih je ovlaštenje dato.
3. IPISA INSTITUT d.o.o. Sarajevo može podnijeti zahtjev za produženje ovlaštenja najranije godinu dana a najkasnije dva mjeseca prije isteka roka važenja ovlaštenja.

O b r a z l o ž e n j e

Dana 04.04.2013. godine Federalno ministarstvo prostornog uređenja je zaprimilo zahtjev poduzeća IPISA INSTITUT d.o.o. Sarajevo za izdavanje ovlaštenja za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata.

Dana 15.04.2013. godine Federalno ministarstvo prostornog uređenja je zatražilo ispravku podneska - zahtjeva u skladu sa članom 3. i 4. Uredbe o posebnim uslovima koja moraju ispunjavati privredna društva i druga pravna lica da bi se mogla registrovati za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata („Službene novine Federacije BiH“, broj 71/08). U ostavljenom roku podnosilac zahtjeva je priložio tražene dokaze pojedinačno za svakog zaposlenog odnosno dostavio dokaz o uplati administrativne takse i naknade za izdavanje ovlaštenja.

Rješavajući zahtjev poduzeća IPISA INSTITUT d.o.o. Sarajevo za izdavanje ovlaštenja za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata, Federalno ministarstvo prostornog uređenja je izvršilo uvid u zahtjev podnosioca te kompletan spis predmeta sa priloženim dokazima te nakon savjesne i brižljive ocjene svakog dokaza pojedinačno i svih dokaza u međusobnoj uslovljenosti i povezanosti, utvrdilo da poduzeće IPISA INSTITUT d.o.o. Sarajevo ispunjava uslove za izdavanje ovlaštenja za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata.

Naime odredbom člana 3. i 4. Uredbe o posebnim uslovima koja moraju ispunjavati privredna društva i druga pravna lica da bi se mogla registrovati za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata („Službene novine Federacije BiH“, broj 71/08), propisano je da ovlaštenje za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata, na zahtjev privrednog ili drugog pravnog lica izdaje Federalno ministarstvo prostornog uređenja, ako isti ispunjava uslove u članu 3. i 4. Uredbe a koje se odnose na broj uposlenog kadra po strukama, na staž ostvaren u struci, položen stručni ispit te tehničku opremu i računarske programe kojim podnosilac zahtjeva raspolaže.

Kako je podnosilac zahtjeva dostavio ovom Federalnom ministarstvu ovjerenu dokumentaciju o broju uposlenih stručnih osoba, ovjerene kopije diploma, ovjerenu dokumentaciju o radnom stažu uposlenih stručnih osoba, te ostale dokaze propisane članom 3. i 4. Uredbe, to je donesena odluka da se zahtjevu podnosioca udovolji i izda rješenje kojim se daje ovlaštenje za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata.

Na temelju utvrđenog činjeničnog stanja a u skladu sa članom 26. stav 3. Zakona o prostornom planiranju i korištenju zemljišta („Službene novine Federacije BiH“, broj 2/06, 72/07, 32/08, 4/10, 13/10 i 45/10), članom 3. i 4. Uredbe o posebnim uslovima koje moraju ispunjavati privredna društva i druga pravna lica da bi se mogla registrovati za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata („Službene novine Federacije BiH“, broj 71/08), i člana 200. Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, broj 2/98 i 48/99) doneseno je rješenje kao u dispozitivu.

Taksa u iznosu 7,00 KM pada na teret podnosioca zahtjeva u smislu člana 3. i tarifnog broja 55. Zakona o Federalnim upravnim pristojbama i tarifi Federalnih upravnih pristojbi („Službene novine Federacije BiH“, broj 6/98 i 8/00).

Naknada za izdavanje ovlaštenja u iznosu 3000, 00 KM pada na teret podnosioca zahtjeva u skladu sa rješenjem Federalnog ministra za prostorno uređenje broj 05-14-3-341/09 od 04.03.2009. godine.

POUKA O PRAVNOM LIJEKU

Ovo rješenje je konačno u upravnom postupku i protiv njega nije dozvoljena žalba ali se može pokrenuti upravni spor, podnošenjem tužbe nadležnom sudu u roku od 30 dana od njegovog prijema.

Dostaviti :

1. IPSA INSTITUT d.o.o. Sarajevo,
ul. Put života b.b.
2. Evidenciji,
3. Arhivi.

MINISTAR

mr.sc. Desnica Radivojević

Odluka o pristupanju izradi Prostornog plana Općine Banovići

Na osnovu člana 16. i 23. Zakona o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije BiH ("Službene novine FBiH", broj 2/06,72/07,32/08,4/10,13/10 i 45/10), člana 34. i 41. Zakona o prostornom uređenju i građenju ("Sl. novine Tuzlanskog kantona", broj 6/11,4/13 i 15/13), Uredbe o jedinstvenoj metodologiji za izradu dokumenata prostornog uređenja ("Sl. novine FBiH", broj 63/04, 50/07 i 84/10), člana 25. Statuta Općine Banovići (Sl. glasnik općine Banovići, broj 3/08) i člana 91. Poslovnika o radu Općinskog Vijeća Banovići ("Sl. glasnik općine Banovići, broj 7/06), Općinsko Vijeće Banovići na 36. sjednici održanoj 31.03.2015. godine, donosi :

**ODLUKA O PRISTUPU IZRADI PROSTORNOG PLANA OPĆINE BANOVIĆI ZA PERIOD
2015.-2035.GODINE**

Član 1.

Pristupa se izradi Prostornog plana Općine Banovići za period od 2015.do 2035.godine(u daljem tekstu Prostorni plan).

Član 2.

Naseljena mjesta u sastavu Općine Banovići su kako slijedi: Aljkovići, Banović Selo, Brezovača, Bučik Gornji, Banovići Grad, Grivice, Lozna, Omazići, Oskova, Pribitkovići, Podgorje, Repnik, Seona, Stražbenica, Treštenica Donja, Tulovići, Željova.

Opis granice obuhvata Općine Banovići počinje na tromeđi općine Lukavac, Banovići i Zavidovići.

Tromeđa se nalazi u potezu Podsijelovo u presjeku lijeve ivice puta Previje-Zdjele sa lijevom ivicom puta Karačići-Podsijelovo, a na granici njive Nikić Dušanovog Premila iz Briljesnice Gornje.

Od tromeđa općina Lukavac, Banovići i Zavidovići granična linija ide sa općinom Lukavac u pravcu istoka u blagom padu desnom stranom puta Zdjele-Podsijelovo u dužini od pko 2200 metara, a zatim u velikom padu jugo-istočno do Ogradničkog potoka, te nizvodno Ogradničkim potokom, a potom Vukovim potokom, zatim nizvodno potokom Lozna do mjesta gdje na desnu obalu potoka Lozna izlazi granična linija njiva Nikolić Nede i Nedić Đoke, oba iz Orahovice odnosno na lijevu obalu potoka Lozna i šume državne svojine.

Granica potom produžava u pravcu juga granicama posjeda Drobić Save, Nikolić Nede i Nedić Đoke u dužini od oko 220 metara do tromeđe posjeda Drobić Save, Drobić Marka i državne svojine na Mitarskom potoku, a potom nizvodno Mitarskim potokom u dužini oko 1200 metra do ušća Mitarskog potoka u rijeku Seona. Granica dalje produžava sredinom rijeke Seona do ušća rijeke Seone u rijeku Turiju, a zatim granica produžava uzvodno rijekom Turijom do mjesta gdje granična linija parcele Sejdinović Osmana Alije i puta Vijenac-Banovići-Pribitkovići izlazi na desnu obalu rijeke Turija, granična linija dalje produžava u pravcu sjevera desnom stranom puta Pribitkovići-Borovac-Vijenac, do mjesta gdje potok sa povremenom vodom izlazi na mjesto gdje se pomenuti put odvajava za Pribitkoviće i na graničnoj liniji šuma Ristić Đorđa Jovana i šuma državna svojina, a potom granica općina Banovići-Lukavac ide u pravcu sjevera međom šume državne svojine sa lijeve strane odnosno šuma porodice Mihajlović i Ristić sa desne strane do

mjesta gdje na lijevu ivicu puta Lukavac-Vijenac izlazi granična linija između groblja zaseoka Treštenica Gornja i šume državne svojine, potom presijeca navedeni put te u blagom usponu ivicom pomenutog puta do puta Mihaljevići-Jaruške Gornje do mjesta gdje granična linija šuma Stevanović Petra Krste i Stevanović Petra Vukosave izlazi na desnu stranu puta Mihajlovići -Jaruške Gornje. Granica dalje produžava u padu graničnom linijom posjeda Kamenoloma Vijenac i Stevanović Petra Vukosave sa lijeve strane odnosno Stevanović Petra Koste sa desne strane do regionalnog puta Banovići-Lukavac te dalje nastavlja desnom stranom regionalnog puta Banovići-Lukavac do mjesta zvanog Raskršće gdje na desnu stranu regionalnog puta Banovići-Lukavac izlazi put Raskršće-Dovište-Treštenica. Granica dalje nastavlja desnom stranom puta Raskršće-Dovište-Treštenica. Granica dalje nastavlja desnom stranom puta Raskršće - Dovište-Treštenica do mjesta gdje se od pomenutog puta odvaja put za Mrdiće te nastavlja desnom stranom puta Dovište -Mrdići do mjesta zvanog Putino brdo.

Granica općina Banovići-Lukavac dalje produžava desnom stranom puta Dovište-Mrdići do mjesta gdje lijeva strana puta Priluk-Osredak izlazi na desnu stranu puta Mrdići-Dovište, a potom u pravcu sjevero-istoka desnom stranom puta Osredak-Priluk do potoka Lijepe vode odnosno tromeđa općina Banovići, Živinice i Lukavac gdje se i završava granica općina Banovići-Lukavac.

Od ove tromeđe nastavlja se granica općina Banovići -Živinice u pravcu jugo-istoka nizvodno potokom Lijepe vode u dužini od oko 40 metra do ušća potoka u Prilučku rijeku, presijeca istu i nastavlja do trigonometra broj 126, a zatim u pravcu jugo-istoka kroz šumu državne svojine u dužini od oko 350 metara do mjesta gdje desna strana puta za Zukića brdo izlazi na desnu stranu puta od Radljeva prema Skravnom brdu, a na mjestu zvanom Riljače. Granica dalje nastavlja u pravcu istoka do izvora potoka Jelovik, a potom nizvodno potokom Jelovik do ušća potoka Milanovača u potok Jelovik, a potom uzvodno potokom Milanovača do mjesta gdje staza iz Bučika izlazi na pomenuti potok. Granica dalje produžava u pravcu juga pomenutom stazom do mjesta gdje ista izlazi na lijevu stranu puta Bučik-Omazići, a odatle granica produžava u pravcu istoka lijevom stranom puta Bučik-Omazići do trigonometra broj 18/L, dalje produžava putem do trigonometra broj 62/L. Granica općina Banovići-Živinice dalje nastavlja putem do mjesta zvanog Hrustina, a na mjestu gdje put iz Hrustine izlazi na put za Omaziće, te presijeca put Omazići-Suha i u pravcu juga do potoka Hrustina, zatim nizvodno pomenutim potokom do ušća istog u rijeku Oskova. Granica potom nastavlja uzvodno sredinom rijeke Oskova do mjesta gdje se rijeka Krabanja ulijeva u rijeku Oskovu odnosno tromeđa Banovići, Živinice i Kladanj, gdje se završava granična linija općina Banovići-Živinice.

Od naprijed opisane tromeđe granična linija općine Banovići nastavlja sa općinom Kladanj uzvodno sredinom rijeke Krabanje do mjesta gdje se u rijeku Krabanju ulijeva potok Skakavac. Granica dalje produžava uzvodno potokom Skakavac do kraja potoka ispod brda Jalova glava, a potom u pravcu zapada do kote 1191 na brdu Mali Konjuh, zati u pravcu jugo-zapad do vojnog objekta Konjuh, odnosno tromeđe općina Banovići, Kladanj i Olovo, gdje završava granica općine Banovići-Kladanj.

Od ove tromeđe granica općine Banovići nastavlja sa općinom Olovo u pravcu sjevero-zapada stazom i grebenom planine Konjuh do trigonometra broj 291/Z, potom grebenom zvanim Zidine do trigonometra broj 43/K, dalje nastavlja u pravcu zapada do trigonometra broj 671, a potom u pravcu sjevero-zapada do vrha brda Ravni bor odnosno tromeđe općina Banovići, Olovo i Zavidovići, gdje se i završava granična linija općina Banovići-Olovo.

Od ove tromede granica općine Banovići nastavlja se općinom Zavidovići u jakom padu do mjesta gdje počinje rijeka Ribnica i nastavlja nizvodno istom do mjesta gdje se granica pašnjaka Omerčević Muje izlazi na lijevu obalu rijeke Ribnice, a na mjestu zvanom Pod kršom, granica općina Banovići i Zavidovići dalje nastavlja u jakom usponu u pravcu sjevero-istokašumskom stazom Ribnica – Hodžići do mjesta gdje međa linija njive Hodžić Hasana Muje i šume državne svojine izlazi na desnu stranu puta Ribnica – Hodžići. Granica dalje produžava u pravcu jugo-istoka međom njive Hodžić Hasana Muje, Hodžić Bege Fatime ud. Halila sa lije strane odnosno šume državne svojine sa desne strane, a potom međom posjeda Hodžić Muje Hasana, Jusufović Ibrahima Mustafe, Hodžić Sulje Mehe sa lijeve strane odnosno šume državne svojine sa desne strane do puta Izvor-zseok Krš i nastavlja desnom stranom istog u dužini od oko 220 metra, a potom u pravcu istoka kroz potes Pod krš u jakom padu međom posjeda Hodžić Muje Hasana, Jusufović Ibrahima Mustafe sa lije strane i šume državne svojine sa desne strane. Granica dalje produžava u pravcu istoka do mjesta gdje međa šuma državne svojine i Hodžić Sulje Fehima izlazi na lijevu obalu Dubokog potoka, odatle granica u pravcu sjevero-istoka međom šume državne svojine sa desne strane i Hodžić Sulje Fehima i Mehe, Karavdić Arifa Hamdije sa lijeve strane, a potom granicom posjeda Karavdić Arifa Ahmeta sa desne, odnosno Karavdić Arifa Hamdije i Karavdić Rame Mehe sa lijeve strane, zatim siječe put Osječani-Mrgan, te nastavlja desnom stranom puta Mrgan-Osječani do raskršća puteva Mrgan-Osječani i Osječani – Jasikovac. Granica dalje nastavlja desnom stranom puta Osječani-Jasikovac, potezom zvanim Dubrava u dužini od oko 210 metara, potom presijeca isti i nastavlja međom šuma državne svojine sa desne strane i Kapetanović Omera Mehmeda sa lijeve strane. Granica dalje produžava u pravcu sjevero-istoka međom šume državne svojine i dvorišta Petković Ilije Rajka sa desne strane odnosno njiva Zrnić Alije Redže, Mrkaljević Rajka Marice, Imamović Atifa Hasana i Mrkaljević Dušana Milana sa lije strane do potoka Crnješnica, presijeca isti te nastavlja uzvodno desnom obalom potoka Crnješnica do mjesta gdje krivina puta Ribnica-Osječani i međa njive Zrnić Alije Redže izlazi na lijevu obalu potoka Crnješnica. Granica potom nastavlja lijevom stranom puta Osječani-Ribnica u dužini oko 15 metara, presijeca isti na mjestu zvanom Jasikovac i nastavlja međom njive Pejić Jovana Manojla, Mrkaljević Danila Anice sa desne strane odnosno njiva Mrkaljević Dušana Jove, Mrkaljević Dušana Miloša i šume državne svojine sa lijeve strane.

Granica dalje produžava u pravcu jugo-zapada međom njive Mrkaljević Danila Anice, Mrkaljević Miloša Mile, Mrkaljević Danila Ranka sa desne strane i šume državne svojine sa lijeve strane do ušća Bezimenog potoka u Hodžin potok, zatim granica ide nizvodno desnom stranom Hodžinog potoka do mjesta gdje na isti izlazi međa njive Mrkaljević Vasilija Rajka i šume državne svojine, a zatim kroz potes Treštenica graničnom linijom njiva Mrkaljević Vasilije Rajka i šume državne svojine do potoka Tatašnica. Granica produžava dalje uzvodno sredinom potoka Tatašnica do ušća potoka Sofa u potok Tatašnica, zatim nastavlja uzvodno do izvora Tatašnica, potom kroz potes Viševac u pravcu zapada do puta Osječani-Vrana u dužini od oko 40 metara, nastavlja kroz potes Viševac i Bandol lijevom stranom puta Vrana – Osječani u dužini od oko 200 metara, presijeca isti i nastavlja u pravcu sjevero-zapada u dužini od oko 80 metara, zatim međom šuma državne svojine i Lapandić Hasana sa desne strane odnosno Mušić Mehe Alija, Mušić Mehe Redže i Sprečaković Ibrahima Vejza sa lijeve strane te potom granica nastavlja u pravcu sjevero-zapada u jakom usponu uz brdo Crnjevo kroz šumu državne svojine do mjesta zvanog Crnjevski vis, trigonometrijska tačka broj 12, dalje produžava u pravcu sjevero-zapada kroz potes Johe, a potom potokom Zmajevac do ušća u potok Trešnjava i nastavlja granicom parcela Babanović Ratka Nevenke, Demirović Mustafe

Latifa i Šabana ,Kahrimanović Ibrahima Hasana i Ćebić Zaima Mustafe sa lijeve strane odnosno šume državne svojine,Kahrimanović Kasima Mustafe i Birparić Bege Salke sa desne strane do puta Slivići-Pribitkovići,presjeca isti i nastavlja lijevom stranom puta Slivići-Pribitkovići u dužini od oko 1000 metara ,te dalje nastavlja u pravcu sjevero-zapadakroz potes Solila,grebeno do puta Klupe-Seona i potoka Kruševac presijeca iste i nastavlja u pravcu jugo-zapadakroz potes Sedeljka i Kablovac u pravcu sjevero-zapada do potoka Madžarevac,dalje nastavlja potokom Madžarevac do ušća istog u potok Kamenica,a zatim potokom Kamenica do mjesta zvanog Prokop gdje se Njivski potok ulijeva u potok Kamenica.Granica općina Banovići i Zavidovići dalje nastavlja uzvodno Njivskim potokom do mjesta gdje se nalazi tromeda šume Blagojević Kose,zajednice Smiljića i Njivskog potoka,a potom u pravcu sjevero-zapada međnom linijom Blagojević Kose sa desne i zajednice Smiljića sa lijeve strane do mjesta gdje na desnu stranu puta Hrge-Lozna odnosno Stog –brdo Podsijelovo izlazi međna linija šuma Blagojević Kose i državne svojine .Granična linija nastavlja pomenutim putem do mjesta gdje granična linija pašnjaka Petrović Sime Ljube izlazi na desnu stranu puta Podsijelovo-Stog odnosno na lijevoj strani pomenutog puta i pašnjaka Rosić Milana Stojana na mjestu zvanom Krčevine ,a potom u pravcu sjevera međnom linijom šuma Rosić Milana Stanoja i Blažević Vlade Branka sa desne strane odnosno državne svojine ,Smiljić Dragomira Momira i Ivanović Velimira Đorđa sa lijeve strane do puta brdo Podsijelovo-Stog nastavlja pomenutim putem u pravcu sjevera do raskršća puta Stog-brdo Podsijelovo-Zdjele,nastavlja putem Podsijelovo- Zdjele u pravcu zapada do tromede općina Lukavac,Banovići i Zavidovići gdje završava granica općina Banovići i Zavidovići,a ujedno se završava i opis granica općine Banovići.

Prepis granične linije izvršen je iz Zapisnika o omeđavanju katastarskih općina općine Banovići ,a koji su sastavni dio operata katastra nekretnina općine Banovići.

Ukupna površina Općine Banovići iznosi 183,308 km².

Grafički prilog sa ucrtanom granicom Općine Banovići je sastavni dio ove Odluke.

Član 3.

Prostorni plan donosi se za period od 20. godina,odnosno za period od 2015. do 2035.godine.

Član 4.

Prostorni plan izradit će se u skladu sa sadržajem koji je za ovu vrstu planova utvrđen Zakonom o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", broj 2/06, 72/07,32/08,4/10,13/10 i 45/10), Zakona o prostornom uređenju i građenju ("Sl. novine Tuzlanskog kantona", broj 6/11,4/13 i 15/13), i Uredbom o jedinstvenoj metodologiji za izradu dokumenata prostornog uređenja ("Sl. novine FBiH", broj 63/04, 50/07 i 84/10).

Član 5.

Program aktivnosti i Plan aktivnosti za pripremu i izradu Prostornog plana izradit će Nosilac pripreme.

Smjernice za izradu Prostornog plana će donijeti Općinsko Vijeće posebnom Odlukom ,na osnovu Prostornog plana Tuzlanskog kantona i Prostornog plana područja posebnih obilježja zaštićeni pejzaž „ Konjuh“ 2010 -2030.godina.

Član 6.

Rok za izradu Prostornog plana je 1(jedna)godina od stupanja na snagu ove Odluke ,a u slučaju nedostatka budžetskih sredstava na prijedlog Općinskog načelnika Općinsko vijeće može ovaj rok produžiti na još 24(dvadesetčetiri) mjeseca.

Plan će se raditi po fazama izrade Prostornog plana kako slijedi:

I FAZA-PRIPREMA IZRADE PLANA

- Donošenje Odluke o pristupanju izradi Prostornog plana Općine Banovići
- Izrada Programa i Plana aktivnosti za pripremu i izradu Prostornog plana
- Donošenje smjernica za pripremanje i izradu Prostornog plana
- Priprema i izrada Prostorne osnove

II FAZA

- Izrada prednacrtā,nacrta i prijedloga Prostornog plana

III FAZA

- Donošenje Prostornog plana čiji je sastavni dio Odluka o provođenju Prostornog plana Općine Banovići za period od 2015.do 2035.godine

Rokovi izrade po fazama utvrdit će se u Programu i planu aktivnosti za pripremu i izradu Prostornog plana.

Član 7.

Sredstva za studije ,elaborate i podloge potrebne za izradu prostornog plana ,troškove Savjeta Plana,kao i dodatna sredstva za angažovanje eksperata iz pojedinih oblasti na izradi Prostornog plana i dodatne materijalne troškove obezbjedit će se iz budžeta Općine Banovići.

Član 8.

Nosilac priprema za izradu Prostornog plana je Općinski načelnik i Služba za prostorno uređenje stambeno komunalne poslove općine Banovići(u daljem tekstu:Nosilac pripreme Prostornog plana).

Nosilac pripreme Prostornog plana je dužan osigurati saradnju i usaglašavanje sa svim subjektima planiranja.

Član 9.

Nosilac izrade Prostornog plana utvrdit će se posebnim Ugovorom u skladu sa Zakonom o Javnim nabavkama BiH.

Član 10.

Nosilac pripreme Prostornog plana će posebnim aktom formirati Savjet plana sastavljen od stručnih,naučnih,javnih i dr. lica za potrebe stručnog praćenja ,usmjeravanja i utvrđivanja koncepta prostornog uređenja Prostornog plana i drugih aktivnosti u ime nosioca pripreme za izradu plana.

Član 11.

Nosilac pripreme obavezan je izraditi Program uključivanja javnosti u proces pripreme i izrade Plana.

Program uključivanja javnosti je dio Programa i plana aktivnosti za pripremu i izradu Prostornog plana.

Programom uključivanja javnosti definisati načine uključivanja javnosti (organiziranje tribina, okruglih stolova, javnih rasprava i drugih oblika uključivanja javnosti) u svim fazama pripreme i izrade Prostornog plana.

Član 12.

Nosilac pripreme Prostornog plana će Nacrt Prostornog plana staviti na javni uvid i raspravu.

Detalje javnog uvida i rasprave nosilac pripreme Prostornog plana će se oglasiti putem sredstava javnog informisanja.

Nakon sumiranja rezultata javne rasprave nosilac pripreme će putem nosioca izrade Prostornog plana pripremiti Prijedlog Prostornog plana i dostaviti Općinskom vijeću radi donošenja.

Uz prijedlog Prostornog plana, nosilac pripreme je dužan Općinskom vijeću dostaviti uz obrazloženje, prijedlog i mišljenje na Nacrt Prostornog plana date kroz javnu raspravu, a koji nisu mogli biti prihvaćeni.

Prije donošenja Prostornog plana nosilac pripreme je dužan pribaviti saglasnost Ministarstva za prostorno uređenje i zaštitu okolice TK.

Član 13.

Nosilac pripreme za izradu Prostornog plana će obezbijediti uslove da se nosiocu izrade Prostornog plana stavi na raspolaganje dokumentacija relevantna za izradu Prostornog plana.

Član 14.

Nosilac izrade Prostornog plana je dužan izraditi Prostorni plan u skladu sa zakonima, propisima donesenim na osnovu zakona, te u skladu sa ovom Odlukom i svim drugim relevantnim propisima i podacima koji su značajni za područje općine Banovići.

Član 15.

Nosilac izrade Prostornog plana je dužan svaku fazu Prostornog plana izraditi u skladu sa podacima koji su mu stavljani na raspolaganje i pribavljeni od nadležnih organa i organizacija u toku rada na Prostornom planu, a od značaja su za prostorno uređenje područja Općine Banovići.

Nosilac izrade Prostornog plana mora osigurati usaglašenost Prostornog plana sa dokumentom prostornog uređenja šireg područja.

Član 16.

Nosilac pripreme za izradu Prostornog plana je dužan osigurati stalnu saradnju i usaglašavanje stavova sa subjektima planiranja, odnosno sa relevantnim učesnicima u njegovoj izgradnji i uređivanju, a naročito sa nadležnim organima uprave, društvima i drugim pravnim licima nadležnim za poljoprivredu, šumarstvo, poljoprivredu, saobraćaj, energetiku, rudarstvo, turizam, zdravstvo, obrazovanje, kulturu, zaštitu

kulturno-historijskog nasleđa, zaštitu okoliša, organima nadležnim za odbranu, privrednom komorom, društvima i drugim pravnim licima nadležnim za komunalne djelatnosti, predstavnicima vjerskih zajednica, vlasnicima i korisnicima prostora, te pribaviti mišljenje i saglasnosti nadležnih organa i organizacija na koje ih zakon obavezuje.

Član 17.

Postupak razmatranja i donošenja Prostornog plana sprovest će se u skladu sa odredbama Zakona o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije BiH ("Službene novine FBiH", broj 2/06), Zakona o prostornom uređenju i građenju ("Sl. novine Tuzlanskog kantona", broj 6/11,4/13 i 15/13), i Uredbom o jedinstvenoj metodologiji za izradu dokumenata prostornog uređenja ("Sl. novine FBiH", broj 63/04, 50/07 i 84/10).

Član 18.

Prostorni plan za područje Tuzlanskog kantona za period 2005-2025 godine ("Sl. novine Tuzlanskog kantona", broj 9/2006) i Prostorni plan područja posebnih obilježja zaštićeni pejzaž „Konjuh“ 2010-2030 ("Sl. novine Tuzlanskog kantona", broj 16/10) primjenjivat će se do donošenja Prostornog plana Općine Banovići za period 2015-2035.godine u dijelu koji nije u suprotnosti sa važećim Zakonima.

Član 19.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u Službenom glsniku općine Banovići.

Član 20.

Ovom Odlukom stavlja se van snage Odluka o pristupu izradi Prostornog plana Općine Banovići za period 2008.-2028.godine broj 12/01-02-142/08 od 31.03.2008.godine.

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
TUZLANSKI KANTON
OPĆINA BANOVIĆI
OPĆINSKO VIJEĆE

PREDSJEDAVAJUĆI OPĆINSKOG VIJEĆA

Vermin Delagić

Broj: 10/01-02-60/15.
Banovići, 31.03.2015.godine

Odluka o usvajanju smjernica za pripremu i izradu Prostornog plana Općine Banovići za period 2015-2035.

Na osnovu člana 16.Uredbe o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj 63/04,50/07 i 84/10) ,člana. 5.Odluke o pristupu izradi Postornog plana općine Banovići za period 2015.-2035.godine broj:10/01-02-60/15 od 31.03.2015.g., člana 25.Statuta Općine Banovići (Sl. glasnik općine Banovići, broj 3/08)i člana 91. Poslovnika o radu Općinskog Vijeća Banovići ("Sl. glasnik općine Banovići, broj 7/06),Općinsko Vijeće Banovići na 42. sjednici održanoj 05.11.2015. godine, donosi :

**ODLUKU O USVAJANJU
SMJERNICA ZA PRIPREMU I IZRADU
PROSTORNOG PLANA OPĆINE BANOVIĆI ZA PERIOD OD 2015. DO 2035. GODINE**

Član 1.

Ovom Odlukom se usvajaju Smjernice za pripremu i izradu Prostornog plana općine Banovići za period od 2015. do 2035. godine.

Član 2.

Sadržaj Prostornog plana općine određen je Zakonom o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije BiH ("Službene novine FBiH", broj 2/06,72/07,32/08,4/10,13/10 i 45/10), Zakonom o prostornom uređenju i građenju ("Sl. novine Tuzlanskog kantona", broj 6/11,4/13 i 15/13), i Uredbom o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj 63/04,50/07 i 84/10) .

Ovim "Smjernicama za pripremu i izradu" želi se pojasniti način izrade Plana u kontekstu odredbi Zakona o prostornom uređenju i građenju i Uredbe o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata . Ove upute imaju usmjeravajući karakter i svrha im je da posluže kao osnovni orijentir u strukturiranju Plana, a nikako kao obavezna uputa. Stoga, pri izradi Plana treba nosioci izrade ocijeniti optimalan obim plana, vodeći računa o osobenostima općine Banovići (veličina, broj stanovnika, širem značaju, ekonomskoj strukturi i sl.).

Član 3.

Osnov za donošenje

Osnov za donošenje navedenih Smjernica je Uredba o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj 63/04,50/07 i 84/10) i Odluka o pristupu izradi Postornog plana općine Banovići za period 2015.-2035.godine broj :10/01-02-60/15 od 31.03.2015.g.

Član 4.

- 5) mjere zaštite okoliša sa razmještajem građevina i postrojenja koja mogu značajnije ugroziti okoliš;
 - 6) zaštitu graditeljskog i prirodnog naslijeđa;
 - 7) mjere zaštite od prirodnih i ljudskim djelovanjem izazvanih nepogoda i katastrofa i ratnih djelovanja;
 - 8) način i obim iskorištavanja mineralnih sirovina;
 - 9) obaveze u pogledu detaljnijeg planiranja uređenja manjih prostornih cjelina unutar općine (područja posebnih obilježja, urbanistički plan,regulacioni plan i dr.).
- Program mjera i aktivnosti za provedbu plana u kratkoročnom periodu i Odluka o provođenju prostornog plana općine sastavni su dijelovi plana.
- Prostorni plan općine može sadržavati i druge elemente od značaja za općinu koji nisu u suprotnosti sa Prostornim planom Tuzlanskog kantona.

Dokumentacija Prostornog plana treba da sadrži:

- Prostornu osnovu (sa tekstualnim i grafičkim priložima iz čl. 12. do 18. uredbe),
- Prostorni plan (sa svim tekstualnim i grafičkim priložima vezanim za pripremu i izradu plana, iz čl. 18. do čl. 26. uredbe),

Osim navedenog u prethodnom stavu , Prostorni plan treba obavezno da sadrži i:

- odluku o pristupanju izradi Prostornog plana ,
- ugovor o izradi prostornog plana sa nosiocem izrade plana,
- dokumentaciju o provođenju postupka javnih konsultacija, zapisnike sa javnih rasprava o planu i dr., u skladu sa Programom uključivanja javnosti (član 7. uredbe),
- saglasnost iz člana 34. stav 5. Zakonom o prostornom uređenju i građenju ("Sl. novine Tuzlanskog kantona", broj 6/11,4/13 i 15/13),
- izjašnjenje na primjedbe i sugestije koje nisu prihvaćene,
- skraćenu verziju Prostornog plana rađenu za potrebe javnih konsultacija.

Oblik i standard elaborata Prostornog plana

Prostorni plan sastoji se od tekstualnog i grafičkog dijela.

Prostorni plan izrađuju se u digitalnom obliku.

U svrhu prezentacije i arhiviranja radi se analogni i digitalni oblik, koji moraju biti usklađeni (identični).

U slučaju neusklađenosti važećim se smatra analogni oblik planskog dokumenta. Analgni oblik mora biti izrađen u formatima SIST ISO.

Tekstualni i grafički dio planskog dokumenta izrađuje se u digitalnoj formi, na način da je moguća njihova upotreba u GIS-u (geoinformacionom sistemu), radi formiranja baze podataka i mogućnosti kompariranja sa susjednim državama.

Postupak pripreme i izrade Prostornog plana

Postupak pripreme i izrade Prostornog plana obuhvata dvije osnovne faze:

- a) priprema i izrada Prostorne osnove,
- b) izrada prednacrt, nacrt i prijedloga Prostornog plana.

Vrsta planskog dokumenta

Planski dokument za koji se donose navedene smjernice je Prostorni plan općine Banovići za period od 2015. do 2035. godine.

Proces izrade Prostornog plana započeo je donošenjem Odluke o pristupu izradi Postornog plana općine Banovići za period 2015.-2035.godine koju je Općinsko vijeće Banovići usvojilo dana 31.03.2015.g. pod brojem 10/01-02-60/15.

Prostorni plan spada u razvojni plan koji je strateški dugoročni planski dokument kojim se definišu temeljna načela planskog uređenja prostora, ciljevi prostornog razvoja uređenja kao i zaštita, korištenje i namjena prostora. Rade se za vremenski period od 10 do 20 godina.

Prostorni plan Općine Banovići donosi se za period 20 godina od 2015. do 2035. godine. (u daljem tekstu: Plan)

Član 5.

Opće smjernice

Nosilac izrade Prostornog plana je dužan Prostorni plan općine Banovići izraditi u skladu sa Zakonom o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije BiH ("Službene novine FBiH", broj 2/06,72/07,32/08,4/10,13/10 i 45/10), Zakonom o prostornom uređenju i građenju ("Službene novine Tuzlanskog kantona" broj:6/11,4/13 i 15/13), propisima donesenim na osnovu ovih zakona, Uredbe o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj 63/04,50/07 i 84/10), Odluke o pristupu izradi Postornog plana općine Banovići za period 2015.-2035.godine broj:10/01-02-60/15 od 31.03.2015.g., i drugim propisima i podacima koji su od značaja za općinu Banovići.

Nosilac izrade plana je dužan izraditi Prostorni plana općine Banovići tako da bude usaglašen sa planskim dokumentom šireg područja, odnosno Prostornim planom Tuzlanskog kantona, uz uvažavanje prirodnih, kulturno-historijskih i pejzažnih vrijednosti prostora općine Banovići

Uz uvažavanje prirodnih, kulturno-historijskih i pejzažnih vrijednosti Prostorni plan općine utvrđuje osnovna načela planskog uređenja prostora, ciljeve prostornog razvoja, zaštitu, korištenje i namjenu zemljišta a naročito:

- 1) osnovnu namjenu zemljišta (poljoprivredno, šumsko, građevinsko zemljište, vodne i druge površine);
- 2) sistem naselja i urbana područja;
- 3) građevine i koridore magistralne i druge infrastrukture od značaja za Federaciju i kanton sa zaštitnim infrastrukturnim pojasevima (vodoprivredna, saobraćajna, energetska, telekomunikaciona i druga infrastruktura);
- 4) drugu infrastrukturu od značaja za općinu (zdravstvo, obrazovanje, nauka, kultura, sport, uprava, turizam, bankarstvo, usluge, snabdijevanje i sl.);

Prostornu osnovu koja se sastoji od tekstualnog i grafičkog dijela formirati tako da ima pet dijelova:

- 1) snimanje postojećeg stanja i problema u prostoru i uređenju prostora; njegovu analizu i ocjenu mogućnosti daljeg razvoja,
- 2) opće ciljeve prostornog razvoja,
- 3) posebne ciljeve prostornog razvoja,
- 4) izradu osnovne koncepcije prostornog razvoja, odnosno smjernice planiranog prostornog razvoja, koje obavezno sadrže načela, ciljeve prostornog razvoja i planska opredjeljenja, temeljena na zakonskim odredbama, relevantnim dokumentima Ujedinjenih naroda, Vijeća Evrope, Evropske unije i dr.,
- 5) izradu studije ranjivosti prostora.

Kod izrade Prostornog plana u okviru prostorne osnove neophodno je kod utvrđivanja općih ciljeva utvrđenih u čl. 14. Uredbe o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata uvažavati zajedničke interese i ciljeve razvoja utvrđene Prostornim planom Tuzlanskog kantona.

Prednacrt, nacrt i prijedlog Prostornog plana

Prednacrt, nacrt i prijedlog Prostornog plana koji se sastoje od tekstualnog i grafičkog dijela formirati po obliku i sadržaju tako da ima četiri dijela:

- 1) opći i posebni ciljevi prostornog razvoja,
- 2) projekcija prostornog razvoja (razrada usvojene osnovne koncepcije razvoja),
- 3) projekcija razvoja prostornih sistema,
- 4) odluka o provođenju prostornog plana.

Prostorni plan osim osnovnog sadržaja i dokumentacije navedene u članu 10. do 27. Uredbe o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata treba da sadrži i poseban sadržaj koji je definisan u članovima 40. do 44. pomenute uredbe.

Kod izrade Prostornog plana neophodno je sagledati sve parametre koji će uticati na usvojeni osnovni koncept prostornog razvoja općine kao cjeline, povezivanja sa susjednim prostorima, kao i širim prostorom.

Polazna osnova za izradu Prostornog plana općine Banovići je dokumentacija koja se vezuje za razvojno-plansku dokumentaciju Federacije BiH i Tuzlanskog kantona kao i relevantna planska i projektno – tehnička dokumentacija na nivou općine Banovići kako slijedi:

Dokumentacija koja se vezuje za razvojno-plansku dokumentaciju Federacije BiH i Tuzlanskog kantona:

- Specijalističke studije ciljno rađene kao podloga za izradu Prostornog plana Federacije BiH,

- Specijalističke studije ciljno rađene kao podloga za izradu Prostornog plana Tuzlanskog kantona,
- Relevantne studije iz okruženja,
- Prostorni plan za područje Tuzlanskog kantona za period 2005-2025 godine,
- Prostorni plan područja posebnih obilježja zaštićeni pejzaž „Konjuh“ 2010-2030("Sl. novine Tuzlanskog kantona", broj 16/10) i
- Sva raspoloživa planska i urbanističko tehnička dokumentacija na nivou Federacije i Kantona.

Relevantna planska i projektno – tehnička dokumentacija na nivou općine Banovići:

- Urbanistički plan grada Banovići za period 2003-2020,
- Prostorni plan Opštine donijet 1990. godine, koji se može koristiti kao bitan ulazni podatak,
- Satelitski snimak Općine Banovići,
- Odluka o određivanju gradskog građevinskog zemljišta,
- Odluka o određivanju ostalog građevinskog zemljišta,
- Postojeći provedbeni planski dokumenti i
- druga raspoloživa planska i urbanističko tehnička dokumentacija koja se može koristiti kao bitan ulazni podatak (elaborati, studije, ekspertize i sl.).

Član 6.

Posebne smjernice

Posebne smjernice predstavljaju prijedloge prostornih rješenja a u svrhu ostvarivanja ciljeva prostornog uređenja a odnose se na sledeće :

- Zahtjeve fizičkih i pravnih lica pristiglih u postupku pripreme Plana ,nosioc izrade plana je dužan analizirati i eventualno ugraditi u plan a u slučaju da zahtjevi ne budu prihvaćeni dati adekvatno obrazloženje,
- Detaljno pregledati namjene površina i koncept razvoja važećeg Urbanističkog plana grada Banovići za period 2003-2020,obzirom da je isti donešen za period od 2003.g do 2020. godine(17 godina) i da je isteklo 2/3 vremenskog važenja pomenutog plana,
- Posebnu pažnju obratiti na planiranu trasu gradske saobraćajnice na pravcu Sjeveroistok-Jugoistok koja bi predstavljala dio trase buduće ceste za brzi saobraćaj Tuzla-Banovići-Zavidovići,
- Da se sagledaju prostorne mogućnosti i predloži namjena površina za izgradnju poslovne,poduzetničke, privredne zone ,tehnološkog parka i drugih zona ,
- Da se detaljno razmotre i ugrade u plan sve ideje i planovi od strane privrednog subjekta RMU Banovići dd Banovići a koji se odnose na izgradnju strateških objekata "TERMOELEKTRANA – CEMENTARA" BANOVIĆI sa svim potrebama kompletnih tehnoloških cjelina,
- Da se detaljno razmotre slobodne degradirane površine i odredi buduća namjena istih vodeći računa o bilansu površina kao i planski obezbijede površine za

izgradnju naselja za eventualne potrebe u postupku eksproprijacije i izmještanja naselja ili dijela naselja,

- Uraditi analizu važeće planske dokumentacije na nivou općine sa prijedlozima za izradu nove, izmjenu i dopunu postojeće ukoliko su u suprotnosti sa osnovnim konceptom Prostornog plana,
- Predložiti program mjera prostornog uređenja i aktivnosti za provođenje prostornog plana,
- Predvidjeti obavezu izrade detaljnijih planskih dokumenata uređenja prostora (regulacione planove, urbanističke projekte) za utvrđene manje prostorne cjeline (poslovne i privredne zone, sportsko rekreacione zone i komplekse, društveno-opslužne centre) kako u urbanim tako i van urbanih područje,
- Razmotriti i ostale neophodne sadržaje u skladu sa urbanističkim standardima i prostornim mogućnostima općine Banovići.

Član 7.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u „Službenom glasniku općine Banovići“.

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
TUZLANSKI KANTON
OPĆINA BANOVIĆI
OPĆINSKO VIJEĆE
 Broj: 10/01-02-285/15
 Banovići, 05.11.2015.godine

Saglasnost na Prijedlog Prostornog plana općine Banovići za period 2015.-2035.

BOSNA I HERCEGOVINA
БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
ФЕДЕРАЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

TUZLANSKI KANTON
ТУЗЛАНСКИ КАНТОН
MINISTARSTVO PROSTORNOG UREĐENJA I ZAŠTITE OKOLICE
МИНИСТАРСТВО ПРОСТОРОНОГ УРЕЂЕЊА И ЗАШТИТЕ ОКОЛИЦЕ

TUZLA CANTON
MINISTRY OF PHYSICAL PLANNING
AND ENVIRONMENT PROTECTION

Broj: 12/05-23-30760/17
Tuzla, 20.12.2017.godine

**TUZLANSKI KANTON
OPĆINA BANOVIĆI**

***Služba za prostorno uređenje,
planiranje, razvoj i poduzetništvo***

Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice, rješavajući po zahtjevu općine Banovići - Službe za prostorno uređenje, planiranje, razvoj i poduzetništvo, broj: 06-23-1788/17 od 08.12.2017. godine za davanje saglasnosti na Prostorni plan općine Banovići za period 2015. - 2035. godine, na osnovu člana 34. stav 5. Zakona o prostornom uređenju i građenju („Službene novine Tuzlanskog kantona“ broj: 6/11, 4/13, 15/13, 3/15, 2/16 i 4/17), daje

SAGLASNOST

kojom se potvrđuje da je **Prostorni plan općine Banovići za period 2015. - 2035. godine** usaglašen sa **Prostornim planom za područje Tuzlanskog kantona 2005-2025.** („Službene novine Tuzlanskog kantona“ broj 09/06), te da je isti urađen u skladu sa **Zakonom o prostornom uređenju i građenju i Uredbom o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata** („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj: 63/04, 50/07 i 84/10).

Obrazloženje

Aktom broj: 06-23-1788/17 od 08.12.2017. godine Služba za prostorno uređenje, planiranje, razvoj i poduzetništvo općine Banovići, zatražila je od Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okolice saglasnost na Prijedlog Prostornog plana općine Banovići za period 2015. - 2035. godine.

U prilogu akta dostavljeni su:

- Prostorni plan općine Banovići za period 2015. - 2035. godine – Prijedlog plana, Sarajevo, decembar 2017. godine, u analognoj formi - uvezana knjiga koja se sastoji iz: 1- tekstualnog dijela koga čine: 1. Opći i posebni ciljevi prostornog razvoja 2. Projekcija prostornog uređenja, 3. Projekcija razvoja prostornih sistema, 4. Odluka o provođenju Prostornog plana, te grafičkog dijela nacrti, 19 grafičkih priloga u razmjeri 1:25000.
- Prostorni plan općine Banovići za period 2015. - 2035. godine – Prijedlog plana, Sarajevo, decembar 2017. godine, u digitalnoj formi: DVD sa tekstualnim dijelom planskog dokumenta, grafičkim dijelom, 19 grafičkih priloga u PGN formatu, te pripadajućom GIS bazom podataka.
- Odluka o pristupanju izradi Prostornog plana općine Banovići za period 2015.-2035. godine, broj 10/01-02-60/15 od 31.03.2015.godine, Općinsko vijeće Banovići;
- Odluka o usvajanju smjernica za pripremu i izradu Prostornog plana općine Banovići za period 2015.-2035. godine, broj 10/01-02-285/15 od 15.11.2015.godine, Općinsko vijeće Banovići;
- Zaključak Općinskog vijeća Općine Banovići, broj: 10701-02-291/17 od 05.09.2017.godine.

Tuzla, Rudarska 65 - Tel.: +387 (35) 369 428
Tel./Fax: +387 (35) 369 429

- Kompletna dokumentacija vezano za provođenje postupka uključivanja javnosti u predlaganju i odlučivanju o koncepciji prostornog razvoja (obavijesti, program javnog uvida, skraćeni nacrt Prostornog plana, zapisnici sa javnih prezentacija, pozivi za učešće na javnim raspravama, zapisnici sa javne rasprave, primjedbe, prijedlozi i sugestije na nacrt, te **Izvještaj o provedenoj javnoj raspravi**).

Članom 34. stav 5. naprijed navedenog Zakona utvrđeno je da je općina dužna, prije donošenja Prostornog plana, pribaviti saglasnost Ministarstva kojom se potvrđuje da je prostorni plan općine usaglašen sa Prostornim planom Tuzlanskog kantona, te da je isti urađen u skladu sa Uredbom o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata i Zakonom o prostornom uređenju i građenju Tuzlanskog kantona.

Nosilac pripreme Prostornog plana je Općinski načelnik i Služba za prostorno uređenje i stambeno komunalne poslove općine Banovići, a Nosilac izrade je „IPSA“ Institut doo Sarajevo, koji ima ovlaštenje Federalnog Ministarstva prostornog uređenja za izradu planskih dokumenata (Rješenje broj: UPI-02-23-1-181/08 F.Š. od 23.08.2013. godine, **nije priloženo u prijedlogu plana**).

Postupajući po navedenom zahtjevu, nakon detaljnog uvida u dostavljeni prijedlog Prostornog plana općine Banovići za period 2015. - 2035. godine., Prostorni plan za područje Tuzlanskog kantona 2005 - 2025., te važeću zakonsku regulativu, utvrđeno je slijedeće:

- Kompletan postupak pripreme i izrade Prostornog plana proveden je u skladu sa važećim zakonskim propisima;
- Izrada Prostornog plana općine Banovići otpočela je na osnovu Odluke o pristupanju izradi Prostornog plana općine Banovići za period 2015.-2035. godine koju je donijelo Općinsko vijeće Banovići na sjednici održanoj dana 31.03.2015. godine pod brojem: 10/01-02-60/15 („Službeni glasnik općine Banovići“, broj: .../15).
- Za potrebe stručnog praćenja izrade Prostornog plana u svim fazama rada formiran je Savjet plana (Odluka načelnika o formiranju Savjeta Prostornog plana općine Banovići za period 2015.-2035. godine, broj:01-05-1330/15 od 14.10.2015. godine).
- Za potrebe izrade Prostornog plana općine Banovići korištene su studije izrađene za potrebe Prostornog plana Tuzlanskog kantona, a posebno Studija ranjivosti prostora Tuzlanskog kantona, a takođe u toku izrade planskog dokumenta, oktobra 2016. godine, urađena je Studija upotrebne vrijednosti zemljišta za područje općine Banovići, od strane Poljoprivredno - prehrambenog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, čiji rezultati su korišteni pri planiranju namjena korištenja zemljišta na području općine Banovići.
- Prva faza izrade planskog dokumenta završena je usvajanjem Prostorne osnove plana od strane Savjeta Prostornog plana 02.12.2016. godine i nosioca pripreme, nakon čega je uslijedila izrada prednacrt, nacrt i konačno prijedloga planskog dokumenta.
- U postupku izrade Prostornog plana općine Banovići, u skladu sa zakonskim propisima, osigurano je učešće javnosti u predlaganju i odlučivanju o koncepciji prostornog razvoja i to kroz organizovanje javne rasprave i javnog uvida o nacrtu planskog dokumenta. Naime, Zaključkom Općinskog vijeća općine Banovići broj: 10/01-02-291/2017 od 05.09.2017.godine usvojen je nacrt Prostornog plana i isti je upućen na javnu raspravu u trajanju od 60 dana, postavljen je na web stranicu općine Banovići, te je upućen svim javnim ustanovama, institucijama, mjesnim zajednicama i ostalim zainteresovanim subjektima. O provedenoj javnoj raspravi sačinjen je **Izvještaj** od strane nosioca pripreme i nosioca izrade, sa smjernicama za izradu prijedloga planskog dokumenta;
- Prijedlog Prostornog plana općine Banovići za period 2015. - 2035. godine **urađen je u potpunosti u skladu sa Uredbom o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata**, odnosno kompletan sadržaj koji je za navedeni planski dokument propisan Uredbom obrađen je u analognoj i digitalnoj formi po metodologiji GIS sistema, što znači da su svi podaci zapisani u prihvatljivom GIS-formatu koji omogućava razmjenu ili unos u različite softverske platforme. Međutim, ustanovljene su **određene nepravilnosti i tehničke greške** u GIS bazi podataka, kao i **neusaglašenosti** između tekstualnog i grafičkog dijela prijedloga, te GIS baze. Sve navedeno **mora biti ispravljeno i usaglašeno u konačnom dokumentu**, a sve u cilju daljeg korištenja planskog dokumenta i formiranja jedinstvene baze podataka za općinu i kanton.

- Prostorni plan općine Banovići najvećim dijelom je **usaglašen sa Prostornim planom za područje Tuzlanskog kantona 2005-2025.**, mada su utvrđene i određene razlike u granicama i nazivima naseljenih mjesta, zatim u površinama osnovnih vidova korištenja zemljišta – šumsko, poljoprivredno i građevinsko zemljište, te saobraćajnim i vodenim površinama, a koje su proistekle iz detaljnije obrade planskog dokumenta, što je u skladu sa Uredbom o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata i sa Odlukom o provođenju Prostornog plana za područje Tuzlanskog kantona (član 14., član 20. i član 24.). Naime, prema iskazanim bilansima, površine poljoprivrednog, šumskog i građevinskog zemljišta, te saobraćajne i vodene površine su sa određenim odstupanjima u odnosu na iste utvrđene Prostornim planom za područje Tuzlanskog kantona, što bitno **ne utiče na planska opredjeljenja iz navedenog prostornog plana**. Utvrđene razlike se odnose na slijedeće:
 - **Granice, kao i nazivi naseljenih mjesta**, se donekle razlikuju u odnosu na iste u Prostornom planu za područje Tuzlanskog kantona (18 naseljenih mjesta u PPTK, a 20 naseljena mjesta u PPO), ali je navedeno urađeno u skladu sa statističkim podacima Federalnog zavoda za statistiku i detaljnijom analizom stanja na terenu. Dalje, prema PPO ukupna površina općine Banovići iznosi 18.327,4 ha, dok u PPTK ista je za 130,88 ha manja (PPTK 18.196,82 ha), što je proisteklo iz usaglašavanja granica općine (koja je ujedno i granica Kantona) sa podacima Federalnog zavoda za statistiku i Federalne geodetske uprave i to u južnom dijelu općine (naselje Repnik), te u istočnom dijelu u naseljenim mjestima Lozna i Pribitkovići. Sve naprijed navedeno se **može prihvatiti** i biće ugrađeno u Prostorni plan za područje Tuzlanskog kantona kroz izmjene i dopune istog. Takođe, kategorizacija naseljenih mjesta prema centralitetu, primarni, sekundarni i tercijarni centri, usaglašena je sa principom policentričnog razvoja utvrđenog Prostornim planom Tuzlanskog kantona. Međutim, kada je u pitanju tipologija naseljenih mjesta **obavezno usaglasiti naselja mješovitog tipa sa Prostornim planom TK**, odnosno, kao naseljena mjesta **mješovitog tipa** navesti i naseljena mjesta **Podgorja, Stražbenica i Oskova**.
 - **Osnovni vidovi korištenja zemljišta**, poljoprivredno, šumsko i građevinsko zemljište, prema iskazanim bilansima su sa manjim odstupanjima u odnosu na Prostorni plan za područje Tuzlanskog kantona. Naime, uočene su razlike u odnosu šumskog poljoprivrednog i građevinskog zemljišta kako slijedi: u Prostornom planu za područje Tuzlanskog kantona utvrđene površine poljoprivrednog zemljišta iznose 3.895,17 ha, površine šumskog 9.953,60 ha, a površine građevinskog zemljišta 2.022,1 ha, dok u Prostornom planu općine Banovići iste iznose 3663,91 ha, 11854,93 ha, te 1900 ha. Daljom provjerom podataka konstatovano je da su podaci prezentirani u Prostornom planu općine Banovići precizniji, jer su proistekli iz aktualizacije šumskog zemljišta u skladu sa aktualnim podacima šumsko - gospodarskim osnovama, zatim aktualizacije poljoprivrednog zemljišta na osnovu podataka Studije upotrebne vrijednosti zemljišta općine Banovići, odnosno ažuriranja poljoprivrednog, šumskog i izgrađenog zemljišta sa orto-foto snimaka. Takođe iz iskazanog bilansa površina šumskog i poljoprivrednog zemljišta izdvojene su površine svih vodotoka (cca 62,98 ha), te bilansi svih saobraćajnih površina (cca 93,15 ha). Dalje, veliki dio površina koje su prema PPTK utvrđene kao dagradirano zemljište (ukupno 1514,51 ha), u Prostornom planu općine iste su prikazane kao poljoprivredno zemljište (cca 770 ha). Dakle, ukupna zbirna površina poljoprivrednog i šumskog zemljišta koju je potrebno maksimalno zaštititi u Prostornom planu općine Banovići iznosi 15.518,84 ha, a u Prostornom planu Tuzlanskog kantona ista iznosi 13.848,77 ha. tako da se navedeni **bilansi osnovnih vidova korištenja zemljišta mogu prihvatiti** i biće usaglašeni sa Prostornim planom Tuzlanskog kantona kroz izmjene i dopune istog.
 - **Ukupna površina građevinskog zemljišta** utvrđena prijedlogom Prostornog plana općine Banovići iznosi 1.900,01 ha, što je smanjenje od 122,09 ha u odnosu na istu površinu utvrđenu u Prostornim planom Tuzlanskog kantona (2.022,1 ha), što ukazuje da se kod **utvrđivanja novih površina građevinskog zemljišta vodilo računa o**

maksimalnoj zaštiti ostalih vidova korištenja zemljišta (šumsko i poljoprivredno zemljište).

- **Građevinsko zemljište sa pretežnom namjenom stanovanja** utvrđeno prijedlogom Prostornog plana općine Banovići iznosi **1752,62 ha** (912,25 ha postojeće i 840,37 ha planirano), što je manje za 244,41 ha u odnosu na iste površine utvrđene Prostornim planom Tuzlanskog kantona (1997,03 ha), dakle postoje neznatne neusaglašenosti koje se mogu prihvatiti. Naime, bitno je istaći, da je postojeće građevinsko zemljište ažurirano na osnovu ortofoto snimaka Federalne geodetske uprave koji su urađeni 2012. godine za potrebe usaglašavanja katastarskih podataka sa stanjem na terenu, te su urađene i korekcije građevinskog zemljišta na lokalitetima gdje je ortofoto snimcima utvrđeno da nema izgrađenih objekata, dok je na drugim lokalitetima, gdje je evidentirano izgrađeno zemljište koje nije bilo u Prostornom planu Tuzlanskog kantona, isto utvrđeno kao novo građevinsko zemljište (u naseljenim mjestima Banovići Selo, Grivice, Oskova, Repnik).
- **Građevinsko zemljište sa namjenom privrede**, po iskazanim bilansima površina, u prijedlogu Prostornog plana općine Banovići iznosi **146,96 ha** (24,43 ha postojeće i 122,96 ha planirano), dok u Prostornom planu Tuzlanskog kantona planirane površine za istu namjenu iznose cca **25,07 ha**, dakle površine za privredu povećane su za cca **121,89 ha** i to: privredna zona Termoelektrana Cementara Banovići površine cca 86,33 ha i privredna zona Sadnice površine cca 24,018 ha). Obzirom da je Odlukom o provođenju Prostornog plana Kantona (član 20.) utvrđeno da će se precizne granice privrednih zona i privrednih kompleksa, te eventualne nove lokacije za koje se ukaže potreba, definisati prostornim planovima općina, te obzirom na činjenicu da ukupne površine utvrđenog građevinskog zemljišta sa pretežnom namjenom privrede odražavaju potrebe općine Banovići, iste se mogu prihvatiti. Pri tome je bitno istaći, da se vodilo računa da su privredne zone locirane u već formiranim zonama sa potrebnim proširenjima, kao i tamo gdje to infrastruktura omogućava. Međutim, skrećemo pažnju da postoji neusaglašenost u nazivima, oznakama i površinama privrednih zona u različitim poglavljima prostornog plana (tabele 71, 84 i 80), te da se koristi različita terminologija (privredne zone, proizvodno-poslovne zone, privredni sadržaji....itd.), što smatramo tehničkom greškom koja se **mora ispraviti u konačnom dokumentu**.
- **Urbana područja i građevinska zemljišta** izvan urbanih područja koncipirana su u skladu sa principima i smjernicama iz Prostornog plana za područje Tuzlanskog kantona, mada postoje izvjesna manja odstupanja u granicama i nazivima istih, koja su rezultat detaljnije analize naseljenih mjesta na području općine, te korištenja ortofoto snimaka i geodetskih podloga – kartografskih prikaza u razmjeri 1:2500 što je u skladu sa važećim zakonskim odredbama. Kao rezultat naprijed navedenog, Prostornim planom općine utvrđeno je 9 urbanih područja (jedno novo urbano područje, Seona) koja zauzimaju površinu od cca 1201,35 ha, dok je Prostornim planom Kantona utvrđeno 8 urbanih područja površine cca 1140,43 ha. Takođe je urađeno usaglašavanje granica i naziva urbanih područja sa postojećim stanjem i nazivima naseljenih mjesta. U ovom poglavlju, u skladu sa Uredbom, **nedostaju još podaci o opremljenosti** urbanih područja komunalnom i društvenom infrastrukturom, što je potrebno dopuniti.
- **Režimi građenja su usaglašeni** sa režimima utvrđenim Prostornim planom Tuzlanskog kantona i zakonskom regulativom. Međutim, obzirom da se Prostornim planom općine detaljno razrađuje potreba izrade detaljnih planskih dokumenata, te utvrđuje obaveza izrade istih, skrećemo pažnju nosiocu pripreme i nosiocu izrade da **treba jasno odvojiti detaljne planske dokumente za koje se utvrđuje obaveza izrade od važećih** (usvojenih), te da u prijedlogu planskog dokumenta nisu navedene i označene sve privredne zone za koje je utvrđena obaveza izrade regulacionog plana (veće od 5 ha). Takođe nije jasno obrazložen režim građenja II stepena (da li je obavezna izrada novog Urbanističkog plana, da li se stari stavlja van snage, ili se rade izmjene i dopune istog). Pri tome granice obuhvata obaveznih planskih dokumenata moraju biti jasno prikazane na pratećem grafičkom prilogu tako da se mogu identifikovati, što u prijedlogu nije učinjeno. Naprijed navedeno je **obavezno potrebno doraditi** tekstualno i grafički u konačnom dokumentu.

- U Prostornom planu općine Banovići za oblast **vode i vodne površine** iskazani bilans površina iznosi **62,98 ha** (stalni vodotoci 26,98 i jezera 36 ha), dok je Prostornom planu Tuzlanskog kantona utvrđena samo površina jezera 14,81 ha bez bilansa površina za vodotoke, te su dakle ukupne vodene površine u Prostornom planu općine povećane su za cca **48 ha** što se može prihvatiti. Povećanje navedenih površina proisteklo je iz prikaza površina vodotoka koje u Prostornom planu kantona nisu iskazane kao površine nego samo kao dužine riječnih tokova, te prikaza jezera i akumulacija nastalih na kopovima, koje takođe nisu prikazane u PPTK.
- **U oblasti mineralnih sirovina**, ukupne površine eksploatacionih polja mineralnih sirovina se razlikuju od površina za ovu namjenu utvrđenih u Prostornom planu Tuzlanskog kantona i to u dijelu eksploatacionog polja uglja i planiranih kamenoloma. Prema Prostornom planu Tuzlanskog kantona eksploataciono polje mrkog uglja RMU iznosilo je 6756,12 ha dok je u Prostornom planu općine Banovići, prema Rješenju FMER iz 2011. godine polje mrkog uglja smanjeno za 1105,92 ha te zauzima površinu od 5650,2 ha. U Prostornom planu kantona bila je utvrđena površina kamenoloma na lokalitetu Ribnica površine cca 14 ha, dok je Prostornim Planom općine planirana i nova eksploataciona površina krečnjaka na lokalitetu Sklopovi na sjeveru naseljenog mjesta Pribitkovići površine 10,7 ha. Obzirom da je Prostornim planom Tuzlanskog kantona utvrđeno da će se otvaranje novih eksploatacionih polja nemetalnih sirovina razmatrati pojedinačno nakon izrade projekata istražnih radova, a Odlukom o provođenju Prostornog plana se navodi se da će se isto definisati kroz prostorni plan općine, neusaglašenost sa eksploatacionim poljima krečnjaka se može prihvatiti i biće usaglašena kroz izmjene i dopune PPTK. U ovom dijelu skrećemo pažnji nosiocima pripreme i izrade, da **obavezno trebaju usaglasiti površine planirane za rekultivaciju**. Naime, Prostornim planom Kantona utvrđene su površine za rekultivaciju koje iznose cca 1514 ha, dok u Prostornom planu općine iste površine nisu prikazane na grafičkim prilogima, ali su obrađene u tekstualnom dijelu planskog dokumenta i iznose 764,87 ha (tabela broj: 81 - Površine ograničenja koje se preklapaju sa osnovnim namjenama, str. 190. Plana). Potrebno je prikazati površine predviđene za rekultivaciju i na pratećim grafičkim prilogima.
- U prijedlogu Prostornog plana općine **kategorizacija terena po stepenu stabilnosti** urađena je na osnovu podataka iz Prostornog plana za područje Tuzlanskog kantona u kombinaciji sa podacima evidentiranih klizišta od strane nadležne općinske službe nakon poplava 2014. godine (dodatnih 6,79 ha registrovanih površina pod klizištima). Napominjemo, da je Prostornim planom za područje Tuzlanskog kantona utvrđena **obaveza općine da kroz izradu prostornog plana općine definiše detaljne granice stabilnih, uslovno-stabilnih i nestabilnih terena na geodetskim podlogama 1:1000 ili 1:2500**, što kroz ovaj prostorni plan nije učinjeno, odnosno **nije aktualizirano** stanje prije svega nestabilnih terena – klizišta na području općine Banovići. Ostaje **obaveza općine** da u narednom periodu aktualizira naprijed navedene podatke kroz izradu **katastra klizišta za cijelo područje općine Banovići**.
U oblasti **saobraćajne infrastrukture**, osnovna razlika koncepcije saobraćajne mreže Prostornog plana općine Banovići u odnosu na Prostorni plan Tuzlanskog kantona je planirana autocesta Orašje-Tuzla-Žepče (površine cca 8,35 ha) koja prolazi dijelom kroz općinu Banovići, a u naselju Lozna je planirano priljučno čvorište za općinu. Ukupna dužina trase autoceste kroz općinu Banovići iznosi 7,6 km. Takođe, Prostornom planom općine Banovići, planira se i nova saobraćajnica ranga magistralne ceste (cca 19,7 ha) koja bi omogućila priključenje općine Banovići na planiranu autocestu. Ukupna dužina nove trase magistralne ceste kroz općinu Banovići iznosi 13,3 km. Brza cesta planirana Prostornim planom Kantona nije unesena u Prostorni plan općine Banovići, obzirom da se ista ne nalazi u planskim dokumentima višeg reda iz nadležnosti Federacije BiH.
Prostornim planom općine Banovići planirana je i nova trasa željezničke pruge, veza između Banovića i Vareša čime bi se omogućio izlaz na prugu Doboj-Sarajevo-Čapljina. Trasa planirane željezničke pruge vezala bi se na postojeći kolosijek, te bi se dalje vodila paralelno sa postojećim regionalnim putem R-469 u pravcu Ribnice. S

obzirom da se radi o infrastrukturi koja je u nadležnosti Federacije i obrađena je kroz Prijedlog Prostornog plana Federacije BiH, ista se može prihvatiti.

Prostornim planom općine Banovići planirana je i turistička pruga uskog kolosijeka na dionici od Banovića do Zobika. Ista se može prihvatiti obzirom da je utvrđena i Prostornim planom područja posebnih obilježja Zaštićeni pejzaž „Konjuh“.

- Minski sumnjive površine sa pripadajućom GIS bazom podataka **urađene su prema ažuriranim podacima BH MAC-a** (centar za uklanjanje mina BiH). Naime, prema podaci BH MAC-a, zaključno sa januarom 2017. godine, na području općine Banovići pod minski sumnjivim površinama je ostalo cca 271 ha površine, dok su Prostornim Planom Kantona sumnjive površine – mine iznosile 629,73 ha, što znači da su navedene površine aktualizirane.
- **Odluka o provođenju** Prostornog plana u pojedinim dijelovima nije povezana sa ostalim dijelovima prijedloga planskog dokumenta (tekst i grafika), a takođe nedostaju pojedini sadržaji u skladu sa Uredbom, te je sve potrebno doraditi i usaglasiti. Navedeno se odnosi na sljedeće:
 - Usaglasiti terminološki Odluku i ostali dio planskog dokumenta (planski dokumenti, dokumenti prostornog uređenja, detaljna dokumentacija prostornog uređenja..., privredni sadržaji, privredne zone, poslovne zone, proizvodno - poslovne zone, invalidna lica i sl....)
 - U članu 9. nisu dobro formulisane obaveze u pogledu izrade detaljne planske dokumentacije niti su usaglašene sa ostalim dijelovima planskog dokumenta – preraditi u skladu sa naprijed datim primjedbama.
 - Režime građenja (član 16.) doraditi u skladu sa naprijed navedenim primjedbama.
 - U članu 22. nisu navedene sve privredne zone, dopuniti i usaglasiti terminologiju.
 - Član 38. Dopuniti nedostajućim zaštitnim pojasevima saobraćajnica.
 - Član 70. doraditi, usaglasiti urbanističko – tehničke pokazatelje, vodeći računa o urbanističkim standardima (na primjer, minimalno rastojanje objekata kolektivnog stanovanja je 1,5 visina objekta, parcela uz javne objekte se formira „minimalno 1,0 m u odnosu na markicu objekta“ što ne omogućava smještaj obaveznih pratećih sadržaja i uređenja terena, navodi se režim građenja III stepena kojeg nem u režimima, itd...)
 - U Odluci nedostaje smještaj privrednih objekata u prostoru, doraditi.
- U Prijedlogu Prostornog plana općine su utvrđene određene neusaglašenosti između tekstualnog i grafičkog dijela Prostornog plana općine, a takođe su uočene i tehničke greške kako u tekstualnom dijelu, tako i na printanim grafičkim priložima planskog dokumenta. Takođe, kroz Izvještaj o provedenoj javnoj raspravi vidljivo je da su primjedbe ovog Ministarstva na nacrt prihvaćene, ali da nisu i ugrađene u prijedlog planskog dokumenta (primjedbe koje su u Izvještaju navedene pod brojevima: 95, 97, 98, dio 99, 101, 103, 104, 105, 107, 113, 114, 115, 117, 118, 119, 120, 123, 126, 129,134,...) Obaveza nosioca izrade je da sve naprijed navedeno **usaglasi i ispravi u konačnom dokumentu Prostorni plan općine Banovići za period 2015. - 2035. godine. Prije objavljivanja planskog dokumenta obavezno isti dostaviti ovom Ministarstvu** (u analognoj i digitalnoj formi), **kako bi se još jedno utvrdilo da su sve uočene i navedene neusaglašenosti u planskom dokumentu, kao i tehničke pogreške ispravljene.**
- Dostavljeni Prostorni plan općine Banovići – Prijedlog plana, nije potpisan i ovjeren od strane općine Banovići, te skrećemo pažnju nosiocu pripreme da konačni dokument Prostorni plan općine Banovići za period 2015. - 2035. godine **mora biti potpisan i ovjeren kako od strane nosioca izrade, tako i od strane nosioca pripreme** (Općina Banovići, Općinski načelnik).

Naprijed navedene neusaglašenosti sa Prostornim planom za područje Tuzlanskog kantona proistekle su iz detaljnije analize prostora općine što je u skladu sa Uredbom i Odlukom o provođenju Prostornog plana Tuzlanskog kantona (karte u razmjeri 1:1000 i 1:2500), zatim iz aktualizacije stanja u prostoru na osnovu izrađenih ortofoto snimaka iz 2012. godine, te na osnovu uočenih izmjena namjena korištenja zemljišta u prostoru koje su nastale u proteklom vremenskom

periodu od 2006. godine kada je usvojen Prostorni plan Kantona, te će iste biti otklonjene, **ukoliko budu od strane Općinskog vijeća prihvaćene primjedbe ovog Ministarstva**, kroz postupak izade Izmjena i dopuna Prostornog plana za područje Tuzlanskog kantona koji je u toku.

Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice posebno ističe da je općina Banovići obavezna da, nakon donošenja Prostornog plana Federacije Bosne i Hercegovine, te obaveznog usaglašavanja Prostornog plana za područje Tuzlanskog kantona sa istim, **izvrši usklađivanja Prostornog plana općine Banovići sa Izmjenama i dopunama Prostornog plana za područje Tuzlanskog kantona, kao plana šireg područja. O izvršenom usklađivanju općina Banovići mora pribaviti konačnu saglasnost na Plan od ovog Ministarstva.**

DOSTAVITI:

1x Naslovu
1x Evidenciji
1x Arhivi

UVOD

Priprema i proces izrade Plana

Općinsko vijeće Banovići na 36. sjednici održanoj 31.03.2015. godine, donijelo je Odluku o pristupu izradi Prostornog plana općine Banovići za period 2015 - 2035. godine. Usvajanjem Odluke općinsko vijeće Banovići odredilo je Nosioca pripreme Plana kojeg predstavlja Općinski načelnik i Služba za prostorno uređenje, planiranje, razvoj i poduzetništvo općine Banovići (u daljnjem tekstu: Nositelj pripreme Prostornog plana). Za Nosioca izrade Plana, putem javnog natječaja, odabran je IPSA-Institut iz Sarajeva.

Postupak razmatranja i donošenja Prostornog plana sprovodi se u skladu sa odredbama Zakona o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 2/06; 72/07; 32/08; 4/10; 13/10 i 45/10), Zakona o prostornom uređenju i građenju Tuzlanskog kantona ("Službene novine Tuzlanskog kantona", broj: 3/15; 2/16; 4/17; 6/11, 04/13, 15/13 i 84/10.) i Uredbom o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 63/04 i 50/07).

Prostorni plan Općine je javni planski dokument i obavezujući za regulisanje odnosa prostornog uređenja za cijelu teritoriju Općine i donosi se na period od dvadeset godina, tj., u ovom slučaju za period od 2015. do 2035. godine.

Za potrebe stručnog praćenja, usmjeravanja i utvrđivanja koncepta prostornog uređenja Prostornog plana općine Banovići, formiran je Savjet plana za praćenje procesa izrade Prostornog plana općine Banovići.

Članovi Savjeta plana:

1. Adem Mostarlić, predsjednik (Pomoćnik načelnika za prostorno uređenje Banovići)
2. Dragica Tešić, član (Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice TK)
3. Emir Softić, član (Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice TK)
4. Husein Beširović, član (RMU „Banovići” d.d. Banovići)
5. Mirsad Mujić, član (JP Elektroprivreda BiH - direkcija Tuzla)
6. Samir Alić, član (JP Vodovod i kanalizacija doo Banovići)
7. Šehval Lapandić, član (Općinsko vijeće Banovići)
8. Lejla Ćebić Đerzić, član (Općinsko vijeće Banovići)
9. Amir Mrkonjić, član (Pomoćnik načelnika za planiranje, razvoj i poduzetništvo Banovići)
10. Senada Dizdarević, član (Služba za geodetske i imovinsko pravne poslove Banovići)
11. Mirza Memić, član (JU Direkcija regionalnih cesta TK)
12. Mujić Jasmin, član (JP Šume TK dd Kladanj)
13. Kazafer Bečić, član (realni sektor - Elektroremont dd Banovići)
14. Senada Terzić, sekretar (Služba za prostorno uređenje Banovići)
15. Rasim Dostović, član.

Zadatak Savjeta plana je da u toku procesa pripreme i izrade Prostornog plana pomaže Nosiocu pripreme plana u usaglašavanju sektorskih politika, izboru stručnjaka i stručnih institucija za studije, elaborate i drugo, daje mišljenje o primjedbama i sugestijama prikupljenim u toku komunikacije sa javnošću prema

Programu uključivanja javnosti u toku razmatranja Nacrta, odnosno Prijedloga Prostornog plana u nadležnim organima i učestvuje u ostalim aktivnostima (koje su definisane Odlukom o pristupanju izradi Plana) sve do usvajanja Prostornog plana.

Savjet plana vrši stručno praćenje i usmjeravanje pripreme i izrade prostornog plana, kroz analize, davanje mišljenja, sugestija i prijedloga Službi za prostorno uređenje, stambeno komunalne poslove i Nosiocu izrade plana za svaku fazu izrade Prostornog plana, sve do njegovog usvajanja. Sastanak Savjeta saziva i istim rukovodi predsjednik Savjeta plana.

Primjenjena metodologija za izradu Plana

Uredbom o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata Federacije BiH, utvrđuje se postupak pripreme, izrade i sadržaj planskih dokumenata na svim nivoima prostornog planiranja u Federaciji Bosne i Hercegovine. Planski dokumenti sadrže tekstualni i grafički dio. Tekstualni dio sadrži obrazloženje za izradu dokumenata, ciljeve prostornog razvoja, planirano prostorno uređenje, te odredbe za provođenje planskog dokumenta. Grafički dio sadrži kartografske prikaze i grafičke priloge na kojima se prikazuje stanje i planirani zahvati u prostoru.

Osim osnovnog sadržaja i dokumentacije planskih dokumenata definisan je i pristup planiranju prostora, koji se zasniva na načelima o zaštiti integralnih vrijednosti prostora, zaštiti i unapređenju okoliša, usaglašenosti planskih dokumenata na svim nivoima i usaglašenosti sa planskim dokumentima susjednih država, sa javnosti i načelima slobodnog pristupa podacima, te drugim relevantnim dokumentima značajnim za planiranje.

Metodološki pristup izradi baziran je na metodama analize i sinteze, principima održivog razvoja, uz stalnu konsultaciju međunarodnih normi, koje propisuje Evropska konvencija o predjelu, Vodeći principi održivog razvoja, Perspektiva prostornog razvoja Evropske unije, smjernica proizašlih iz planova višeg reda, te na usklađivanju dokumentacije sa zakonskim regulativama na svim nivoima unutar granica Bosne i Hercegovine, i poštivanju istih.

Postupak razmatranja i donošenja Prostornog plana

Na osnovu Uredbe o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata definisano je da se prostorno planska dokumentacija priprema i razmatra kroz dvije faze:

- I FAZA: Prostorna Osnova - izrada Prostorne osnove, koja sadrži snimak i ocjenu postojećeg stanja u prostoru i osnovne ciljeve planiranog prostornog razvoja, te osnovnu koncepciju razvoja,
- II FAZA: izrada Prednacrt, Nacrta i Prijedloga plana – razrada usvojene osnovne koncepcije razvoja,

Prva faza izrade Prostornog plana općine Banovići podrazumjevala je izradu Prostorne osnove koju je Nosioc izrade Plana nakon usklađivanja i analize svih relevantnih podataka i na osnovu ciljeva razvoja izradio i dostavio Nosiocu pripreme plana. Na petoj sjednici Savjeta plana dana 02.12.2016.g prezentovana je i usvojena Prostorna osnova Plana kao dobar osnov za izradu Prednacrt plana.

Druga faza izrade Prostornog plana započeta je izradom Prednacrt Prostornog plana, te dostavljanjem iste Nosiocu pripreme Prostornog plana na razmatranje. Na Prednacrt Prostornog plana Nosioc pripreme i članovi Savjeta plana dali su određene primjedbe, prijedloge i sugestije, te su zauzeli stav i formulirali zaključke sa preporukama koje su dostavili Nosiocu izrade. Nakon dostavljanja primjedbi, Nosioc izrade je iste uzeo u razmatranje, te opravdane izmjene ugradio u fazu Prednacrt Prostornog plana i dostavio ga Nosiocu pripreme uz odgovarajuće obrazloženje. Formirana faza Prednacrt plana, dana 11.08.2017. godine, je prezentovana na II sastanku Savjeta plana, nakon čega je ista usvojena uz obavezu korekcije određenih primjedbi za Nacrt Prostornog plana.

Zaključkom Općinskog vijeća općine Banovići broj: 10/01-02,291/2017 od 05.09.2017. godine usvojen je Nacrt Prostornog plana, i isti je upućen na javnu raspravu u trajanju od 60 dana, postavljen je na web stranicu općine Banovići, te je upućen svim javnim ustanovama, institucijama, mjesnim zajednicama i ostalim zainteresovanim subjektima. O provedenoj javnoj raspravi sačinjen je Izvještaj od strane nosioca pripreme i nosioca izrade, sa smjernicama za izradu prijedloga planskog dokumenta.

Dalji proces izrade prostorno planskog dokumenta podrazumjevaio je utvrđivanje Prijedloga Prostornog plana, a na temelju Nacrta koji je prošao javnu raspravu i na temelju zajedničkih stavova Nosioca pripreme i izrade Prostornog plana o primjedbama, prijedlozima i mišljenima iznesenim od strane javnosti, Savjeta plana i Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona na Nacrt Plana.

Po završetku izrade Prijedloga Prostornog plana, uz odgovarajuće obrazloženje, Nosioc izrade Plana, isti je dostavio Nosiocu pripreme Plana, koji je dalje zatražio saglasnost Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona na Prijedlog Plana. Nakon razmatranja Prijedloga Plana, dana 20.12.2017. godine Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona, dostavilo je obavijest kojom se daje saglasnost na Prijedlog Prostornog plana općine Banovići (akt broj: 12/05-23-30760/17). Dana 28.12.2017. godine Općinsko Vijeće Banovići na sjednici usvaja Prostorni plan općine Banovići 2015-2035.

Usvojeni Prostorni plan je javni dokument, ima karakter zakonskog akta i stavlja se na stalni javni uvid kod organa nadležnog za poslove prostornog uređenja.

Razlozi i ciljevi izrade Plana

Prostorni plan je sintezni dokument, koji sadrži dostignute spoznaje o prostoru i generira njegovu racionalno korištenje, te obezbjeđuje zaštitu prostora i okoline i humano življenje njegovog stanovništva.

Izradom prostornog plana omogućiti će se:

- racionalno korištenje prirodnih resursa
- zaštita prostora
- usmjeravanje privrednog razvoja (industrija, saobraćaj, turizam, poljoprivreda, usluge i dr.)
- usmjeravanje društvenog razvoja, rasta i strukture populacije i razvoj društvene infrastrukture (sistem naselja) itd.

Dakle, osnovni motiv izrade prostornog plana općine Banovići je osigurati privredni i društveni razvoj područja općine u cjelini, uz racionalno korištenje i svrhovito upravljanje resursima radi zaštite prostora. Prostorni plan općine se, u skladu sa važećom zakonskom regulativom, mora posmatrati u kontekstu

dugoročnog razvoja, koji daje smjernice i uputstva institucijama i službama lokalne uprave za postupanje i korištenje prostora. Planski dokument treba da odredi svrsishodno organiziranje, korištenje i namjenu zemljišta, kao i mjere i smjernice za zaštitu prostora. Za planski period, Plan definiše sve dozvoljene zahvate u prostoru iz nadležnosti lokalne uprave. Za zahvate iz nadležnosti kantona i entiteta, planski dokument preuzima opredjeljenja planova višeg reda.

Podaci o saradnji i usaglašavanju stavova sa nadležnim organima i organizacijama i mišljenja i saglasnosti tih organa i organizacija

U svrhu kompletiranja informaciono-dokumentacione osnove i evidentiranja stanja u prostoru, kao i usaglašavanja stavova o ciljevima, potrebama i osnovnoj koncepciji usaglašavani su stavovi sa slijedećim institucijama:

- Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice
- JP "Šume" Tuzlanskog kantona d.d. Kladanj, ŠG „Sprečko“ Živinice
- JU Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog nasljeđa Tuzlanskog kantona
- JU Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ Banovići
- JP Elektroprivreda BiH – Elektrodistribucija Tuzla
- Rudnici mrkog uglja "Banovići" dd Banovići
- BH Telecom d.d. Sarajevo - direkcija Tuzla
- Planinarsko društvo "Varda" Banovići
- UG Lovačko društvo „Zelemboj“ Banovići

Izvori podataka i informacija

Polazna osnova za izradu Prostornog plana općine Banovići je dokumentacija koja se vezuje za razvojno-plansku dokumentaciju Federacije BiH i Tuzlanskog kantona kao i relevantna plansko i projektno-tehnička dokumentacija na nivou općine Banovići.

Dokumentacija koja se vezuje za razvojno-plansku dokumentaciju FBiH i Tuzlanskog kantona:

- *Prostorni plan područja Tuzlanskog kantona za period 2005 – 2025.godine („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj: 9/06),*
- *Prostorni plan područja posebnih obilježja Zaštićeni pejzaž "Konjuh" za period 2010-2030. godina („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj: 13/13),*
- *specijalističke studije ciljno rađene kao podloga za izradu Prostornog plana Federacije BiH*
- *specijalističke studije ciljno rađene kao podloga za izradu Prostornog plana Tuzlanskog kantona*
- *relevantne studije iz okruženja*
- *sva raspoloživa planska dokumentacija i urbanističko-tehnička dokumentacija na nivou Federacije i Kantona.*

Relevantna plansko i projektno-tehnička dokumentacija na nivou općine Banovići:

- *Urbanistički plan grada Banovići za period 2003-2020.*
- *Prostorni plan Opštine donijet 1990. godine (koji se može koristiti kao bitan ulazni podatak)*
- *Satelitiski snimak Općine Banovići*
- *Digitalni Orto-foto Federacije BiH iz 2008 g.*
- *Odluka o određivanju gradskog građevinskog zemljišta*

- *Odluka o određivanju ostalog građevinskog zemljišta*
- *postojeći provedbeni planski dokumenti*
- *druga raspoloživa planska i urbanističko-tehnička dokumentacija koja se može koristiti kao bitan ulazni podatak (elaborati, studije, ekspertize i slično).*

Poglavlje 5 tekstualnog dijela plana Analitičko-dokumentaciona osnova sadrži pregled analitičko-dokumentacionih podloga korištenih kao izvori podataka i informacija za izradu Plana.

Evropska zakonska dokumentacija

Prilikom definisanja ciljeva za potrebe prostornog razvoja potrebno je poći od evropskih opredjeljenja sadržanih u smjernicama evropskih perspektiva prostornog razvoja i vodećih principa za održivi razvoj evropskog kontinenta kao i strateških opredjeljenja šireg okruženja, državnih i razvojnih dokumenata.

Evropske prostorne razvojne perspektive (European Spatial Development Perspective – ESDP, European Commission, Potsdam 1999.), upućuju na smjernice za:

- Razvoj uravnoteženog i policentričnog sistema gradova
- Uspostavljanje novog odnosa između urbanih i seoskih područja
- Obezbjedenje jednakopravnog pristupa od infrastrukture do obrazovanja, zdravstva i socijalne zaštite
- Osmišljeno upravljanje i očuvanje prirodne i kulturne baštine.

Vodeća načela za trajni prostorni razvoj evropske cjeline (Guiding principles for Sustainable Spatial Development of the European Continent, CEMAT, Hannover, 2000.), odnose se na:

- Prostornu strategiju u duhu održivog prostornog razvoja koja se oslanja na prijedloge prostorno razvojnih mjera za urbana područja, poljoprivredno i šumsko zemljište i evropske koridore
- Potrebu aktivnog učešća građana u procesu prostornog planiranja, posebno uključivanje mladih generacija u proces planiranja čime oni utiču na stvaranje uslova koji oblikuju njihove živote.

Ovo je preduslov za prihvaćanje „evropskih ideja“ od strane građana i istovremeno preduvjet za poštivanje planskih rješenja.

PROSTORNI PLAN OPĆINE BANOVIĆI ZA PERIOD 2015.-2035.

1. OPĆI I POSEBNI CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA

Opći i posebni ciljevi prostornog uređenja predstavljaju jedinstven, međusobno uslovljen sistem uzročno-posljedičnih aktivnosti, koje se moraju brižno ocjenjivati i vremenski skladno provoditi, kako bi se, u datim okolnostima, prostor, nasljeđene i izgrađene vrijednosti optimalno koristile, anulirali eventualni konflikti i afirmisao održivi razvoj na cjelokupnom području općine Banovići.

Ciljevi prostornog uređenja koji se definišu u općinskim prostornim planovima, moraju se oslanjati na dokumente višeg reda, koji imaju vrlo snažan uticaj na formuliranje ciljeva i prijedlog koncepcije razvoja planova nižeg reda.

Prilikom definisanja općih ciljeva za potrebe prostornog razvoja, potrebno je poći od evropskih opredjeljenja sadržanih u smjernicama evropskih perspektiva prostornog razvoja i vodećih principa za održivi razvoj evropskog kontinenta, kao i strateških opredjeljenja šireg okruženja, državnih i razvojnih dokumenata.

Evropske prostorne razvojne perspektive (European Spatial Development Perspective – ESDP, European Commission, Potsdam 1999.), upućuju na smjernice za:

- Razvoj uravnoteženog i policentričnog sistema gradova,
- Uspostavljanje novog odnosa između urbanih i seoskih područja,
- Obezbeđenje jednakopravnog pristupa od infrastrukture do obrazovanja, zdravstva i socijalne zaštite,
- Osmišljeno upravljanje i očuvanje prirodne i kulturne baštine.

Vodeća načela za trajni prostorni razvoj evropske cjeline (Guiding principles for Sustainable Spatial Development of the European Continent, CEMAT, Hannover, 2000.), odnose se na:

- Prostornu strategiju u duhu održivog prostornog razvoja koja se oslanja na prijedloge prostorno razvojnih mjera za urbana područja, poljoprivredno i šumsko zemljište i evropske koridore,
- Potrebu aktivnog učešća građana u procesu prostornog planiranja, posebno uključivanje mladih generacija u proces planiranja čime oni utiču na stvaranje uslova koji oblikuju njihove živote,
- Ovo je preduslov za prihvatanje „evropskih ideja“ od strane građana i istovremeno preduslov za poštivanje planskih rješenja.
-

Ciljevi iz Prostornog plana za područje Tuzlanskog kantona 2005.-2025. godina

- Donošenje propisa iz oblasti korištenja zemljišta i prostornog uređenja, a posebno zaštite prostora,
- Donošenje odluke o naknadi za devastirano zemljište i neplansko korištenje zemljišta

- Razrješenje pitanja vlasništva nad zemljištem,
- Obezbjedenje demokratskog učešća građana u zaštiti i adekvatnom korištenju prostora, te afirmacija javnog interesa,
- Alokacija budućih privrednih investicija u skladu sa prostornim uslovima i ciljevima održivog razvoja, a prema planovima prostornog uređenja,
- Racionalnija organizacija, korištenje i zaštita prostora i plansko usmjeravanje daljeg prostornog razvoja, u skladu sa njegovom prirodnom i radom stvorenom podobnošću, u cilju stvaranja takvih uslova u kojima će se ostvarivati maksimalni efekti u privređivanju i humanizirati uslove življenja i privređivanja,
- Ujednačavanje stepena prostornog, urbanog i komunalnog razvoja pojedinih urbanih područja i stvaranje uslova za ravnomjerniji raspored privrednih i drugih funkcija u prostoru,
- Ravnomjerniji razvoj gradskih područja i regionalnog okruženja kroz stvaranje lokacionih pretpostavki za prostornu distribuciju privrednih kapaciteta, poboljšanje saobraćajne povezanosti u cilju ravnomjernijeg prostornog rasporeda stanovništva i ublažavanja demografskog pritiska na veće gradove,
- Usklađivanje prostorne organizacije privrede sa prostornom organizacijom ostalih urbanih i prostornih funkcija, a posebno stanovanja, ostvarivanjem odgovarajućeg odnosa između rada i stanovanja i kombinujući, gdje je to god moguće, radne i stambene zone,
- Organizacija i razvoj svih vidova saobraćaja koji obezbijavaju adekvatno funkcioniranje urbanih područja, uz minimalne gubitke vremena u transportu ljudi i roba,
- Obezbjedenje uslova za brzi razvoj turizma i drugih djelatnosti koje doprinose unapređenju turističke ponude u cilju većeg korištenja prirodnih i kulturno historijskih vrijednosti i razvoja tercijarnog i kvartalnog sektora privrede,
- Očuvanje prirodnih i kulturno-historijskih vrijednosti i objekata, na svim prostorima gdje se nalaze, putem konzervacije i revitalizacije, stavljajući ih u funkciju ukupnog razvoja i potreba stanovništva i privrede, kao i usklađivanjem interesa zaštite vrijednosti sa razvojem i razmještajem privrede i izgradnjom infrastrukturnih sistema,
- Zaštita izvorišta, očuvanje podzemnih i otvorenih vodnih tokova, zaštita od voda i erozija, te racionalnije korištenje voda putem štednje, smanjenja gubitaka u transportu, reciklaže i drugo,
- Maksimalna štednja i racionalno korištenje svih vidova energije i kontinuirano snabdijevanje urbanih područja i privrede energijom.

1.1 Opći ciljevi prostornog razvoja

- prostorna reorganizacija naseobinskog sistema Općine, kroz razvoj policentričnog modela, uključujući sekundarna i tercijarna naselja u funkcionalnu kompoziciju,
- provođenje procesa urbanizacije proporcionalno mogućnostima Općine, ali ne na uštrb zanemarivanja i napuštanja ruralnih područja,
- osiguranje jednakog pristupa društvenim, komercijalnim, infrastrukturnim, kulturno – obrazovnim, privrednim i drugim sadržajima svakoj zajednici u Općini,
- razvoj programa koji u svojim temeljnim postavkama imaju za cilj očuvanje prirodne i kulturne baštine, a ujedno obrazujući koncept po kom će se ravnati buduće generacije u svom odnosu prema okolišu i zaštiti sredine u kojoj žive i djeluju,

- osigurati konkurentski položaj općine u kantonalnom i regionalnom okruženju, u domenu privrednog razvoja, kroz racionalno i savjesno korištenje raspoloživih resursa,
- zaštititi prirodna blaga općine, kroz zakonske dokumente i strategije, koji će definisati pravilan pristup njihovom korištenju, kao i uvođenje u infrastrukturne mreže, neophodne za podizanje kvaliteta života stanovnika,
- prostorno – planskim rješenjem osigurati održivi razvoj prema stvarnim prostornim i ekonomskim mogućnostima.

1.2 Posebni ciljevi prostornog razvoja

Posebnim ciljevima kokretizujemo razvojne komponente i definišemo stvarnu problematiku na posmatranom prostoru, dajući upute za tretman cjelokupne teritorije, sa svim njenim karakteristikama, a u planskom periodu.

Ovi ciljevi su obavezujući za sve segmente prostornog obuhvata i predstavljaju polaznu tačku za usmjeravanje pravca kojim će ići projekcija prostornog razvoja.

Posebne ciljeve definišemo po slijedećim oblastima:

Zemljišna politika

- Utvrđivanje strategije zemljišne politike, prema važećim propisima višeg nivoa (kantonalni, federalni), što će za cilj imati uvođenje tržišnog sistema u korištenju građevinskog zemljišta, formiranje adekvatnih evidencija prometa i korištenja zemljišta,
- Izrada Programa višenamjenskog vrednovanja tla za teritoriju Općine,
- Izrada Programa proizvodnje ekološki ispravne hrane,
- Istražiti varijante zemljišne rente, kao tržišne kategorije i na osnovu toga donijeti propise o renti, kao jednom od regulatora korištenja prostora,
- Iniciranje donošenja seta propisa za sprečavanje usitnjavanja posjeda (u EU po nasljednom pravu nasljeđuje jedan nasljednik),
- Postepena transformacija postojećeg poljoprivrednog gazdinstva u porodičnu farmu, koja će organizovano proizvoditi za tržište i koja će biti radno mjesto za poljoprivrednog proizvođača (podsticajne mjere).

Poljoprivreda i stočarstvo

- Očuvanje postojećih poljoprivrednih resursa mora biti prioritet u načinu korištenja raspoloživog zemljišta, uz maksimalne napore u pravcu obogaćivanja zemljišta i njegove adekvatne pripreme za uzgoj različitih kultura, kako bi se dobili optimalni rezultati,
- Obezbjediti rekultivaciju devastiranog zemljišta i prevesti ga u poljoprivredno ili šumsko,
- U saradnji sa nadležnim institucijama realizovati projekte o deminiranju posebno poljoprivrednog zemljišta,
- Podizati kvalitet poljoprivrednog zemljišta, različitim oblicima unapređenja (meliorativnim agrotehničkim i hidrotehničkim mjerama, arondacijama i drugim),

- Zaustavljanje bespravne gradnje na uštrb poljoprivrednog zemljišta, bez obzira na bonitetnu kategoriju,
- Podsticanje uzgoja, proizvodnje i prerade voća, uzgoja i prerade ljekovitog, medonosnog i aromatičnog bilja, unapređenje pčelarstva,
- Donijeti programe korištenja poljoprivrednog zemljišta, te pomagati razvoj intenzivne poljoprivrede, posebno na bonitetnim kategorijama od III i IV,

Šume i šumsko zemljište

- Obezbjediti provođenje Programa usvojenih na višim nivoima vlasti i to:
Program dugoročnog razvoja šumarstva,
Program proširene reprodukcije šume,
Program proširenja zaštićenih područja,
Program za certifikaciju šuma u skladu sa dvije vrste standarda,
Program otvorenosti šuma,
Program uklanjanja mina.
- Očuvanje biodiverziteta,
- Provođenje efikasnih mjera zaštite zemljišta i šuma od dalje degradacije, elementarnih nepogoda, biljnih bolesti i požara,
- Zaštita šumskog bogatstva Općine, posebice područja Konjuha, od bespravne gradnje, neplanske sječe šuma i drugih aktivnosti, koje uzrokuju nepovratnu destrukciju prirodnog bogatstva Općine,
- Pošumljavanje područja ugroženih sječom, kao i prevođenje šumskog zemljišta u vrijednije sastojine,
- Formiranje zelenih zona u urbanim područjima, posebno uz saobraćajnice, u cilju smanjenja buke i zagađenja zraka, kao i povećanja vizuelno – estetske komponente, što će doprinijeti povišenju kvaliteta života u naseljenim sredinama.
- Održavanje postojeće šume putem očuvanja i pravilnog upravljanja,
- Djelovanje na očuvanju šuma u reprezentativnim ekološkim sistemima i pejzažima i to prvenstveno autohtonih, kao i očuvanju i upravljanju divljim životinjama, te imenovanju predjela baštine,
- Osiguranje tampon i prijelazne zone,
- Provođenje obnavljanja vegetacije u određenim ogoljelim površinama,
- Obnavljanje uništenih šumskih površina pošumljavanjem, te utvrđivanje područja koja se pošumljavaju i to na temelju odnosa poljoprivreda-šumarstvo-izgrađeni prostor,
- Povećanje zaštite šuma od zagađivača, požara, nametnika i bolesti, te drugih negativnih čovjekovih uticaja na njih,
- Kontinuirano praćenje stanja šuma, te njihovo kartiranje,

Rudna i mineralna bogatstva

- Racionalno iskorištavanje rudnih i mineralnih resursa Općine, uz obaveznu zaštitu okoliša i programe vraćanja eksploatiranih površina u ekološki prihvatljivo stanje, u skladu sa standardima EU,

- Modernizacija postojećih tehnoloških procesa u pogonima za eksploataciju rudnih i mineralnih bogatstava,
- Utvrditi područja odlaganja otpadnih materijala, nusprodukta aktivnosti eksploatacije, sa obaveznim planom sanacije po zatvaranju odlagališta,
- U planskom periodu neophodno je pristupiti djelimičnoj rekultivaciji degradiranih površina na površinskim kopovima Rudnika Banovići u zavisnosti od dinamike izvođenja rudarskih radova na aktivnim proizvodnim objektima Turija i Grivice kao i određenih površina ranijih površinskih kopova Ravne i Čubrić.

Putna infrastruktura

- Pобољшanje funkcionalnih karakteristika saobraćajnica (kapaciteti, nivo usluge i nivo sigurnosti saobraćaja),
- Povezivanje manjih naselja sa općinskim centrom rekonstrukcijom i modernizacijom postojećih, te planiranjem novih saobraćajnica nižeg ranga, reda (lokalnih cesta),
- Međusobno povezivanje internih i eksternih vidova saobraćaja, odnosno integracija općinskog saobraćaja i saobraćajnica u regionalni saobraćajni sistem putem izgradnje i rekonstrukcije regionalnih cesta i organizacije javnog cestovnog saobraćaja na regionalnom nivou,
- Kvalitetna veza općinskog centra sa ostalim dijelovima BiH (izlaz na autocestu Tuzla-Žepče),
- Unaprijeđenje saobraćaja kao privredne djelatnosti (efikasnost i efektivnost) transportnih organizacija,
- Saobraćajnom politikom stimulisati razvoj javnog saobraćaja preferirajući njegov razvoj.

Telekomunikacijska infrastruktura

- Uključivanje telekomunikacijske infrastrukture Općine u jedinstven evropski sistem telekomunikacija,
- Obezbjedenje moderne telekomunikacijske tehnologije što većem broju korisnika Općine, posebno kroz razvijanje i opremanje škola, privrednih zona, kao i ruralnih područja,
- Modernizacija postojeće infrastrukture i izgradnja nove, savremene mreže telekomunikacija.

Elektroenergetika

- Pouzdano snabdjevanje energijom je za funkcionisanje privrede i dobrobit stanovništva od najvećeg značaja te se kao imperativ postavlja zahtjev za nesmetano, kontinuirano i kvalitetno snabdjevanje električnom energijom potrošača.
- Usklađenost izgradnje infrastrukture i građevinskog zemljišta koje opslužuje sa budućim razvojem ovog područja, u periodu implementacije plana. To podrazumjeva rekonstrukciju, modernizaciju i proširenje postojećih kapaciteta kao i izgradnju novih u cilju kontinuiranog, kvalitetnog i kvantitativnog snabdjevanja postojećih potrošača i obezbjeđenje priključaka za nove potrošače.
- Razvoj elektroenergetskog sistema usmjeriti ka izgradnji novih proizvodnih kapaciteta koristeći raspoložive resurse primarne energije sa područja Općine.
- Dogradnja i rekonstrukcija prenosne i distributivne mreže radi obezbjeđenja uvezivanja novih proizvodnih objekata u elektroenergetski sistem.

- Na bazi proračuna budućeg opterećenja mreže definisati temeljne smjernice razvoja srednjenaponskog sistema.
- Obezbjedenje efikasnog korištenja električne energije (energetska efikasnost) povećavanjem energetske efikasnosti na postojećim objektima (toplifikacija, utopljavanje zgrada,...), čime će se smanjiti potrošnja goriva i emisije polutanata u atmosferu, a komfor i standard stanovništva će porasti.
- Takođe, poštujući opredjeljena EU (20-20-20), čiji je potpisnik i BiH, neophodno je sprovođenje mjera štednje energije kroz obezbjeđenje efikasnog korištenja električne energije (energetska efikasnost), posebno u segmentu javne rasvjete.

Posebni ciljevi razvoja distributivne mreže definisani su Dugoročnim planom razvoja Elektroprivrede BiH do 2030. sa Strategijskim planom:

- Koncept paniranja mreže srednjeg napona dugoročno je orjentisan na prevođenju distributivne mreže sa 10 kV naponskog nivoa na 20 kV naponski nivo.
- Kvalitet električne energije u SN mreži u segmentu skraćena beznaponske pauze za krajnje potrošače, treba održavati na definisanom nivou.
- Razvoj srednjenaponskih mreža se u pravilu treba planirati i graditi poštujući kriterij sigurnosti n-1 osim u slučajevima gdje to nije ekonomski opravdano.
- Tipski presjek provodnika za kablove SN gradskih mreža je Al 150 mm² osim za izlazne kablove iz TS 110/x kV.

U skladu sa usvojenom orijentacijom, usvojene su smjernice za izbor tehnologije pri izgradnji novih i obnovi postojećih objekata distributivne mreže:

- Sve nove kablovske i nadzemne vodove, te transformatorske stanice 10/0,4 kV i linijske rastavljače u mreži nastaviti graditi sa stepenom izolacije 24 kV,
- Sve nove transformatore u TS 10(20)/0,4 kV trebaju biti ili 20/0,4 kV ili preklopivi,
- Vodove 10(20) kV treba graditi na betonskim stubovima.

Razvoj mreže niskog napona treba temeljiti na slijedećim načelima:

- na područjima sa niskom gustoćom opterećenja treba graditi transformatorske stanice 10(20)/0,4 kV sa malom snagom transformacije i kratkom priključnom mrežom niskog napona
- kratki izvodi niskog napona se kod postojećih mreža postižu interpolacijom TS SN/NN.
- dugoročni cilj 2,5 km NN mreže po TS te rehabilitacija NN mreže tako da do 2030. godine budu zadovoljena postavljena tehnička ograničenja (norme i standardi) i da se omogući realizacija AMR-a.

Toplifikacija

- Unaprijediti sistem zaštite od zagađenja zraka, kojeg proizvode individualne kotlovnice,
- Uspostaviti sistem daljinskog grijanja, sa izvedbenim projektima po fazama obuhvata,
- Monitoring primjene uslova, propisanih u ekološkim dozvolama za sve industrijske kapacitete,

- Povećavanje energetske efikasnosti na postojećim objektima (toplifikacija, utopljavanje zgrada, uvođenje obnovljivih izvora energije).

Vodoprivreda

- Obezbjediti kvalitetno snabdijevanje vodom za piće na području cijele Općine,
- Saglasno evropskim odredbama o uspostavljanju okvira za djelovanje zajednice u oblasti politike voda, osigurati uspostavljanje registra područja podzemnih voda namjenjenih za vodu za piće,
- Zaštita prostora na kojem su locirana potencijalna izvorišta,
- Obezbjediti optimalno i racionalno korištenje postojećih izvorišta pitke vode, posebno cijeneći interese različitih korisnika,
- Provoditi kontinuiranu aktivnost na smanjenju gubitaka na dovodima i u razvodnoj mreži priključenih naselja
- Pokretati inicijative za postupno stvaranje uslova za proširenje sistema za snabdjevanje vodom, uz prethodno provođenje neophodnih studijskih istraživanja i tehno-ekonomskih analiza,
- Odmah nakon završetka mjerenja potrebno je izvršiti hidrogeološka ispitivanja prostora akumulacija u cilju utvrđivanja vododrživosti tla i mogućnosti pojave klizišta nakon uspostave akumulacija. Na lokaciji predviđenih brana potrebno je provesti detaljnija geomehnička ispitivanja, te uraditi Hidrogeološki i Geomehnički elaborat.

Komunalna infrastruktura

- Uspostaviti uslugu prikupljanja i odvoza otpada na način kako je definisanom Planom upravljanja otpadom TK
- Sanirati i zatvoriti općinsko odlagalište u skladu sa Planom upravljanja otpada TK,
- Ukloniti nelegalna odlagališta i sanirati područja na kojim su se nalazila,
- Procjena potrebne površine za sahranjivanje u planskom periodu, sa prijedlogom eventualnog proširenja ovih funkcija na području Općine,
- Detaljnom dokumentacijom utvrditi neophodne mjere zaštite i uređenja postojećih grobalja, u cilju njihovog pravilnog korištenja.

Stanovništvo

- Mjerama tekuće ekonomske politike obezbjediti povećano zapošljavanje stanovništva.
- U planiranju dugoročnog društveno-ekonomskog razvoja, a posebno u planiranju uređenja prostora, kako na makro općinskom, tako i na mikro-naseljskom nivou, obezbjediti disperznu koncentraciju stanovništva kako bi se očuvao ravnomjeran prostorni raspored stanovništva na teritoriji cijele Općine, i to takav koji će biti društveno i ekonomski opravdan. Time bi se značajno smanjili troškovi infrastrukturnog opremanja prostora Općine i troškovi urbanog opremanja obzirom da bi koncentracija bila izvršena u određenom broju naselja.

-

Sistem naseljenih mjesta i hijerarhija centara

- U Planu utvrditi hijerarhiju naselja, prema kojoj će se odrediti jedan broj naselja koji će se formirati ili dalje razviti kao urbani centri koji će svojom urbanom opremom, radnim mjestima i infrastrukturnim sistemima obezbijediti okupljanje stanovništva oko tih centara i njegovo zadržavanje u današnjim većim naseljima. To naročito i radi toga da se preduprijedi eventualna depopulacija velikih prostora Općine u njenim pojedinim dijelovima i obezbjedi policentričan razvoj Općine,
- Jačanje internih općinskih sprega među naseljima, kroz različite društvene, komercijalne i druge djelatnosti, u cilju obrazovanja nukleusa policentrične sheme razvoja hijerarhije centara i odnosa među njima,
- Specijaliziranje naselja za određene funkcije, u cilju jačanja privrede, turizma, kulture ili drugih sadržaja, po kojima će biti prepoznati unutar Općine, ali i u široj regiji,
- Optimalno iskoristiti prostorne podobnosti za formiranje novih građevinskih zemljišta.

Privreda

- Poticaj novog proizvodnog profiliranja u industriji osvajanjem novih, i komplementarnih proizvoda (diverzifikacija) i osvajanjem novog kvaliteta postojećih proizvoda (diferencijacija),
- Podrška razvoju novih propulzivnih, znanjem i novim tehnologijama intenzivnih privrednih grana, budućih generatora razvoja iz domena nove ekonomije uz razvoj odgovarajuće infrastrukture,
- Obogaćivanje privredne strukture razvojem malih biznisa u cilju valorizacije resursa na ruralnom području kao i osnivanje turističkih servisa i razvoj kreativne ekonomije u širokoj skali uslužnih aktivnosti (zanati, kultura, umjetnost, edukacija, hobiji i dr.),
- Formirati radne zone, opremljene neophodnom infrastrukturom, koje će se smještati, ako je to moguće, na općinsko zemljište,
- Razvijati sektor turizma kroz učešće lokalnog stanovništva, razvojne i zaštitarske projekte kao i detaljne planove razvoja, te jačanje privrednih subjekata iz oblasti turizma.

Društvena infrastruktura

- Osigurati ravnopravan pristup svim korisnicima, bez obzira na razvijenost naselja, a kroz strateško pozicioniranje društvene infrastrukture u sekundarnim centrima, kako bi se naglasio policentričan pristup rasporedu funkcija, što je u skladu sa modernim saznanjima i pravcima urbanog planiranja,
- Poboljšati stanje u društvenoj infrastrukturi za dalji razvoj predškolskog odgoja i obrazovanja, osnovnog i srednjeg obrazovanja, pri čemu je neophodno voditi računa o iskazanim potrebama u pogledu kvaliteta i opremljenosti obrazovnih institucija naročito kroz podršku obezbjeđenja prostorne infrastrukture.
- Provođenje programa predškolskog odgoja u ruralnim sredinama,
- Unapređenje informatizacije obrazovnog sistema
- Osiguranje administrativnih, komercijalnih i uslužnih kapaciteta, na području cijele Općine, u svrhu olakšanog pristupa stanovnika ovim djelatnostima, a prateći princip decentralizacije i usmjeravanja razvoja ka policentričnom sistemu naselja i pratećih funkcija u njima,

Zaštita životne sredine

- Zaustaviti neracionalan trend usitnjavanja zemljišta i širenja građevinskog zemljišta, na uštrb poljoprivrednih i šumskih resursa,
- Detektovati i napraviti plan sanacije svih klizišta na području Općine,
- Težiti smanjenju zagađenja okoliša i zraka, posebno u urbanim sredinama i uz jake saobraćajne pravce,
- Deminirati preostala minirana područja,
- Odgovarajućim mjerama spriječiti odbacivanje svih štetnih i opasnih materija direktno u površinske vode ili na zemljište kao i stvaranje "divljih" deponija u neposrednoj blizini površinskih voda,
- Realizovati uključenja što većeg broja korisnika u sistem organizovanog prikupljanja otpada,
- Izgradnja općinskog reciklažnog centra i nabavka opreme za prethodnu obradu otpada (projekat će biti realizovan ukoliko ne dođe do realizacije projekta izgradnje regionalnog reciklažnog centra),
- Provoditi kontrolu i nadzor nad kvalitetom površinskih voda i ispuštenih otpadnih voda, uspostavljanjem kontinuiranog monitoringa površinskih voda i otpadnih voda koje se ispuštaju u površinske vode,
- Provoditi mjere predviđene zakonskim propisima iz oblasti zaštite voda, prije svega, onemogućiti direktno ispuštanje otpadnih voda u površinske vode bez prethodnog predtretmana/tretmana otpadnih voda,
- Utvrditi uzročnike zagađenja zraka, kao i mjere sanacije, kroz izradu ažurnog Katastra zagađivača, privatnog i privrednog sektora,
- Uspostaviti sistem mjerenja i kontrole imisije buke na području općine, izraditi plan monitoringa buke, izvršiti mjerenja intenziteta buke, izraditi karte stanja buke,
- Očuvati i zaštititi postojeće kulturno – istorijske spomenike i bogato graditeljsko naslijeđe Općine.

2 PROJEKCIJA PROSTORNOG RAZVOJA

2.1 Stanovništvo

2.1.1 Broj stanovnika

Postavljanjem konkretnih ciljeva, jasno se definišu projekcije i mjere demografskog razvoja u narednom periodu. Projekcije stanovništva odnose se na budući period i ono šta će se eventualno desiti po pitanju veličine i strukture date populacije u budućnosti. Projekcija stanovništva ima za pretpostavku demografski oporavak i eliminisanje posljedica rata. Ovo ima za pretpostavku povratak izbjeglica i raseljenih osoba i stvaranje uslova za normalizovanje biološke reprodukcije stanovništva.

Polazeći s jedne strane od novijeg demografskog stanja i strateških ciljeva prostornog i ukupnog društveno - privrednog razvoja, a s druge strane općeg demografskog stanja, predviđaju se dodatne poticajne mjere i aktivnosti koje bi pridonijele zaustavljanju negativnih demografskih trendova.

Dugoročni ciljevi demografskog razvoja Općine predstavljaju: ublažavanje i ispravljanje negativnih demografskih tendencija, osiguranje ravnomjernog razmještaja stanovništva na prostoru Općine, svestrana revitalizacija demografski najugroženijih područja (brdsko - planinska i pogranična područja), te stalno poboljšavanje strukturnih i ostalih obilježja stanovništva.

Također, pored navedenog potrebno je osigurati prostorne mogućnosti (i infrastrukture) koje svojim prostornim impaktima neće poremetiti prirodne cikluse i stvoriti konflikte u prirodi.

TABELA 1: PROJEKCIJA RAZVOJA STANOVNIKA U PLANSKOM PERIODU

Naseljeno mjesto	Popis 1991.	Popis 2013.	Projekcija 2035.
Banovići	8.637	6.699	7.185
Banovići Selo	2.354	2.549	2.734
Borovac	217	313	336
Čatići	334	278	298
Gornji Bučik	437	323	348
Grivice	1.743	2.437	2.614
Lozna	1.246	173	186
Milići	260	187	201
Mrgan	504	361	387
Omazići	1.248	1.389	1.490
Oskova	558	648	695
Podgorje	1.177	1.153	1.237
Pribitkovići	798	504	541
Repnik	2.066	2.394	2.568

Naseljeno mjesto	Popis 1991.	Popis 2013.	Projekcija 2035.
Seona	1.281	853	915
Stražbenica	742	1.298	1.392
Treštenica Donja	905	808	867
Treštenica Gornja	488	156	167
Tulovići	1.155	886	950
Željova	340	22	24
Σ	26.590	23.431	25.131

IZVOR: Interpretacija Nosica izrade prema Preliminarnim rezultatima popisa 2013. g.

Na osnovu dostupnih relevantnih podataka, evidentno je da općina Banovići u posmatranom periodu bilježi blagi kontinuirani pad broja stanovnika. Upoređujući podatke popisa 1991. i 2013. godine evidentan je pad broja stanovnika od cca 11%. Broj stanovnika do kraja planskog perioda povećati će se za oko 1.700 stanovnika.

Projekcija stanovništva urađena je prema Preliminarnim rezultatima popisa 2013. koji su dati prema naseljenim mjestima, obzirom da još uvijek nisu dostupni Konačni rezultati Popisa 2013. u pogledu broja stanovnika po naseljenim mjestima.

2.1.2 Starosno-polna i obrazovna struktura stanovništva

Kod procjene starosne strukture stanovništva općine Banovići, obzirom da Preliminarnim rezultatima Popisa 2013. nisu iskazani pomenuti podaci, korištena je metodologija koja se oslanja na procentualni odnos starosne strukture stanovništva prema procjeni Federalnog zavoda za statistiku iskazan u zborniku *“Tuzlanski kanton u brojkama”* za 2014. godinu. Pomenuti odnosi su aplicirani na ukupan broj stanovnika iskazan Preliminarnim rezultatima Popisa 2013. te projicirani broj stanovnika na kraju planskog perioda iz čega je i dobivena realna struktura stanovništva po starosnim kategorijama.

TABELA 2: STAROSNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA

Godina	Ukupno stanovništvo		0-14		15-64		>65	
1991.	100%	26.590	26,57%	7.064	67,69%	18.001	5,74%	1.525
2013.	100%	23.431	17,67%	4.140	72,57%	17.004	9,76%	2.287
2035.	100%	25.131	15,98%	4.016	75,28%	18.919	8,74%	2.196

IZVOR: Interpretacija nosioca izrade na osnovu podataka preliminarnih rezultata popisa 2013. g.

Godine 1991. stanovništvo općine Banovići bilo je progresivnog tipa. U odnosu na Bosnu i Hercegovinu populacija ove Općine bila je mlađa, pa samim tim i vitalnija, odnosno sa većim reprodukcijom potencijalom. Smatra se da stanovništvo počinje stariti, ako koeficijent starosti prelazi 12%. Koeficijentom starosti nazivamo odnos osoba starijih od 65 godina u ukupnom broju stanovnika.

Prema preliminarnim rezultatima popisa 2013. godine na području općine Banovići 17,67% stanovništva je do 14 godina, 72,57% je radno sposobno stanovništvo do 64 godine, a 9,76% je stanovništvo starije od 65 godina.

TABELA 3: POKAZATELJI STARENJA STANOVNIŠTVA (2013. GODINA)

Općina	Koeficijent starosti (%) $X = P_{(65+)} / P \times 100$	Indeks starenja (%) $X_s = P_{(65+)} / P_{(0-20)} \times 100$	Stanovništvo	
			0-20 ¹	65+
Banovići	9,76	41,76	5.476	2.287

Indeks starenja, kao još jedan od bitnih demografskih pokazatelja starosne strukture stanovništva i budućeg razvoja, odnos je ukupnog stanovništva starijeg od 65 godina i stanovništva od 0-20 godina, množeno sa 100. Ako taj indeks počne prelaziti 40%, smatra se da počinje proces starenja stanovništva, što sa sobom donosi niz socijalnih problema. Ovaj indeks potvrđuje problem starenja stanovništva za općinu Banovići, i on iznosi 41,76%

Pojava starenja populacije za sobom povlači niz problema, koji se mogu odražavati na socijalnu i zdravstvenu politiku, razvoj i jačanje ekonomske moći, a kroz smanjen udio radno sposobnog stanovništva, te progresivan trend iseljavanja mladih, koji u takvim sredinama ne mogu ostvariti svoje potrebe.

Obrazovna struktura stanovništva općine Banovići u starosnom kontigentu 15+ prema najvišoj završenoj školi pokazuje da stanovništvo bez ikakvog obrazovanja učestvuje sa 692 ili 3,62%, sa nepotpunim osnovnim obrazovanjem 1.845 ili 9,64%, sa osnovnom školom 4.419 ili 23,10%, sa srednjom školom 10.567 ili 55,23%, specijalizacija poslije srednje škole 150 ili 0,78%, viša škola i prvi stepen fakulteta 185 ili 0,97%, visoka škola 1.276 ili 6,67%.

2.1.3 Vitalne karakteristike stanovništva

Jedna od temeljnih odrednica ukupnog kretanja stanovništva je prirodno kretanje (natalitet i mortalitet). Za razliku od broja i struktura stanovništva, koji se bilježe popisima (u pravilu) svakih deset godina, prirodno kretanje se bilježi svake godine (vitalna statistika). Pokazatelji prirodnog kretanja stanovništva su prirodni prirast kao odnos broja rođenih i umrlih, te stope nataliteta i mortaliteta, odnos živorođenih, odnosno umrlih na 1000 stanovnika. Prirodno nadomještanje stanovništva, odnosno pozitivan prirodni prirast postoji samo onda ako je natalitet veći od mortaliteta.

Kod sagledavanja karakteristika prirodnog kretanja stanovništva ponovo se susrećemo sa problemom nedostatka usaglašenih podataka sa Popisom 2013. Obzirom da se prirodno kretanje stanovništva analizira kroz stopu nataliteta i mortaliteta, koji su procentualni podaci, u tu svrhu relevantim se mogu posmatrati procjene Federalnog zavoda za programiranje razvoja u zbornicima *“Socioekonomski pokazatelji po općinama u FBiH”* izdatih nakon 2008. godine.

¹Obzirom da FZS nije dao podatke o starosnoj strukturi do 20 godina, ona je izvedena na osnovu podataka koji se koriste u općem proračunu udjela stanovnika određenih kategorija. Budući da je poznata kategorija 0-14, za kategoriju 15-19 je uzet odnos 5,70% od ukupnog broja stanovnika.

Ako posmatramo podatke nakon 2008. godine, stopa prirodnog priraštaja je sumarno bila pozitivna što bi mogla biti osnova za procjenu populacije u vremenskom periodu za koji se radi Prostorni plan. Međutim, u demografska kretanja se upliću mnogo složeniji faktori od procjene nataliteta i mortaliteta, te se takve procjene moraju osloniti na više ulaznih parametara, što će ovaj Plan, pokušati procijeniti u narednim fazama izrade Plana.

TABELA 4: STOPA RASTA STANOVNIŠTVA

Godina	Ukupno stanovništvo	Živorodeni	Umrli	Stopa nataliteta (‰)	Stopa mortaliteta (‰)	Prirodni priraštaj	Stopa prirodnog priraštaja (‰)
2008.	25.732	249	166	9,68	6,45	83	3
2009.	25.749	262	162	10,18	6,29	100	4
2010.	25.786	266	169	10,32	6,55	97	4
2011.	25.816	218	159	8,44	6,16	59	2,3
2012.	25.831	272	177	10,53	6,85	95	3,68
2013.	25.871	226	155	5,99	8,74	71	2,74
2014.	25.948	246	143	9,48	5,51	103	3,97

IZVOR: zbornici „Socioekonomski pokazatelji po općinama u FBiH“, Federalni zavod za programiranje razvoja

Vitalni indeks iznosi 172 u 2014. godini što ukazuje da stanovništvo općine Banovići ima i danas karakteristike progresivnog stanovništva.

2.1.4 Broj, veličina i karakteristike domaćinstava

Podlogu za planiranje i usmjeravanje komponentata prostora čini i procjena broja domaćinstava kao i prosječne veličine domaćinstva na prostoru općine.

Na razvoj broja i veličine domaćinstava utiče porast broja stanovnika kao osnova za porast broja domaćinstava, stopa nataliteta, djelovanje faktora društveno-ekonomskog razvoja.

TABELA 5: BROJ I PROSJEČNA VELIČINA DOMAĆINSTAVA 2013. i 2035.g.

Godina	br.stanovnika	br.domaćinstava	Prosj.veličina domaćinstva
1991.	26.590	7.420	3,6
2005.	26.364	7.533	3,5
2013.	23.431	7.665	3,1
2035.	25.131	8.107	3,1

IZVOR: Interpretacija nosioca izrade na osnovu podataka Federalnog zavoda za statistiku

Uz pretpostavku da će se zadržati preovlađujuća struktura domaćinstva od 3,1 člana, očekuje se povećanje broja domaćinstva sa 7.665 na 8.107 odnosno za ukupno 442 novih domaćinstava.

Rezultati Popisa 2013. godine daju podatke o broju domaćinstava koja obavljaju poljoprivrednu aktivnost i to 3.952 domaćinstava, odnosno broj domaćinstava koja obavljaju poljoprivrednu aktivnost i prodaju proizvode na tržištu 246 domaćinstava. Iskazani podaci ukazuju da poljoprivreda i poljoprivredna

proizvodnja u mnogome karakterištu, pored ostalih razvojnih segmenata Općine, i razvoj domaćinstava koji se očekuje i u planskom periodu.

2.1.5 Zaposlenost

Na osnovu podataka kojima raspolaže Federalni zavod za programiranje razvoja datim u publikaciji Socioekonomski pokazatelji po općinama dat je pregled stepena zaposlenosti i nezaposlenosti u odnosu na različite kategorije stanovništva.

TABELA 6: ZAPOSLENOST NA PODRUČJU OPĆINE

Zaposlenost		Napomena	2015. g.
Zaposleni		Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja	5.230
Nezaposleni			5.402
Radno sposobno stanovništvo		Stanovništvo staro 15-65 godina	18.809
Aktivno stanovništvo		Radna snaga tj: zaposleni + nezaposleni	10.632
Stepen zaposlenosti u %	Stanovništvo	Broj zaposlenih podijeljen sa prisutnim stanovništvom i pomnožen sa 100	20,2
	Radno sposobno	Broj zaposlenih podijeljen sa radno sposobnim stanovništvom i pomnožen sa 100	27,8
	Aktivno stanovništvo	Broj zaposlenih podijeljen sa aktivnim stanovništvom i pomnožen sa 100	48,7
Stepen nezaposlenosti u %	Aktivno stanovništvo	Broj nezaposlenih podijeljen sa aktivnim stanovništvom i pomnožen sa 100	28,7

IZVOR: Federalni zavod za programiranje razvoja „Socioekonomski pokazatelji po općinama u Federaciji BiH u 2015. godini“

2.1.6 Migracije

Mehaničko kretanje stanovništva predstavlja prostornu pokretljivost stanovništva, odnosno migracije. Migracije mogu uzrokovati slijedeći faktori: ratovi, epidemije, glad, tehnološki napredak/nazadak, promjene političkog sistema, teritorijalne promjene, prilike za zaradu i slično. Od značaja za analizu mehaničke pokretljivosti stanovništva je migracijski saldo, razlika broja doseljenih i broja odseljenih osoba.

Prema Konačnim rezultatima popisa, općina Banovići je sa 26.590 stanovnika 1991. godine, spala na 22.773 stanovnika u 2013. godini, odnosno izgubila je 14,4 % od ukupnog broja populacije za nešto više od dvadeset godina. Glavni krivac za ovakav bilans su emigracije stanovništva u druga područja naše zemlje ili pak u inozemstvo. Posljedica je to ratnih dešavanja u periodu 1992-1996., opće ekonomske situacije u zemlji, nedovoljnog jačanja policentričnog razvoja, te stalnih migracija selo – grad.

U periodu od 1992-1996. godine desile su se velike promjene u demografskoj slici Bosne i Hercegovine, kako u pogledu broja stanovnika, tako i u njegovim strukturama. Veoma su izražene migracije. Pored poginulih u minulom ratu, veliki broj stanovnika je napustio državu, dok se i unutar BiH stanovništvo preseljavalo, posebno u veća gradska središta, tako da je socijalna slika također promijenjena. Ta masovna pomijeranja stanovništva izazvala su radikalne promjene, a posebno u gradskoj populaciji.

Podaci preuzeti od nevladine organizacije “Unija za održivi povratak i integracije BiH”, koja vrši monitoring utroška javnih sredstava za održivi povratak, te vodi evidenciju o broju povratnika i obnovljenih objekata, ukazuju na činjenicu da se do 2010. godine, u općinu Banovići vratilo 368 porodica, odnosno 1.411 osoba, te da je u narednom periodu potrebno obnoviti 87 stambenih jedinica.

TABELA 7: PREGLED POVRATNIKA U OPĆINI BANOVICI DO 2010. GODINE

Općina	Broj stvarnih povratnika (lica)	Broj povratničkih domaćinstava	Broj potencijalnih povratnika (lica)	Broj potencijalnih povratničkih domaćinstava	Broj neobnovljenih stambenih jedinica
Banovići	1.411	368	278	87	87

IZVOR: Unija za održivi povratak i integracije u BiH. Dostupno na: <http://www.uzopibih.com.ba/pregled%20povratka%20u%20BiH.html>. Pristupljeno: 21.01.2016.

Prema mjestu migracija, najviše ih je bilo iz/u FBiH. Može se smatrati da do pomjeranja stanovništva u ili iz ostalih administrativnih jedinica BiH ili inozemstva dolazi u manjoj mjeri, ali je konačni saldo migracija i u ovim kategorijama negativan.

TABELA 8: SALDO MIGRACIJA STANOVNIŠTVA OPĆINE BANOVICI UNUTAR FBiH, PREMA RS, BD BiH I INOSTRANSTVU

Godina	Doseljeni u/ Odseljeni iz	Ukupno	FbiH	RS	BD BiH	Inozemstvo
2012.	doseljeni	167	141	23	3	...
	odseljeni	246	167	67	8	4
	saldo migracija	-79	-26	-44	-5	-4
2013.	doseljeni	200	172	25	3	...
	odseljeni	238	192	31	10	5
	saldo migracija	-38	-20	-6	-7	-5
2014.	doseljeni	143	131	4	8	...
	odseljeni	215	174	33	1	7
	saldo migracija	-72	-43	-29	7	-7

IZVOR: Federalni zavod za statistiku. Migracije stanovništva za 2012.-2014.
Statistički bilten broj 179, 196, 212

Pretpostavka je da je to privremeno kretanje stanovništva, zbog školovanja ili zaposlenja na područjima jače ekonomske aktivnosti, obzirom da je dobna skupina stanovništva 15-64 najzastupljenija u emigraciono/imigracionim procesima u općini Banovići. Pri tome je važno napomenuti da je saldo migracija negativan, odnosno da dio radno sposobnog stanovništva svake godine trajno napusti područje općine, odnosno da se dio studenata po završetku studija ne vrati na područje općine Banovići (negativan saldo migracije od 20,80% u 2013. godini se odnosi na dobnu skupinu 20-29 godina). Ovakav trend migracija, tj., emigracija, dodatno pogoršava situaciju u kontekstu starenja stanovništva kakvo je opisano u prethodnom poglavlju.

TABELA 9: SALDO MIGRACIJA STANOVNIŠTVA OPĆINE BANOVICI UNUTAR FBiH, PREMA RS, BD BiH I INOSTRANSTVU PREMA STAROSNIM GRUPAMA

Godina	Doseljeni u/ Odseljeni iz	Ukupno	0-14	15-19	20-24	25-64	65+
2012.	doseljeni	167	11	20	49	77	10

Godina	Doseljeni u/ Odseljeni iz	Ukupno	0-14	15-19	20-24	25-64	65+
	odseljeni	246	12	17	41	158	18
	saldo migracija	-79	-1	3	8	-81	-8
2013.	doseljeni	200	20	20	45	107	8
	odseljeni	238	22	22	36	139	19
	saldo migracija	-46	-2	-2	9	-40	-11
2014.	doseljeni	143	7	30	28	73	5
	odseljeni	215	21	25	27	130	12
	saldo migracija	-72	-14	5	1	-57	-7

IZVOR: Federalni zavod za statistiku. Migracije stanovništva za 2012-2014. Statistički bilten broj 179, 196, 212

2.1.7 Gustine naseljenosti

Rast broja stanovnika prati i povećanje gustine naseljenosti na području općine. Gustina naseljenosti povećati će se sa 124 st/km² u 2013. godini na 137 st/km² u 2035. godini.

TABELA 10: POSTOJEĆA I PLANIRANA GUSTINA NASELJENOSTI PO NASELJENIM MJESTIMA

r.br.	Naseljeno mjesto	Površina u km ²	Gustina naseljenosti 2013. (st/km ²)	Gustina naseljenosti 2035. (st/km ²)
1	Banovići	2,24	2.990,63	3.207,59
2	Banovići Selo	12,84	198,52	212,93
3	Borovac	3,97	78,84	84,63
4	Čatići	6,07	45,80	49,09
5	Gornji Bučik	4,31	74,94	80,74
6	Grivice	10,51	231,87	248,72
7	Lozna	17,87	9,68	10,41
8	Milići	3,68	50,82	54,62
9	Mrgan	3,32	108,73	116,57
10	Omazići	4,38	317,12	340,18
11	Oskova	2,26	286,73	307,52
12	Podgorje	6,64	173,64	186,30
13	Pribitkovići	6,4	78,75	84,53
14	Repnik	55,6	43,06	46,19
15	Seona	11,55	73,85	79,22
16	Stražbenica	0,64	2.028,13	2.175,00
17	Treštenica Donja	2,1	384,76	412,86
18	Treštenica Gornja	4,29	36,36	38,93
19	Tulovići	9,23	95,99	102,93
20	Željova	15,38	1,43	1,56

IZVOR: Interpretacija Nosioca izrade plana na osnovu podataka Federalnog zavoda za statistiku

2.2 Sistem naselja po značaju, karakteru i dominantnoj privrednoj djelatnosti

Kroz analizu naselja sa centralnim funkcijama i određivanje dimenzija prostornih obuhvata za područje Tuzlanskog kantona, može se zaključiti da je postojeći sistem naselja Tuzlanskog kantona u velikoj mjeri odraz prijašnjeg administrativnog ustroja temeljenog na općini kao osnovnoj jedinici, dok se novi teritorijalni ustroj, baziran na kantonu, do sada nije uspio nametnuti u formiranju hijerarhijski jasnijeg sistema sa istaknutim kantonalnim sjedištem.

U općini je formirano 13 katastarskih općina: Banovići, Banovići Selo, Brezovača, Bučik Gornji, Grivice, Lozna, Pogorje, Pribitkovići, Repnik, Seona, Treštenica i Tulovići.

Općinu Banovići ukupne površine 183,27 km² (Federalni zavod za statistiku) čini 20 naseljenih mjesta, koji se kao takvi vode u Federalnom zavodu za statistiku, te Federalnom zavodu za programiranje razvoja. Prema postojećoj tipologiji naselja samo je općinsko središte Banovići definisano urbanim naseljem, mješovita naselja su: Banovići Selo, Omazići, Repnik, Podgorje, Stražbenica, Oskova i Seona dok je preostalih 12 naseljenih mjesta definisano kao ruralna naselja.

Mjesna uprava na teritoriji općine se ostvaruje putem mjesnih zajednica i podružnica u okviru mjesnih zajednica, a koje u pravilu teritorijalno pokrivaju određeno naseljeno mjesto koje je registrovano i koje ima svoj ustaljeni naziv. Putem organizovanih mjesnih zajednica se može pratiti i gravitaciona orijentiranost pojedinih naselja, a u odnosu na prostorne, kulturne i historijske tokove. Formirano je ukupno 19 mjesnih zajednica kako slijedi:

TABELA 11 : SISTEM MJESNIH ZAJEDNICA NA PODRUČJU OPĆINE BANOVIĆI

Rb.	Mjesna zajednica	Naselja
1.	Aljkovići	Centar, Vinograd, Ikanovići i Behramovina
2.	Banovići Selo	Centar, Brezje, Kasumovići, Odžak, Selo II, Gaj I, Ramići
3.	Brezovača	Mrgan, Čatići i Rijeka
4.	Bučik	Lugavići (Lugavije) i Saletovići
5.	Grad I	Ulice: Željeznička, Alje Izetbegovića, Zanatska, Rudarska, Habetova, 7. novembra, Husinske bune, Alije Dostovića, Školska (dio), Vidikovac (dio), Armije BiH (dio) i Božićka Banovića
6.	Grad II	Ulice: 10. septembar, Patriotske lige, Civilnih žrtava rata, 119. Muslimanske brdske brigade, Litva, Rasadnik, Radinskih rudara, Radnička (dio), Breštica (dio), Ljiljana, Kulina bana, Bosanska i Školska (dio)
7.	Grad III	Ulice: Jelah, Zavnobih, Jezero, Omladinskih radnih brigada, Brezici, Vidikovac (dio), Armije BiH (dio) i Kredit mahala.
8.	Grivice	Centar, Pirići, Mrdići, Dijaci i Čifluk
9.	Lozna*	Lozna
10.	Ozmići	Čolići, Gutići, Husanovići, Beširovići i Durakovići.
11.	Oskova	Centar Oskove, Brioni i Odorovići

Rb.	Mjesna zajednica	Naselja
12.	Podgorje	Bagremik, Savići, Veseli brijeg, Čubrić i Mušići
13.	Pribitkovići	Podostrić, Dostovići Gornji, Pribitkovići, Pašići, Borovac i Milići (Karahodžići).
14.	Repnik	Hrvati, Mrljevići, Nasubašići, Bečići i Ulica Radnička (do Breštice)
15.	Seona	Delići, Kalempeči, Mrahorovići, Rijeka, Narodci, Kruševac i Husagići
16.	Stražbenica	Stražbenica
17.	Treštenica	Brezje, Salamići, Podovi, Hamzići, Golići i Krševac
18.	Tulovići	Brigići, Mecići, Delići i Handalići
19.	Željova*	Željova

*U toku izrade ovog dokumenta nisu registrovane kao pravni subjekti.

Naseobinski sistem na području općine Banovići karakterišu naselja heterogene veličinske strukture. Veličinski posmatrano, na području općine egzistira 20 naseljenih mjesta koja se međusobno znatno razlikuju. U tabelarnom pregledu koji slijedi, ilustrirana je veličinska struktura naseljenih mjesta, broj stanovnika koji žive u njima i njihovo procentualno učešće u odnosu na ukupan broj stanovnika.

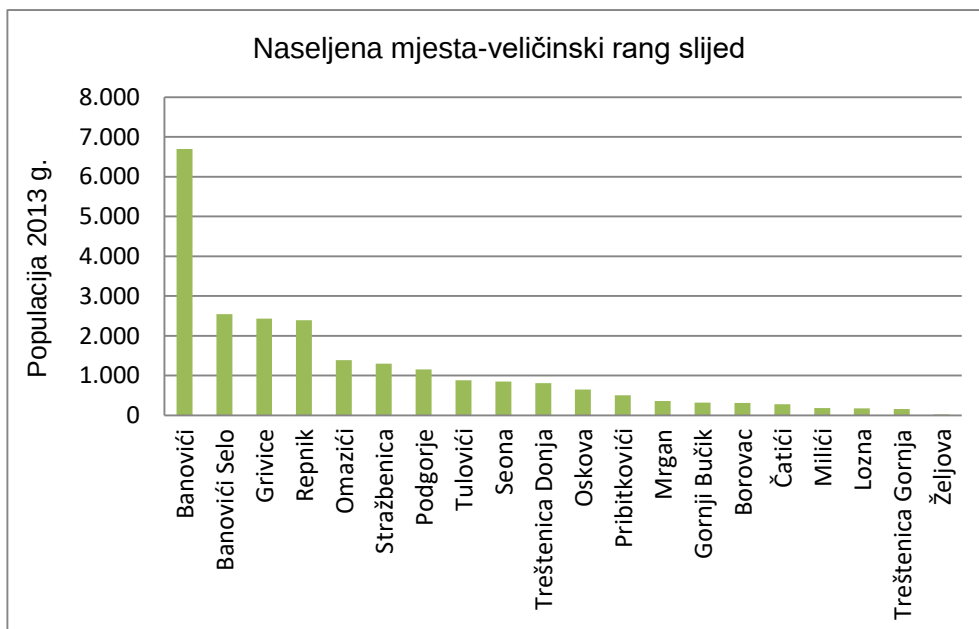
TABELA 12 – NASELJENA MJESTA VELIČINSKI RANG SLIJED

Br.	Naseljeno mjesto	Projekcija br.stanovnika 2035.
1	Banovići	7.185
2	Banovići Selo	2.734
3	Borovac	336
4	Čatići	298
5	Gornji Bučik	348
6	Grivice	2.614
7	Lozna	186
8	Milići	201
9	Mrgan	387
10	Omazići	1.490
11	Oskova	695
12	Podgorje	1.237
13	Pribitkovići	541
14	Repnik	2.568
15	Seona	915
16	Stražbenica	1.392
17	Treštenica Donja	867
18	Treštenica Gornja	167
19	Tulovići	950

rang	Naseljeno mjesto	Projekcija br.stanovnika 2035.	% učešće
1	Banovići	7.185	28,59
2	Banovići Selo	2.734	10,88
3	Grivice	2.614	10,40
4	Repnik	2.568	10,22
5	Omazići	1.490	5,93
6	Stražbenica	1.392	5,54
7	Podgorje	1.237	4,92
8	Tulovići	950	3,78
9	Seona	915	3,64
10	Treštenica Donja	867	3,45
11	Oskova	695	2,77
12	Pribitkovići	541	2,15
13	Mrgan	387	1,54
14	Gornji Bučik	348	1,38
15	Borovac	336	1,34
16	Čatići	298	1,19
17	Milići	201	0,80
18	Lozna	186	0,74
19	Treštenica Gornja	167	0,67

Br.	Naseljeno mjesto	Projekcija br.stanovnika 2035.
20	Željova	24
	Σ	25.131

rang	Naseljeno mjesto	Projekcija br.stanovnika 2035.	% učešće
20	Željova	24	0,09
	Σ	25.131	100,00

Različit intenzitet odnosa sa gradom, topografske karakteristike terena, nejednak stepen transformacije uslovljen specifičnim morfološkim obilježjima i razvojom orijentacijom, uticali su na sistem naseljavanja.

TABELA 13 – KLASIFIKACIJA NASELJA PREMA TIPOLOGIJI NASEOBINA I VELIČINSKIM STRUKTURAMA 2035.

Veličinske strukture		Tipologija naseobina			
Grupacija	Stanovništvo u grupaciji	Urbano naselje	Mješovito naselje	Ruralno naselja	Ukupno
do 100	24	-	-	1	1
101 – 500	1.923	-	-	7	7
501 – 1.000	3.968	-	2	3	5
1.001 – 2.000	4.119	-	3	-	3
2.001 – 5.000	7.916	-	2	1	3
preko 5.000	7.185	1	-	-	1
Ukupno:		1	7	12	20

U Prostornom planu općine Banovići zadržava se tipologija naseljenih mjesta iz Prostornog plana za područje Tuzlanskog kantona 2005-2025., s tim što je Seona određena kao naseljeno mjesto mješovitog tipa. Od 20 naseljenih mjesta općine Banovići, samo su Banovići tipološki određeni kao urbano naselje, Banovići Selo, Omazići, Repnik, Seona, Podgorje, Stražbenica i Oskova kao mješovita naselja dok su sva ostala naselja ruralnog karaktera.

Uzimajući u obzir takve ulazne parametre, stepen urbanizacije općine se dobije na osnovu relacije:

$$Ku = \frac{Stu}{Sttot}$$

Ku – stepen urbanizacije

Stu – broj stanovnika urbanog naselja

Sttot – ukupan broj stanovnika

te isti za planski period iznosi 0,29.

Jedna od značajnih karakteristika naseobinske strukture određenog područja je prostorna distribucija centralnih naselja u pojavnim oblicima koncentracije neodređenosti i disperzije. Prostorna distribucija se očitava po osnovu ravnomjernog i neravnomjernog razmještaja naselja u odnosu na njihove međusobne distance.

Utvrđivanje karakteristične prostorne distribucije se vrši putem modela-proračuna indeksa najbližeg susjedstva "r".

Obrazac i proračun indeksa najbližeg susjedstva:

$$r = \frac{Dr}{Do}$$

Pri čemu je Dr = prosječna stvarna udaljenost naselja do najbližeg susjednog naselja. U Banovićima ovaj parametra Dr= 1,65 km.

Do je parameter očekivane, teoretske distance, a koji se izračunava po sljedećem obrascu:

$$Do = \frac{1}{\sqrt[2]{\frac{n}{F}}}$$

Pri čemu je n = broj naselja (20), a
F= površina općine (183,27km²)

$$\text{Za općinu Banovci } Do = \frac{1}{\sqrt[2]{\frac{20}{183,24}}} = 1,51 \text{ km}^2$$

Konačno index najblizeg susjedstva je :

$$r = \frac{1,65}{1,51} = 1,09$$

Kriteriji za konstataciju prostorne distribucije prema indeksu najbližeg susjedstva su sljedeće:

0	Apsolutna teoretska koncentracija (jedno naselje)
0 – 0,72	Koncentracija

0,72-1,07-1,43	Neravnomjerna disperzija
1,43-2,149	Ravnomjerna disperzija
2,149	Teoretska triangularna distribucija

Vrijednost indeksa najbližeg susjedstva od 1,09 za općinu Banovići znači da su naselja neravnomjerne prostorne distribucije i neravnomjernosti u međusobnim odnosima. U tom smislu naselja općine Banovići pokazuju koncentraciju u sjeverozapadnom i centralnom dijelu. Ovakav raspored uslovljen je geomorfološkim karakteristikama, sobračajnom povezanošću, a posebno i u velikoj mjeri rudarskim kopovima kao ograničavajućem faktoru u funkcionisanju sistema naselja.

Ovakva prostorna raspoređenost naselja uslovljava da se razvoj usmjerava ka policentričnoj formi, kako bi se što ravnomjernije razvijala sama Općina i podizao kvalitet života, što je i osnovni cilj prostornog planiranja.

Za izdvajanje centara, bazirajući se na policentričnom modelu koji predviđa više nivoa, odnosno, za definisanje mreže naselja korišteno je više kriterijuma i to:

- Demografske karakteristike,
- Fizičko – geografske karakteristike prostora,
- Postojeća saobraćajna mreža, udaljenost od centara, dostupnost sadržaja,
- Postojeća opremljenost naselja tehničkom i društvenom infrastrukturom,
- Morfologija naselja i gustina izgrađenosti naselja,
- Smjernice lokalne samouprave.

Imajući u vidu dugoročne ciljeve prostornog uređenja, te interne i eksterne uticajne faktore na dugoročni razvoj Općine, kao i moguće pravce i alternative razvoja, predlaže se formiranje 4 ranga naselja na teritoriji općine Banovići:

- Primarni centar – Općinski centar- Banovići
- Sekundarni centri – Repnik , Banovići Selo
- Tercijarni centri – Treštenica Donja, Seona, Omazići te dvojni centar Podgorje-Stražbenica,
- Ostala naseljena mjesta

Osnovno opredjeljenje ovakvog koncepta se ogleda u optimalnoj i racionalnoj koncentraciji sadržaja i funkcija na određenim lokalitetima u vangradskom području. Potrebno je da i ovi centri ostvare svoju ulogu da postanu žarišta urbanizacije, naselja sa savremenom poljoprivrednom proizvodnjom, naselja sa razvijenom malom privredom, mali turistički centri, itd.

Općinski centar ima najviši nivo centraliteta. Urbana oprema treba da bude takva da zadovolji sve potrebe stanovništva općine, a i šire.

Svaki od ovih centara, bez obzira na rang, gravitaciono djeluje na okolna naselja, što je detaljno prikazano na pratećoj kartografskoj podlozi planiranog stanja.

Primarnom centru Banovići gravitiraju naselja Oskova i Grivice, tercijarni centar Omazići, dvojni centar Stražbenica-Podgorje, te sekundarni centri Repnik i Banovići Selo. Formiranje dvojnog tercijarnog centra uslovljeno je morfologijom i gustom izgrađenosti naselja te rasporedom društvene infrastrukture.

Sekundarnom centru Banovići Selo kao centru transmisije razvoja sjeverozapadnog dijela općine gravitiraju naselja Pribitkovići, Borovac i Milići, te tercijarni centri Seona i Treštenica Donja. Naseljeno mjesto Seona je u grupi tercijarnih centara obzirom da prolaskom planirane autoceste ostaje odsječeno od ostatka općine pa je potrebno razvijati funkcije centraliteta kako bi stanovništvo gravitirajućeg područja što lakše zadovoljilo svoje potrebe. Za razliku od ostalih tercijarnih centara ovdje se radi o naseljenom mjestu koje prostornim planom višeg reda nije predviđeno kao urbano područje. Obzirom da se utvrđuje tercijarni centralitet u skladu sa tim utvrđuje se i urbano područje ovim planskim dokumentom.

Sekundarnom centru Repnik gravitiraju naseljena mjesta jugozapadnog dijela općine Željova, Mrgan i Čatići.

Kada su u pitanju tercijarni centri njihova gravitaciona područja čine slijedeća naseljena mjesta: gravitaciono područje Seone čine Seona i Lozna, gravitaciono područje Treštenica Donja čine Treštenica Donja, Treštenica Gornja i Tulovići, gravitaciono područje Omazići čine Omazići i Gornji Bučik.

Potrebno je napomenuti da je postavljeni centralitet naseobinskog sistema u skladu sa planerskom praksom i teoretskim modelom pravilnog rasporeda naselja u mreži naselja, međutim prag razvoja predstavljaju površinski kopovi koji u velikoj mjeri degradiraju prostor i utiču na funkcionisanje ovog složenog sistema.

2.3 Urbana područja i građevinska zemljišta van urbanih područja

Značajan segment prostornog plana jeste artikulirana prostorna distribucija površinskih formata urbanih područja i građevinskih zemljišta izvan urbanih područja. To su prostori u kojima stanovništvo suštinski stanuje i radi uz zadovoljenje svih ostalih individualnih i zajedničkih potreba.

Delineacijom obuhvata urbanih područja, a naročito građevinskih zemljišta, maksimalno se zadržavaju cjelovite parcele zemljišta, kako sa postojećim objektima tako i za novu izgradnju. Značajan kriterij za delineaciju prostornih formata predstavlja uvažavanje postojeće izgrađenosti identificirane uz pomoć satelitskih snimaka, raspoložive katastarske podloge su neažurne.

2.3.1 Urbana područja

Urbana područja predstavljaju prostorno-funkcionalne cjeline koje na osnovu planskih pretpostavki imaju uslove za dalji razvoj. Predodređena su razvojnim potencijalom naseljenog mjesta i u skladu sa tim pozicijom centraliteta u sistemu naselja.

Prostorni plan Tuzlanskog kantona za prostor općine Banovići utvrđuje 8 urbanih područja: Banovići Grad, Podgorje, Omazići, Repnik, Banovići Selo, Pribitkovići, Oskova, Treštenica. Ovaj plan utvrđuje još i urbano područje Seona u skladu sa pozicijom ovog naseljenog mjesta u sistemu centara.

Površine urbanih područja korigovane su u skladu sa ažuriranim podacima, tj. ortofoto snimcima i katastarskim podlogama.

TABELA 14: PLANIRANA URBANA PODRUČJA

R.br.	Urbano područje	Površina (ha)	Odnos prema površini općine (%)
1.	Banovići Grad	367,55	2
2.	Podgorje	159,78	0,87
3.	Omazići	168,6	0,92
4.	Repnik	98,43	0,54
5.	Banovići Selo	124,95	0,68
6.	Pribitkovići	66,14	0,36
7.	Oskova	56,1	0,31
8.	Treštenica	118,23	0,65
9.	Seona	41,57	0,23
	Ukupno:	1.201,35	6,56

IZVOR: Interpretacija nosica izrade

U cilju zaštite prostora i maksimalne racionalizacije postojećeg građevinskog zemljišta, planirano je formiranje urbanih područja kao prostorno funkcionalnih urbanih cjelina, koje na osnovu planskih pretpostavki imaju uslove za dalji razvoj. Ovo obezbeđuje racionalno korištenje prostora, infrastrukture (putevi, vodovod, odvodnja otpadnih voda, energetika...) kao i sadržaje javnog interesa-društvene infrastrukture.

Urbana područja čine 14,42% (1.201,35 ha) ukupne površine općine Banovići. Struktura osnovnih vidova korištenja zemljišta prikazana je u narednim tabelarnim prikazima.

TABELA 15: STRUKTURA KORIŠTENJA ZEMLJIŠTA URBANIH PODRUČJA OPĆINE BANOVIĆI

Urbana područja općine Banovići	
Namjena zemljišta	Površina (ha)
Šumsko zemljište	118,92
Poljoprivredno zemljište	269,04
Građevinsko zemljište pretežne namjene stanovanje (postojeće)	493,62
Građevinsko zemljište pretežne namjene stanovanje (planirano)	263,59
Građevinsko zemljište pretežne privredne namjene (postojeće)	14,56
Građevinsko zemljište pretežne privredne namjene (planirano)	6,94
Groblja	7,34
Groblja (planirano)	0,97
Saobraćajnice	21,88
Saobraćajnice (planirano)	6,22
Vodne površine	3,61
Deponija	0,98
Odlagalište jalovine	3,68
Σ	1.201,35

IZVOR: Interpretacija Nosioca izrade

TABELA 16: STRUKTURA KORIŠTENJA ZEMLJIŠTA URBANOG PODRUČJA BANOVIĆI

Urbano područje Banovići	
Namjena zemljišta	Površina (ha)
Šumsko zemljište	64,40

Poljoprivredno zemljište	76,51
Građevinsko zemljište pretežne namjene stanovanje (postojeće)	127
Građevinsko zemljište pretežne namjene stanovanje (planirano)	65,22
Građevinsko zemljište pretežne privredne namjene (postojeće)	11,58
Građevinsko zemljište pretežne privredne namjene (planirano)	6,94
Groblja	5,14
Saobraćajnice	6,83
Saobraćajnice (planirano)	2,16
Vodne površine	1,77
Σ	367,55

IZVOR: Interpretacija Nosioca izrade

TABELA 17: STRUKTURA KORIŠTENJA ZEMLJIŠTA URBANOG PODRUČJA PODGORJE

Urbano područje Podgorje	
Namjena zemljišta	Površina (ha)
Šumsko zemljište	0,26
Poljoprivredno zemljište	1,22
Građevinsko zemljište pretežne namjene stanovanje (postojeće)	111,11
Građevinsko zemljište pretežne namjene stanovanje (planirano)	42,43
Groblja	0,03
Planirana groblja	0,97
Saobraćajnice	3,24
Saobraćajnice (planirano)	0,42
Vodne površine	0,1
Σ	159,78

IZVOR: Interpretacija Nosioca izrade

TABELA 18: STRUKTURA KORIŠTENJA ZEMLJIŠTA URBANOG PODRUČJA OMAZIĆI

Urbano područje Omazići	
Namjena zemljišta	Površina (ha)
Šumsko zemljište	8,33
Poljoprivredno zemljište	54,43
Građevinsko zemljište pretežne namjene stanovanje (postojeće)	52,79
Građevinsko zemljište pretežne namjene stanovanje (planirano)	50,07
Groblja	1,01
Saobraćajnice	1,97
Σ	168,6

IZVOR: Interpretacija Nosioca izrade

TABELA 19: STRUKTURA KORIŠTENJA ZEMLJIŠTA URBANOG PODRUČJA REPNIK

Urbano područje Repnik	
Namjena zemljišta	Površina (ha)
Šumsko zemljište	6,21
Poljoprivredno zemljište	9,05
Građevinsko zemljište pretežne namjene stanovanje (postojeće)	56,1
Građevinsko zemljište pretežne namjene stanovanje (planirano)	20,6
Građevinsko zemljište pretežne privredne namjene (postojeće)	2,98
Groblja	0,11
Saobraćajnice	0,70
Saobraćajnice (planirano)	2,64
Vodne površine	0,04

Σ	98,43
----------	--------------

IZVOR: Interpretacija Nosioca izrade

TABELA 20: STRUKTURA KORIŠTENJA ZEMLJIŠTA URBANOG PODRUČJA BANOVIĆI SELO

Urbano područje Banovići Selo	
Namjena zemljišta	Površina (ha)
Šumsko zemljište	0,50
Poljoprivredno zemljište	20,79
Građevinsko zemljište pretežne namjene stanovanje (postojeće)	63,15
Građevinsko zemljište pretežne namjene stanovanje (planirano)	36,6
Groblja	0,87
Saobraćajnice	2,29
Saobraćajnice (planirano)	0,60
Vode	0,15
Σ	124,95

IZVOR: Interpretacija Nosioca izrade

TABELA 21: STRUKTURA KORIŠTENJA ZEMLJIŠTA URBANOG PODRUČJA PRIBITKOVIĆI

Urbano područje Pribitkovići	
Namjena zemljišta	Površina (ha)
Šumsko zemljište	20,19
Poljoprivredno zemljište	21,98
Građevinsko zemljište pretežne namjene stanovanje (postojeće)	10,87
Građevinsko zemljište pretežne namjene stanovanje (planirano)	12,13
Saobraćajnice	0,97
Σ	66,14

IZVOR: Interpretacija Nosioca izrade

TABELA 22: STRUKTURA KORIŠTENJA ZEMLJIŠTA URBANOG PODRUČJA OSKOVA

Urbano područje Oskova	
Namjena zemljišta	Površina (ha)
Šumsko zemljište	1,52
Poljoprivredno zemljište	1,32
Građevinsko zemljište pretežne namjene stanovanje (postojeće)	29,31
Građevinsko zemljište pretežne namjene stanovanje (planirano)	13,41
Saobraćajnice	3,93
Saobraćajnice (planirano)	0,40
Deponija	0,98
Odlagalište jalovine	3,68
Vodne površine	1,55
Σ	56,1

IZVOR: Interpretacija Nosioca izrade

TABELA 23: STRUKTURA KORIŠTENJA ZEMLJIŠTA URBANOG PODRUČJA TREŠTENICA

Urbano područje Treštenica	
Namjena zemljišta	Površina (ha)
Šumsko zemljište	14,45
Poljoprivredno zemljište	56,74
Građevinsko zemljište pretežne namjene stanovanje (postojeće)	32,11
Građevinsko zemljište pretežne namjene stanovanje (planirano)	13,24
Groblja	0,18

Saobraćajnice	1,51
Σ	118,23

IZVOR: Interpretacija Nosioca izrade

TABELA 24: STRUKTURA KORIŠTENJA ZEMLJIŠTA URBANOG PODRUČJA SEONA

Urbano područje Seona	
Namjena zemljišta	Površina (ha)
Šumsko zemljište	3,06
Poljoprivredno zemljište	17
Građevinsko zemljište pretežne namjene stanovanje (postojeće)	11,18
Građevinsko zemljište pretežne namjene stanovanje (planirano)	9,89
Saobraćajnice	0,44
Σ	41,57

IZVOR: Interpretacija Nosioca izrade

Namjene površina unutar urbanih područja su različite, građevinsko zemljište pretežne namjene stanovanje prednjači u strukturi površina. Poljoprivredno i šumsko zemljište u sklopu urbanih područja je maksimalno zaštićeno tako da na račun ovih površina nije moguće proširenje površina za građenje. ukupne šumske površine unutar urbanih područja iznose 118,92 ha, a poljoprivredne površine unutar urbanih područja iznose 269,04 ha.

2.3.2 Građevinska zemljišta van urbanih područja

Prostorni plan Tuzlanskog kantona definiše i građevinska zemljišta izvan urbanih područja, koja se zadržavaju u postojećim površinama, sa mogućnošću povećanja gustine izgrađenosti u cilju racionalnijeg korištenja raspoloživog zemljišta. Na području općine Banovići utvrđeno je 115 građevinskih zemljišta, pretežne namjene stanovanje u 19 naseljenih mjesta. Broj i granice ovih površina korigovane su i usklađene sa ažurnim stanjem u prostoru a u skladu sa smjernicama iz plana višeg reda. U tom smislu ovaj plan utvrđuje građevinskih zemljišta pretežne namjene stanovanje, van urbanih područja, čije su površine prikazane u slijedećoj tabeli.

Granice građevinskih zemljišta su urađene prema karti upotrebne vrijednosti zemljišta, a prema sugestijama lokalne uprave u dijelu van eksploatacionog polja rudnika Banovići.

TABELA 25: GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE PRETEŽNE NAMJENE STANOVANJE, IZVAN URBANIH PODRUČJA

Br.	Naziv	Oznaka	Režim građenja	Naseljeno mjesto	P (ha)	X	Y
1.	Lozna-Gornjani	GV L1	IV stepen	Lozna	4,74426	6526409,10	4924329,13
2.	Lozna-Srednja Njiva	GV L2	IV stepen	Lozna	1,58442	6527101,77	4924415,11
3.	Lozna-Brijeg	GV L3	IV stepen	Lozna	7,50141	6526663,46	4923970,65
4.	Lozna-Crkvine	GV L4	IV stepen	Lozna	4,86609	6527158,05	4924051,54
5.	Lozna-Jasike	GV L5	IV stepen	Lozna	5,17543	6527433,23	4923611,33
6.	Lozna-Ravne	GV L6	IV stepen	Lozna	4,39908	6527900,49	4923896,54
7.	Lozna-Rosici	GV L7	IV stepen	Lozna	4,01343	6526891,78	4923485,94
8.	Lozna-Krčevine	GV L8	IV stepen	Lozna	5,89025	6525837,67	4922995,21
9.	Lozna-Kesten	GV L9	IV stepen	Lozna	11,9467	6526558,95	4921669,92

10.	Lozna-Đurići	GZ L10	IV stepen	Lozna	5,29351	6527650,16	4922229,16
11.	Lozna-Pejanovići	GV L11	IV stepen	Lozna	2,97933	6526822,40	4920642,14
12.	Lozna-Borik	GV L12	IV stepen	Lozna	5,91558	6529166,55	4920629,04
13.	Lozna 1	GZ L13	IV stepen	Lozna	15,6852	6530649,71	4920777,18
14.	Lozna 2	GZ L14	IV stepen	Lozna	1,31364	6529821,30	4920747,35
15.	Seona-Aljkovići	GV S1	IV stepen	Seona	18,6365	6528314,23	4921461,22
16.	Seona-Husagići	GV S2	IV stepen	Seona	7,53432	6529008,11	4920949,66
17.	Seona-Mrahorovići	GZ S3	IV stepen	Lozna	0,001381	6530457,22	4921109,06
18.	Seona-Vinograd	GV S4	IV stepen	Seona	4,43681	6528740,28	4922011,43
19.	Seona	GZ S5	IV stepen	Seona	1,54937	6531279,47	4921253,18
20.	Seona-Husica brdo	GZ S6	IV stepen	Seona	1,3958	6529797,24	4920827,85
21.	Borovac 1	GZ B1	IV stepen	Borovac	24,7908	6534870,50	4920871,33
22.	Borovac 2	GZ B2	IV stepen	Borovac	1,68183	6534500,82	4921320,31
23.	Borovac-Brezova glava	GZ B3	IV stepen	Borovac	1,33776	6535305,85	4921289,26
24.	Borovac-Pečina	GZ B4	IV stepen	Borovac	2,32921	6534297,98	4920513,64
25.	Borovac-Prokop	GZ B5	IV stepen	Borovac	1,84317	6537332,18	4921114,63
26.	Banovići 1	GZ BA1	IV stepen	Banovici	1,34506	6543142,56	4919095,30
27.	Banovići 2	GZ BA2	IV stepen	Banovici	5,32866	6542291,07	4916748,22
28.	Banovići Selo-Nurkovići	GZ BS1	IV stepen	Banovići Selo	32,1517	6536482,81	4918631,28
29.	Banovići Selo-Kasumovići	GZ BS2	IV stepen	Banovići Selo	27,3651	6536760,53	4917615,15
30.	Banovići Selo-Odžak	GZ BS3	IV stepen	Banovići Selo	16,6906	6537318,29	4916958,83
31.	Banovići Selo-Kasumovići	GZ BS4	IV stepen	Banovići Selo	1,65192	6536288,90	4917314,28
32.	Banovići Selo-Ramići	GZ BS5	IV stepen	Banovići Selo	12,5427	6534913,83	4918998,61
33.	Banovići Selo-Ramići 2	GZ BS6	IV stepen	Banovići Selo	3,71464	6534441,82	4918724,26
34.	Banovići Selo 1	GZ BS7	IV stepen	Banovići Selo	0,521402	6537916,62	4918290,03
35.	Banovići Selo-Visevac	GZ BS8	IV stepen	Banovići Selo	8,11701	6535197,37	4916271,59
36.	Banovići Selo 2	GZ BS9	IV stepen	Banovići Selo	0,541103	6534646,23	4917271,43
37.	Ćatici 1	GZ C1	IV stepen	Ćatici	18,1408	6533698,43	4912719,06
38.	Ćatici 2	GZ C2	IV stepen	Ćatici	11,6315	6534494,80	4912368,86
39.	Ćatici-Smajlovići	GZ C3	IV stepen	Ćatici	4,68991	6533380,19	4913884,60
40.	Ćatici 3	GZ C4	IV stepen	Ćatici	2,98946	6533089,01	4912264,96
41.	Ćatici-Ribnica	GZ C5	IV stepen	Ćatici	0,686839	6532612,01	4911983,28
42.	Ćatici 4	GZ C6	IV stepen	Ćatici	0,315926	6533514,24	4914809,95
43.	Grivice	GZ G1	IV stepen	Grivice	132,722	6540875,31	4919372,32
44.	Grivice-Hrastik	GZ G2	IV stepen	Grivice	6,91048	6539511,18	4918791,41
45.	Grivice-Sjenokos	GZ G3	IV stepen	Grivice	2,87338	6540367,01	4919083,72
46.	Grivice-Mrdići	GZ G4	IV stepen	Grivice	16,0624	6540754,57	4921885,37
47.	Grivice-Osredak	GZ G5	IV stepen	Grivice	8,91905	6540102,96	4922026,45
48.	Grivice-Avdići	GZ G6	IV stepen	Grivice	7,52616	6540562,73	4921455,17
49.	Grivice-Stublovi	GZ G7	IV stepen	Grivice	4,68276	6541324,26	4921582,78

50.	Grivice-Brezumila	GZ G8	IV stepen	Grivice	1,39277	6541534,91	4921995,77
51.	Gornji Bučik	GZ GB1	IV stepen	Gornji Bučik	26,6376	6542488,55	4921235,26
52.	Gornji Bučik-Grab	GZ GB2	IV stepen	Gornji Bučik	4,29286	6542904,34	4920619,17
53.	Gornji Bučik-Saletovići	GZ GB3	IV stepen	Gornji Bučik	9,77937	6542150,99	4921831,16
54.	Grivice-Vrazdenice	GZ GB4	IV stepen	Gornji Bučik	3,59915	6542210,25	4919443,67
55.	Mrgan 1	GZ M1	IV stepen	Mrgan	7,87936	6532851,27	4913047,62
56.	Mrgan 2	GZ M2	IV stepen	Mrgan	11,3646	6533179,01	4912572,31
57.	Mrgan 3	GZ M3	IV stepen	Mrgan	18,3062	6533316,97	4913773,69
58.	Mrgan 4	GZ M4	IV stepen	Mrgan	2,16165	6532775,37	4913690,71
59.	Mrgan 5	GZ M5	IV stepen	Mrgan	1,85994	6532386,05	4911934,08
60.	Mrgan 6	GZ M6	IV stepen	Mrgan	0,514073	6533491,59	4914816,75
61.	Milići	GZ MI1	IV stepen	Milići	17,5614	6533746,02	4919478,01
62.	Milići-Karahodžići	GZ MI2	IV stepen	Milići	5,97184	6534171,72	4918938,71
63.	Milići-Donji Pribitkovići	GZ MI3	IV stepen	Milići	8,94279	6533810,51	4920092,31
64.	Omazići 1	GZ O1	IV stepen	Omazići	4,37961	6544510,40	4918898,98
65.	Omazići-Gutići	GZ O2	IV stepen	Omazići	4,25316	6543836,00	4920920,82
66.	Omazići-Stare kuće	GZ O3	IV stepen	Omazići	0,681226	6543814,07	4919395,73
67.	Omazići-Zečevina	GZ O4	IV stepen	Omazići	0,353914	6543054,35	4919177,36
68.	Omazići 2	GZ O5	IV stepen	Omazići	0,210387	6543503,04	4919715,90
69.	Omazići-Beširovići	GZ O6	IV stepen	Omazići	0,342467	6544854,24	4920028,46
70.	Oskova 1	GZ OS1	IV stepen	Oskova	4,26128	6545274,16	4918450,01
71.	Oskova 2	GZ OS2	IV stepen	Oskova	3,74668	6544915,15	4918760,24
72.	Oskova 3	GZ OS3	IV stepen	Oskova	3,15631	6545454,21	4919747,90
73.	Oskova 4	GZ OS4	IV stepen	Oskova	1,06981	6545257,67	4919198,74
74.	Pribitkovići 1	GZ P1	IV stepen	Pribitkovići	26,9955	6532168,40	4920709,64
75.	Pribitkovići-Podostrici	GZ P2	IV stepen	Pribitkovići	20,9384	6532982,00	4920429,51
76.	Pribitkovići 2	GZ P3	IV stepen	Pribitkovići	2,25432	6533028,93	4919945,65
77.	Pribitkovići 3	GZ P4	IV stepen	Pribitkovići	2,27387	6532534,42	4920731,43
78.	Pribitkovići 4	GZ P5	IV stepen	Pribitkovići	1,34518	6533020,07	4920207,88
79.	Pribitkovići-Papratnica	GZ P6	IV stepen	Pribitkovići	0,856569	6531237,65	4919941,38
80.	Podgorje-Garići	GZ PG1	IV stepen	Podgorje	5,07713	6537872,91	4916570,64
81.	Podgorje-Čubrići	GZ PG2	IV stepen	Podgorje	11,4738	6540413,37	4917500,90
82.	Repnik 1	GZ R1	IV stepen	Repnik	56,0225	6542342,01	4915791,40
83.	Repnik-Nasubašići	GZ R2	IV stepen	Repnik	29,2829	6541487,59	4915382,30
84.	Repnik-Bečići	GZ R3	IV stepen	Repnik	18,5162	6540780,63	4915978,04
85.	Repnik-Sinanovići	GZ R4	IV stepen	Repnik	1,14832	6541429,50	4915892,74
86.	Repnik-Breštica	GZ R5	IV stepen	Repnik	4,39565	6541806,46	4917425,90
87.	Repnik-Ravne	GZ R6	IV stepen	Repnik	3,72855	6541092,97	4917199,01
88.	Repnik-Vitlić	GZ R7	IV stepen	Repnik	19,7751	6544615,32	4914240,32
89.	Repnik-Mačkovac	GZ R8	IV stepen	Repnik	3,13428	6544992,77	4912281,87
90.	Repnik-Konjuh	GZ R9	IV stepen	Repnik	0,750219	6543973,54	4906564,09

91.	Repnik-Zlača	GZ R10	IV stepen	Repnik	0,154371	6544657,48	4910463,26
92.	Repnik-Jasići	GZ R11	IV stepen	Repnik	1,43419	6543171,57	4916192,32
93.	Repnik 2	GZ R12	IV stepen	Repnik	1,56093	6543755,14	4916396,37
94.	Repnik 3	GZ R13	IV stepen	Repnik	0,291681	6542995,52	4916781,41
95.	Tulovići	GZ T1	IV stepen	Tulovići	9,00946	6538719,79	4919248,59
96.	Tulovići-Draganja	GZ T2	IV stepen	Tulovići	15,5443	6538565,48	4919957,70
97.	Tulovići-Gradina	GZ T3	IV stepen	Tulovići	6,63458	6538512,26	4920666,24
98.	Tulovići-Mečići	GZ T4	IV stepen	Tulovići	14,256	6538417,14	4921202,52
99.	Tulovići-Delići	GZ T5	IV stepen	Tulovići	16,3783	6539104,93	4921322,93
100.	Tulovići-Piralići	GZ T6	IV stepen	Tulovići	12,4525	6537695,72	4921068,76
101.	Tulovići-Handalići	GZ T7	IV stepen	Tulovići	3,76472	6538678,03	4921756,68
102.	Tulovići-Savići	GZ T8	IV stepen	Tulovići	0,65021	6539149,11	4918240,80
103.	Tulovići-Draganja	GZ T9	IV stepen	Tulovići	1,90785	6539809,05	4919515,65
104.	Treštenica Donja-Seomići	GZ TD1	IV stepen	Treštenica Donja	3,13449	6537366,33	4921300,83
105.	Treštenica Donja-Ravne	GZ TD2	IV stepen	Treštenica Donja	0,9703	6537217,70	4922620,98
106.	Treštenica Gornja-Krševacnja	GZ TG1	IV stepen	Treštenica Gornja	9,85504	6536713,64	4922773,90
107.	Treštenica Gornja-Mihajlovići	GZ TG2	IV stepen	Treštenica Gornja	11,4266	6535801,37	4923018,90
108.	Treštenica Gornja-Ponikva	GZ TG3	IV stepen	Treštenica Gornja	9,4454	6535548,54	4922029,73
109.	Treštenica Gornja-Ristići	GZ TG4	IV stepen	Treštenica Gornja	4,2031	6534950,22	4921776,37
110.	Treštenica Gornja	GZ TG5	IV stepen	Treštenica Gornja	1,01856	6534471,47	4921452,76
111.	Željova-Stankići	GZ Z1	IV stepen	Željova	15,3026	6536421,11	4914570,51
112.	Željova-Nikići	GZ Z2	IV stepen	Željova	10,8227	6537510,49	4914504,23
113.	Željova-Mitrovići	GZ Z3	IV stepen	Željova	3,897	6536363,55	4915314,00
114.	Željova-Vrana	GZ Z4	IV stepen	Željova	2,37624	6536327,74	4916404,67
115.	Željova	GZ Z5	IV stepen	Željova	1,15102	6536712,45	4913938,88
Σ					983,29		

IZVOR: Interpretacija nosioca izrade

TABELA 26: GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE PRIVREDNE NAMJENE, IZVAN URBANIH PODRUČJA

Br.	Naziv	Režim građenja	Naseljeno mjesto	Površina (ha)
1.	PZ 1 Termoelektrana-Cementara Banovići	I stepen	Banovići Selo/Tulovići	86,33
2.	PZ 13 Sadnice	I stepen	Banovići Selo	24,02
3.	PZ 2 Čubrić	I stepen	Podgorje	7,80
4.	PZ 14 Draganja 1	I stepen	Tulovići	5,59
5.	PZ 7 Grivice	IV stepen	Grivice	1,48
6.	PZ 12 Draganja	IV stepen	Tulovići	0,51
Σ				125,73

IZVOR: Interpretacija nosioca izrade

Ukupna površina građevinskog zemljišta van urbanih područja iznosi 1.121,14 ha. Od čega na građevinsko zemljište pretežne namjene stanovanje otpada 995,41 ha, a na građevinsko zemljište pretežne privredne namjene 125,73 ha. Potrebno je spomenuti da u prethodno navedenoj tabeli Građevinsko zemljište pretežne namjene stanovanje van urbanih područja nisu uvrštena građevinska zemljišta koja čine dva do tri objekta. Tih površina ima 12, 12 ha.

2.3.3 Režimi građenja

Intenzitet i karakter građenja na pojedinim područjima općine Banovići, određuje se kroz izradu planskih dokumenata, kojim se određuju sljedeći režimi građenja u skladu sa Zakonom o prostornom uređenju i građenju Tuzlanskog kantona:

Režim građenja I stepena – predviđa se na urbanom području na kojem se planira građenje, rekonstrukcija ili sanacija, na dijelovima područja sa zaštićenim kulturno – historijskim i prirodnim naslijeđem, turističkim naseljima, sportskim, rekreacijskim i zdravstvenim područjima na kojima se planira građenje, na privrednim zonama većim od 5 ha, za koje se uslovi za odobravanje građenja utvrđuju na temelju zoning plana, regulacionog plana, odnosno, urbanističkog projekta izrađenog na temelju regulacionog plana, te na manjim dijelovima užeg urbanog područja koje je već građeno i na kome ne predstoji intenzivno građenje, rekonstrukcija ili sanacija za koje se uvjeti za odobravanje građenja utvrđuju na temelju urbanističkog projekta, ako nije donesen regulacioni plan.

Režim građenja II stepena – predviđa se na područjima za koje se donosi urbanistički plan, a za koja se uvjeti za odobravanje građenja utvrđuju na temelju prostornog plana i plana parcelacije.

Režim građenja III stepena – predviđa se na urbanim područjima za koja se uslovi za odobravanje građenja utvrđuju na osnovu prostornog plana i plana parcelacije.

Režim građenja IV stepena – predviđa se na urbanim i drugim područjima za koja nije utvrđena obaveza donošenja plana parcelacije, a za koja se uvjeti za odobravanje građenja vrše po postupku koji je utvrđen zakonom.

Režim zabrane građenja – predviđa se na područjima od značaja za budući razvoj na kojima se ne dozvoljava nikakva izgradnja, osim tekućeg održavanja i građevinskih zahvata, a s ciljem osiguranja osnovnih higijenskih uvjeta, promjene namjene unutar postojećih gabarita građevina, a samo izuzetno se dozvoljava podizanje novih građevina i uređaja koji podržavaju postojeću funkciju tih područja, kao što su objekti neophodne infrastrukture, neophodni javni objekti, objekti za opskrbu itd.

Prostornim planom općine Banovići utvrđuju se područja sa definisanim režimima građenja, što predstavlja obavezujuću odredbu pri daljem korištenju navedenog zemljišta. Režimi građenja su predstavljeni grafički kartom *Urbana područja i građevinska zemljišta van urbanih područja sa režimima građenja*, kao i tekstualno, a kako slijedi:

Režim građenja I stepena se utvrđuje za sve prostorne cjeline – područja na kojima je obavezna izrada detaljnih planskih dokumenata i to:

- regulacionih planova za privredne zone čija je površina veća od 5 ha
 - regulacioni plan Termoelektrana – Cementara – plan usvojen
 - regulacioni plan Poslovna zona Sadnice – plan u izradi
 - regulacioni plan Poslovna zona Čubrić
 - regulacioni plan Poslovna zona Draganja 1
 - regulacioni plan Banovići 5
- regulacioni plan za sportsko rekreacione zone
 - regulacioni plan Sportsko-rekreacionog centra Brana i vikend naselja Mačkovac – plan usvojen
 - regulacioni plan lokaliteta Zlača – izrada ovog dokumenta je u nadležnosti Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okoliša Tuzlanskog Kantona.

Moguća je izrada regulacionog plana za središta urbanih područja, odnosno za društveno-opislužne centre, ukoliko se pojavi potreba za izradom detaljnih planskih dokumenata. Granice detaljnih planskih dokumenata za društveno-opislužne centre urbanih područja će se definisati prema odlukama općinskog vijeća.

Režim građenja II stepena se utvrđuje za urbano područje Banovića. Na navedenom području se uređenje i korištenje prostora vrši na osnovu aktuelnog urbanističkog plana. Uvjeti za odobravanje građenja se određuju na osnovu urbanističkog plana tj. uslova utvrđenih u odluci o njegovom provođenju.

Režim građenja IV stepena za sva ostala građevinska zemljišta koja se nalaze unutar i van urbanih područja, a koja nisu pokrivena detaljnim planskim dokumentima, gdje se uvjeti za odobravanje građenja vrše po postupku utvrđenim zakonom.

Sva važeća planska dokumentacija koja nije u suprotnosti sa ovim planom ostaje na snazi do donošenja odgovarajućih odluka o njihovom stavljanju van snage.

Obuhvati detaljnih planskih dokumenata unutar Urbanog područja Banovići definišu se Urbanističkim planom.

2.3.4 Komunalna opremljenost i društvena infrastruktura urbanih područja

Potrebe za opremanjem urbanih područja ovise u velikoj mjeri od postojeće infrastrukture i stanja u kojem se nalazi, projiciranog broja stanovnika i položajem naselja u sistemu naselja općine Banovići. U skladu sa metodologijom za izradu planskih dokumenata, obrađena je i planirana potrebna infrastruktura i suprastruktura, koja se detaljno opisuje u tematskim cjelinama ovog Plana, grafički i tekstualno.

Na površinama namijenjenim za razvoj i uređenje naselja predviđene su namjene stanovanja, te javnih i društvenih sadržaja. U sastavu tih površina moguća je i poslovna namjena, turistička namjena,

sportska i rekreativna namjena, kao i sve one namjene koje se planiraju u urbanim područjima, a koje nisu u suprotnosti s funkcijom stanovanja.

U urbanim područjima iskazane su i površine koje ostaju kao neizgrađeni dio zemljišta, kao što su zelene površine, poljoprivredno zemljište, šumske površine, vodne površine, površine namijenjene za postplanski razvoj itd. Razgraničenje će se, po namjeni, unutar naselja vršiti ovim Planom ili detaljnom provedbenom dokumentacijom, ako je tako predviđeno.

Na građevinskim zemljištima izvan urbanih područja, kao površine namjenski određene, predviđaju se područja ili zone sa izgradnjom proizvodnih, prerađivačkih i servisnih funkcija, ili rekreacijskih namjena na neizgrađenim građevinskim zemljištima.

U područjima izvan građevinskih zemljišta, zadržavaju se izvorne kategorije namjena: poljoprivredno tlo i šumsko zemljište, a izgradnja je moguća samo u funkciji osnovne namjene prostora.

U predjelima ili pojasevima namijenjenim izgradnji cesta, željezničkih pruga, mostova, dalekovoda, drugih infrastrukturnih vodova i građevina (uređaja za prečišćavanje otpadnih voda, različita komunalna postrojenja i građevine, i sl.), utvrđuju se koridori sa zaštitnim pojasevima na kojima je dozvoljena izgradnja i aktivnosti isključivo u funkciji planiranih infrastrukturnih sistema. Koridori su određeni Odlukom o provođenju, koja je usklađena sa zakonskom regulativom na snazi.

2.4 Poljoprivredna zemljišta

Poljoprivredno zemljište je prirodno bogatstvo i dobro od općeg interesa, koje uživa posebnu zaštitu i koristi se za poljoprivrednu proizvodnju. Obzirom da na prostoru Bosne i Hercegovine, u ukupnoj strukturi zemljišta, ima malo zemljišta sposobnog za intenzivnu poljoprivrednu proizvodnju, doneseni su zakonski propisi koji obavezuju da se zaštite najvrijednija zemljišta. Očuvanje poljoprivrednog zemljišta ovisi o upravljanju u skladu sa donesenim aktima i prostornim planovima od najmanjih teritorijalnih jedinica - općina, preko Kantona do Federacije BiH i države.

Za područje općine Banovići urađena je *Studija upotrebne vrijednosti zemljišta*. U ovom dokumentu može se sagledati vrijednost zemljišta sa aspekta različitih grana i njihovih potreba bilo da se radi o urbanizacijskim rješenjima, izgradnji raznih sportskih objekata, prostora za rekreaciju, zaštićenog prostora, autocesta i dr. Sa aspekta racionalnog korištenja to znači svrsishodno prostorno planiranje, urbanu izgradnju i zaštitu životne sredine. Na ovaj način se ostvaruje osnovni cilj racionalnog korištenja zemljišta da svaki prostor treba optimalno koristiti, što znači ono što je pogodno za jednu vrstu proizvodnje, ne mora biti pogodno za drugu. Obzirom da navedena Studija nudi sistematski cjeloviti materijal sa svom potrebnom grafičko-tehničkom dokumentacijom, u Prostornom planu općine Banovići preuzeti su elementi od značaja za dalje planiranje ovog područja. Geoinformacijska baza podataka zemljišnog pokrivača/načina korištenja zemljišnog prostora, te svih drugih pratećih tematskih podloga iz Studije poslužila je za izradu Prostornog plana općine Banovići, odnosno karte postojeće namjene zemljišta, a koja uključuje i poljoprivredno zemljište.

U skladu sa važećim zakonskim propisima (*Zakon o poljoprivrednom zemljištu*, Sl. novine Federacije BiH, br. 52/09), namjena zemljišta u planovima prostornog uređenja utvrđuje se na osnovu karte upotrebne vrijednosti poljoprivrednog zemljišta i to:

- zemljišta od I do IV katastarske, odnosno bonitetne kategorije utvrđuju se isključivo kao poljoprivredno zemljište;
- zemljište V i VI katastarske, odnosno bonitetne kategorije utvrđuje se kao poljoprivredno i izuzetno kao zemljište za ostale namjene;
- zemljište VII i VIII katastarske, odnosno bonitetne kategorije utvrđuje se kao zemljište koje će se prema potrebama koristiti i za druge namjene.

Prema *Uputstvu o stručnim mjerilima za razvrstavanje zemljišta u bonitetne kategorije* (Sl. novine Federacije BiH, br. 78/09), zemljišta se razvrstavaju u osam bonitetnih kategorija gdje prva (I) kategorija predstavlja najbolje zemljište, a osma (VIII) najlošije.

2.4.1 Obradiva i neobradiva zemljišta po namjeni

U strukturi poljoprivrednog zemljišta dominira obradiva površina u okviru koje dominiraju njive.

U strukturi zasijanih površina najviše su zastupljene žitarice, zatim povrtno bilje, dok je najmanja zastupljenost stočno-krmnog bilja. U strukturi proizvodnje najzastupljenije kulture su kukuruz i krompir. Prosječni prinosi poljoprivrednih kultura po hektaru su vrlo skromni.

U strukturi voćarske proizvodnje najveći prinos je u proizvodnji šljive, jabuke i trešnje.

Dominiranje pojedinih kategorija poljoprivrednog zemljišta ujedno je i pokazatelj u kojim područjima se treba intenzivirati i unaprijediti proizvodnja hrane.

Danas se u svijetu uzimaju kao granične vrijednosti za poljoprivredne površine 0,44 ha/stanovniku, a za obradive 0,17 ha/stanovniku. U odnosu na granične vrijednosti, poljoprivredne površine na području opštine su znatno ispod navedenog limita i iznose 0,22 ha/ stanovnika, dok je situacija sa obradivim zemljištem drugačija i iznosi 0,17 ha/stanovniku što je granična vrijednost.

Poljoprivreda je i dalje osnovna djelatnost kojom se bavi stanovništvo u seoskim područjima u cilju zadovoljavanja svojih ekonomskih potreba.

Privatni zemljišni posjedi su usitnjeni, a poljoprivreda je uglavnom mješovitog, ekstenzivnog karaktera. Poljoprivrednu aktivnost na području općine obavljaju 3.952 domaćinstva.

U općini Banovići potrebno je organizovati poljoprivrednu proizvodnju na bazi zdrave hrane i podsticanja seoskog poduzetništva. Na ovom području potrebno je poticati stočarstvo(ovčarstvo) i ljekobilje.

Neobrađiva zemljišta su nastala raznim uzrocima oštećenja zemljišta a to su:

- oštećenje uzrokovano površinskim kopovima;
- oštećenja uzrokovana odlaganjem krovinskog materijala;
- deponije komunalnog i industrijskog otpada;
- izgradnja naselja i industrijskih objekata;
- izražena vodna erozija i klizišta.

Veoma velika oštećenja poljoprivrednog zemljišta nastala su površinskim kopovima u rudarstvu. Gubici zemljišta na ovaj način smatraju se privremenim što ukazuje da se rekultivacijom ovih zemljišta tu može ponovo organizovati poljoprivredna odnosno šumarska proizvodnja.

Kao direktna posljedica radova na površinskim kopovima je odlaganje jalovine. Ovaj materijal se odlaže na zemljišnim površinama i na taj način se povećava privremeno isključenje zemljišta iz poljoprivredne proizvodnje.

Značajan potencijal poljoprivrednog zemljišta mogao bi se dobiti rekultivacijom oštećenih poljoprivrednih zemljišta na kojima je onemogućena poljoprivredna proizvodnja.

Rekultivacija bi se mogla izvoditi u tri faze:

- tehnička(punjenje kratera, ravnanje terena i osiguranje određenog nagiba)

- agrotehnička (obogaćivanje humusom i drugim hranjivim elementima)
- biološka faza (sjetva i sadnja određenih bioloških kultura)

Imajući u vidu naprijed navedeno, u narednom periodu trebalo bi raditi na rekultivaciji što većih površina devastiranog poljoprivrednog zemljišta, a u tom cilju potrebno je dosljedno provoditi propise koji regulišu ovu oblast, posebno Zakon o rudarstvu.

2.4.2 Kategorizacija poljoprivrednog zemljišta

Kategorizacija poljoprivrednog zemljišta tj. određivanje bonitetnih kategorija zemljišta, vrši se na osnovu morfoloških, fizičkih, hemijskih i bioloških svojstava tla, te proizvodnih karakteristika terena. Bonitet zemljišta podrazumjeva ocjenu kvaliteta zemljišta i njegovu proizvodnu sposobnost, čija se vrijednost izražava u bodovima od 1-100. Bonitetne kategorije u sklopu ovog Plana date su na osnovu Studije upotrebne vrijednosti zemljišta općine Banovići.

Na području općine Banovići zastupljene kategorije zemljišta od III do VIII bonitetne kategorije.

Zemljišta prikladna za kultivisanje (obradu)

III bonitetna kategorija

Obuhvata, prema definiciji, zemljišta srednje duboka i duboka, preko 60 cm. Po teksturi su ilovače i glinuše. Propusna su do teže propusna. Dobro su do nepotpuno drenirana. Slabo alkalne do srednje kisele reakcije, sa podzemnom vodom ispod 80 cm u ravnici i nagibu do 16% (na nagibu izložena blažim oblicima erozije). Za obradu laka do teška uz izvjesna ograničenja u pogledu primjene mehanizacije i za koja su potrebne mjere zaštite od erozije, odnosno plavljenja zastupljena je uglavnom u dolinama vodotoka.

Rasprostranjene su u obliku fleka koje se nalaze na ravnim ili zaravnjenim terenima, u dolinama potoka. Ove površine su identifikovane u zapadnom dijelu općine na lokalitetima Seona, Borik, Milići, Aljkovići i Donji Pribitkovići, u centralnom dijelu u mjestima Draganja i Sjenokos, dok se na sjeveru općine javlja u Donjoj Treštenici. Na krajnjem jugoistoku u obliku vrlo uske trake u Oskovi.

Kada se govori o tipološkoj pripadnosti zemljišta, ovu kategoriju uglavnom čine antropogenizirani (ljudskim radom oblikovani) Fluvisoli. Tla ove kategorije imaju veoma mala ograničenja za biljnu proizvodnju. To su uglavnom slabo kisel do neutralna, umjereno humozna slabo obezbijeđena pristupačnim fosforom i relativno dobro obezbijeđena pristupačnim kalijem. U sadašnjem stanju, produktivnost ovih tala vezana je za stepen intenziteta iskorištavanja, ali s obzirom na njihove relativno povoljne fizičko-hemijske karakteristike, te prije svega u kontekstu mogućnosti primjene pune agrotehnike, raspolažu znatnim potencijalima koji se mogu lahko aktivirati.

Ovo su sigurno najbolja tla kojima općina raspolaže. Pri njihovom korištenju važno je voditi računa da se površine zaštite od pretjeranog vlaženja do kojeg povremeno može doći. Također, treba održavati i povećavati visok nivo potencijalne plodnosti ovih tala dobrim izborom kultura, prakticanjem plodoređa, te povećanjem količine humusa meliorativnom gnojdbom i sličnim mjerama poznatim u

agronomskoj praksi. Obično ova tla ne trpe od manjka vode, ali ih se može i navodnjavati u kritičnim periodima vegetacije ako je to potrebno. Obzirom na klimatske promjene i ekstremne pojave bilo suše ili poplava potrebno je poduzeti mjere osiguranja navodnjavanja za posebno intenzivne kulture u voćarstvu i povrtlarstvu, kao i zaštitu od poplava i odvodnju suvišne vode sa parcele. Nažalost zemljišta ove kategorije su istovremeno izložena najvećem pritisku izgradnje stambenih i infrastrukturnih objekata. Tla ove kategorije treba strogo čuvati za poljoprivrednu proizvodnju uz održanje i povećanje plodnosti.

IV bonitetna kategorija

Obuhvata zemljišta u okviru sljedećih svojstava: srednje duboka od 40-60 cm; po teksturi ilovače i glinuše koja mogu da imaju 30% skeleta, a kod pjeskuša do 10% gline; alkalne do vrlo kisele reakcije; slabije drenirana; propusna do teže propusna sa podzemnom vodom; kratkotrajno prevlažena u ravnici i na nagibu do 30% (na nagibu-izložena svim oblicima erozije); u ravnici su srednje duboka i redovno kratkotrajno plavljeno. Potrebne su mjere zaštite od erozije i poplava, te melioracione mjere.

Četvrta kategorija je zastupljena sa dvije podkategorije: IVa na ravnim terenima uz vodotoke i IVb na brdskim terenima.

IVa bonitetna podkategorija

To su zemljišta dobro i slabo drenirana; slabo skeletoidna do (10%) na ravnom reljefu, te pretežno plavljena i pod uticajem stagnirajuće vode. IVa bonitetnu podkategoriju na području općine nalazimo u centralnom dijelu općine uz potok Draganja.

Tla IVa kategorije su u hladnom dijelu godine poplavljena ili prezasićena vodom, a u toplom dijelu godine mogu imati relativno visoke podzemne vode. Zato su ona danas obrasla livadama lošeg travnog sastava i služe kao loše kosanice. Na nešto uzdignutijim i ocjeditijim terenima travne asocijacije su kvalitetnije.

Obzirom na reljefne položaje, dubinu profila, mehanički sastav i druge karakteristike sva dolinska tla raspolažu velikim potencijalima.

To su hidromorfna tla, te su uslovno (potencijalno) pogodna za poljoprivrednu proizvodnju. Kao poljoprivredne površine pretežno se koriste kao livade i pašnjaci, ali i kao plodne oranice za kulture sa kraćim vegetacijskim periodom, te kao vrtna tla. Daju veliku količinu sijena i uopšte se smatraju potencijalno plodnijim tlima na području općine. Predstavljaju poljoprivredno-zemljišni potencijal ukoliko se investira u hidromeliorativne i agromeliorativne popravke ovih zemljišta, ali ako se ne uvode ove mjere popravke, ova područja su uglavnom pod prirodnom hidrofilnom vegetacijom koja daje slabe kvalitete sijena.

IVb bonitetna podkategorija

Kada se govori o zemljišnom pokrivaču/načinu korištenja, ove površine su najviše prekrivene voćnjacima i livadama. Na usitnjenim poljoprivrednim površinama se uzgajaju različiti usjevi.

Tla podkategorije IVb, obzirom na rasprostranjenost, čine glavna tla biljne proizvodnje. Podjednako se koriste kao oranice i kao prirodna i vještačka livada i pašnjaci. Podložna su erozionim procesima koji se

načinima obrade i izborom kultura mora suzbijati. Opažanja na terenu su pokazala da su konturnom obradom sa formiranjem „kaskada“ čak i nagibi na kojima po pravilu dolaze površine V kategorije pretvoreni u IVb kategoriju. Isti je slučaj i sa prevođenjem VI u V kategoriju.

IVb bonitetna podkategorija identifikovana je na širem području, posebno na zapadno, dijelu općine u mjestima Ložnjakovići, Ikanovići, Lazine, Vranjevci, Husagići, Gradina i Delići. U centralnom i istočnom dijelu općine u mjestima Očauša, Trešnjava, Puzavci, Hasanovići, Golići, Ponikva, Jasik, Plane, Draganja, Zerdelija, Vraždenice, Zečevići, te Oskova. Ova podkategorija se javlja i na jugozapadu u mjestima Stankići, Jovići i Nikići, dok se na jugoistoku javlja na lokalitetu Jasici, Miljevići, Mramori i Hrvati.

Sa stajališta pogodnosti, zemljišta IVb podkategorije su dobra tla s umjerenim ograničenjima najčešće u dubini (do 60 cm) i nagibu terena. Dakle, ovdje su zastupljena srednje duboka do plitka tla, povoljne propusnosti jer su strukturirana; glinasto-ilovaste teksture i povoljnih vodozračnih odnosa. Obzirom da se nalaze na nagibima, moguća je slabija erozija. Obradu treba obavljati konturno ili uz blage naorane šire terase. Tla ove kategorije koriste se uglavnom kao oranice, voćnjaci i livade. Tipološki ih većinom predstavljaju Eutrični i Distrični kambisoli. Od pedomeliorativnih mjera na površinama pod Distričnim kambisolima, u okviru ove bonitetne kategorije, preporučuje se kalcizacija sa humizacijom u cilju neutralizacije jake kiselosti, te popravke vodno fizičkih i bioloških osobina tla. Prije provedbe kalcizacije sa humizacijom potrebno je izvršiti laboratorijsku analizu fizičkih i hemijskih osobina zemljišta svake pojedinačne parcele. Na površinama sa glinovitom teksturom za kalcizaciju treba koristiti mljeveni krečnjak, a na lakšim teksturama (pjeskovitim ilovačama) laporoviti materijal.

Površine IVb podkategorije čine kvalitetan fond poljoprivrednog zemljišta i poželjno ih je zaštititi od otuđivanja u nepoljoprivredne svrhe. Četvrta podkategorija (IVb) kao kategorija koja po mogućnostima iskorištavanja poljoprivrednih površina čini prelaz od oraničnog ka livadskom načinu gospodarenja je najzastupljenija. Međutim, ova IVb kategorija usljed inklinacije terena je, također, ograničena u pogledu uzgoja oraničnih kultura. Ovisno o inklinaciji, primjena mašinske obrade na njoj je jednim dijelom ograničena. Na dijelu površina IVb, zatim na površinama V kategorije prisojnih položaja nižih nadmorskih visina, konturnom obradom, podizanjem „kaskada“ i pojedinačnih terasnih gnijezda može se razvijati i unapređivati voćarska proizvodnja jer za nju postoje vrlo povoljni ekološki uslovi.

Zemljišta neprikladna za kultivisanje (ograničena u upotrebi)

V bonitetna kategorija

U V bonitetnu kategoriju spadaju zemljišta koja su po svojim karakteristikama srednje duboka i plitka; ispod 40 cm; koja sadrže do 50% skeleta; do ekstremno kisele reakcije; dugo prevlažena; redovno i dugotrajno poplavna a nalaze se u ravnici i na nagibu do 45%. (preko 20° na nagibu-izložena svim oblicima površinske i jaružne erozije). Neophodne su mjere zaštite od erozije i izvođenje meliorativnih mjera.

Zajedno sa IVb podkategorijom zauzima najveći dio poljoprivredno iskorištavanih površina teritorije općine. Pošto je presudni faktor za njeno izdvajanje nagib terena to se ona na strminama obično nastavlja na IVb kategoriju zauzimajući više i strmije položaje. Inače je razbacana po čitavoj teritoriji općine.

V bonitetna kategorija rasprostranjena je na području cijele općine. Na jugoistoku u mjestima Masubašići i Greblje; sjeveroistok Gornji Bučik, Čolići, Omazići, te na sjeveru u mjestu Glavice. U centralnom dijelu ovu bonitetnu kategoriju susrećemo u mjestima Pirići, Stražbenica, Odžak i Maljkovo, dok je na zapadu prisutna u podrčju Borika, Vinograda, Đurića, Krčevine i Brijega.

Najčešća ograničenja, kada su u pitanju poljoprivredne površine općine Banovići, su nagib terena (koji je najčešće veći od 15°) i dubina tla, te s tim povezana ograničenja u primjeni agrotehnike, izboru kultura, te vodno zračnom režimu tla. Iz tog razloga, na ovim površinama neophodne su mjere zaštite i to u pravcu stabiliziranja zemljišta ugroženih površina.

Obradom po izohipsama, odnosno konturnom obradom zemljišta ili terasiranjem tla površine ove bonitetne kategorije mogle bi se značajno unaprijediti za korištenje u poljoprivredi.

Na blaže inkliniranim zemljištima i prisojnim stranama manjih nadmorskih visina mogu se koristiti kao oranične površine, dok se na jače inkliniranim površinama, višim nadmorskim visinama i na manje stjenovitim terenima mogu koristiti kao vještačke livade, a njihovim oplemenjivanjem produkcija zelene mase mogla bi se znatno povećati. Također, obradom po izohipsama i formiranjem terasa, na osunčanim stranama tla, ova kategorija može se koristiti i za podizanje voćnjaka. Kako se na području općine generalno radi o zemljištima siromašnim pristupačnim fosforom i ovdje je u okviru meliorativne gnojidbe potrebno izvršiti fosfatizaciju.

Jednako tako, u cilju održavanja i povećanja nivoa humusa, potrebno je đubriti zgorjelim stajnjakom i to u količinama i do 40 t/ha. Također, od pedomeliorativnih mjera na površinama pod Distričnim kambisolom ove bonitetne kategorije, preporučuje se kalcizacija i humizacijom u cilju neutralizacije jake kiselosti, poboljšanja stabilnosti strukture i općenito popravke vodno fizičkih i bioloških osobina tla. Prije provedbe kalcizacije i humizacije potrebno je izvršiti laboratorijsku analizu fizičkih i hemijskih osobina zemljišta svake pojedinačne parcele. Na površinama sa glinovitom teksturom za kalcizaciju treba koristiti mljeveni krečnjak, a na lakšim teksturama (pjeskovitim ilovačama) laporoviti materijal.

Činjenica je da zemljišta V kategorije upotrebne vrijednosti spadaju u zemljišta ograničena za intenzivnu upotrebu. Međutim, u nedostatku bonitetno vrijednijih površina potrebno ih je čuvati od neopravdane prenamjene u nepoljoprivredne svrhe.

VI bonitetna kategorija

Prema definiciji, ovu kategoriju karakterišu uglavnom plitka zemljišta, koja sadrže i do 70% skeleta ili dugotrajno ležanje vode. Karakterističnog su procesa oglejavanja skoro do površine. Redovno i dugotrajno plavljena u ravnom dijelu terena a na nagibu do 45% mogu biti jako skeletna (na nagibu-ugrožena svim oblicima površinske i jaružne erozije). Alkalne do vrlo kisele pH reakcije i srednje oštećena i degradirana. Zbog dugotrajnog prevlaživanja sa visokim nivoom podzemnih voda neophodne su mjere zaštite od erozije i poplava.

Površine VI kategorije se koriste najviše kao prirodni pašnjaci čija produktivnost je vrlo niska. Popravka njihove proizvodnosti bi se mogla izvršiti fertilizacijom mineralni gnojivima uz upotrebu skarifikatora

(naravno uz neophodnu odvodnju ukoliko se ova kategorija nalaze u zoni intenzivnog vlaženja poplavama i sl.)

Tla VI bonitetne kategorije imaju izrazita ograničenja koja ih čine neprikladnim za kultivisanje u intenzivnoj poljoprivrednoj proizvodnji. Glavna ograničenja, koja se ne mogu ili se djelimično mogu ublažiti, su: nagib terena (25-30°); vrlo mala dubina tla (do 25 cm); vrlo izražena erozija; plitka zona zakorjenjivanja biljaka; mali kapacitet za vodu i dr. Također, mjestimična pojava klizišta na istraživanim zemljišnim površinama upućuje na neophodnost provedbe mjera njihove prevencije i sanacije. Zbog jednog ili više ovih nedostataka, ova se tla najčešće upotrebljavaju za pašnjake i livade, a njihova produktivnost je dosta niska. Međutim, ukoliko bi se na ovim zemljištima željela ostvariti voćarska proizvodnja neizostavno je prethodno uređenje zemljišta obradom po izohipsama i formiranjem terasa, na osunčanim stranama.

Najveći dio površina VI bonitetne kategorije nalazi se pod livadama, dok su i značajne površine pod sukcesijom. Ova bonitetna kategorija identifikovana je na širem području općine, u mjestu Ruđenjak, Kesten i Pejanovići. U centralnom dijelu se pruža od Sinanovićima i zahvata i jedan dio površinskog kopa Ravne. Na sjeveru je prisutna u mjestima Ristići, Mihajlovići, Mrdići.

U okviru saniranja erozionih procesa neophodno je posebnu pažnju posvetiti iskorištavanju površina V i VI kategorije. Peta kategorije sa nagibom do 20° je predodređena za livadsko-pašnjačko iskorištavanje. Međutim, neujednačenost nagiba dijelove ove kategorije čini relativno pogodnim za zasnivanje i trajnije korištenje vještačkih livada uz primjenu posebnih načina njihovog njegovanja. Potezi većih nagiba ove kategorije koji se nalaze pod prirodnim pašnjacima nije nikako preporučljivo razoravati. Prirodni pašnjaci se agrotehničkim mjerama mogu oplemeniti i produktivno popraviti. Primjeno mineralne fertilizacije, nadosijavanjem, upotrebom skarifikatora i drugim načinima, proizvodna sposobnost njihovih površina se od sadašnjeg ekstenzivnog može prevesti u relativno intenzivni način iskorištavanja.

VII bonitetna kategorija

Prema definiciji, zemljišta u ovoj bonitetnoj kategoriji su pretežno vrlo plitka; sadrže više od 70% skeleta na nagibu od 60% (na nagibu-ugrožena jakom jaružnom erozijom); zahvaćena procesima degradacije i alkalna do jako kisela. Na ovim zemljištima neophodne su mjere zaštite od erozije, pri čemu se ona isključivo mogu koristiti kao livade, pašnjaci i potencijalna zemljišta za pošumljavanja.

Ove površine se nalaze „razbacane“ u obliku manjih poligona, uglavnom u centralnom dijelu u mjestima Miletina, Dolovi, Ćubrić, Grivice, Stublovi Brezje, te Plane, a na zapadu u mjestu Volujaće, na različitim tipovima zemljišta ali uglavnom na recentnim Rekultisolima i Deposolima koji su već zahvaćeni pedogenezom.

Ova kategorija obuhvata uglavnom zemljišta sa vrlo velikim ograničenjima za širu poljoprivrednu proizvodnju. Ograničavajući faktori su: plitki fiziološki aktivni sloj tla, veliki nagib, skeletnost, stjenovitost, erodibilnost i dr. U prirodnom stanju to su lošije kategorije pašnjaka i livada. Vrlo su plitka zemljišta (do 15 cm) sa nagibom (do 40°), stjenovita (stjenovitost se mjestimično kreće i do 80%), te skeletoidnog soluma.

Na području općine uglavnom je ovo kategorija zastupljena na starijim deposolima koji su se već rekultivisali uticajem pedogenetskih faktora i na mlađim, recentnim rekultisolima. S obzirom da je deponirani materijal uglavnom iz rudokopa (laporci, laporovite gline) za relativno kratko vrijeme se mogu dobro rekultivisati, te ova kategorija može da se poboljša i do VI, pa čak i do V bonitetne kategorije.

VIII bonitetna kategorija

Ovu bonitetna kategoriju čine eksploataciona područja, saobraćajnice, vodne akumulacije i vrlo plitka zemljišta, koja sadrže i do 90% skeleta. Na nagibu više od 65% ugrožena najjačim oblicima erozije.

Na području općine Banovići najveći dio ove kategorije čine eksploataciona područja i recentni deponovani materijal sa eksploatacionih područja-rudokopa. Primjenom mjera rekultivacije (tehničkih, agromeliorativnih i bioloških) ova kategorija može da se poboljšava u VII, VI, pa i V bonitetnu kategoriju.

TABELA 27: BONITETNE KATEGORIJE ZEMLJIŠTA OPĆINE BANOVIĆI

Bonitetne kategorije	Površina (ha)	Zastupljenost (%)
Bonitet III	261,54	7,3
Bonitet IVa	21,41	0,65
Bonitet IVb	1.238,22	33,68
Bonitet V	986,86	26,59
Bonitet VI	594,78	16,13
Bonitet VII	249,94	6,75
Bonitet VIII	317,11	8,62
Aktualizirano prema ortofoto snimcima	10,53	0,28
Σ	3.663,91	100

IZVOR: Interpretacija nosioca izrade na osnovu Studije upotrebne vrijednosti zemljišta općine Banovići i ortofoto snimaka

Kategorizacija upotrebne vrijednosti zemljišta pokazala je da općina raspolaže sa ograničenim površinama pogodnim za intenzivnu oraničnu proizvodnju, kategorije zemljišta I i II uopšte nema dok je III bonitetna kategorija vrlo ograničena.

Iz prethodne tabele možemo vidjeti da je na području općine Banovići najviše zastupljena IV b bonitetna kategorija sa 33,68%, dok je najmanja zastupljenost IVa bonitetne kategorije sa 0,65%.

Udio kvalitetnog zemljišta je dakle mali što ukazuje na potrebu njegovog racionalnog iskorištavanja uz intenziviranje proizvodnje.

Visok udio IVb i V kategorije ukazuje da je neophodno provođenje agrotehničkih i hidrotehničkih mjera kako bi se povećala proizvodna sposobnost ovih zemljišta.

Utvrđene bonitetne kategorije svrstane su prema upotrebnoj vrijednosti u tri grupe:

- Zemljišta prikladna za kultiviranje (I-IV bonitetne kategorije)

- Zemljišta manje prikladna za kultiviranje(V i VI bonitetna kategorija)
- Zemljišta ograničena u upotrebi(VII i VIII bonitetna kateorija)

2.4.3 Bilansi poljoprivrednog zemljišta po upotrebnoj vrijednosti

Utvrđene bonitetne kategorije poljoprivrednog zemljišta svrstane su prema proizvodnoj sposobnosti, uslovima proizvodnje i načina korištenja u agrozone:

- **I agrozona** – zemljišta namijenjena isključivo za intenzivnu poljoprivrednu proizvodnju;
- **II agrozona** – zemljišta namijenjena za poluintenzivnu poljoprivrednu proizvodnju;
- **III agrozona** – zemljišta za ekstenzivnu poljoprivrednu proizvodnju;
- **IV zona** – šumsko zemljište, i
- **V zona** – urbana područja i površine isključene iz sfere biljne proizvodnje.

Prva agrozona zahvata površinu od 1.521,17 ha ili 8,30% ukupne površine općine. Sa aspekta zemljišnih potencijala ova zona se smatra najvrijednijim područjem općine. Predstavljena je III kategorijom, i IVa i IVb bonitetnom podkategorijom.

Druga agrozona zahvata površinu od 1.565,16 ha ili 8,54% ukupne površine općine. U ovu zonu grupisana su zemljišta osrednjih potencijala, koja posjeduju ograničenja i uglavnom su manje prikladna za kultiviranje, tako da se manje koriste kao oranična tla, a pretežno se koriste kao livade. U okviru druge agrozone svrstana su zemljišta V i VI bonitetne kategorije.

Treća agrozona zahvata površinu od 567,05 ha ili 3,09% ukupne površine općine. U ovu zonu grupisana su zemljišta VII i VIII bonitetne kategorije. Sa aspekta zemljišnih potencijala, ona predstavljaju najslabije područje općine.

Treba napomenuti da aktualizirana poljoprivredna površina od 10,53 ha nije podijeljena na bonitetne kategorije, kao ni na agro zone.

Analizirajući zastupljenost agrozona može se doći do zaključka da je najzastupljenija II - agrozona.

U općini Banovići zbog konfiguracije terena – trebalo bi uvesti poluintenzivnu proizvodnju: stočarstvo, sakupljanje ljekobilja. Također, uzimajući u obzir rezultate Studije upotrebne vrijednosti zemljišta postoji pogodnost za uzgoj travno-djetelinskih smjesa, lucerke, kukuruza, jabučastog i koštičavog voća, borovnice, brusnice, aronije, maline, kupine, ribizle, ogrozda, krompira i strnih žita izuzev pšenice.

2.5 Šume i šumska zemljišta

Jedno od najznačajnijih prirodnih bogatstava predjela sjeveroistočne Bosne i današnjeg Tuzlanskog Kantona predstavljaju šume i šumska zemljišta planinskih masiva Konjuha i obronaka Ozrena i Majevice.

Kako u prošlosti, a posebno danas opštekorisne funkcije i drvena masa kao produkti šuma obnovljivog karaktera imaju neprocjenjivu vrijednost.

2.5.1 Kategorizacija šumskog zemljišta

Na području općine Banovići prisutne su slijedeće kategorije šumskog zemljišta:

- Osnovne kategorije
- Visoke šume
- Izdanačke šume
- Ostale šumske površine

Šire kategorije

- Visoke šume sa prirodnom obnovom
- Šumski zasadi(kulture)
- Izdanačke šume
- Šibljiaci unutar pojasa šuma
- Goleti unutar pojasa šuma
- Neproduktivne šume

2.5.2 Bilans šumskog zemljišta

Prema registru ŠGP "Sprečko", na teritoriji općine Banovići je zastupljena slijedeća struktura šuma i šumskog zemljišta.

TABELA 28 - STANJE ŠUMA I ŠUMSKOG ZEMLJIŠTA NA PODRUČJU OPĆINE BANOVIĆI

Gazdinska klasa	Kategorija šuma	Minirano	Općina Banovići Σ (ha)	% u odnosu na ukupnu površinu šumskog zemljišta u Banovićima
1000	Visoke šume sa prirodnom obnovom	Ne	7.480,21	6,36
		Da	56,69	
		Σ	7.536,90	
3000	Šumski zasadi (kulture)	Ne	391,24	3,33
		Da	3,21	
		Σ	394,45	
4000	Izdanačke šume	Ne	920,97	7,93
		Da	17,48	
		Σ	938,45	
5000	Šibljiaci unutar pojasa šuma	Ne	29,19	0,25
		Da		
		Σ	29,19	
6000	Goleti unutar pojasa šuma	Ne	104,70	1,08
		Da	23,63	

Gazdinska klasa	Kategorija šuma	Minirano	Općina Banovići Σ (ha)	% u odnosu na ukupnu površinu šumskog zemljišta u Banovićima
		Σ	128,33	
7000	Neproductivne šume	Ne	807,17	6,81
		Da	0,13	
		Σ	807,3	
Ukupno nesporno šumsko zemljište		Ne	9.733,52	82,97
		Da	101,14	
		Σ	9.834,68	
8000	Sporne površine - uzurpacije	Ne	494,84	4,31
		Da	16,37	
		Σ	510,82	
Aktualizirane površine prema ortofoto snimku		Ne	1.443,86	12,72
		Da	65,65	
		Σ	1.509,45	
UKUPNA POVRŠINA ŠUMSKOG ZEMLJIŠTA		Ne	11.672,22	100,00
		Da	183,16	
		Σ	11.854,95	
Zona A zatičenog pjezaža		Ne	1.405,3	11,85
		Da	-	
		Σ	1.405,3	
ŠGP bez zone A		Ne	10.184,19	87,45
		Da	182,46	
		Σ	10.366,65	
ŠGP nije definisano		Ne	82,41	0,70
		Da	0,57	
		Σ	82,98	
ŠGP ukupno		Ne	11.588,14	100,00
		Da	183,03	
		Σ	11.771,17	

IZVOR: Interpretacija nosioca izrade

2.5.3 Šumsko-privredna područja

Na osnovu zakona i političkih opredjeljenja Skupština Tuzlanskog kantona je u toku 1999. godine donijela zakon, a 2000. godine formirala Javno preduzeće "Šume Tuzlanskog Kantona" kao jedinstveno preduzeće kome se povjerava gospodarenje državnim šumama na području Tuzlanskog kantona, te čiju organizacionu strukturu čine poslovne jedinice: šumsko gazdinstvo "Konjuh" Kladanj, šumsko gazdinstvo "Sprečko" Živinice, šumsko gazdinstvo "Majevičko" Srebrenik, šumsko gazdinstvo "Vlaseničko" Turalići, te direkcija javnog preduzeća.

Šumsko zemljište koje se nalazi unutar teritorije općine Banovići, potpada pod ingerenciju šumskog gazdinstva „Sprečko“, sa središtem u Živinicama. U sklopu istog gazdinstva, a na području općine, djeluju

slijedeće gazdinske jedinice: Oskova, Rudenik - Svatovac, Turija, Donja Krivaja - dio. Šumama se gazduje na osnovu šumsko-gospodarske osnove (ŠGO) koja predstavlja dugoročni plan gazdovanja šumama na određenim površinama i njima se utvrđuju osnovne smjernice gazdovanja i obezbjeđuju opći interesi u skladu sa usvojenom politikom razvoja šumarstva.

Za državne šume šumsko-gospodarskog područja „Sprečko“ izrađena je šumsko gospodarska osnova koja važi za period 01.01.2013. godine do 31.12.2022. godine (inventura šuma izvršena je u toku 2012. godine). Površina državnih šuma iznosi 9.150,75 ha, dok površina privatnih šuma jeste 1.194,61 ha.

Planovi gospodarenja na dijelu Zaštićenog pejzaža koji je u sastavu ŠGP-a „Sprečkog“ određeni su u skladu sa dozvoljenim aktivnostima u pojedinim zaštićenim zonama, u okviru aneksa na ŠGO za ŠGP „SPREČKO“ ZAŠTIĆENI PEJZAŽ „KONJUH“. Dio zaštićenog pejzaža ovoga ŠGP-a površinski se nalazi na području G.J. „Oskova“ i ne obuhvata ostale G.J.

2.5.4 Zaštitne šume, zaštićene šume, šumski rezervati

„Obzirom na značaj šumskih ekosistema u očuvanju i regulisanju stabilnosti ekološke ravnoteže ovog područja, a zatim i osiguranju uslova opstanka za mnoge prirodne vrijednosti, šume na području Zaštićenog pejzaža "Konjuh" dobijaju karakter šuma posebne namjene, te kao takve podliježu posebnim režimima gazdovanja.“

U okviru ovih šuma, definišu se strogo zaštićene šume i privredne šume, i iste su vezane za utvrđene zone zaštite. U kategoriju strogo zaštićenih šuma su svrstane sve šume koje se nalaze u okviru zaštitne zone A.

Privredne šume se nalaze u okviru zaštitnih zona B i C.

U skladu sa tim, definišu se sljedeći režimi gazdovanja šumskim fondom, a koji se vezuju za utvrđene zone zaštite, i to:

- U prvoj zaštićenoj zoni (Zona A) su zabranjene sve aktivnosti na sječi šume, osim sanitarne sječe.
- U drugoj zaštićenoj zoni (Zona B) je dozvoljeno privredno korištenje šuma u skladu sa šumsko - privrednom osnovom
- U trećoj zaštićenoj zoni (Zona C) je dozvoljeno privredno korištenje šuma u skladu sa šumsko - privrednom osnovom

Pokraj navedenog, u prvoj zoni zaštite (Zona A) zabranjena je i eksploatacija mineralnih sirovina, sakupljanje ljekovitog i aromatičnog bilja i gljiva, te je zabranjeno prikupljanje primjeraka divlje flore i faune.

Istovremeno, a u skladu sa FSC („Forest Stewardship Council“) standardima, cjelokupan šumski fond Zaštićenog pejzaža Konjuh, ima karakter Šuma visoke zaštitne vrijednosti (Šume VZV), u okviru kojih se definišu potkategorije koje važe za ovu oblast. Način gazdovanja šumama, kao i ostale aktivnosti u granicama zaštićenog pejzaža definisane su Zakonom o proglašenju dijela planine Konjuh „Zaštićenim pejzažom Konjuh“, ŠGO-om za Š.G. „Sprečko“ Živinice koja je urađena u skladu sa navedenim zakonom, Zakonom o šumama TK i drugim zakonskim aktima.

Šumski kompleksi borovih šuma, koji se nalaze u zaštitnoj zoni A1, predstavljaju veoma osjetljivu kategoriju šuma sa aspekta požara. U tu svrhu propisuju se sljedeće mjere zaštite i korištenja ovog prostora:

Strogo se zabranjuje loženje vatre na izletištima u ovoj zoni. Neophodno je stalno održavanje i čišćenje postojećih staza i puteva u funkciji sprečavanja eventualnog širenja požara, kao i omogućavanja pristupa u slučaju izbijanja požara. Potrebno je obezbijediti stalni nadzor čuvarske službe u vrijeme pojačanog rizika od požara.

„U cilju zaštite sveukupnog šumskog fonda od biotičkih štetnika, na području Zaštićenog pejzaža "Konjuh" propisuje se stalni monitoring zdravstvenog stanja šuma. U tu svrhu je potrebno postaviti klopke za potkornjake, te pratiti brojnost istih.“²

U cilju zaštite šumskih ekosistema kako na području Zaštićenog pejzaža Konjuh tako i na području kompletne općine Banovići, potrebno je vršiti stalni monitoring zdravstvenog stanja šuma kao i praćenje brojnosti potkornjaka koji, u koliko dođe do prenamnoženja, mogu biti uzrokom štete ogromnih razmjera. U tim uvjetima počinju napadati i vitalna, zdrava stabla.

Masovna pojava potkornjaka ovisi o:

- klimi (suho i toplo vrijeme, sušne godine...)
- zdravstvenom stanju stabala (stabla u velikoj mjeri fiziološki oslabljena...)
- sastavu šume (veće su štete u homogenim – čistim sastojinama i monokulturama nego u heterogenim šumama).

Mjere zaštite koje je potrebno sprovoditi u cilju suzbijanja ovog štetnika su:

a) Preventivne:

- način gospodarenja
- feromonske klopke
- lovna stabla
- pravovremeno i pravilno izvođenja radova sječe i izvoza

b) represivne

- pravovremene sanitarne sječe i izvoz zaraženih stabala

² Prostorni plan Područja posebnih obilježja Zaštićeni pejzaž "Konjuh" za period 2010-2030. godina („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj: 13/13), str. 59-63

Kao jedna od mjera zaštite šumskih ekosistema u cjelini jeste i zadržavanje određenog broja suhih stabala u sastojinama koje ne treba doznačivati, kako bi se obezbijedilo prirodno izumiranje s obzirom da suha stabla u sastojinama pored navedenog služe i za opstanak određenih biljnih i životinjskih organizama.

„Također, postepeno potiskivanje alohtonih vrsta iz ovih sastojina, kao i zaštita voćkarica, su planske mjere zaštite šumskih ekosistema.”³

2.5.5 Područja predviđena za pošumljavanje i prevođenje u vrijednije sastojine

Šumsko uzgojni radovi za općinu Banovići po Šumsko-privrednoj osnovi planirani su na površini od 6.052,93 ha od čega na pošumljavanje tj. sadnju otpada 257,5 ha.

Prostornim planom područja posebnog obilježja se za područje Zaštićenog pejzaža "Konjuh", predviđa pošumljavanje goleti autohtonim sadnim materijalom te konverzija izdanačkih šuma običnog graba u viši uzgojni oblik.

Na površinama, odnosno dijelovima gazdinskih klasa gdje je potrebno pošumljavanje, daje se prednost domaćim vrstama drveća i proviniencijama, unošenje "alohtonih" vrsta ograničeno je na one, za koje je utvrđeno u dovoljno dugom periodu, da ne mogu negativno uticati na ekologiju staništa, a obezbjeđuju dobre ekonomske koristi. Kada je u pitanju pošumljavanje domaćim vrstama, aktivnosti će se provoditi također na način koji nema negativnog uticaja na ekološki interesantna i vrijedna staništa i estetiku krajolika.

2.5.6 Korištenje šuma i šumskog zemljišta

Na osnovu stanja šuma i šumskog zemljišta te specifičnosti područja, kao i potreba lokalne zajednice definišu se ciljevi gospodarenja kojima se realizira korištenje šuma i šumskog zemljišta.

Ciljevi se formulišu kroz dvije grupe:

- opći ciljevi gospodarenja i
- tehnički ciljevi gospodarenja šumama.

Opći ciljevi

Opći ciljevi za sve državne šume na području FBiH dugoročnog su karaktera i proističu iz ozakonjenih naučno uspostavljenih principa kontinuiteta gospodarenja, koji uključuju potrebe društva za

³Prostorni plan Područja posebnih obilježja Zaštićeni pejzaž "Konjuh" za period 2010-2030. godina („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj: 13/13), str. 59-63

proizvodima iz i od šume i njezinih komponenti od kojih su po (V. Matiću) produkcijskog i ekonomskog i socijalnog karaktera najvažniji:

- a. Formiranje takvog sastava šuma koje će kontinuirano davati ujednačene prirodne prinose po količini i kvalitetu.
- b. Ostvarivanje trajno što većeg prinosa šuma koji će zadovoljavati potrebe društva, odnosno tržišta, kako u pogledu vrste drveta, tako i u pogledu asortimana glavnih šumskih proizvoda uz prethodno ispunjavanje principa navedenih pod c. i d.
- c. Očuvanje, jačanje i potrajno korištenje (upotreba) komponenata biološke raznolikosti (biodiverziteta) šume, po načinu i intenzitetu, koji ne vode njezinom dugoročnom smanjenju, a čime se održava njezin potencijal za ispunjavanje potreba sadašnjih i budućih generacija.
- d. Rehabilitacija i obnavljanje degradiranih šumskih ekosistema i potsticanje revitalizacije ugroženih vrsta kroz razvoj i implementaciju planova gospodarenja.
- e. Obezbjedenje uvjeta za veću produktivnost rada u oblasti gajenja, iskorištavanja i zaštite šuma primjenom adekvatnih sistema gospodarenja.
- f. Ostvarivanje što boljih ekonomskih efekata sada i u budućnosti primjenom suvremenih metoda i sredstava rada u skladu sa prethodno navedenim ciljevima.

Tehnički ciljevi

Princip kontinuiteta gospodarenja u vezi sa stabilnom i dugoročnom politikom kao i regulativom namjene zemljišta koji se baziraju na održanju šumskih ekosistema zahtijeva provođenje niza biotehničkih mjera i aktivnosti. Ove aktivnosti ne mogu biti jedinstvene za sve šume ŠGP-a zbog različitih zahtjeva pojedinih tipova šuma, nego će se planirati za uže ekološko-proizvodne klasifikacijske jedinice, gazdinske klase, koje su osnovne jedinice planiranja, a koje se preliminarno formiraju na bazi pedološko tipoloških podataka, prije početka taksacijskih snimanja, vrši se njihova eventualna korekcija u toku snimanja i nakon detaljnog razmatranja usvajaju u konačnoj formi.

Tehnički cilj gazdinske klase određen je kada su kompletirani sljedeći elementi:

- ako je odabrana vrsta ili vrste drveća i njihov omjer smjese koje odgovaraju ekološkim uvjetima staništa;
- odabran sistem gospodarenja zasnovan na naučnim postavkama;
- utvrđena optimalna (normalna) drvna zaliha po veličini i debljinskoj strukturi, ako je primijenjen sistem prebornih i skupinasto prebornih sječa;

- utvrđena dužina planskog produkcijskog perioda po vrstama drveća i načinu prorjeđivanja ako se radi o šumama sastavljenih od jednodobnih sastojina, te ako se primjenjuje sistem skupinastih sječa ili sistem čistih sječa na površinama koje se ne mogu prirodno obnoviti.

2.6 Vode i vodne površine

Osnovnu hidrografsku mrežu na području općine čine glavne rijeke Oskova, Litva i Turija sa svojim pritokama koje pripadaju slivu Spreče, te rijeka Ribnica koja pripada slivu Krivaje.

Oskova, Litva i Turija, formiraju dva hidrološka sliva gustih mreža kratkih tokova i manjih slivnih površina:

- Sliv Turije u zapadnom dijelu basena - čije vode se ulivaju u jezero Modrac
- Sliv Litve i Oskove sa pritokama u istočnom dijelu basena - čije vode otječu direktno u rijeku Spreču.
- Sliv Ribnice – jugozapadni dio basena čije se vode ulivaju u rijeku Krivaju

2.6.1 Bilans voda

Bilans voda predstavlja pregled raspoloživih i potrebnih količina vode koje se odnose za potrebe stanovništva i privrede i koji oslikava stanje te iz kojeg proizilaze mjere i aktivnosti za planski period.

Na području općine Banovići, vodni bilans je prikazan u sljedećim tabelama.

TABELA 29: POTREBNE KOLIČINE VODE PO NASELJENIM MJESTIMA ZA PODRUČJE OPĆINE BANOVIĆI

Naseljeno mjesto	Broj stanovnika	q_{spec}	Q (L/s)	Q (L/s)	Q (L/s)
	2013	l/st,dan	2013	$k_d=1,3$ [2013]	$k_h=1,5$ [2013]
Banovići	6.699	170,00	13,18	17,14	25,70
Banovići Selo	2.549	150,00	4,43	5,75	8,63
Borovac	313	150,00	0,54	0,71	1,06
Čatići	278	150,00	0,48	0,63	0,94
Gornji Bučik	323	150,00	0,56	0,73	1,09
Grivice	2.437	150,00	4,23	5,50	8,25
Lozna	173	150,00	0,30	0,39	0,59
Milići	187	150,00	0,32	0,42	0,63
Mrgan	361	150,00	0,63	0,81	1,22
Omazići	1.389	150,00	2,41	3,13	4,70
Oskova	648	150,00	1,13	1,46	2,19
Podgorje	1.153	150,00	2,00	2,60	3,90

Naseljeno mjesto	Broj stanovnika	q _{spec}	Q (L/s)	Q (L/s)	Q (L/s)
	2013	l/st,dan	2013	k _d =1,3 [2013]	k _n =1,5 [2013]
Pribitkovići	504	150,00	0,88	1,14	1,71
Repnik	2.394	150,00	4,16	5,40	8,10
Seona	853	150,00	1,48	1,93	2,89
Stražbenica	1.298	150,00	2,25	2,93	4,39
Treštenica Donja	808	150,00	1,40	1,82	2,74
Treštenica Gornja	156	150,00	0,27	0,35	0,53
Tulovići	886	150,00	1,54	2,00	3,00
Željova	22	150,00	0,04	0,05	0,07
Ukupno:	23.431		42,23	54,90	82,35

TABELA 30: ZAHVAĆENE KOLIČINE VODE ZA PODRUČJE GRADSKOG VODOVODA OPĆINE BANOVICI

Količine zahvaćene i fakturirane vode - mjesečni prosjek (m³)						
Godina	Količina zahvaćene vode (m³)	Fakturirano za privredu (m³)	Fakturirano za domaćinstva (m³)	Ukupno fakturirano (m³)	Gubici (m³)	Gubici (%)
Mjesečni prosjek 2016.g	122.557,58	17.522,75	50.397,14	67.919,89	54.637,69	44,58
Januar	115.149,00	19.769,00	51.624,00	71.393,00	43.756,00	38,00
Februar	110.046,00	17.626,00	46.273,00	63.899,00	46.147,00	41,93

IZVOR: JP „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Banovići

Potrebno je napomenuti da u ove količine zahvaćene vode ulaze samo vodovodi koji su u nadležnosti JP „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Banovići. Mjesni vodovodi i privatni zahvati vode nisu dati u ovom pregledu. Također, podaci su kumulativni, odnosno nisu podijeljeni po mjesnim područjima te je stvarnu bilans po mjesnim područjima teško predstaviti.

2.6.2 Izvorišta

Na području općine Banovići nema značajnijih izvora pitke vode. Područje grada Banovići se snabdijeva sa izvorišta Studešnice i Krabašnice koji se nalaze na području općine Živinice (Studešnica) i općine Kladanj (Krabašnica). Također u sistem vodosnabdijevanja je uključen i vodozahvat Palučak koji se nalazi na području općine Kladanj. Ponegdje se pojavljuju izvori izdašnosti ispod 1 L/sek ali u sušnom dijelu godine uglavnom presušuju.

Izvori Studešnica i Krabašnica se nalaze oko 12 km jugoistočno od urbanog područja Banovića, u slivu rijeke Oskove na sjevernim padinama planine Konjuh. Oba izvora po hidrološkoj strukturi pripadaju pukotinsko – karstnoj sredini iz koje se voda na površinu javlja u obliku vrela. U periodima velikih padavina zbog karaktera vrela i postojećih vrtača koje gravitiraju izvoristima, dolazi do zamućivanja

vode. Neplanska sječa šume dovodi do pogoršanja ovog problema. Procjenjen kapacitet izvorišta Studešnica je 30-1300 L/s, a Krabašnice 10-350 L/s.

Obzirom da je položaj zahvata vode sa izvorišta na većoj nadmorskoj visini od potrošača, vodovodni sistem je uglavnom gravitacionog tipa.

Zahvat vode Palučak je projektovan na minimalni protok 26 L/s, i izgrađen je 2006. godine. Zbog mutnoće vode koja se crpi iz ovog zahvata, planirana je izgradnja taložnika prije filter stanice kako bi se izvršilo primarno taloženje. Naknadna mjerenja na vodozahvatu Palučak su pokazala da minimalan protok iznosi 4 L/s.

2.6.3 Sliv Turije

“Sliv Turije obuhvata zapadni dio banovićkog basena sa brojnim dolinama pravca sjever – jug (Trešnjava, Očauša i dr.) i glavnim drenažnim tokom rijekom Turija, koja teče pravcem istok zapad do ušća sa Seonom i u jursko krednim krečnjacima skreće kanjonskim tokom u pravcu sjevera da bi kod naselja Turija okrenula u pravac zapad – istok do uliva u jezero Modrac. Zapadni dio basena je u morfološkom smislu zatvorena cjelina. Iako generalno gledano pripada sjevernim obroncima Konjuha, kontinuitet sa njime je prekinut brdovitim grebenom i orografskom vododijelnicom na kotama 750-800 (Radin-727, Viševac-734, Vis-806, Tripića vis –743 m.n.m.) pružanja sjeverozapad – jugoistok. Ova vododjelnica je uslovlila da nema površinskih tokova iz pravca Konjuha u zapadnom dijelu basena, nego se sliv Turije formira unutar zatvorene konture od stalnih i povremenih tokova (potoci Klopotovac, Vranar, Duboki potok, Trešnjava, Očauša i dr.). Unutar te konture su formirane doline potoka tipične V – forme i zaobljena brda visina 450-500 m, između njih. Sa jugozapadne strane ove vododjelnice vodotoci pripadaju slivu Krivaje.”⁴

2.6.4 Sliv Litve (Oskove)

“Istočni dio basena je morfološki identičan ali je od zapadnog odvojen niskim prevojem (~ 400 m.n.m.) i orografskom vododijelnicom na liniji Gradina – Draganja – Stražbenica – Čubrić – Podgorje, od koje se formira sliv Litve. Ovaj sliv je relativno razgranat i formiraju ga potoci Draganja, Ostružna, Slatina, Begov potok u području Grivica, koji se ulivaju u rijeku Litvu do ušća u Oskovu. Istočnom slivu pripada i južno područje basena koje putem rijeka Radine i Breštice prihvata oticaj sa sjevernih padina Konjuha i također se uliva u Litvu odnosno Oskovu.”⁵

Rijeka Oskova nastaje spajanjem Velike i Male Zlače, nakon čega se 300 m nizvodno ulijeva rijeka Krabanja. Značajnije pritoke su: Studešnica, potoci: Mačkovac, Gradinski potok, Kotlovi, Brab, Kreić, Duboki potok, Kazan do ušća rijeke Litve.

⁴ Rudarski institut d.d. Tuzla (2010): Elaborat o geomehničkim ispitivanjima lokacije TE Banovići kao podloga za Idejni projekat termoelektrane. str 2.

⁵ Rudarski institut d.d. Tuzla (2010): Elaborat o geomehničkim ispitivanjima lokacije TE Banovići kao podloga za Idejni projekat termoelektrane. str 3.

Slivno područje rijeke Litve na sjeveru karakteriše brežuljci visine do 600 m.n.m, a na jugu obronci planine Konjuh. Najznačajnije pritoke rijeke Litve su sa njene desne strane rijeka Radina i potok Breštica, a sa lijeve rijeke Draganja, potok Ostrožna, potok Slatina, Brežički potok i Begov potok. Rijeka Litva spada u bujične vodotoke treće kategorije bujičnosti sa prosječnom produkcijom nanosa oko 72.500 m³, a po kvalitetu vode je svrstana u rijeke II kategorije. Obzirom na degradaciju rijeke Litve direktnim ispuštanjem otpadnih voda iz domaćinstva, stvarno stanje je dosta lošije.⁶

Broj vodotoka ranga manje rijeke iznosi oko 45, sa ukupnom dužinom od oko 102,5km a najveći među njima su: Željova, Suha, Krabanja, Ribnica, Draganja, Kamenica i druge.

U sljedećim tabelama prikazane su karakteristične vrijednosti hidroloških parametara rijeka Oskove i Turija, u vidu srednjih i minimalnih godišnjih protoka:

TABELA 31: SREDNJI GODIŠNJI PROTOCI ZA VODOTOKE: OSKOVA I TURIJA

VS	Vodotok	Period obrade	Orografska slivna pov. (km ²)	Q _{sr god} (m ³ /s)	Protok povratnog perioda (%)			
					10	50	90	95
Donja Višća	Oskova	1975-1990.	162	2,92	3,84	2,93	2,01	1,75
Turija	Turija	1971-1986.	220	2,89	3,76	2,88	2,01	1,76

*[Izvor: Kantonalna uprava civilne zaštite TK (2013). Procjena ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća područja Tuzlanskog kantona. Tabela 1, strana 9.]

TABELA 32: MINIMALNI GODIŠNJI PROTOCI ZA VODOTOKE: OSKOVA I TURIJA

VS	Vodotok	Period obrade	Q _{minim.} registrovani (m ³ /s)	Protok povratnog perioda (%)		
				5	10	50
Donja Višća	Oskova	1975-1990.	0,209	0,193	0,217	0,314
Turija	Turija	1971-1986.	0,199	0,180	0,218	0,43

*[Izvor: Kantonalna uprava civilne zaštite TK (2013). Procjena ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća područja Tuzlanskog kantona. Tabela 2, strana 9.]

TABELA 33: MAKSIMALNI GODIŠNJI PROTOCI ZA VODOTOKE: OSKOVA I TURIJA

VS	Vodotok	Period obrade	Q _{max.} registrovani (m ³ /s)	Protok povratnog perioda (%)		
				5	10	50
Donja Višća	Oskova	1975-1990.	110	77	92	129
Turija	Turija	1971-1986.	108	110	122	152

*[Izvor: Kantonalna uprava zaštite TK (2013). Procjena ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća područja Tuzlanskog kantona. Tabela 3, strana 10.]

⁶ Institut za arhitekturu, urbanizam i prostorno planiranje Sarajevo (2003): Urbanistički plan Banovići 2003-2020 – Separat vodoprivreda

Od većih hidroakumulacija (HA), na području općine se nalaze HA Breštica (formirana na potoku Breštica) u MZ Repnik, HA Kasumovići u MZ Banovići Selo i HA Hrvatska brana, na rijeci Oskovi, u Mačkovcu, MZ Repnik i jezera na kopu.

Na području općine izdvaja se HA Ramići i HA Breštica, rijeka Oskova do dijela Separacije je bogata raznovrsnim ribljim fondom i pogodna za rekreaciju na vodi.

2.6.5 Sliv Ribnice

Sliv Ribnice obuhvata jugo-zapadni dio banovičkog basena. Rijeku Ribnicu formiraju Velika Ribnica, koja izvire ispod vrha Poslane na 811 m.n.m. te rijeka Željova koja nastaje ispod vrha Radin, na oko 680 m.n.m. Jugo-zapadni dio banovičkog basena pripada sjevero-zapadnim obroncima Konjuha i ograničen je orografskom vododijelnicom na kotama 1.105–782 (Poslane-1105, Kinjovica-1036, Lepotin krš-944, Jedin-782). Sa jugoistočne strane ove vododjelnice, vodotoci pripadaju slivu rijeke Maoče ili se direktno ulijevaju u rijeku Krivaju. Najznačajnije pritoke su Borovac, Tatašnica i Međugradine. Dužina rijeke Ribnice je 3,5 km i ulijeva se u rijeku Krivaju.

2.6.6 Akumulacije površinskih kopova

Površinske eksploatacije mineralnih sirovina za sobom vuku određene neminovne promjene konfiguracije i degradacije terena. Na širem području eksploatacionih polja na području općine formiralo se više akumulacija nastalih tokom izvođenja rudarskih radova.

ILUSTRACIJA 5: AKUMULACIJE NASTALE IZVOĐENJEM RUDARSKIH RADOVA PRI POVRŠINSKOJ EKSPLOATACIJI UGLJA
[Izvor: Tehnička dokumentacija Rudnika Banovići]

“Akumulacije se ‘pune’ dijelom od površinskih taloga koji se površinski kreću ka hipsometrijski nižim područjima, a manjim dijelom podzemnim procjeđivanjem putem privilegovanih pravaca (rasjeda),

odnosno kretanjem voda prema hipsometrijski nižim terenima. Voda iz ovih akumulacija se vještački (putem pumpnih stanica) odvodi iz akumulacija i prihranjuje stalne vodotoke rijeka Turije i Oskove.”⁷

Na prostoru općine Banovići može se identificirati nekoliko značajnijih akumulacija i to Breštica, Ramičko jezero, Kasumovići, jezero Luke itd. Trenutno je u izradi projektna dokumentacija za vodosnabdijevanje buduće TE Banovići, gdje je planirano formiranje nove akumulacije u neposrednoj blizini platoa TE Banovići, što je prikazano na grafičkom dijelu Plana.

Termoelektrana Banovići će se snabdijevati tehnološkom vodom iz akumulacije Ramići. Voda će se u akumulaciju Ramići dovoditi iz jezera Breštica, na kojem će se izraditi pumpna stanica, a voda će se potisnim cjevovodom voditi do rezervoara koji će se nalaziti u naselju Bečići, odakle će se gravitaciono voditi prema Banovići Selu. Na dionici gdje će se voda voditi gravitaciono, izgraditi će se otvoreni betonski kanal te će se u njega uvoditi svi manji vodotoci koji se nalaze u neposrednoj blizini PK Čubrić, kao i potok Vučica i sliv jezera Kasumovići u Banovići Selu. Na ovaj način se vode odvede do postojećeg kanala Duboki potok. Također, planirano je da se u blizini stadiona u Banovići Selu izbetonira korito postojećeg potoka, te da se vode koje gravitiraju prema ovom potoku uvedu u Duboki potok. Od Dubokog potoka se vode gravitaciono odvede postojećim betonskim kanalom prema tzv. Jezeru „Taložnik“, koje se nalazi ispred akumulacije Ramići. Ovo jezero je projektovano tako da može prihvatiti sve čvrste čestice, uz periodično čišćenje. Nakon jezera Takožnik, voda se uvodi u akumulaciju Ramići. Zapremina akumulacije Ramići prema Glavnom projektu vodosnabdijevanja TE Banovići će iznositi oko 7 miliona m³. Proječna satna godišnja potrošnja tehnološke vode za TE Banovići je 780 m³, odnosno za 7.000 radnih sati godišnja potrošnja će iznositi 4.956.000 m³, što znači da će biti obezbijeđen siguran ekološki prihvatljiv protok (EPP). Na akumulaciji Ramići je planirana izgradnja Pumpne stanice 1, koja je opremljena sa 3 pumpe kapaciteta 400 m³/h, snage 92 kW, koje rade u sistemu dvije radne pumpe+rezervna. Od pumpne stanice se potisnim cjevovodom Ø500 mm tehnološka voda odvodi do TE Banovići, koja je udaljena oko 3,5 km. Bitno je napomenuti i činjenicu da će se u sklopu dovođenja voda do jezera Ramići uraditi i porjekat rješavanja kanizacionih voda na ovom području, uz planiranje izrade prečištača, te da neće doći do miješanja oborinskih i kanizacionih voda.

Termoelektrana i cementara Banovići će se snabdijevati pitkom vodom iz novog rezervoara koji će se nalaziti u neposrednoj blizini postojećeg rezervoara Stražbenica. Otpadne vode će se nakon tretmana voditi u rijeku Draganju.

2.6.7 Zaštitne zone i pojasevi

Kada je u pitanju zaštita izvorišta, Odlukom donesenom od strane Vlade Tuzlanskog kantona utvrđene su zone zaštite za izvorište Studešnica.

Za izvorišta Studešnica utvrđene su zone zaštite:

Prva zaštitna zona, koja se dijeli na:

⁷ Rudarski institut d.d. Tuzla (2015): Studija o procjeni uticaja na okoliš - izgradnja TE Banovići. str 250.

- 1a. – zona najstrožijeg režima – zona izvorišta A=0,785 ha
- 1b. – zona strogog režima A=18,76 ha

Druga zaštitna zona – zona ograničenog režima zaštite A=1.160,46 ha

Treća zaštitna zona – zona blagog režima zaštite A=2.076,14 ha

Za izvorište Krabašnica je urađen elaborate zaštite izvorišta.

Kada je u pitanju zaštita voda na području općine Banovići, za površinske vode, odnosno vodotoke koji se ne koriste u sistemu vodosnabdijevanja nije mnogo urađeno. Prije svega, zaštita voda u ovom kontekstu znači kontrolisano ispuštanje dodatnih voda (tehnoških, otpadnih, oborinskih-zauljenih), što na području općine Banovići većinom nije slučaj. Rudnik Banovići vrši stalni monitoring kvaliteta voda i njihovo kontrolisano ispuštanje u prirodne vodotoke nakon odgovarajućih tretmana.

2.7 Vodna infrastruktura

2.7.1 Sistemi snabdijevanja vodom

Postojeći sistem za vodosnabdijevanje Banovića i još nekih okolnih sela kao i rudničkih pogona, zahvata vodu na vrelima :

- Studešnica: izvor na području općine Živinice
- Krabašnica: izvor na području općine Kladanj
- Zahvat – crpilište vode Palučak na području općine Kladanj

Izvori se nalaze oko 12 km jugoistočno od urbanog područja Banovića, u slivu rijeke Oskove na sjevernim padinama planine Konjuh. Pomenuta izvorišta po hidrološkoj strukturi pripadaju pukotinsko krasnoj sredini iz koje se voda na površinu javlja u obliku vrela.

Vodovodni sistem je uglavnom gravitacionog tipa s obzirom da su kaptaže dovoljno visoke iznad potrošača.

Procjenjen kapacitet izvorišta Studešnica je 30-1300 L/s, a Krabašnice 10-350 L/s.

Zahvat vode Palučak je projektovan na minimalni protok 26 L/s, i izgrađen je 2006. godine. Zbog mutnoće vode koja se crpi iz ovog zahvata, planirana je izgradnja taložnika prije filter stanice kako bi se izvršilo primarno taloženje. Naknadna mjerenja na vodozahvatu Palučak su pokazala da minimalan protok iznosi 4 L/s.

Mjerenje protoka vode vrši se na hlornoj stanici gdje se mjeri ukupna količina zahvaćene vode inaktivnim mjeračem protoka na cjevovodu 400 mm, gdje imamo informaciju o trenutnom i kumulativnom protoku vode.

Mjerač protoka ugrađen je na ulazu u gradski rezervoar i mjeri dotok vode u isti, ali se ne vrši kontinuirano očitavanje protoka.

Mjerači su ugrađeni i na izlazu iz gradskog rezervoara za mjerenje protoka vode kako za gradsko područje tako i za prigradska naselja, ali se ne vrši kontinuirano očitavanje protoka.

Vodovodni sistem

Prva faza postojećeg vodovodnog sistema izgrađena je od 1946.godine do 1951.godine kada je puštena u pogon kaptaža vrela Studešnice, glavni dovodni cjevovod od liveno željeznih cijevi promjera Φ 250 mm, rezervoar $V=600\text{m}^3$ i dio razvodne mreže u Banovićima. Druga faza je od 1984. godine kada je pušten u pogon novi liveno željezni cjevovod Φ 400 mm i rezervoar $V=1000\text{m}^3$.

Kaptaža na izvoru Studešnica

Na izvoru Studešnica izgrađena je kaptažna građevina koja se nalazi na koti 437,21 m.n.m. Ova kaptaža izgrađena je 1946.godine. Iz kaptaže Studešnica voda se liveno željeznim cijevima Φ 400 mm sprovodi do hlorne stanice, dužina od kaptaže Studešnica do hlorne stanice $L=799,40$ m.

Kaptaža na izvoru Krabašnica

Kaptaža Krabašnica izgrađena je 1989.godine, sa izvorišta Krabašnica voda se sprovodi cjevovodom PVC Φ 250 mm dužine $L=2386,40$ m do rasteretne komore na koti 438,00 m.n.m. i dalje cjevovodom Φ 300 mm dužine $L=1.318,60$ m do hlorne stanice.

Od hlorne stanice, gdje se sastaju cjevovodi iz kaptaže Studešnica i kaptaže Krabašnica, ukupno zahvaćene količine vode na Studešnici i Krabašnici dalje se transportuju cjevovodom od liveno željeznih cijevi Φ 400 mm i liveno željeznim cijevima Φ 250 mm dužine po $L=8.261,93$ m do gradskih rezervoara.

Kapacitet liveno željeznog cjevovoda kojim se distribuira voda od hlorne stanice do gradskih rezervoara je 100 l/s.

Gradski rezervoari

Gradski rezervoari su smješteni iznad grada na koti 414,45 m.n.m. a zapremina gradskih rezervoara je :

- stari gradski rezervoar ima kapacitet od 600m^3 ,
- novi gradski rezervoar ima kapacitet od 1000m^3

Iz gradskih rezervoara voda se do razvodne mreže transportuje liveno željeznim cijevima Φ 500 mm (iz novog rezervoara) Φ 300 mm (iz starog rezervoara).

Gradski rezervoari su armirano-betonske konstrukcije i ukopani su kao i kaptažne građevine. Stari gradski rezervoar kapaciteta 600m^3 snabdijeva vodom uže gradsko područje. Novi gradski rezervoar vrši

snabdijevanje okolnih prigradskih naselja i pojedinih mjesnih zajednica. Napajnje mjesnih zajednica vrši se preko pumpnih stanica:

- Pumpna stanica Čubrić čiji je kapacitet rezervoara 100 m³ i ona cjevovodom 200mm napaja rezervoar Stražbenica (500 m³) i cjevovodom 150mm rezervoar Savići (300m³),
- Pumpna stanica Mrdići čiji je kapacitet rezervoara 80 m³ i ona cjevovodom 200mm napaja rezervoar na Rudniku (300m³), a preko njega rezervoare za: Gaj (100m³), Mrdiće (25m³), Lugavije (30m³), Bučik(25m³) i Beširoviće (150m³)

Vodovodna mreža

Primarnom vodovodnom mrežom gravitacionim sistemom voda se distribuira sa kaptaža Studešnica i Krabašnica do rezervoara, stari cjevovod izrađen je od liveno željeznih cijevi Φ 250 mm i novi primarni cjevovod koji je izrađen od liveno željezni cijevi Φ 400 mm. Dužina cjevovoda iznosi 16,80 km. Sekundarna vodovodna mreža u urbanoj zoni izgrađena je od cjevovoda raznih prečnika (od Φ 80 mm do Φ 250) i materijala (liveno željezni, čelični, PVC i PHD).

Procjenjuje se da je stanje sekundarnog dijela vodovodne mreže poprilično loše pogotovo neki njeni dijelovi te da veliki dio od ukupnih gubitaka vode u vodovodnom sistemu proizilazi iz takvog stanja mreže. Određeni cjevovodi najvećih profila su donekle zadovoljavajući.

Podaci o distribucijskoj mreži

Cjevovod Studešnica:

- Izgrađen 1983-1984 godine,
- Vrsta materijala – liveno željezne cijevi Φ 400 mm,
- Dužina 9061,3 m,
- Kapacitet cjevovoda Q= 100 l/s,
- Prolaz kroz tunele, PVC cijevi NP 6 bara, dva tunela 191 m , 238 m ukupno 429 m, kota cjevovoda na kaptaži,
 - dno cijevi 437,21 m.n.m.
 - kota terena 416,55 m.n.m.
 - hlorna stanica kota dna cijevi 407,46 m. n.m.

Rezervoari u gradu :

- Kota cjevovoda 414,45 m.n.m
- Kota terena 416,55 m.n.m
- Kota dna rezervoara 413,28 m.n.m

Cjevovod Krabašnica

- Izgrađen je 1988. Godine,
- Ukupna dužina 3705 m,
- Materijal PVC – cijevi $\Phi 300 = L = 2386,40$ m,
 $\Phi 250 = L = 1318,60$ m,
 $\Phi 250$ od izvorišta do rasteretne komore,
 $\Phi 300$ od rasteretne komore do stopa na
 Postojeći cjevovod Studešnice kod hlorne stanice.
- Kota kaptaže Krabašnica 527,30 m.n.m
- Kota priključka na postojeći cjevovod 407,46 m.n.m
- Kota rasteretne komore – dno 438,00 m.n.m
- Kota rasteretne komore – preliv 440,00 m.n.m

Rasteretna komora se nalazi na udaljenosti 1318,60 m od hlorne stanice.

Razvodna mreža

Razvodna vodovodna mreža građena je sukcesivno počev od 1948. godine i širila se prema širenju grada i razvoju privrede na ovom području.

Glavna karakteristika te mreže da je građena od različitih materijala i sa različitim i nedovoljno dimenzionisanim presjecima.

Razvoj grada nije praćen i planskim razvojem vodovodne i kanalizacione mreže, neki dijelovi mreže su dotrajali, neki su nepravilno trasirani, takođe su pod uticajem slijeganja zbog uticaja rudarskih radova i ovo su od nekih problema koji karakterišu stanje sekundarne i primarne vodovodne mreže. Dio vodovodne mreže je ucrtan na priloženoj karti ("group filter (vodovod)").

U sklopu sistema vodosnabdijevanja izgrađena je i filter stanica i vodozahvat Palučak.

Filter stanica je izgrađena 2000. godine u sklopu projekta "Rekonstrukcija i unapređenje vodovodnog sistema grada Banovića", koji je finansiran od strane vlade Španije. Projektovana je na količinu vode od oko 360 m³/h, sadrži 6 filtera kapaciteta 60 m³/h. Zbog velikih gubitaka u mreži u vrijeme kada je izgrađena potrošnja vode je bila veća od kapaciteta pa je prestala biti funkcionalna. Funkcija filter stanice je prečišćavanje vode za piće u sistemu vodosnabdijevanja općine Banovići.

Filter stanica je projektovana na specifičnu potrošnju vode od 150 L/st.dan za 39.000 stanovnika i koeficijentom dnevne neravnomjernosti $k_d=1,50$. Projektovana je da može da radi u rasponu hidrauličkog opterećenja od 0 do 102 L/s. Filter stanica je povezana sa oba vodozahvata sa kojeg se snabdijeva gradski dio općine Banovići Studešnica i Krabašnica. Sa vodozahvatom Studešnica, spoj je

izveden sa PEHD cjevovodom DN 400, dok je spoj sa vodozahvatom Krabašnice izveden PVC cijevima DN300. Postrojenje je izvedeno za "Fizički tretman i dezinfekciju" vode. Uređaj za pripremu pitke vode je sačinjen od sljedećih osnovnih elemenata:

- komore za miješanje, (pred-hlorinacija, koagulacija)
- kanal za flokulaciju
- pješčani filteri
- posthlorinacija.

Tretirana i dezinfikovana voda se odvodi sa uređaja cjevovodom 500 mm, koji je povezan glavnim vodom koji transportuje vodu do gradskog rezervoara.

Filter stanica je projektovana da može prečistiti vodu mutnoće do 30 NTU. Projektom je predviđena izgradnja dva lamelna taložnika kapaciteta po 51 L/s, ukupno 102 L/s. Predviđeni taložnici su pravougaonog oblika ukupne dužine 16,30m, vrijeme zadržavanja vode između taložnika je 17 min., a ukupno zadržavanje vode u taložniku je 1, 37 h.

Na taj način bi se izvršilo primarno taloženje svih čestica pijeska većih od 0,01 mm i svih čestica mulja većih od 0,05 mm.

Obzirom da njen kapacitet u to vrijeme nije mogao zadovoljiti potrebe svih korisnika usluga vodosnabdijevanja, tek nakon preduzetih aktivnostima na smanjenju gubitaka omogućeno je ponovno funkcionisanje ovog postrojenja 2013. godine.

Sa korištenjem vodnog objekta filter stanica ostvaruje se sljedeće:

- Isporuka kvalitetnije vode krajnjim korisnicima, jer postoji mogućnost kontinuiranog praćenja mutnoće vode i mogućnost filtriranja vode sa vodozahvata,
- Lakša regulacija potrebnih količina vode, čime se smanjuju gubici u sistemu
- Prebacivanje sistema na izvorište sa manjim stepenom zamućenja

Na filter stanici se nalazi kontrolna tabla novijeg datuma kojom je planirano upravljanje cijelim procesom proizvodnje i kvaliteta vode. Trenutno se putem kontrolne table ne prati i ne kontroliše sistem hlorisanja u odnosu na potrebe.

Analiza potrošnje vode 2008-2014.

U nastavku je priložen izvještaj analize potrošnje vode od 2008-2014. godine iz JP Komunalac Banovići, te analiza potrošnje vode za 2014. godinu. Iz ova dva izvještaja možemo analizirati odnos ukupno zahvaćenih voda, kritičnih minimuma na zahvatima, te ukupnog napretka odnosno procesa razvoja sistema u toku posljednjih godina.

TABELA 34: PREGLED UKUPNIH KOLIČINA ZAHVAĆENE I FAKTURISANE VODE U PERIODU 2008-2014.

Količine zahvaćene i fakturisane vode - ukupno (m³)

Godina	Količina zahvaćene vode (m³)	Fakturisano za privredu (m³)	Fakturisano za domaćinstva (m³)	Ukupno fakturisano (m³)	Gubici (m³)	Gubici (%)
2008.g	2.506.118,00	213.427,00	606.165,00	819.592,00	1.686.526,00	67,30
2009.g	2.505.356,00	268.676,00	617.934,00	886.610,00	1.618.746,00	64,61
2010.g	2.730.230,00	339.295,00	615.149,00	954.444,00	1.775.786,00	65,04
2011.g	2.077.611,00	366.974,00	602.464,00	969.438,00	1.108.173,00	53,34
2012.g	1.919.644,00	311.275,00	587.270,00	898.545,00	1.021.099,00	53,19
2013.g	1.732.312,00	212.537,00	598.740,08	811.277,08	921.034,92	53,17
2014.g	1.584.795,00	177.085,00	590.330,00	767.415,00	817.380,00	51,58

TABELA 35: PROSJEČNIH MJESEČNIH KOLIČINA ZAHVAĆENE I FAKTURISANE VODE U PERIODU 2008-2014.

Količine zahvaćene i fakturisane vode - mjesečni prosjek (m³)						
Godina	Količina zahvaćene vode (m³)	Fakturisano za privredu (m³)	Fakturisano za domaćinstva (m³)	Ukupno fakturisano (m³)	Gubici (m³)	Gubici (%)
2008.g	208.843,17	17.785,58	50.513,75	68.299,33	140.543,84	67,30
2009.g	208.779,67	22.389,67	51.494,50	73.884,17	134.895,50	64,61
2010.g	227.519,17	28.274,58	51.262,42	79.537,00	147.982,17	65,04
2011.g	173.134,25	30.581,17	50.205,33	80.786,50	92.347,75	53,34
2012.g	159.970,33	25.939,58	48.939,17	74.878,75	85.091,58	53,19
2013.g	144.359,33	17.711,42	49.895,01	67.606,43	76.752,90	53,17
2014.g	132.066,25	14.757,08	49.194,17	63.951,25	68.115,00	51,58

Analiza potrošnje vode u 2016.

TABELA 36: PREGLED PROSJEČNIH MJESEČNIH KOLIČINA ZAHVAĆENE I FAKTURISANE VODE U 2016. GODINI

Količine zahvaćene i fakturisane vode - mjesečni prosjek (m³)						
Godina 2016.	Količina zahvaćene vode (m³)	Fakturisano za privredu (m³)	Fakturisano za domaćinstva (m³)	Ukupno fakturisano (m³)	Gubici (m³)	Gubici (%)
Januar	115.149,00	19.769,00	51.624,00	71.393,00	43.756,00	38,00
Februar	110.046,00	17.626,00	46.273,00	63.899,00	46.147,00	41,93
Mart	117.669,00	17.274,00	52.386,00	69.660,00	48.009,00	40,80
April	124.989,00	15.911,00	46.234,50	62.145,00	62.843,50	50,28
Maj	119.824,00	19.899,00	47.161,20	67.060,20	52.763,80	44,03
Juni	121.620,00	17.305,00	55.413,00	72.718,00	48.902,00	40,21
Juli	128.870,00	15.329,00	54.774,00	70.103,00	58.767,00	45,60
August	126.156,00	14.793,00	53.229,00	68.022,00	58.134,00	46,08
Septembar	129.913,00	17.524,00	54.332,00	71.856,00	58.057,00	44,69
Oktobar	121.875,00	19.372,00	46.186,00	65.558,00	53.317,00	46,21
Novembar	127.572,00	17.931,00	48.241,00	66.172,00	61.400,00	48,13

Količine zahvaćene i fakturisane vode - mjesečni prosjek (m ³)						
Godina 2016.	Količina zahvaćene vode (m ³)	Fakturisano za privredu (m ³)	Fakturisano za domaćinstva (m ³)	Ukupno fakturisano (m ³)	Gubici (m ³)	Gubici (%)
Decembar	127.008,00	17.540,00	48.912,00	66.452,00	60.556,00	47,68
prosjeak	122.557,58	17.522,75	50.397,14	67.919,89	54.637,69	44,58
ukupno	1.470.691,00	210.273,00	604.765,70	815.038,70	655.652,30	44,58

Na osnovu broja stanovnika, te specifične potrošnje, koeficijenta dnevne i satne neravnomjernosti u odnosu na količine zahvaćene vode, dolazimo do bilansa voda za trenutni i planski period. Trenutno raspoložemo podacima za količine zahvaćene i isporučene vode za gradsko područje.

TABELA 37: BILANS VODA ZA 2013 I 2035.

Naseljeno mjesto	Broj st	q spec	Q (L/s)	Q (L/s)	Q (L/s)	REZ m ³
	2013	l/st,dan	2013	k _d =1.3 2013	k _h =1.5 2013	2013
Banovići	6,699	170	13.18	17.14	25.70	771.08
Banovići Selo	2,549	150	4.43	5.75	8.63	258.88
Borovac	313	150	0.54	0.71	1.06	31.79
Čatići	278	150	0.48	0.63	0.94	28.23
Gornji Bučik	323	150	0.56	0.73	1.09	32.80
Grivice	2,437	150	4.23	5.50	8.25	247.51
Lozna	173	150	0.30	0.39	0.59	17.57
Milići	187	150	0.32	0.42	0.63	18.99
Mrgan	361	150	0.63	0.81	1.22	36.66
Omazići	1,389	150	2.41	3.13	4.70	141.07
Oskova	648	150	1.13	1.46	2.19	65.81
Podgorje	1,153	150	2.00	2.60	3.90	117.10
Pribitkovići	504	150	0.88	1.14	1.71	51.19
Repnik	2,394	150	4.16	5.40	8.10	243.14
Seona	853	150	1.48	1.93	2.89	86.63
Stražbenica	1,298	150	2.25	2.93	4.39	131.83
Treštenica Donja	808	150	1.40	1.82	2.74	82.06
Treštenica Gornja	156	150	0.27	0.35	0.53	15.84
Tulovići	886	150	1.54	2.00	3.00	89.98
Željova	22	150	0.04	0.05	0.07	2.23
Ukupno:	23,431.00		42.23	54.90	82.35	2,470.43

Naseljeno mjesto	Broj st	q spec	Q (L/s)	Q (L/s)	Q (L/s)	REZ m ³
	2035	l/st,dan	2035	k _d =1.3 2035	k _h =1.5 2035	2035

Naseljeno mjesto	Broj st	q spec	Q (L/s)	Q (L/s)	Q (L/s)	REZ m ³
	2035	l/st,dan	2035	k _d =1.3 2035	k _h =1.5 2035	2035
Banovići	7,185	170	14.14	18.38	27.57	827.02
Banovići Selo	2,734	150	4.75	6.17	9.26	277.67
Borovac	336	150	0.58	0.76	1.14	34.13
Čatići	298	150	0.52	0.67	1.01	30.27
Gornji Bučik	348	150	0.60	0.79	1.18	35.34
Grivice	2,614	150	4.54	5.90	8.85	265.48
Lozna	186	150	0.32	0.42	0.63	18.89
Milići	201	150	0.35	0.45	0.68	20.41
Mrgan	387	150	0.67	0.87	1.31	39.30
Omazići	1,490	150	2.59	3.36	5.04	151.33
Oskova	695	150	1.21	1.57	2.35	70.59
Podgorje	1,237	150	2.15	2.79	4.19	125.63
Pribitkovići	541	150	0.94	1.22	1.83	54.95
Repnik	2,568	150	4.46	5.80	8.69	260.81
Seona	915	150	1.59	2.07	3.10	92.93
Stražbenica	1,392	150	2.42	3.14	4.71	141.38
Treštenica Donja	867	150	1.51	1.96	2.94	88.05
Treštenica Gornja	167	150	0.29	0.38	0.57	16.96
Tulovići	950	150	1.65	2.14	3.22	96.48
Željova	24	150	0.04	0.05	0.08	2.44
Ukupno:	25,135.00		45.30	58.89	88.34	2,650.07

Na osnovu podataka o zahvaćenim količinama vode, može se zaključiti da je hidrološki minimum bio u mjesecu januaru kada je zahvaćeno 42,99 L/s. Godišnji prosjek zahvaćene količine vode za 2016.godinu iznosio je 47,28 L/s.

Prema podacima dobivenim iz proračuna prema broju stanovnika uzimajući u obzir da se sa gradskog vodovoda snabdijevaju naseljena mjesta Banovići, Stražbenica i Repnik, možemo zaključiti sljedeće: Ukupne potrebe za vodom ova tri naseljena mjesta prema popisu iz 2013. iznose 38,19 L/s. Potrebe rezervoarskog prostora prema popisu iz 2013. iznose za Banoviće 771 m³, za Repnik 243 m³ i za Stražbenicu 132 m³. Minimalne količine zahvaćene vode u 2016. godini su iznosile 47,28 L/s što ukazuje da nema deficita u odnosu na potrebne i raspoložive količine vode za 2013. Također u naseljenom mjestu Banovići u funkciji su dva rezervoara, kako je prethodno opisano, jedan od 1000 m³ i jedan od 600 m³. Potrebne količine rezervoarskog prostora za naseljeno mjesto Banovići je 771m³. Naseljeno mjesto Repnik se snabdijeva vodom iz starog arezervoara kapaciteta 600 m³. Potrebna količina rezervoarskog prostora za NM Repnik je 243 m³. Stražbenica ima rezervoarske kapacitete od 500 m³ i 300m³, a potreba je 132 m³.

Prema podacima dobivenim iz proračuna prema broju stanovnika uzimajući u obzir da se sa gradskog vodovoda snabdijevaju naseljena mjesta Banovići, Stražbenica i Repnik, možemo zaključiti sljedeće: Ukupne potrebe za vodom ova tri naseljena mjesta prema planiranom broju stanovnika iznose 40,97 L/s. Potrebe rezervoarskog prostora prema planiranom broju stanovnika 2035. iznose za Banoviće 827 m³, za Repnik 261 m³ i za Stražbenu 142 m³. Minimalne količine zahvaćene vode u 2016. godini su iznosile 47,28 L/s što ukazuje da nema deficita u odnosu na potrebne i raspoložive količine vode za 2035. Također u naseljenom mjestu Banovići u funkciji su dva rezervoara, kako je prethodno opisano, jedan od 1000 m³ i jedan od 600 m³. Potrebne količine rezervoarskog prostora za naseljeno mjesto Banovići je 827 m³. Naseljeno mjesto Repnik se snabdijeva vodom iz starog rezervoara kapaciteta 600 m³. Potrebna količina rezervoarskog prostora za NM Repnik je 261 m³. Stražbenica ima rezervoarske kapacitete od 500 m³ i 300 m³ potreba za 2035 je 142 m³.

Dopunom podataka u sljedećim aktivnostima na izradi ovog Plana će se dobiti realnija slika stanja vodosnabdijevanja.

Istraživanja za zahvatanje većih količina vode sa izvorišta Studešnica, Krabašnica i Zlača započeta su još osamdesetih godina ali još nisu dovršena. Trenutno se vrše istraživanja na pomenutim izvorištima što će takođe dati dodatne informacije koje će definisati dalje aktivnosti u planskom periodu obzirom da postoji mogućnost podzemnih akumulacija i da su vrela Studešnica i Krabašnica prelivna i nalaze se dosta visoko, tako da potencijalne količine vode iz podzemnih akumulacija ne izbijaju na površinu.

Kada su u pitanju mjesni vodovodi, svi se snabdijevaju iz kaptiranih izvorišta odakle se voda dovodi do mjesnih rezervoara. Količine zahvaćene vode i kapacitet rezervoara u ovoj fazi izrade prostorno-planske dokumentacije nije poznat.

Na osnovu Popisa stanovnika iz 2013. godine data je usporedba potrebnih količina vode po naseljenim mjestima. Ukupna količina potrebne vode za općinu Banovići iznosi 91,2 L/s (2013).

Ukupna količina potrebne vode za stanovništvo gradskog područja Banovića iznosi prema popisu iz 2013. iznosi 28,47 L/s. Raspoloživa količina u sušnom periodu, iznosi $q_{min} = 42,46$ L/s, što rezultira viškom zahvaćene vode od 13,99 L/s. Ovaj pregled je bez uračunavanja gubitaka u vodovodnoj mreži. Obzirom da nema tačnog podatka o gubicima u vodovodnoj mreži, odnosno da se podaci o gubicima zasnivaju na odnosu zahvaćene i fakturisane vode, prosjek gubitaka za 2014. godinu iznosio je cca 45 %. Kada se uobzire i gubici u vodovodnoj mreži, proračun raspoloživih odnosno isporučenih količina vode se znatno mijenja: raspoložive količine vode iznose 19,11 L/s, dok su potrebne 28,47 L/s (2013.), što rezultira vodnim deficitom od 9,36 L/s.

Raspoloživost rezervoarskog prostora na području općine Banovići je u povoljnijem položaju od raspoloživosti količina vode, iako je i on u deficitu na osnovu potrebnih količina vode ali bez uračunatih mjesnih rezervoara. Na osnovu podataka iz 2013. godine potreban rezervoarski prostor iznosi 2.736,3 m³. Raspoložive količine rezervoarskog prostora iznose 3.005 m³, što rezultira suficitom od 268,7 m³ (2013. godina).

Dosadašnje mjere i aktivnosti

Općina Banovići je do sada sa nekoliko aspekata pristupila poboljšanju i naprijeđenju sistema vodosnabdijevanja. Neke od tih aktivnosti su:

- Uspostavljanje učinkovitog informacionog sistema
- Formiranje radne jedinice za operativni rad na terenu
- Analiza stanja kompletne mreže vodosnabdijevanja i kao inicijalni korak sanacija svih vidljivih nedostataka
- Uspostavljanje sistema praćenja servisa na terenu
- Rekonstrukcije dotrajalih dijelova vodovodne mreže – ova akcija traje aktivno i kontinuirano od 2011. godine
- Formiranje komisije za stanje na tržištu
- Uspostavljanje internih procedura
- Ucrtavanje vodovodne mreže
- Uspostavljanje optimalnog rasporeda vodosnabdijevanja u trenucima hidrološkog minimuma
- Zamjena i ugradnja neispravnih vodovodnih armatura
- Stavljanje u pogon u punom kapacitetu filter stanice
- Zahvatanje vode prema potrebama
- Sistemsko upravljanje kvalitetom vode
- Završeni hidrogeološki istražni radovi u rejonu Velika Zlača, gdje je na jednoj istražnoj bušotini nađeno 8 L/s koja se planira zahvatiti i uvaciti u sistem gradskog vodovoda

Realizacijom navedenih aktivnosti u znatnoj mjeri je poboljšana infrastruktura za gradski vodovod, sam sistem vodosnabdijevanja i upravljanje istim.

Na osnovu analiza koje su izvršene kada je u pitanju postojeće stanje sistema vodosnabdijevanja možemo zaključiti da je potrebno dopuniti postojeće podatke kako bismo dobili realnu sliku. Na osnovu postojećih podataka postoje mali deficiti u sistemu vodosnabdijevanja što bi se moglo prevazići ukoliko dodatna istraživanja na vrelima Studešnica i Krabašnica pokažu da je moguće zahvatiti veće količine vode.

Općina je već počela poduzimati mjere optimizacije postojećeg sistema, ali za dugoročno planiranje, potrebno je riješiti osnovne probleme. U planskom periodu potrebno je uraditi rekonstrukciju i optimizaciju mreže vodosnabdijevanja kako bi se smanjili gubici, odnosno proširiti sistem tamo gdje je potrebno. Za tačne i konkretne prijedloge, potrebno je detaljno istražiti postojeće kapacitete i stanje sistema.

Uvidom u postojeće stanje vezano za vodne resurse i vodnu infrastrukturu, može se zaključiti slijedeće:

- Sa aspekta razvoja vodovodnog sistema urađeno je slijedeće: urađeno 11 novih vodovoda, izvršena rekonstrukcija i dogradnja 3 vodovoda, urađena 3 nova rezervoara po 100 m³, izvršeno istražno bušenje za MZ Banovići Selo.
- Ukupna potrebna količina vode za vodoopskrbu stanovništva i industrije po pojedinim vodnim područjima premašuje kapacitete mogućih izvorišta,
- U velikom broju slučajeva nisu uspostavljene zaštitne zone izvorišta (nisu usvojene niti zakonski provedena procedura usvajanja i poštovanja zona), a tamo gdje su ustanovljene obično se mjere provode samo u I zoni zaštite,
- Dakle, ukupni izgrađeni vodozahvati djelimično zadovoljavaju potrebe. Ovo, naravno, znači da je potrebno graditi i tražiti nove vodozahvate ili akumulacijska jezera, što je uslovljeno prostornim neskladom konzumnog područja, ali ukazuje na podzemno bogatstvo ovog vodnog resursa i na potrebu njegovog očuvanja i zaštite kvalitete,
- Da bi se osigurale dovoljne količine vode u narednom planskom razdoblju, potrebno je prije svega dobra sinhronizacija svih faktora vodno-privrednog, društvenog i ekonomskog sektora u smislu funkcionalnog i efikasnog upravljanja vodnim resursima. Treba voditi računa o slijedećem:
 - Opasnost od nestašice vode,
 - Velike promjene karakteristika oborina, suše i poplave u proteklom razdoblju,
 - Pouzdana vodoopskrba za stanovništvo, poljoprivredne i industrijske djelatnosti u smislu količine i kakvoće vode,
 - Procjena potreba za vodom, njezina raspodjela prema namjeni i upravljanje vodnim resursima,
 - Gradske industrijske otpadne vode te štetni utjecaj na lokalne, regionalne i međunarodne vode,
 - Onečišćenje podzemne vode kao rezultat neodgovarajućeg odlaganja otpada,
 - Problem smanjenja kakvoće tla i vode kao rezultat neodgovarajućeg korištenja industrijskih i poljoprivrednih hemikalija,
 - Smanjenje kakvoće podzemnih voda,
 - Ubrzani rast gradskih područja,
 - Utjecaj uništavanja šuma na tlo i vodne resurse,
 - Širenje pustinja kao rezultat neodgovarajućeg upravljanja poljoprivrednim zemljištem,
 - Utjecaj odlaganja opasnog i krutog otpada na tlo i vodne resurse.

Za planski period potrebno je dovršiti započeta istraživanja na izvorima Studešnica i Krabašnica, odnosno optimizacija izvorišta za zahvatanje većih količina vode. Takođe, u planskom periodu potrebno je provesti istraživanja zahvatanja vode Male Zlače i Velike Zlače koje bi se uvele u sistem vodosnabdijevanja.

Za naselja koja imaju riješen sistem vodosnabdijevanja potrebno je prvenstveno uraditi mjere smanjenja gubitaka u sistemima vodosnabdijevanja. Za naselja koja imaju djelomično riješen sistem vodosnabdijevanja planira se dogranja sistema i dovođenje potrebnih dodatnih količina vode, dok za naselja koja nemaju riješen sistem u planskom periodu potrebno je uraditi sve potrebne aktivnosti za rješavanje ovog problema.

Sve aktivnosti izvršene u planskom periodu potrebno je uvrstiti i izraditi katastar podzemnih instalacija koji će dalje služiti kao realna slika stanja u sistemu.

U planskom periodu potrebno je uraditi registar vodovoda i uspostaviti sanitarne zone oko vodzahvata i rezervoara.

2.7.2 Sistem prikupljanja i odvodnje otpadnih i oborinskih voda

Sistem prikupljanja i odvodnje otpadnih voda postoji samo u užem gradskom području i mješovitog je tipa. Kanalizacioni sistem je izgrađen od 1960 – 1982.godine, te je proširivan do danas. Ukupna dužina mreže iznosi 19,10 km, od čega je 16,25 km mješovite i 1,85 km fekalne i 1,0 km oborinske kanalizacije. Odvođenje otpadnih voda sa područja van užeg gradskog područja se rješava preko septičkih jama.

Izrađena je projektna dokumentacija za postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda dijela općine Banovići.

Postojeći sistem odvodnje otpadnih voda na području općine Banovići nije na zadovoljavajućem nivou i potrebno je da bude prioritet u narednom periodu za izgradnju i uspostavljanje sistema kao i izgradnju postrojenja, prije svega zbog direktnog zagađenja vodotoka.

Pored mješovitog kanalizacionog sistema na području općine je izgrađen i kanalizacioni sistem Stažbenica – Bagremik te jednim dijelom Selo 2, u dužini od 4,5 km. Također, izgrađen je kanalizacioni kolektor Stražbenica – Podgorje – Grad, dužine oko 4 km.

Rudnik Banovići posjeduje tehničku dokumentaciju kojom je regulisan tretman otpadnih voda i vodne dozvole za sve proizvodne pogone i objekte.

Recipijent svih otpadnih voda koje nastanu u rudniku Banovići je akumulacija Modrac. Osnovni uslov tretmana otpadnih voda je da se odabranom tehnologijom prečišćavanja otpadnih voda dobije efluent propisanog kvaliteta za nesmetano ispuštanje u vodotok u pogledu koncentracije suspendovanih materija. Zauljene otpadne vode i sanitarno fekalne vode koje nastaju u Rudniku Banovići se također tretiraju na odgovarajućim uređajima za prečišćavanje.

Prečišćavanje tehnološke vode na Separaciji vrši se u dvije faze, odnosno imamo primarno i sekundarno prečišćavanje. Primarno prečišćavanje tehnoloških voda obuhvata izdvajanje grubih čestica, a sastoji se iz taloženja u taložnom bazenu (dekanteru), ugušćivanje u ciklonu i razdvajanje čvrste od tečne faze u primarnim centrifugama. Ovdje se odvija I faza prečišćavanja tehnološke vode. Većina vode iz

cirkulacije separacije, tj. cca $\frac{3}{4}$ se kvalitetno očisti taloženjem te se vraća nazad u tehnološki proces. Na sekundarno prečišćavanje se otprema samo centrat primarnih centrifuga, koji sadrži talog granulacije - 0,1 mm. Iz bazena centrata, pomoću centrifugalnih pumpi centrat se transportuje u zgušnjivač. Na ulazu u zgušnjivač, muljnoj vodi se dodaje rastvor flokulanta čime se ubrzava taloženje čvrste faze. Talog se pomoću pokretnih grabulja usmjerava prema protoku zgušnjivača. Preliv zgušnjivača, odnosno čista tehnološka voda se cjevovodom vraća u tehnološki proces separacije ili se odvodi u zemljani taložni bazen.

Pored navedenog, kapaciteti postojeće mreže nisu dovoljni, obzirom da su prečnici svih postojećih kanala DN 150 ili DN 200, osim glavnog kolektora koji je izveden kao jajoliki 850/650mm.

Lokacija za uređaj za prečišćavanje otpadnih voda urbanog područja je definisana. Trenutno je u fazi izrada Glavnog projekta postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda gradskog područja Banovića.

Postojeći sistem odvodnje otpadnih voda sa područja općine Banovići se zasniva na mješovitom sistemu odvodnje otpadnih i oborinskih voda koje se netretirane ispuštaju u lokalne vodotoke. Obzirom da sa aspekta dugoročnog ekološkog uticaja na okolinu, ovaj sistem odvodnje nije prihvatljiv, potrebno je u planskom periodu ozbiljno pristupiti optimizaciji postojećeg i izgradnji novog sistema odvodnje otpadnih voda.

Obzirom na konfiguraciju terena na području općine Banovići moguće je sistem odvodnje otpadnih i oborinskih voda planirati kao sistem u kojem će se spojiti što veći broj naseljenih mjesta, prikupiti otpadna voda i voditi na jedan zajednički uređaj za prečišćavanje otpadnih voda. Drugi princip je da se svako naseljeno mjesto posmatra pojedinačno i da svako naseljeno mjesto ima svoj uređaj za prečišćavanje, na osnovu broja stanovnika. Pojedina naseljena mjesta konfiguracijom terena ne mogu se spojiti sa drugim naseljenim mjestima, te je za njih planiran poseban uređaj za tretman otpadnih voda.

Prvi korak u planiranju optimizacije postojećeg sistema je njegovo razdvajanje na separadni sistem, odnosno sistem odvojenih kolektora odvodnje otpadnih i oborinskih voda.

Otpadna voda prikupljena iz naselja navedena u nastavku će se prema projektu tretirati na postrojenju za prečišćavanje otpadnih voda

- Podgorje
- Stražbenica
- Grivice
- Banovići
- Repnik

Izrađena je projektna dokumentacija za postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda za prethodno navedena naselja.

Za ostala naselja: Banovići Selo, Treštenica, Milići, Pribitkovići, Borovac, Seona, Lozna, Čatići, Mrgani, Bučik, Omazići i Oskova, potrebno je uraditi projektnu dokumentaciju i za sisteme odvođenja otpadnih voda i za postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda.

Lokacija prečistača za naseljeno mjesto Treštenica je lokaciji Prosište kao najpovoljnije mjesto.

Projekcija stanovništva u planskom periodu za naselje Željava iznosi 24 stanovnika. Zbog malog broja stanovnika, možemo reći da u ovom naselju se može planirati sistem odvodnje otpadnih voda na principu septičkih jama. Potrebno je naglasiti da u ovom slučaju, sistem odvodnje i ispuštanja se mora strogo kontrolisati, što se tiče i izgradnje i eksploatacije septičkih jama.

Prema Direktivi o vodama EU, sva naselja preko 2.000 stanovnika moraju kontrolisano ispuštati otpadnu vodu, nakon tretmana. Na osnovu ovog podatka možemo strateški i fazno posmatrati dalji razvoj infrastrukture na području općine Banovići.

2.7.3 Zaštita od voda

Kroz općinu Banovići protiče nekoliko vodotoka koji pripadaju slivu rijeke Oskove, a od kojih je najznačajniji rijeka Litva. Ukupna dužina rijeke Litve je 13,3 km, a slivna površina 56 km². Rijeka Litva kao i njene pritoke od kojih su najznačajniji rijeka Radina, Draganja i Breštica imaju dovoljno duboka korita za prihvat velikih voda. Svi vodotoci koji nisu regulisani, a većina nije osim na par poteza, imaju korita koja su jako obrasla rastinjem što uveliko smanjuje proticajni kapacitet.

Postojeći potezi regulacije vodotoka su:

- Podzemno armirano-betonsko korito u dva poteza rijeke Litve L=150m i 130 m
- Zacjevljenje Radinskog potoka od ušća u rijeku Litvu, uzvodno cca L= 200 m
- Glavni projekat regulacije korita Breštica u ulici Ljiljana,
- Projekat regulacije rijeke Litve PS-Grivička škola i Botića potok u naselju Radina.
- Regulacija rijeke Litve kamenom oblogom pored zgrade općine u dužini od cca L=160 m
- Regulacija Radinskog potoka u gradskom području u dužini od cca L=350 m
- Regulacija rijeke Litve, armirano-betonsko korito od kružnog toka, dužine 70 m
- Regulacija rijeke Litve kod direkcije RMU, armirano-betonsko korito u dužini od L=250 m
- Regulacija korita Draganje od "Plavog mosta" na jezeru do Bešina

Što se tiče zaštite od voda u oblasti rudarstva Rudnik Banovići je izvršio izradu odgovarajućih vodozaštitnih objekata u vidu obodnih kanala i regulacija vodotoka čija je osnovna funkcija preusmjeravanje vodotoka, prihvat i sprečavanje prodora površinskih voda i atmosferskih padavina u kratere kopova. U tu svrhu izgrađeni su obodni kanali Regulacija I i Regulacija II te sjeverni obodni kanal na području površinskog kopa Turija dok je na području kopa Grivice izvršena regulacija vodotoka Šehića potok i izrađen sjeverni obodni kanal. Dio obodnog kanala Regulacija I odnosno vodotoka Duboki potok je jednim većim dijelom urađen u vidu armirano-betonskog korita.

Planirane aktivnosti zaštite od voda na području općine Banovići:

- Čišćenje, sanacija nereguliranih vodotoka
- Regulacija vodotoka
- Zacjevljenje

Za sve planirane aktivnosti potrebno je izvršiti detaljnu analizu postojećeg stanja da bi se definisao optimalan princip zaštite od voda.

Posebno je potrebno staviti akcenat na vodotoke koji prolaze kroz naseljena mjesta. Iako postojeća prirodna korita mogu prihvatiti velike vode za planiranje daljeg razvoja prostora i zaštita prostora od uticaja voda preporučuje se regulacija vodotoka na dijelovima gdje prolaze kroz naseljeno mjesto.

Ukoliko se iznađe mogućnost zahvatanja dodatnih količina vode iz površinskih voda, u tom slučaju potrebno je izvršiti analizu ovog zahvata na hidrološke karakteristike vodotoka.

2.8 Mineralna nalazišta

Privredni razvoj nekog prostora u direktnoj je zavisnosti od geološkog sastava terena. Kao posljedica stvaranja veoma raznovrsnih litoloških članova na zemljinoj kori, stvoreni su uslovi za formiranje različitih varijeteta reljefa, odnosno mogućih staništa čovjeka kao društvenog bića i svih drugih aspekata koji prate njegov razvoj, a u osnovi može se govoriti, po današnjim shvatanjima, kao privrednim mogućnostima nekog geografskog prostora. Mineralne sirovine predstavljaju jedan od glavnih faktora razvoja jednog društva.

Mineralne sirovine koje se pojavljuju u zemljinoj kori na području općine, mogu se grupisati u dvije grupe:

- Nemetalne mineralne sirovine (tehnički kamen dijabaz, cementni laporac i kamen krečnjak)
- Energetske mineralne sirovine (mrki ugalj).

2.8.1 Utvrđene rezerve

Banovički ugljeni basen

Banovički ugljeni basen zauzima prostor oko 27 km² i nalazi se u sjeveroistočnoj Bosni između sprečke doline na sjeveru i planine Konjuh na jugu. Basen ima elipsast izdužen oblik pravca istok-zapad u dužini oko 12 km, po širini u srednjem dijelu dostiže oko 6 km. Centralnim dijelom u pravcu istok-zapad prolazi uzdignuti serpentinski horst (lokalni naziv 'pregradna greda') koja banovički basen dijeli na dva dijela na južni i sjeverni dio.

TABELA 38: KARAKTERISTIKE BANOVIČKO – ĐURĐEVIČKOG UGLJENOG BASENA

Ležište	Općina	Način eksploatacije	Kategorije bilansnih rezervi (mil. t)				Prosječan DTE (kJ/kg)	Srednji sadržaj (%)
			A	B	C1	A+B+C1		
Banovići	Banovići	Površinski i jamski	27,260	88,947	60,635	176,842	15937	1,64
Đurđevik	Živinice	Površinski i jamski	11,530	48,773	2,379	62,682	17949	2,30
Ukupno			40,850	205,389	39,776	286,016		

IZVOR: Elaborat o kalsifikaciji, kategorizaciji i proračunu rezervi mrkog uglja u basenu Banovići na dan 31.12.2012. godine

Južni dio banovičkog basena, koji se odnosi na teritoriju Općine, je manji, plići i pri kraju eksploatacije. U njemu su egzistirale jame: Radina, Mušići i Čubrić i površinski kopovi: Regija, Selo Istok, Dolovi, Ravne i PK Čubrić čija eksploatacija je završena 2011. godine.

Sjeverni dio banovičkog basena je nešto veći sa većim rezervama uglja koje su u eksploataciji, nešto dužoj u Jami Omazići te površinskim kopovima: Turija i Grivice.

Način istraživanja ležišta, geološka građa terena⁸

U basenu se vrši eksploatacija preko 50 godina i u tom periodu se vrše istražni radovi prema mogućnosti i prema potrebi razvoja rudnika. U prvo vrijeme otvaranje rudnika je bilo na povoljnim izdancima ugljenog sloja, a kasnije se išlo u dublje reone i sa većim obimom istražnih radova, a istraživanja se i dalje nastavljaju kako bi se definisale sve ugljene rezerve u basenu.

U cjelokupnom toku dosadašnjih istraživanja banovičkog ugljenog basena poštovani su svi principi geoloških istraživanja. Na ovaj ugljeni basen su primijenjena sva fazna istraživanja i to od osnovnih, regionalnih, detaljnih pa do eksploatacionih. Intenzitet pojedinih istraživanja ponekad nije bio zadovoljavajući što se kasnije odrazilo na rezultate istraživanja.

Za banovički basen može se reći da su primijenjene sve metode koje propisuje moderna nauka, počevši od analiza i prikupljanja svih podataka prikupljenih u toku istraživanja, kabinetskih radova, terenskih radova, rudarskih istražnih i eksploatacionih radova, laboratorijskih radova itd. Može se reći da banovički ugljeni basen predstavlja sistemski najistraženiji ugljeni basen u BiH. Kao nedostatak u postupku istraživanja predstavlja činjenica da se tokom provođenja istražnog bušenja nije uradilo više istražnih bušotina sa jezgrovanjem koje bi doprinijele potpunijem poznavanju ugljenog basena.

U građi terena (prema OGK banovičkog ugljenog basena, R 1:100.000 i opštem geološkom stubu) učestvuju:

⁸ Na osnovu članka: Žunić, N. „O geološkom i rudarskom naslijeđu područja Banovića“. Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona (2010). Zbornik radova sa naučnog skupa: Kulturno-historijsko i prirodno naslijeđe općine Banovići.

- debeo kompleks trijaskih pješčara, krečnjaka i rožnjaka
- jurska vulkanogeno-sedimentna formacija sa znatnim masama utisnutih bazita
- jursko-kredna gruboklastična flišnomolasna serija i masivni sprudni krečnjaci
- preko ovog ubranog i rupturno deformisanog kompleksa leže diskordantno posteocenske mase limničkoterestričke serije koja je u znatnoj mjeri rupturno deformisana
- preko ovih starijih formacija, na manjim površinama, leže neporemećeni pliocenski i kvartarni sedimenti.

Kvalitet uglja u ležištu

Kvalitet uglja u banovičkom ugljenom basenu ogleda se u moćnom i prilično ujednačenom ugljenom sloju koji je eksploatabilan cijelom svojom debljinom, od krovine do podine:

- Gornji dio sloja, debljine 4-5 metara, sadrži kvalitetniji ugalj visokog sjaja sa malim proslojcima mat i tamnog uglja.
- Srednji dio sloja, u kojem preovladava slojevit ugalj sastavljen od svijetlijih i tamnijih partija koje se smjenjuju, je slabijeg kvaliteta.
- Donji dio ugljenog sloja je i najlošijeg kvaliteta sa 2-3 proslojka jalovinskog materijala debljine 20-30 cm. Također je, za ovaj dio ugljenog sloja, karakteristično da se pojavljuje i veća količina mikročestica jalovine, koje za posledicu imaju povećan sadržaj vlage i pepela zbog čega dolazi do smanjenja sadržaja sagorivih materija kao i sniženja toplotnog efekta.

Ležište dijabaz-dolerita

Ležište dijabaz-dolerita je utvrđeno i eksploatiše se u sklopu kamenoloma Velika Ribnica, koji se nalazi na regionalnom putu Banovići - Zavidovići, oko 13 km jugozapadno od Banovića. Dio je ultramafijskog masiva Krivaja-Konjuh koji pripada ofilskoj zoni kompleksa Dinarida te je izrazito bogat rezervama dijabaz-dolerita, nastalog u jurskom dobu.

TABELA 39: KARAKTERISTIKE LEŽIŠTA DIJABAZA NA LOKALITETU RIBNICA

Ležište, pojava	Lokalitet (općina)	Kategorije rezervi (m ³)		
		Bilansne	Potencijalne	Σ
Ribnica	Ribnica (Banovići)	1.584.356	15.000.000	16.584.356
Ukupno		1.584.356	15.000.000	16.584.356
Kvalitet dijabaza				
Čvrstoća na pritisak (MPa)	Habanje brušenjem cm ³ /50cm ²	Upijanje vode (%)	Otpornost na mraz (%)	Otpornost na habanje LA (%)
198 - 213	9,7	0,24	postojan	10

IZVOR: Institut za hidrotehniku Građevinskog fakulteta u Sarajevu, IPSA Institut Sarajevo (2008). Studija ranjivosti prostora FBiH. str. 5-145

Dijabaz-dolerit je mafitna, holokristalasta, ekstruzivna magmatska stijena, ekvivalent vulkanskog bazalta ili plutonskog gabra. Prema karakteristikama, izrazito je tvrda i otporna stijena. Obično se upotrebljava kao drobljeni kamen. Posjeduje vrlo visoke vrijednosti čvrstoće na pritisak, znatno veće nego ostale magmatske stijene. Otpornost ove stijene na raspadanje i njene opšte karakteristike čine je prvoklasnim materijalom za izradu asfalta i betona.

Ležište laporca

Velike količine kvalitetnog laporca utvrđene su u sklopu ležišta mrkog uglja u Banovićima ali se njegova eksploatacija još uvijek ne vrši.

U toku dosadašnje eksploatacije mrkog uglja u Banovićima, evidentirani su u sklopu donje krovine sivi jedri laporci velike tvrdoće sa izraženom karbonatnom komponentom tako da mjestimično predstavljaju krečnjačke laporce. U okviru srednje krovine razlikuje se više varijeteta lapora uz karbonatnu komponentu ispod 50% i česte proslojke gline. Gornja krovina ima glinovito-laporoviti karakter sa proslojcima krečnjačkog laporca i gline. Upravo ovi sedimenti predstavljaju materijal koji je otkopavan tokom eksploatacije uglja i odlagan na području odlagališta/jalovišta.

Ležište krečnjaka

Na prostoru općine Banovići evidentirana su značajna nalazišta industrijskog kamena krečnjaka na lokalitetu mjesnih zajednica Pribitkovići i Seona. Krečnjak iz ovog ležišta u potpunosti odgovara karakteristikama krečnjaka koji se godinama eksploatiše u sklopu rudnika krečnjaka "Vijenac" obzirom da se radi o istom ležištu.

Za potrebe Termoelektrane Banovići vršit će se eksploatacija krečnjaka odnosno planirano je otvaranje kamenoloma krečnjaka Sklopovi na površini od 11 ha sa tačno utvrđenim koordinatama definisanog prostora čija je lokacija prikazana na crtanim priložima.

Na lokaciji Sklopovi i Oštrić (MZ Pribitkovići) izvršena su osnovna i regionalna geološka istraživanja, te na osnovu tih istraživanja je urađena geološka karta užeg i šireg područja sa osnovnim podacima o potencijalnim rezervama mineralnih sirovina, gdje je utvrđeno postojanje masivnih sprudnih krečnjaka - J,K starosti (donja kreda i gornja jura) Titon - Valendinski kat čiji su uslovi zalijeganja, veličina, oblik i položaj određeni na osnovu geoloških podataka detaljne prospekcije, odnosno određene analogijom sa proučenim dijelovima ležišta.

Pomenuta lokacija pripada Listu OGK Zavidovići R 1:100 000 koju je izradio Geološki zavod Sarajevo 1962. - 1965. godine. Osim toga lokacija ležišta krečnjaka je prikazana i na geološkoj karti šire okoline Rudnika mrkog uglja Banovići R 1:25 000; Autori: A. Dangić, J. Hohrajin, 1969 godine.

To je teren koji se nalazi sa lijeve strane rijeke Turije na potezu od lokacije Sklopovi prema koti Oštrić.

Na osnovu analogije zaključivanja u odnosu na susjedno ležište krečnjaka na lokalitetu "Vijenac", može se reći da krečnjak sa lokaliteta Sklopovi-Oštrić odgovara monomineralnoj stijeni dosta ujednačenog kvaliteta i mineraloško-petrografskih karakteristika u kojima određena odstupanja nemaju značajnog uticaja na kvalitet, odnosno može se koristiti u industrijske svrhe.

Hemijska ispitivanja krečnjaka sa pomenutog lokaliteta su pokazala sljedeći sastav:

Ca CO ₃	90-95 %
Mg CO ₃	6 %
Ca SO ₄ i SiO ₂	3 %
Fe ₂ O ₃ i Al ₂ O ₃	1,5 %
Zapreminska težina....	2,6 gr/cm ³

Iz navedenih podataka proizilazi da se radi o kvalitetnim krečnjacima koji imaju nešto uvećan sadržaj Mg CO₃, ali je sadržaj ostalih komponenti u granici potrebnih za datu industriju.

Međutim dalja istraživanja datog lokaliteta će dati preciznije podatke vezane za to ležište.

Obzirom da je na osnovu osnovnih geoloških istraživanja utvrđeno prisustvo ili mogućnost postojanja potencijalne mineralne sirovine (krečnjaka) sa bitnim pokazateljima, za utvrđivanje detaljnijih geoloških svojstava (geoloških, tektonskih, inženjersko-geoloških, mehaničkih i drugih geoloških svojstava krečnjaka), potrebno je izvršiti dodatna geološka istraživanja.

2.8.2 Eksploataciona polja (podzemni i površinski kopovi)

Eksploataciona polja

Komisija za koncesije Tuzlanskog kantona, je regulatorno tijelo koje obavlja funkcije i vrši ovlaštenja u vezi sa dodjelom koncesija koje su u nadležnosti Kantona i u svom radu se zalaže za zadovoljavanje javnih potreba i privredni razvoj putem uključivanja privatnog sektora u finansiranje, projektovanje, izgradnju, obnovu, održavanje i/ili rukovođenje radom infrastrukture i za nju vezanih objekata i uređaja, usluga i eksploataciju prirodnih resursa i objekata koji služe njihovom iskorištavanju, vodeći računa o zaštiti privrednih i društvenih interesa, zaštiti okolice, kao i pravičnom odnosu prema privatnom sektoru.

Na osnovu Izvoda iz registra ugovora o koncesijama Komisije za koncesije Tuzlanskog kantona, za eksploataciju na području općine su izdati slijedeći ugovori o koncesijama:

TABELA 40: IZDATE KONCESIJE ZA PODRUČJE OPĆINE BANOVIĆI

Broj	Naziv koncesora	Naziv koncesionara	Predmet ugovora	Lokacija dobra	Period
03-002	Ministarstvo industrije, energetike i rudarstva	“Plantrans Dijabaz” d.o.o. Banovići	Istraživanje i površinska eksploatacija dolerita-dijabaza	“V-Ribnica”, općina Banovići	10 godina 2002.- 2012.
03-022	Ministarstvo industrije, energetike i rudarstva	“Plantrans Dijabaz” d.o.o. Banovići	Površinska eksploatacija kamena dijabaza	“Ribnica”, općina Banovići	20 godina 2012.- 2032.
03-006	Ministarstvo	RMU „Banovići“	Površinska i jamska	Površinski kopovi “Čubrić”,	7 godina

	industrije, energetike i rudarstva	d.o.o. Banovići	eksploatacija mrkog uglja	“Grivice” i “Turija” i jama “Omazići”, općina Banovići	2006.- 2012.
03-029	Ministarstvo industrije, energetike i rudarstva	RMU „Banovići“ d.o.o. Banovići	Površinska i jamska eksploatacija mrkog uglja unutar granica eksploatacionog polja “Banovići” na području općina Banovići, Lukavac i Živinice	Eksploataciono polje “Banovići”, površine 5.650,20 ha na području općina Banovići, Lukavac i Živinice prema Rješenju Federalnog ministarstva energije, rudarstva i industrije UP/I broj:06-18- 182/11 od 12.09.2011. godine	30 godina 2013.- 2042.

IZVOR: Komisija za koncesije TK, dostupno na: http://www.vladatk.kim.ba/Uprave/KUIP/2015/IZVOD_IJ_REGISTRA_KONCESIJA__1-48.pdf. Pristupljeno: 28.01.2016.

Eksploatacioni sistemi RMU „Banovići“

Rudarska nauka je za pojedine vrste ležišta, način zalijeganja rudne supstance, njene fizičko-mehaničke karakteristike itd. razvila različite metode i načine dobivanja odnosno otkopavanja. U tu svrhu razvijene su različite vrste eksploatacionih sistema. RMU Banovići razvio je u makro smislu, sisteme podzemne i površinske eksploatacije. Podsystemi su površinski kopovi u površinskoj eksploataciji i otkopna polja u jamskoj. Svaki od ovih podsystema je toliko kompleksan da predstavlja zaseban sistem koji opet ima svoje podsysteme. Svi pomenuti sistemi imaju jedan cilj a to je proizvodnja dovoljnih količina uglja potrebnih Elektroprivredi i širokoj potrošnji u BiH. RMU Banovići se sastoji iz šest organizacionih cjelina i to:

1. Rudnik „Površinska eksploatacija uglja“
2. Rudnik „Podzemna eksploatacija“
3. „Separacija“
4. „Željeznički transport“
5. „Standard i usluge“
6. „Direkcija“

TABELA 41: KARAKTERISTIKE RMU „BANOVICI“

Godišnja proizvodnja mrkog uglja	cca 1.500.000 tona separisanog uglja
Vlasnička struktura	državno vlasništvo cca 69% privatno vlasništvo cca 31%
Pravni oblik preduzeća	Dioničko društvo
Broj zaposlenih	ukupno 2.822 zaključno sa 31.12.2015. godine

Površinska eksploatacija u Rudniku aktivna je na dva površinska kopa: Turija i Grivice. Jamska eksploatacija u Rudniku aktivna je samo u jami Omazići.

Općina Banovići iskazala je inicijativu da se eksploataciono polje „Banovići“ proširi u dijelu Šehića potok u površini od 149,12 ha i Seona u površini od 1925,75 ha. Obzirom da utvrđivanje granica eksploatacionog polja nije u nadležnosti Općine u ovom planskom dokumentu navodi se kao prijedlog proširenja. Koordinate planiranih proširenja eksploatacionog polja date su su slijedećoj tabeli.

TABELA 42: KOORDINATE PLANIRANOG PROŠIRENJA EKSPLOATACIONOG POLJA U DIJELU ŠEHIĆA POTOK

Tačka	Y	X
26	6 539 460	4 922 650
27	6 538 655	4 922 230
28	6 538 760	4 921 570
29	6 539 050	4 921 320
30	6 539 290	4 921 320
31	6 539 350	4 921 000

TABELA 43: KOORDINATE PLANIRANOG PROŠIRENJA EKSPLOATACIONOG POLJA U DIJELU SEONA

Tačka	X	Y
18	6 531 331	4 919 589
19	6 530 712	4 918 737
20	6 530 286	4 918 725
21	6 529 735	4 919 485
22	6 527 758	4 920 126
23	6 526 421	4 921 561
24	6 527 455	4 922 399
25	6 528 000	4 922 250
26	6 529 113	4 922 534
27	6 529 650	4 922 955
28	6 529 327	4 924 432
29	3 530 305	4 925 250
30	6 530 867	4 924 855
31	6 531 471	4 923 578
32	6 531 363	4 922 869

2.8.3 Mogućnost korištenja površina nad podzemnim kopovima

„Površinskom eksploatacijom uglja, širenjem naselja, izgradnjom saobraćajnica i ostale infrastrukture na prostoru općine Banovići, uglavnom u središnjem i sjevernom dijelu općine, djelimično je ili u potpunosti degradiran pedološki pokrov. Samim tim uništena je i vegetacija. U okviru Rudnika Banovići odnos otkopanog prostora i jalovine je slijedeći:

- Na površinskom kopu "Turija" oštećeno je 848 ha, od toga otkopom je zahvaćeno 350 ha, a odlagalištem 498 ha.
- Na površinskom kopu "Čubrić" oštećeno je 217 ha, u otkopu 62 ha, a odlagalište pokriva 155 ha.
- Na površinskom kopu "Grivice" oštećeno je 238 ha, otkopi prostor zahvata 180 ha, a odlagalište 58 ha.

Kao što se vidi, u okviru Rudnika Banovići, otkopnim prostorom je oštećeno 592 ha, a odlagališta pokrivaju 711 ha.

U granicama eksploatacionog polja rudnika 'Banovići' nema urbanih područja nalaze se samo građevinska zemljišta na kojima se mogu graditi i rekonstruisati objekti uz prethodno pribavljenu suglasnost nadležne rudarske organizacije.

U naseljima unutar eksploatacionog polja koja su predviđena za izmještanje radi eksploatacije uglja može se vršiti rekonstrukcija i tekuće održavanje objekata uz prethodno pribavljenu suglasnost Rudarske organizacije (prema odredbama Zakona o rudarstvu).

Građenje na površinama gdje je završena podzemna eksploatacija (stari rudarski radovi) se može vršiti tek nakon izrade elaborata o rekultivaciji (prema Zakonu o rudarstvu), odnosno provedenim kompleksnim geotehničkim i inženjersko-geološkim istraživanjima.”⁹

2.8.4 Deponije jalovine

Odlaganje otkrivke (jalovine) u Rudniku Banovići se vrši na, za te svrhe, projektovanim i planiranim projektovanim odlagalištima i to:

- odlaganje otkrivke na PK Turija vrši se na unutrašnje i vanjsko odlagalište Zapad kao i na Istočno odlagalište, također su u toku radovi na uvođenju transportnog sistema za otkrivku sa površinskog kopa Turija do odlagališta Čubrić.
- odlaganje otkrivke na PK Grivice vrši se na Sjeverno vanjsko odlagalište Dubrava kao i na unutrašnje odlagalište Zapad,
- odlaganje jalovine sa pogona Separacija vrši se na lokalitetu ranijeg površinskog kopa Čubrić.
- planirani prostor za odlaganje jalovine sa površinskih kopova rudnika na lokalitetu Draganja, istočno od radioničkog kompleksa Bešin.

2.8.5 Eksploataciona polja planirana za sanaciju i rekultivaciju

U Banovičkom ugljonosnom basenu rekultivacija je izvršena na 300 ha degradiranog zemljišta. Na 6 ha rekultivisanog zemljišta u banovičkom ugljonosnom basenu zasađena je borova šuma (u MZ Podgorje) dok se 35 ha koristi za poljoprivrednu proizvodnju (Sadnice u MZ B.Selo). Na rekultivisanim odlagališnim prostorima ranijih površinskih kopova (PK Selo I, PK Selo II, PK Dolovi i PK Bukve) formirana su urbana naselja Stražbenica na 45 ha, Selo II na 45 ha, Kasumovići, Bagremik, dio naselja Podgorje.

U RMU "Banovići" d.d. Banovići trenutno je u završnoj fazi izrada „Dugoročni program razvoja Rudnika PEU za period 2017. – 2031. godina“ kojim će se definisati svi potrebni elementi koji uključuju i pitanja rekultivacije i eksproprijacije mineralnih polja. Obzirom na to, iz RMU „Banovići“ d.d. dostavljeni su samo osnovni elementi koji se odnose na ovu oblast:

- *Degradirano zemljište planirano za rekultivaciju*

Rekultivacija degradiranog zemljišta rudarskim radovima je zakonsko rješenje očuvanja površina od deformacija. Privredna društva koja se bave rudarskom djelatnošću prema Zakonu o rudarstvu, obavezna su izvršiti plansku sanaciju i rekultivaciju degradiranog zemljišta, nakon završetka rudarskih radova i tako degradirano zemljište privesti ranijoj svrsi ili nekoj drugoj namjeni koja je definisana projektnom dokumentacijom.

⁹ Prostorni plan područja Tuzlanskog kantona 2005.-2025.

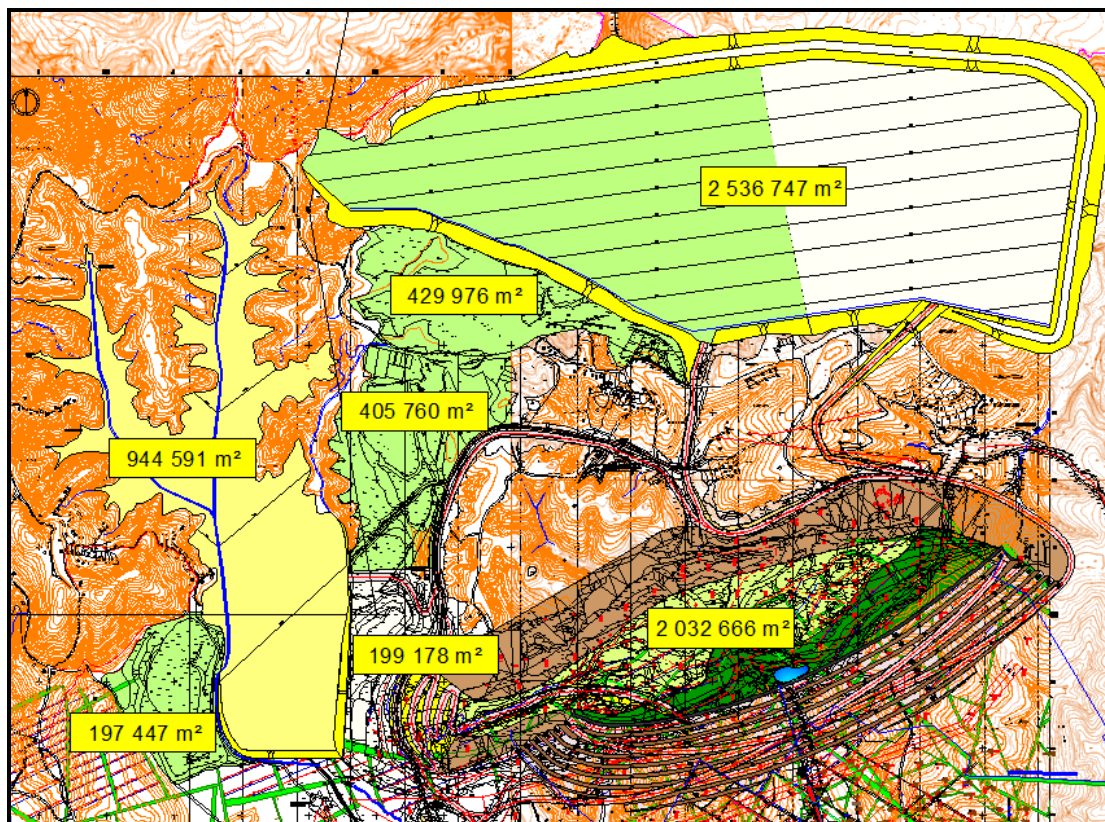
Dosadašnja praksa u banovićkom ugljenom basenu je pokazala da je rekultivisano zemljište nakon završetka rudarskih radova imalo različite svrhe, npr. formiranje urbanih naselja kao što su Stražbenica, Selo II, formiranje poljoprivrednog zemljišta Sadnice, Savići - šumski zasad, formiranje turističkih objekata kao što je Ramičko jezero i drugo. Na lokalitetu PK „Grivice“ dio zapadnog unutrašnjeg odlagališta je rekultivisano i formirano kao poljoprivredno zemljište, dio vanjskog odlagališta Dubrava je rekultivisano i formirano kao stambeno naselje (dio naselja Mrdići i naselje kolektivni centar Mrdići).

Zemljište oštećeno radovima otkopavanja neće doći u obzir za rekultivaciju sve dok se navedene površine ne zatrpaju unutrašnjim odlagalištem što se najčešće dešava u odmakloj fazi razrade i eksploatacije površinskog kopa ili njenog zatvaranja.

Otkopni prostor površinskog kopa Turija, trebao bi poslužiti kao vanjsko odlagalište površinskog kopa Grivice nakon završene eksploatacije na PK „Turija“ i prebacivanjem transportnog sistema iz Turije za Grivice. Ovi radovi se ne odnose na period za koji se izrađuje navedeni Dugoročni program.

Na narednoj ilustraciji prikazane su ukupno degradirane površina na PK „Grivice“ u periodu 1984.g. do danas, kao i očekivane površine koje će se degradirati u narednih petnaest godina i iste iznose 6 650 104 m² ili 665 ha.

Ukupna površina očekivane degradirane površine na PK „Turija“ gdje su moguća bilo kakva oštećenja iznose oko 6,87 km².

ILUSTRACIJA 6: VELIČINE DEGRADIRANIH POVRŠINA NA PK „GRIVICE“

[Izvor: Tehnička dokumentacija Rudnika Banovići]

Generalno posmatrajući u planskom periodu do 2031. godine, rekultivacijom će biti obuhvaćene degradirane površine na slijedećim lokacijama:

- Sjeverno odlagalište Dubrava,
- Odlagalište Šehića potok i Gaj,
- Odlagalište Čubrić i Odžak,
- Zapadni dio odlagališta PK Turija.

U grafičkom prilogu je prikazan okvirni prikaz lokaliteta degradiranih površina planiranih za rekultivaciju za period koji obuhvata planska dokumentacija Rudnika, čija površina iznosi 764,87 ha.

U planskom periodu je neophodno pristupiti rekultivaciji degradiranih površina na površinskim kopovima Rudnika „Banovići“ u skladu sa dinamikom izvođenja rudarskih radova, definisanom „Dugoročnim programom razvoja Rudnika PEU za period 2017. – 2031. godina“, koji je u izradi.

- *Degradirano zemljište planirano za eksploataciju*

Površina zemljišta koja će doći pod uticaj rudarskih radova na površinskim kopovima Rudnika Banovići je zemljište koje će zahvatati otkopni prostor kopova kao i zemljište na kojem će se formirati odlagališta.

Dosadašnjim radom na PK „Turija“ već je degradirano oko 550 ha površine zemljišta.

Otkopni prostor kopa za planski period će obuhvatiti zemljište zaseoka Brigići, Podova i Brezja, a zemljišta na kojima će se formirati odlagališta će obuhvatiti zemljište zaseoka Borovac te se na navedenim lokalitetima može ukazati potreba za djelimičnom eksproprijacijom zemljišta.

Ukupna površina zemljišta koje će doći pod uticaj rudarskih radova predviđen dugoročnim programom za period do 2031. godine, iznosi 115 ha.

Kada su u pitanju PK „Grivice“, ukupno zahvaćena površina rudarskim radovima, do danas iznosi cca 185ha.

U periodu dugoročnog programa razvoja od petnaest godina, predviđa se obuhvatiti dodatna površina od 266 ha. Radovi će zahvatiti okolna naselja Gornji Bučik, Mrdići i Grivice, dok će odlagališta zahvatiti predjele naselja Šehića potok i istočni dio područja Dubrava. Također, na navedenim lokalitetima se može ukazati potreba za djelomičnom eksploatacijom zemljišta.

Sva područja eksploatacionih polja planirana za sanaciju i rekultivaciju prema važećim zakonima, moraju imati urađene elaborate o rekultivaciji.

2.9 Proizvodnja i prijenos energije

2.9.1 Elektroenergija

Potrebe za razvojem, pojačanjima i proširenjima elektroenergetskog sistema u planskom periodu određuju:

- Zahtjevi postojećih korisnika za isporukom zahtjevanih količina električne energije definisanog kvaliteta,
- Zahtjevi novih korisnika za priključenjem i isporukom električne energije zahtjevano količine i kvaliteta,
- Zahtjevi postojećih i novih proizvođača za priključenje na elektroenergetski sistem i siguran plasman proizvedene električne energije.

Da bi se sagledale potrebe postojećih i budućih potrošača neophodno je, uz otklanjanje već uočenih problema i nesigurnosti u snabdjevanju kroz analizu postojećeg stanja, poznavati:

- postojeću potrošnju i stepen planiranog porasta,
- nove potrošače, broj i vrstu te njihove lokacije.

Za nove proizvođače kao i za postojeće u slučaju povećanja instalisane snage, potrebno je poznavati maksimalnu instalisanu snagu i lokaciju.

Uz što bolju procjenu ovih podataka i uz primjenu tipizacija usvojenih na nivou nadležne elektroprivrede, bit će precizniji i bolji i planirani elektroenergetski sistem.

Plan razvoja potrošnje

Predviđanje potrošnje je jedna od najvažnijih komponenti u analizi rada i razvoja EES. Postojeću i buduću mrežu neophodno je koncipirati tako da postojeći i novi potrošači u normalnom pogonskom stanju budu snabdjevani električnom energijom u zahtjevanim količinama i zahtjevanog kvaliteta, a postojeći i novi proizvođači imaju siguran plasman proizvedene energije.

Osnovu za određivanje perspektivnog (budućeg) elektroenergetskog sistema, predstavlja prognoza vršnog opterećenja na konceptu planirane izgradnje prostora i urbanističkih kapaciteta i normativima jediničnog opterećenja za pojedine sadržaje, odnosno kategorije potrošača kao i izgradnja novih izvora električne energije. To će rezultirati zahtjevima za širenjem mreže izgradnjom novih elektroenergetskih objekata kao i proširenjem /rekonstrukcijom postojećih.

Predviđeni rast potrošnje je planiran na nivou TS 110/35/6 kV Banovići i na nivou distribucije.

Za primarnu transformatorsku stanicu 110/35/6 kV, iz koje se vrši napajanje potrošača sa područja općine Banovići, planirani porast potrošnje iz Indikativnog plana razvoja proizvodnje je dat Tabelom 40 dok je Tabelom 41 dat planirani porast potrošnje naveden Planom razvoja prenosne mreže 2015. - 2024. godina.

TABELA 44: PREDVIĐENI RAST POTROŠNJE U TS BANOVICI

Naziv mrežnog čvorišta TS Banovići	Instalisana snaga transformatora (MVA)					31,5+31,5				
	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
Maksimalna snaga na mreži prenosa (MW)	21,72	22,54	23,35	24,17	24,98	25,80	26,62	27,43	28,25	29,06
Ukupna potrošnja – bazni scenario (MWh)	86388	88289	90231	92216	94245	96318	98437	100603	102816	104413
Stopa rasta – viši scenario (%)	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Stopa rasta – niži scenario (%)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Instalisana snaga obnovljivih izvora (MW)										
Proizvodnja iz obnovljivih izvora (MWh)										
Industrijska potrošnja (%)	57,1		56,0			56,0		56,0		
Transport (%)										
Ostala potrošnja (%)	11,2		11,1			11,1		11,1		
Domaćinstva (%)	30,7		31,7			31,7		31,7		
Javna rasvjeta (%)	1,0		1,2			1,2		1,2		

*Indikativni plan razvoja proizvodnje 2017.-2026.

Porast maksimalne snage na mreži prenosa u 2018. računat je sa 3,8%, a završava u 2026. godini sa 2,9% dok je porast potrošnje računat sa 2,2%.

Prognoza energije je urađena na osnovu Dugoročnog plana razvoja JP EP BIH do 2030. godine. Prognoze snaga su urađene na osnovu raspoloživih podataka, a vršna vrijednost opterećenja ove TS u 2014. godini je iznosila 15,68 MW.

Struktura potrošnje JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo u 2014. godini bila je: Industrijska potrošnja (35 i 10 kV) 26,37 %, domaćinstva 52,24 %, ostala potrošnja (0,4 kV) 19,47% i javna rasvjeta 1,92 %.

I Planom razvoja prenosne mreže prognozirano je porast opterećenja.

TABELA 45: DOSTIGNUTO I PROGNOZIRANO OPTEREĆENJE POSTOJEĆIH TS 110/x kV

br.	Naziv objekta TS/RP	Oznaka trafoa u TS	Instalirana snaga transf.	Registrovano vršno opterećenje TS Pmax (MW)			Prosječno trogodišnje (MW)	Prognozirano vršno opterećenje Pmax (MW)									
				S (MVA)	2012.	2013.	2014.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
1	Banovići	T1	31,5	14,55	14,72	15,68	14,99	15,90	16,38	16,87	17,37	17,89	18,43	18,98	19,55	20,14	20,75
		T2	31,5														

* Plan razvoja prenosne mreže 2016.-2025.

Porast potrošnje za područje općine Banovići nije planiran jednako kroz oba dokumenta. Prema dugoročnom planu razvoja na kraju planskog perioda predviđena je maksimalna snaga u TS Banovići od 20,75 MW (porast računat sa 3%), a Indikativnim planom razvoja za istu godinu od 28,25 MW (porast računat od 3,77% do 2,9%) s tim da im početno opterećenje na koje je primjenjena stopa rasta nije isto.

Pretpostavljeni porast opterećenja postojećih potrošača kao i priključenja novih nastali izgradnjom novih stambeno-poslovnih i privrednih objekata na TS 35/10 kV dat je u sljedećim tabelama.

TABELA 46: TREND PORASTA OPTEREĆENJA NA TS 35/10 KV

Naziv TS	Sn tr M VA	Un kV	Trenut. opt. kVA	Prognoza rasta opterećenja MVA										
				2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
TS Mušići	4	10	1,593	1,64	1,69	1,74	1,79	1,85	1,90	1,96	2,02	2,08	2,14	2,21
TS Banović Grad	8	10	6,372	6,56	6,76	6,93	7,17	7,39	7,61	7,84	8,07	8,31	8,56	8,82
TE Banovići	4	10	0,835	0,86	0,89	0,91	0,94	0,97	1,00	1,03	1,06	1,09	1,12	1,16
Ukupno:			8,8	9,06	9,34	9,62	9,91	10,2	10,5	10,8	11,2	11,5	11,8	12,2

* IZVOR: ANALIZA RAZVOJA SREDNJEAPONSkih DISTRIBUTIVNIH MREŽA U JP ELEKTROPRIVREDA BIH D.D. SARAJEVO SA ASPEKTA PRELASKA NA 20 KV NAPONSKI NIVO - (ELABORAT), JP ELEKTROPRIVREDA BIH, D.D. SARAJEVO, 2013.G.

U navedenom dokumentu računalo se sa porastom potrošnje od 3% .

Prognozirana opterećenja TS 35/x kV razmatrana su i Projekcijom razvoja distributivnih mreža JP Elektroprivreda BiH d.d.-Sarajevo za period 2015- 2025.godina – Separat ED Tuzla.

TABELA 47: POSTOJEĆA I PROGNOZIRANA OPTEREĆENJA TS 35/1X KV PJD BANOVIĆI

Naziv TP	2014.			2025.		Opterećenje TS (2025)	
	P (MW)	Q (MVar)	S (MVA)	P (MW)	Q (MVar)	S (MVA)	%
MUŠIĆI – 6 kV	0,049	0,095	0,107	0,061	0,118	0,133	3
MUŠIĆI – 10 kV	1,362	0,876	1,619	1,704	1,096	2,026	51
BANOVIĆI GRAD – 10 kV	4,540	2,895	5,384	5,682	3,623	6,739	84
TE BANOVIĆI – 10 kV	0,674	0,500	0,839	0,843	0,626	1,050	26
UKUPNO:	6,625	4,366	7,949	8,29	5,463	9,948	

*IZVOR: PROJEKCIJA RAZVOJA DISTRIBUTIVNIH MREŽA JP ELEKTROPRIVREDA BIH D.D.-SARAJEVO ZA PERIOD 2015- 2025.GODINA – SEPARAT ED TUZLA

Projekcijom razvoja distributivnih mreža JP Elektroprivreda BiH d.d.-Sarajevo za period 2015.- 2025.

g

– Separat ED Tuzla za područje Banovića procenjen je godišnji porast potrošnje električne energije za 2,06%. Prognozirano opterećenje 10(20) kV izlaza dato je sljedećom tabelom.

TABELA 48: POSTOJEĆE I PROGNOZIRANO OPTEREĆENJE 2025. GODINE ZA 10 KV MREŽU PJD BANOVIĆI

PJD	Trafostanica 35/10 kV ili 35/10/6 kV	Naziv 10 kV izlaza	Popt (kW)	Pgub (kW)	Pinj (kW) 2014.	Pinj (kW) 2015.	Pinj (kW) 2025.
Banovići	Mušići	K01-SNO Banovići Selo-Mušići	1.308,31	55,69	1.364,00	1.392,10	1.706,97
		K05-SNO Banovići Grad I (rez)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		K06-SNO Banovići Grad II (rez)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		Ukupno:	1.308,31	55,69	1.364,00	1.392,10	1.706,97
	Banovići Grad	K05-SNO Toplana	906,48	13,02	919,50	938,44	1.150,70
		K011-SNO Mušići	716,52	26,68	743,20	758,51	930,07
		K03-SNO Kolska 2-1	592,85	8,35	601,20	613,58	752,37
		K09-SNO Kino	815,39	12,51	827,90	844,95	1.036,07
		B05-SNO Hanka III	526,15	9,55	535,70	546,74	670,40
		K04-SNO Tulovići	867,03	42,37	909,40	928,13	1.138,06
		Kućni trafo	2,70	0,19	2,89	2,95	3,62
		Ukupno:	4,427,12	112,67	4.539,79	4.633,31	5.681,29

	TE Banovići	K03-SNO Jezero II	535,20	11,70	546,90	558,17	684,41
		K01-SNO Nišan	27,03	0,53	27,56	28,13	34,49
		K04-kućni transformator	98,12	1,48	99,60	101,65	124,64
		Ukupno:	660,35	13,71	674,06	687,95	843,55
	Vozuća	-TS Mrgan	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		-TS Kudumovići	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		-TS Brezovača	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		Ukupno:	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	UKUPNO PJD BANOVIĆI:		6.395,78	182,07	6.577,85	6.713,35	8.231,81

*Izvor: Projekcija razvoja distributivnih mreža JP Elektroprivreda BiH d.d.-Sarajevo za period 2015.- 2025. godina – Separat ED Tuzla

Ako se izostavi industrijska potrošnja na 35 kV naponu, za područje Banovića procjenjen je godišnji porast potrošnje električne energije za 2,06%.

Za dalji proračun usvaja se porast potrošnje na prenosnoj mreži predviđen Indikativnim planom razvoja proizvodnje 2017.-2026. godina, a za period od 2027.-2035. godine stopa rasta potrošnje od 1,5% odnosno 2,0% vršne snage.

TABELA 49: USVOJENI PORAST POTROŠNJE I SNAGE

Godina	2017. – 2025.	2026.	2027. – 2035.
Porast potrošnje %	2,2	1,55	1,5
Porast vršne snage %	3,8 – 3,0	3,0	2,0

Koristeći usvojenu stopu rasta, dostignute snage na kraju planskog perioda date su sljedećom tabelom.

TABELA 50: POSTOJEĆA I PROGNOZIRANA OPTEREĆENJA

Objekat	S inst MVA	Pmax 2026. MW	Pmax 2035. MW
TS 110/35/6 kV Banovići	31,5+31,5	29,06	34,29
TS 35/10/6 kV Mušići	4	2,066	2,44
TS 35/10 kV Banović Grad	8	6,87	8,15
TS 35/10 kV TE Banovići	4	1,03	1,22

Instalisane snage u postojećim transformatorskim stanicama zadovoljavaju u pogledu zahtjeva za prognozirani porast opterećenja u normalnom pogonskom stanju osim u TS 35/10 kV Banović Grad.

Instalisana snaga u postojećim TS 10/0,4 kV iznosi 21.330 kVA.

Planirana je i izgradnja Cementare maksimalne snage 25 MW čija potrošnja nije uobzirena prethodnim tabelama. Lokacija cementara se nalazi kraj same termoelektrane. Priključenje je predviđeno na razvodno postrojenje uz TE Banovići po 110 kV naponu. Posmatrajući Cementaru u razmjerama elektroenergetskog sistema BiH, možemo konstatovati da se radi o relativno velikom potrošaču električne energije. Instalirana snaga potrošača koji koriste električnu energiju u Cementari, planiranog dnevnog kapaciteta od cca 3000 t/dan, je reda 25 MW. Priključenje novog Korisnika je u nadležnosti NOS-a BiH i Elektroprivreda BiH i definiše se kroz Elaborat o priključku.

Nova domaćinstva: Uz predviđeni porast potrošnje, na kraju planskog perioda može se računati sa 1,02 kW maksimalne jednovremene snage na nivou distributivne mreže SN/NN stanica (275 priključaka) po priključku domaćinstva.

TABELA 51: PROCJENA RASTA STANOVNIŠTVA U PLANSKOM PERIODU

	Broj stanovnika	Broj domaćinstava	Jednovremena vršna snaga po domaćinstvu	Ukupno potrebna jed. vršna snaga	Raspoloživa instalisana snaga TS 10(20)/0,4 kV
2013	23.431	7.665	0,72 kW		21.330 kVA
2035	25.131	8.107	1,02 kW	8.269 kW	

IZVOR: Interpretacija nosioca izrade na osnovu podataka Federalnog zavoda za statistiku

Maksimalna prividna snaga za nova domaćinstva S_{max} , uz $\cos\varphi=0.95$ iznosi 474,6 kVA. Povećanje broja stanovnika u periodu od 23 godine (računajući od Popisa 2013. godine do kraja planskog perioda 2035. godina) iznosi 7,3 % što je znatno manje od procjene porasta potrošnje.

Nova privredna područja: Osim domaćinstava koji čine više od 30 % ukupne potrošnje, prognoza rasta industrijske potrošnje i buduće lokacije mogu bitno uticati na potrebe širenja distributivne mreže. Na području općine Banovići evidentirane su 3 privredne zone: TE Banovići sa Tvornicom cementa, Sadnice i proširenje postojećih privrednih zona. Ukupna površina namijenjena poslovno – proizvodnim kapacitetima, odnosno, privrednim djelatnostima u općini Banovići u planskom periodu iznosi $P = 144,56$ ha. Postojeće površine namijenjene razvoju privrede zauzimaju $P=24,42$ ha prostora općine Banovići. Planirane neizgrađene površine namijenjene razvoju privrednih zona iznose $P=120,14$ ha.

TABELA 52: PREGLED POSTOJEĆIH/PLANIRANIH PRIVREDNIH ZONA

Naziv	Površina (ha)			Specifična potrošnja kVA/ha	Ukupno nova potroš. kVA	Napomena
	Postojeće	Planirano	Ukupno			
LITVATRANS dd Banovići	2,66	1,52		100	152	Nova TS 10(20)/0,4 kV
BANOVIĆI CENTAR	2,06					Željezn.saob(remont), Jama Omazići
BANOVIĆI CENTAR 1	0,86					
BANOVIĆI CENTAR 2	0,68					
BANOVIĆI		1,74		100	174	Nova TS 10(20)/0,4 kV
ELEKTROREMONT	3,06					
BORAC	0,54					
TVORNICA MIKROMOTORA SEVER	0,72					
HELIOS dd Banovići	2,98					
RUDARINVEST dd Banovići	7,79					
GRIVICE	1,48					
TULOVIĆI	0,51					

TULOVICI		5,61		100	561	Nova TS 10(20)/0,4 kV
TOPLANA	1,08	0,87		100	87	Nova TS 10(20)/0,4 kV ili ugradnja drugog
SADNICE		24,07			1.932,47	Prema RP Sadnice Banovići
TERMOELEKTRANA-CEMENTARA		86,33		Vlastita potrošnja napaja se po 110 kV naponu		
Ukupno:	24,42	120,14	144,56		2.906,47	

Računajući sa prosječnom instalisanom snagom u TS 10(20)/0,4 kV od 630 kVA/1.000 kVA u privrednim zonama, za novoplanirane privredne sadržaje bit će potrebno reda 6-7 novih trafostanica TS 10(20)/0,4 kV uz rezervu u snazi koje posjeduju postojeće trafostanice na navedenim lokalitetima.

U 107 postojećih transformatorskih stanica 10(20)/0,4 kV ukupno instalisana snaga iznosi 21,33 MVA što uz nove transformatorske stanice 10(20)/0,4 kV u potpunosti zadovoljava planske potrebe u pogledu ukupno zahtjevane snage. Gledajući pojedinačna područja, to neće biti tačno jer postojeća rezerva često nije na zahtjevanim lokacijama ili nije dovoljna.

Plan razvoja proizvodnje

Potreba za novim izvorima električne energije zbog porasta potrošnje u Federaciji BiH je evidentna. Još ako se ima u vidu i starost postojećih elektrana i neminovnost izlaska iz pogona pojedinih blokova u termoelektranama, povećavaju se razlike između zahtjeva za električnom energijom i mogućnostima postojećih elektrana. Stoga su Strateškim planom i programom razvoja energetskog sektora FBiH, period do 2020. godine sa projekcijom u periodu 2020. – 2030. godina, date smjernice o pravcima razvoja elektroenergetskog sektora kao podloga za donošenje strateških odluka uz opredjeljenje:

Samodostatnost vlastitih izvora u zadovoljenju sopstvene potrošnje i udjela vlastitog elektroenergetskog sistema u otvorenom tržištu neposrednog i šireg okruženja.

Osnovni domaći izvori energije u BiH su ugalj i hidroenergija. Za razliku od neobnovljivih izvora energije, kojih ima u ograničenim količinama, obnovljivi izvori energije se mogu praktično neograničeno koristiti. Kada su u pitanju alternativni obnovljivi izvori energije u BiH, to se prvenstveno odnosi na male hidroelektrane te mogućnost korištenja solarne i geotermalne energije, te energije vjetra i biomase.

Izgradnja novih i rekonstrukcija postojećih objekata za proizvodnju električne energije iz nadležnosti FBiH su:

1. Hidroelektrane: pojedinačni objekti iznad 5 MW i nekoliko iznad 2 MW u nizu na rastojanju do 2 km

2. Termoelektrane: 30 MW i više
3. Vjetroelektrane: 2 MW i više
4. Solarne elektrane: 1 MW i više
5. Ostale: % MW i više

Elektroenergetski objekti manjih instalisanih snaga od navedenih su u nadležnosti kantona.

TE Banovići

Na području Općine Banovići, osnovni potencijal koji se može koristiti za pretvorbu u električnu energiju je ugalj. Odlukom Vlade FBiH o proglašenju javnog interesa i pristupanju pripremi i izgradnji prioritetnih elektroenergetskih objekata Federacije BiH broj 98/10 od 15.02.2010. godine planirana je izgradnja TE Banovići u centralnom dijelu ugljenog bazena. Izgradnja TE Banovići je podržana i od strane Općine Zaključkom Općinskog vijeća.

ILUSTRACIJA 7: BUDUĆI IZGLED TE BANOVIĆI

TABELA 53: OSNOVNI PODACI O TE BANOVIĆI

TERMoelektrane								
Proizvodni kapaciteti prijavljeni za Indikativni plan proizvodnje 2017.-2026.								
Red. Br.	Naziv objekta	Broj agregata	Snaga agregata (MW)	Instalisana snaga MW	Godišnja proizvodnja MWh	Investitor	Godina ulaska u pogon	Napomena
9	TE Banovići 1	1	350	350	2.200.000	R i TE Banovići d.o.o.	2020.	Revidovan Elaborat

*INDIKATIVNI PLAN RAZVOJA PROIZVODNJE 2017-2026

TE Banovići koristit će ugalj iz površinskih kopova PK Turija, PK Grivice i Jama Omazići za proizvodnju električne energije koju će plasirati na tržište, sa mogućnošću daljinskog grijanja lokalnog područja Banovića. Te Banovići i Cementara pitkom vodom će se snabdijevati iz novoformiranog rezervoara, koji će se nalaziti u neposrednoj blizini postojećeg rezervoara Stražbenica. Otpadne vode će se odvoditi u rijeku Draganju.

Planirana lokacija TE Banovići je u području eksploatacionog polja u području između sjevernog i južnog dijela Banovičkog ugljenog bazena. Gledano sa stanovišta zauzimanja aktivnih površina i dopremanja uglja sa postojećih i potencijalnih površinskih kopova i jamske eksploatacije, izabrana lokacija je veoma povoljna za smještanje novih kapaciteta. Izabrana lokacija je povoljna i sa aspekta rješavanja imovinsko-pravnih odnosa, dopremanja i ostalih neophodnih sirovina, deponovanja produkta sagorjevanja kao i sa aspekta priključenja na prenosnu mrežu.

TABELA 54: OBUHVAT LOKACIJE TE BANOVIĆI I TVORNICE CEMENTA

Obuhvat	Površina obuhvata (ha)	Obim obuhvata (m)	Prosječna širina obuhvata (m)	Dužina obuhvata (m)	Koeficijent izduženosti K
RP TE Banovići i Tvornice cementa	86,17	3847	695	1320	1:1,7

U blizini lokacije TE Banovići nalaze se slijedeći vodovi:

- DV 400 kV Tuzla 4 – Sarajevo 10
- DV 400 kV Tuzla 4 – Stanari (Banja Luka 6)
- DV 220 kV Tuzla 4 – RP Kakanj
- DV 220 kV Tuzla 4 – Zenica 2
- DV 110 kV Tuzla 4 – Banovići

ILUSTRACIJA 8: LOKACIJA BUDUĆE TE BANOVIĆI

Vodovi 220 kV Tuzla 4 – RP Kakanj i 110 kV Tuzla 4 – Banovići prolaze preko lokacije elektrane te je planirano i izvršeno njihovo izmještanje u dužini 1,689 km za 220 kV vod (od stubnog mjesta 131 do 136) odnosno 2,044 km za 110 kV vod (od stubnog mjesta 53 do 60).

Instalisana snaga TE Banovići iznositi će 350 MW, pri čemu je maksimalna snaga vlastite potrošnje 31,2 MW. Snaga na pragu elektrane iznositi će 318,8 MW, a predviđena godišnja proizvodnja 2,2 TWh. Planirani ulazak u pogon termoelektrane je 2019. godina.

Proizvodni blok sastojat će se od jedne generatorske jedinice snage 412 MVA povezane preko blok transformatora na 400 kV rasklopište unutar elektrane.

U neposrednoj blizini TE Banovići predviđena je i izgradnja Tvornice cementa, sa planiranom godišnjom proizvodnjom od 1.200.000,00 t.

Termoelektrana Banovići će se snabdijevati tehnološkom vodom iz akumulacije Ramići. Voda će se u akumulaciju Ramići dovoditi iz jezera Breštica, na kojem će se izraditi pumpna stanica, a voda će se potisnim cjevovodom voditi do rezervoara koji će se nalaziti u naselju Bećići, odakle će se gravitaciono voditi prema Banovići Selu. Na dionici gdje će se voda voditi gravitaciono, izgraditi će se otvoreni betonski kanal, te će se u njega uvoditi svi manji vodotoci koji se nalaze u neposrednoj blizini PK Čubrić, kao i potok Vučica i sliv jezera u Banovići Selu (Kasumovići). Na ovaj način se vode odvođe do postojećeg kanala Duboki potok. Također, planirano je da se u blizini stadiona u Banovići Selu

izbetonira korito postojećeg potoka, te da se vode koje gravitiraju prema ovom potoku također uvedu u Duboki potok. Od Dubokog potoka se vode gravitaciono odvođe postojećim betonskim kanalom prema tzv. jezeru „Taložnik“, koje se nalazi ispred akumulacije Ramići. Ovo jezero je projektovano tako da može prihvatiti sve čvrste čestice, uz periodično čišćenje. Nakon jezera Taložnik, voda se uvodi u akumulaciju Ramići. Zapremina akumulacije Ramići prema Glavnom projektu vodosnabdijevanja TE Banovići će iznositi oko 7 miliona m^3 . Prosječna satna godišnja potrošnja tehnološke vode za TE Banovići je $780 m^3$, odnosno za 7.000. radnih sati godišnja potrošnja će iznositi $4.956.000 m^3$, što znači da će biti obezbijeđen siguran ekološki prihvatljiv protok (EPP). Na akumulaciji Ramići je planirana izgradnja Pumpne stanice 1, koja je opremljena sa 3 pumpe kapaciteta $400 m^3/h$, snage 92 kW, koje rade u sistemu dvije radne pumpe+rezervna. Od pumpne stanice sa potisnim cjevovodom F500 mm tehnološka voda odvodi do TE Banovići, koja je udaljena oko 3,5 km. Bitno je pomenuti i činjenicu da će se u sklopu dovođenja voda do jezera Ramići uraditi i Projekat rješavanja kanalizacionih voda na ovom području, uz planiranje izrade prečištača, te da neće doći do miješanja oborinskih i kanalizacionih voda.

Vodovodna mreža Tvornice cementa se oslanja na isti izvor tehnološke vode, te istim cjevovodom se doprema do kompleksa.

ILUSTRACIJA 9: AKUMULACIJE NASTALE ODVODNJAVANJEM POVRŠINSKOG KOPA RUDNIKA

Na osnovu postojećih podataka o toplotnom konzumu i prognoze njegovog rasta, predviđena snaga toplotne stanice u TE Banovići iznosi 25 MW.

Iz TE Banovići će se pokrивati maksimalne potrebe po toploti u naseljima Banovići Selo, Stražbenica, Podgorje i gradu Banovići. Pretpostavljena toplotna snaga potrebna za grijanje ovih naselja iznosi:

- Banovići Selo 1,17 MWt
- Stražbenice 1,17 MWt
- Podgorja 1,17 MWt

- Banovići 21,50 MWt

Dužina trase od TE Banovići do grada Banovići je približno 6,3 km, a dužina kraka od Stražbenice do Banovići Selo iznosi 1,8 km. Para oduzeta iz turbine zagrijava vodu u izmjenjivačima toplote TE Banovići koja se transportuje daljinskim vrelovodima do mjesta predaje toplote.

Tvornica cementa uz TE Banovići nametnula se kao potencijalno dobro rješenje, te je izrađena Studija o tehno–ekonomskoj opravdanosti izgradnje fabrike cementa, čiji su rezultati pokazali puno ekonomsko, tehničko i društveno opravdanje za izgradnju iste.

Izgradnja kompleksa ovog ranga, ima ogroman ekonomski značaj za razvoj, ne samo općine Banovići, već i Tuzlanskog kantona, te je s tim u vezi, već 24.03.2010.g., Vlada F BiH dala saglasnost investitoru RMU Banovići, da započne izradu potrebne planske i projektne dokumentacije za izgradnju TE Banovići i Tvornice cementa.

Izgradnja ovakvog kompleksa uveliko će doprinijeti razvoju lokalne zajednice. U budućoj Tvornici cementa dobit će se cca 250, a u Termoelektrani cca 200 novih radnih mjesta.

Obnovljivi izvori energije

Kod planiranja novih izvora električne energije treba imati u vidu da se preferiraju i dodatno stimulišu obnovljivi izvori koji koriste hidroenergiju, snagu vjetra, sunčevu energiju, biomasu. Proizvodnjom električne energije iz obnovljivih izvora bitno se smanjuje emisija stakleničkih plinova, jer svaki kWh električne energije proizveden u elektranama na bazi OIE ima za posljedicu smanjenje emisije CO₂ u odnosu na proizvodnju kWh električne energije u termoelektrani, a što je i obaveza BiH prema Direktivi Europskog parlamenta 2001/77/EC.

Praksa je pokazala da korištenje obnovljivih izvora energije u razvoju elektroenergetskog sektora može pozitivno djelovati na društvenu koheziju i standard lokalne zajednice, što uključuje zapošljavanje, razvoj male privrede i rekreativno sportskih aktivnosti, doprinos sigurnosti isporuke električne energije, itd.

Male hidroelektrane

Prema dosadašnjim iskustvima mHE imaju niz različitih prednosti:

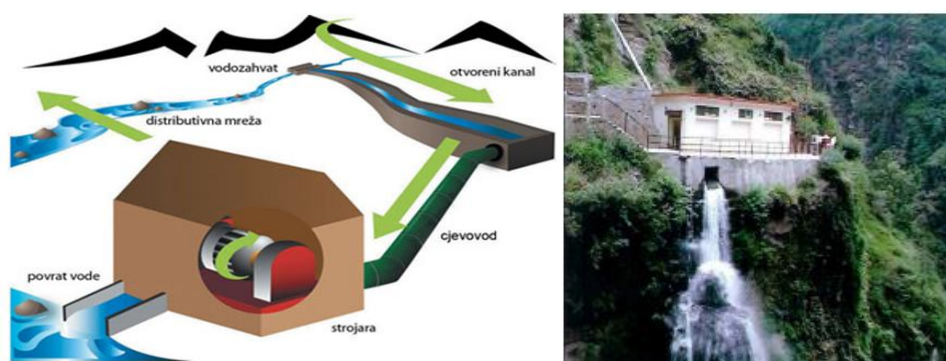
1. Minimalni negativni utjecaji na ekosistem,
2. Nema potapanja plodnog zemljišta i izmještanja stanovništva,
3. Imaju značajan doprinos razvitku privredne djelatnosti u nerazvijenim i udaljenim područjima,
4. Sigurnost napajanja električnom energijom u lokalnim okvirima,
5. Kratko vrijeme izgradnje mHE,

Negativni utjecaji mogu se očitovati na vode, vegetaciju i zemljište i mogu nastupiti kao posljedica pripreme lokacije za gradnju, kao i radova tokom same gradnje i to:

1. sječa šuma i uklanjanje vegetacije duž planirane trase cjevovoda,
2. izvođenje zemljanih, te građevinskih radova na objektima i svom pratećom infrastrukturom i instalacijama,
3. izgradnja pristupnih puteva.

Male HE, pored biomase i vjetroenergije, trenutno predstavljaju najznačajnije obnovljive izvore u BiH/FBiH i njihov razvoj bi trebao predstavljati prioritet prilikom definisanja sektorske politike i strategije za oblast obnovljivih izvora energije.

Ono što najviše karakteriše mHE jeste nepostojanje klasične vodne akumulacije i svakako najveća moguća zaštita životne okoline budući da mHE ne emituju CO₂, SO₂, Nox, niti bilo koji drugi tip štetnih plinova i nema nikakvog otpada proizvodnje. Kod nas je najčešće, kod mHE, prisutan tzv. protočni tip elektrana pri čemu se koristi prirodni pad vodotoka, a otvoreni kanal (ustava) ne služi za akumuliranje vode već za njeno usmjeravanje (njeno odvođenje) pomoću cjevovoda – bajpasom na turbinsko kolo. Na ilustraciji u nastavku dat je princip rada mHE.

ILUSTRACIJA 10: PRINCIPI RADA MHE I PRIMJER

Najznačajniji vodotoci na području općine Banovići je rijeka Oskova, sa lijevim pritokama riječicom Zlačom i rijekom Litvom, čiji sliv čine manji vodotoci i rijeka Turija sa pritokama Bukovica, Lukavčić i Brijesnica.

Strateškim planom i programom razvoja energetskog sektora Federacije BiH iz 2009. godine, data je lista malih hidroelektrana (prema slivovima rijeka) za koje je urađena studija. Za sliv rijeke Spreče, na razmatranom području, navedene su slijedeće mHE:

TABELA 55: POTENCIJAL MALIH HE U FBiH PREMA SLIVOVIMA RIJEKA – SLIV RIJEKE SPREČE NA PODRUČJU OPĆINE

	Naziv	Rijeka	Kapacitet kW	Neto planirana energija MW
1	Vikend naselje	Oskova	186	1.159
2	Kazan	Oskova	313	1.544
3	Kotlovi	Oskova	125	0.642
4	Krabanja 1	Krabanja	179	0.698
5	Krabanja 2	Krabanja	101	0.433
6	Turija	Turija	812	3,010
7	Brijesnica	Brijesnica	229	0,865

*PREUZETO IZ STRATEŠKOG PLANA I PROGRAMA RAZVOJA ENERGETSKOG SEKTORA FBiH FEDERACIJE BIH, 2009.GODINA

Instalisane snage i moguća godišnja proizvodnja malih hidroelektrana su date okvirno. Obzirom na neraspoloživost studija ili elaborata ili projektne dokumentacije bilo kog nivoa, nepoznate su lokacije navedenih elektrana kao ni tip elektrane.

Rijeka Krabanja cijelim svojim tokom, a rijeka Oskova jednim dijelom protiču kroz zaštićeni pejzaž Konjuh. Prostornim planom područja posebnih obilježja, Zaštićeni pejzaž „Konjuh“, 2010.-2030. utvrđene su zone zaštite i korištenja prostora u okviru kojih nije dozvoljena gradnja malih hidroelektrana, tako da se mHE na rijeci Krabanji ne mogu graditi jer se nalaze u zaštićenom pejzažu. U zaštićenom pejzažu se nalaze i lokaliteti Kazan i Kotlovi, tako da se i ove mHE ne mogu izgraditi.

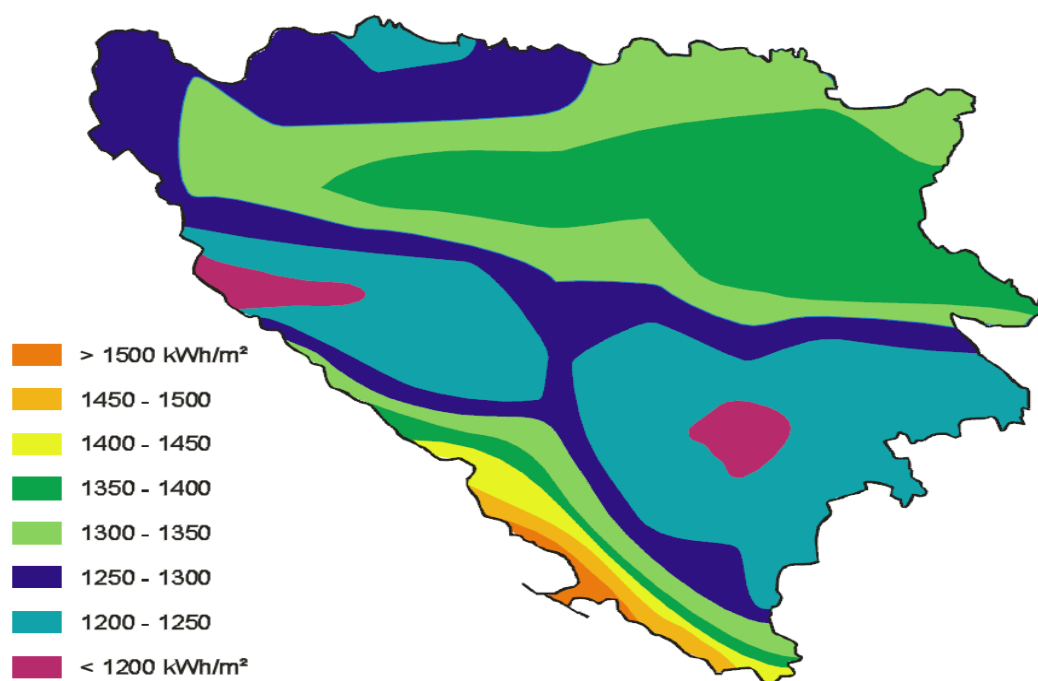
Izgradnja istih nije planirana Prostornim planom Tuzlanskog kantona 2005.-2025. godine. Imajući u vidu gore navedeno, predlaže se izrada sveobuhvatne studije iskorištenja hidropotencijala na području općine Banovići.

Male hidroelektrane će se uklapati u distributivnu mrežu, a proširenjem srednjenaponskih postrojenja omogućit će se tačke priključka. Način priključenja će biti definisan Elaboratom o priključku kojim će se analizirati način i posljedice priključenja novog proizvodnog objekta uvažavajući planove izgradnje i prenosne i distributivne mreže kao i razvoj proizvodnje električne energije.

Solarna energija

Prema podacima o sunčevom zračenju na Balkanu, Bosna i Hercegovina raspolaže značajnim resursima energije sunčevog zračenja i to iznad evropskog prosjeka uz izuzetno povoljan sezonski raspored, što daje mogućnost za njeno efikasno i dugoročno korištenje. BiH ima u prosjeku godišnje 1.840,9 sunčanih sati, dok taj broj na jugu zemlje dostiže vrijednost i do 2.352,5 h/g. Međutim, i pored povoljnih klimatskih prilika i teritorijalnog položaja BiH koji daju dobre preduslove postojanja značajnog potencijala solarne energije, eksploatacija solarne energije na ovim područjima može se trenutno smatrati beznačajnom.

Budući da se Općina Banovići nalazi u području sa prosječnom godišnjom iradijacijom sunca na horizontalnu površinu koja se kreće između 1.250 i 1.500 kWh/m² moguće je i ekonomski isplativo korištenje ovoga potencijala (solarne elektrane se grade u velikom rasponu instalisanih snaga, od nekoliko kW do stotine MW).

Prosječna godišnja iradijacija na horizontalnu površinu (kWh/m²).

ILUSTRACIJA 11: PROSJEČNA GODIŠNJA IRADIJACIJA NA HORIZONTALNU POVRŠINU (KWH/m²)

Poticajne mjere za proizvodnju električne energije iz ovih izvora već postoje na nivou distribucije, te su pojedini investitori već prepoznali svoj interes i započeli sa izgradnjom. Radi se o solarnim elektranama male instalisane snage (reda do 150 kW). Prema podacima Operatora za OIEEi K FBiH, na području Općine Banovići u toku su aktivnosti na izgradnji solarnih elektrana navedenih u Tabeli 52, a što se vidi iz Registra projekata u fazi izgradnje koje vodi Operator OIE iEK.

TABELA 56: OBNOVLJIVI PROIZVODNI OBJEKTI SE

	Naziv elektrane/elektrane/ Podnosilac zahtjeva	Pins MW	Wn/god MWh	Potrebna površina m2	Status
1.	COMMERCIAL d.o.o.	0,018	21,38		Faza izgradnje
2.	ELEKTROSAN d.o.o. Bihać	0,15	191		Faza izgradnje
3.	UNIOR Savjetovanje i trgovina BH d.o.o.	0,15	172,21		Faza izgradnje

*Registar projekata Operatora OIEiEK: Solarne elektrane u fazi izgradnje

Za veće instalisane snage neophodno je više prostora (zavisno od izvedbe solarne elektrane) kao i prethodna ispitivanja. Planom je dozvoljeno postavljanje ispitnih stubova bez prethodne prenamjene površina.

TABELA 57: PROCJENA POTREBNIH POVRŠINA ZA RAZLIČITE ELEKTRANE

ELEKTRANA	PV	KSE BEZ TA	KSE SA TA	VE	TE
POTREBNA POVRŠINA ha/MW	1,5 – 2,5	2,5 – 3,5	3,5 – 4,5	20 - 50	0,05 – 0,2

ILUSTRACIJA 12: PRIMJERI SOLARNIH ELEKTRANA

Prema podacima iz Geographical Information System (PVGIS) prosječna godišnja solarna iradijacija za područje Konjuha iznosi 1.430 kWh/m^2 , dok za područje Banovića iznosi 1.490 kWh/m^2 . Stoga se ovim planom predlaže pružanje podrške i preporuka, kod izdavanja tehničko urbanističkih uslova za izgradnju sportskorekreativnih centara, hotelskih kompleksa i drugih objekata, za ugradnju solarnih panela sa ciljem proizvodnje električne energije. Potencijalni korisnici solarnih instalacija su zgrade za stanovanje, javne ustanove (bolnice, škole, državni centri, domovi za djecu itd.) i objekti servisnoga sektora (hoteli, hosteli).

Izgradnja solarnih elektrana moguća je na postojećim industrijskim, privrednim i turističkim objektima, kao i na devastiranim površinama.

Vjetropotencijal

Da bi se potencijal vjetra optimalno iskoristio, potrebno je raspolagati što tačnijim pokazateljima potencijala vjetra (tzv. "detaljnim atlasom vjetrova"), za čije formiranje su potrebna kontinuirana mjerenja u skladu sa standardima i propisima u trajanju od više godina.

Postoje različiti podaci o vjetropotencijalu na području BiH. Prema vjetroatlasu ukupna snaga vjetropotencijala koji se danas istražuje u BiH je oko 3.000 MW, od čega je 900 MW - 1.300 MW procijenjeno kao izvodljivo.

EP BiH provodi mjernu kampanju sa ciljem ispitivanja i definisanja vjetropotencijala na različitim lokalitetima (Bihać, Goražde, Mostar, Sanski Most, Sarajevo, Tuzla, Budozelje, Medveđak, Rostovo), sa ciljem da se dobije što relevantniji pregled potencijala pojedinih dijelova teritorije države.

Do sada nije poznato da su vršene analize vjetropotencijala na području općine Banovići. Stoga, Planom je dozvoljeno postavljanje ispitnih stubova bez prethodne prenamjene površina.

ILUSTRACIJA 13: PRIMJER VJETROELEKTRANA

Postoje realni ekonomski interesi za izgradnju ovakvih postrojenja i realizacija projekta imala bi vrlo pozitivne socijalne efekte (angažovanje lokalnih poduzeća za vrijeme izgradnje vjetroelektrane, kontinuirani izvor prihoda za jedinice lokalne samouprave na temelju koncesionih prava, zapošljavanje na poslovima održavanja i administracije vjetroelektrana, mogućnost korištenja prostora vjetroelektrane i za druge komplementarne namjene). Na osnovu Zakona o električnoj energiji u FBiH (Službene novine FBiH br. 66-13) član 78, stav 3, izgradnja novih i rekonstrukcija

postojećih objekata za proizvodnju električne energije – postrojenja za iskorištavanje pogonske snage vjetra instalisane snage od 2 MW i više je u nadležnosti Federacije BiH.

Plan razvoja prenosne mreže

Osnovni kriteriji razvoja i prenosne i distributivne mreže se svode na pouzdano snabdjevanje korisnika kvalitetnom električnom energijom i u zahtjevanom obimu tokom promatranog razdoblja planiranja, kao i mogućnost priključenja novih korisnika kako potrošača tako i proizvođača električne energije.

Na osnovu prognoza rasta bruto potrošnje i planiranog razvoja općine Banovići, očekivan je porast potrošnje električne energije na području Općine što zahtjeva i razvoj prvenstveno distributivne mreže. Takođe, izgradnja novih proizvodnih objekata zahtjeva dogradnju, pojačanje i rekonstrukciju prenosne i distributivne mreže. Imajući u vidu navedeno, plan razvoja mora da uključiti:

- planirani nivo porasta opterećenja unutar razmatranog vremenskog razdoblja
- planirani razvoj privrede i turizma
- nove centre potrošnje električne energije
- potrebne vodove za priključak novih elektrana na elektroenergetski sistem
- otklanjanje uočenih problema u mreži utvrđenih analizom postojećeg stanja.

Priključenje TE Banovići

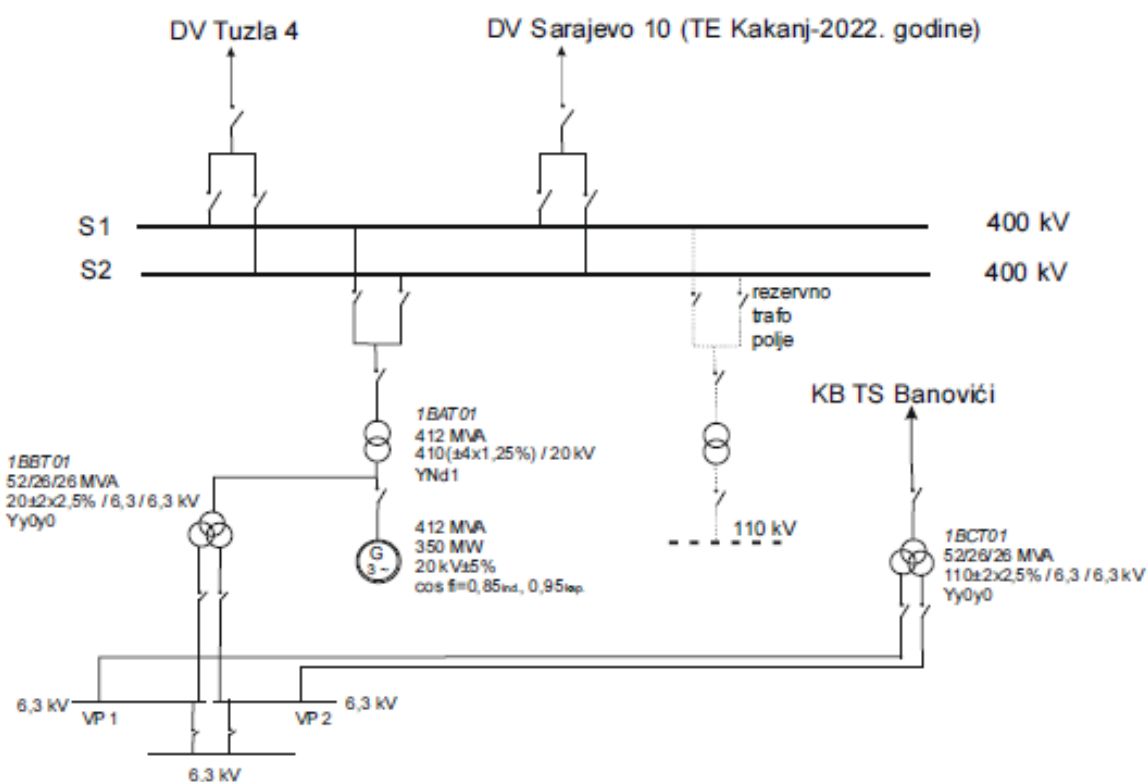
Uvezivanje novog proizvodnog objekta TE Banovići analizirano je i odabrano Elaboratom tehničkog rješenja priključka Termoelektrane Banovići, Blok 1 – 350 MW na prenosnu mrežu, EIHP i EKC, septembar 2015. godine, a u skladu sa Mrežnim kodeksom. TE Banovići bit će smještena u blizini TS 110/35/6 kV Banovići (na udaljenosti oko 2 km), odnosno 14 km udaljena od TS 400/220/110 kV Tuzla 4, oko 5 km udaljenja od DV 400 kV Sarajevo 10 – Tuzla 4 i 9 km udaljena od DV 400 kV Tuzla 4 – Banja Luka 6.

Investitor u TE Banovići Elaboratom tehničkog rješenja je tražio uvjete za priključenje pune snage elektrane u iznosu od 350 MW. U skladu sa tim zahtjevom, izvršene su analize te usvojeno rješenje povezivanja TE Banovići na elektroenergetski sistem preko 400 kV dalekovoda DV 400 kV Sarajevo 10 – Tuzla 4 presjecanjem istog i uvođenjem u elektroenergetsko postrojenje TE Banovići vodom 2x 400 kV u dužini od oko 5 km. Izabrana je trasa priključnog dalekovoda te na osnovu Zapisnika o izboru trase priključnog voda ucrtana u grafički dio Prostornog plana.

U sklopu elektrane planirana je izgradnja 400 kV rasklopnog postrojenja koje obuhvata dva vodna polja DV 400 kV Tuzla 4 i DV 400 kV Sarajevo 10 (TE Kakanj), trafopolje 400 kV. Ostavljen je prostor za buduće trafo polje 400 kV, postrojenje 110 kV i transformator 400/110 kV sa kojeg bi se napajala Tvornica cementa.

Vlastita i opšta potrošnja elektrane, maksimalne snage potrošnje od 31,2 MW, napajat će se sa generatorskih sabirnica preko osnovnog transformatora, a rezervni pravac napajanja osigurat će se iz 110 kV mreže preko TS 110/35/6 kV Banovići. U tu svrhu polaže se 110 kV kabl od TS 110/35/6 kV Banovići do rezervnog transformatora za napajanje vlastite potrošnje.

Jednoplona šema priključenja TE Banovići data je na narednoj ilustraciji.

*Elaborat Tehničkog rješenja priključka TE Banovići

ILUSTRACIJA 14: PRINCIPIJELNA JEDNOLINIJNA ŠEMA TE BANOVIĆI 1x350 MW

Obzirom da su preko lokacije termo elektrane prolazile trase vodova 35 kV Banovići – Čubrić, 110 kV Tuzla 4 – Banovići i 220 kV Tuzla 4 – Kakanj izvršeno je njihovo izmještanje u dužini 2,044 km za 110 kV vod (od stubnog mjesta 53 do 60) te 1,689 km za 220 kV vod (od stubnog mjesta 131 do 136).

Priključenje Tvornice cementa

Tvornica cementa će se napajati iz rasklopnog postrojenja TE Banovići po 110 kV naponu. Obzirom da se nalazi uz TE Banoviće priključak je moguće izvesti produženim sabirnicama 110 kV ili kablovskom vezom tako da za isti nije potrebno planirati poseban koridor za priključenje.

Otklanjanje uočenih problema u mreži

U prenosnoj mreži, zbog toga što nije osiguran kriterij sigurnosti n-1 u pogledu dvostranog napajanja TS 110/35/6 kV Banovići po 110 kV naponu, neophodno je planirati izgradnju još jednog dalekovoda 110 kV. Planom razvoja prenosne mreže za period 2016-2025. godina u 2018. godini planirano je povezivanje TS 110/35/6 kV Banovići sa TS 110/35/10 kV Zavidovići dalekovodom 110 kV. Za navedeni dalekovod neophodno je obezbijediti koridor. Osim izgradnje voda DV 110 kV Banovići – Zavidovići, Eektroprenos BiH je razmatrao i potencijalnu izgradnju da DV 110 kV Banovići – Lukavac kao rješenje dvostranog napajanja TS Banovići po 110 kV naponu ali je prednost data vodu 110 kV prema Zavidovićima. Novi vod DV 110 kV Banovići – Lukavac unesen je u postojeći Prostorni plan Tuzlanskog kantona dok trasa voda DV 110 kV Banovići – Zavidovići još uvijek nije definisana.

TS 110/35/6 kV Banovići potrebno je proširiti za još jedno dalekovodno polje za priključak voda DV 110 kV Banovići – Zavidovići i za kablovsko vodno polje 110 kV za priključak kabla 110kV TS Banovići – TE Banovići koji služi za napajanje vlastite potrošnje i ostale potrošnje TE Banovići.

Dugoročnim planom razvoja prenosne mreže 2016-2025. godina planirana su sredstva za rekonstrukciji srednjenaponskog postrojenja, kompletiranje postojećeg dalekovodnog polja 110 kV kao i izgradnja novog dalekovodnog polja 110 kV.

TABELA 58: PLANIRANI OBJEKTI PRENOSNE MREŽE

Red. br.	Projekat/Objekat	Predmet rekonstrukcije /sanacije /izgradnje	Planirana godina puštanja u pogon / Finansijska sredstva (mil. KM)		Ukupno (mil. KM)
			2017.	2018.	
30	DV 110 kV Banovići – Zavidovići	Izgradnja novog dalekovoda		3,88	3,88
18	TS 110/35/6 kV Banovići	SN, kompletiranje DV polja, izgradnja novog DV polja	0,18	0,76	0,94
44	DV 110 kV Banovići – Tuzla 4 (1983)	Rekonstrukcija dalekovoda	0,40		0,40

* Dugoročni plan razvoja prenosne mreže 2016-2025

Planirani nivo porasta opterećenja

Elektroprivreda BiH je za Indikativni plan razvoja proizvodnje 2017.-2026. godina prijavila neophodnost izgradnje nove trafostanice TS 110/x kV Banovići Grad sa priključnim 110 kV dalekovodima.

TABELA 59: PLANIRANI OBJEKTI PRENOSNE MREŽE

Red br.	Naziv objekta	Naponski nivoi/prenosni odnos transformatora 110/x kV	Planirana godina ulaska u pogon	Prognozirano vršno opterećenje (konzuma) u momentu ulaska u pogon	Prognozirano vršno opterećenje mE koje se planiraju priključiti na ovu TS	Mogućnost rezervnog napajanja kroz distributivnu mrežu (MW)	Moguća lokacija buduće TS	Koje TS 110/x kV se rasterećuju izgradnjom novog objekta 110/x kV i sa koliko snage
---------	---------------	---	---------------------------------	---	---	---	---------------------------	---

				nove TS (MW)	(MW)			
29	TS Banovići Grad	110/10(20) kV	2025.				Lokacija postojeće TS 35/X Banovići	TS Banovići
U skladu sa dugoročnim planovima razvoja JP EP BiH. Detaljna obrazloženja mogu se naći u studijama i elaboratima dostavljenim u 2014. godini								

***INDIKATIVNI PLAN RAZVOJA PROIZVODNJE 2017-2026**

Izgradnja ove transformatorske stanice nije planirana Dugoročnim planom razvoja prenosne mreže 2016.-2025. jer prema prognozi rasta potrošnje date navedenim planom, u 2025. godini potrošnja transformatorske stanice TS 35/10 kV Banovići Grad nije dostigla 8 MVA (prema kriterijima za planiranje izgradnje nove TS 110/x kV primjenjenim u Dugoročnom planu razvoja prenosne mreže, planira se izgradnja „kada izmjereno ili planirano vršno opterećenje u postojećoj TS 35/x kV prelazi 8 MVA“). Međutim, prema Elaboratu Analiza razvoja srednjenaponskih distributivnih mreža u JP EP BiH sa aspekta prelaska na 20 kV naponski nivo, već 2019. godine opterećenje navedene trafostanice prelazi 8 MVA, dok Projekcijom razvoja distributivnih mreža JP EP BiH d.d. Sarajevo za period 2015.-2025. godina – Separat ED Tuzla, TS 35/10 kV Banovići Grad do 2025. godine neće dostići opterećenje više od 8 MVA.

Imajući u vidu planirani razvoj područja Općine Banovići, izgradnju novih poslovnih objekata, novih naselja, izgradnja TS 110/x/y kV Banovići Grad je potpuno izvjesna te je ovim prostornim planom neophodno planirati prostor za njenu izgradnju na mjestu postojeće TS 35/10 kV Banovići Grad. Transformatorska stanica bi se uvezala u elektroenergetski sistem dalekovodom 2xDV 110 kV po principu ulaz-izlaz presjecanjem DV 110 kV Banovići – Tuzla 4.

Kupac „Rudnik Banovići“ ima angažovanu snagu 17, 95 MW, pa je perspektivno pretpostavljen kao kupac na 110 kV naponu. Ukidanjem 35 kV naponskog nivoa, TS 110/35/6 kV Banovići prelazi u TS 110/20/6 kV Banovići, odnosno dograđuje se 20 kV postrojenje (Projekcijom razvoja distributivnih mreža JP EP BiH d.d. Sarajevo za period 2015-2025 godina – Separat ED Tuzla)

Rekonstrukcijom i izgradnjom novog srednjenaponskog postrojenja omogućiti će se priključenje novih korisnika (i potrošača i proizvođača).

Instalisana snaga u ovoj trafostanici, zadovoljava potrebe za zahtjevima u pogledu vršnog opterećenja na kraju planskog perioda i postojećih i novih potrošača. Također, neophodna je rekonstrukcija dalekovoda 220 kV i 110 kV obzirom na vrijeme izgradnje i starost dalekovoda.

Slijedom navednog, u planskom periodu, na području općine Banovići, planira se prostor za izgradnju slijedećih novih prenosnih objekata:

TABELA 60: PLANIRANA IZGRADNJA PRENOSNE ELEKTROENERGETSKE INFRASTRUKTURE

Naziv dalekovoda ili trafostanice	Napon	Dužina	Zaštitni	Izuzeta površina (ha)
-----------------------------------	-------	--------	----------	-----------------------

	(kV)	(m)	pojas	
DV 400 kV TE Banovići - TS Sarajevo 10	400	Cca 5.000	40 m	
DV 400 kV TE Banovići - TS Tuzla 4	400	Cca 5.000	40 m	
RP 400 kV Banovići	400			U okviru lokacije TE
KV 110 kV Banovići - TE Banovići	110	Cca 2.000		Nije dozvoljena gradnja iznad trase kabla
TS 110/35/6 kV Banovići (proširenje)	110, 20			2 vodna polja 110 kV, kompletiranje postojećeg vodnog polja 110 kV, Izgradnja 20 kV postrojenja, Zamjena energetskih transformatora
TS 110/x/y kV Banovići Grad sa priključnim vodom				(na mjestu postojeće TS 35/10 kV)
DV 110 kV Banovići-Zavidovići	110		20 m	

Rekonstrukcije i proširenja postojećih objekata će se odvijati u okviru sadašnjih lokacija.

Plan razvoja distributivne mreže

Plan razvoja distributivne mreže i izbor osnovnih konceptijskih postavki i rješenja zasnovan je na analizi postojećeg stanja distributivnih elektroenergetskih objekata i prognozi porasta potrošnje električne energije i vršne snage, te očekivanog trenda rasta broja novih kupaca i proizvođača.

Osnovu za određivanje perspektivnog (budućeg) elektroenergetskog sistema, predstavlja prognoza vršnog opterećenja na konceptu planirane izgradnje prostora i urbanističkih kapaciteta i normativima jediničnog opterećenja za pojedine sadržaje, odnosno kategorije potrošača. To će rezultirati određenim brojem potrebnih trafostanica i njihovim razmještajem te vodovima kojima će stanice biti uvezane u elektroenergetski sistem. Obzirom na procjenu povećanja broja stanovnika u narednom periodu te planiranim razvojem privrede, doći će do porasta potrošnje električne energije što će, osim obnove distributivne mreže radi starenje postojećih objekata, zahtijevati i izgradnju novih objekata kao i proširenje postojećih.

Takođe, izgradnja novih izvora električne energije, zahtjeva širenje mreže (i prenosne i distributivne) i proširenje/rekonstrukciju srednjenaponskih postrojenja u transformatorskim stanicama.

Pri planiranju razvoja distribucijske mreže nužno je kroz detaljnu analizu usvojiti ona rješenja koja će sigurno dovesti do poboljšanja na polju kvalitete električne energije, sigurnosti napajanja, ekonomičnosti mreže, zaštite životne sredine, jednostavnosti, fleksibilnosti, upravljivosti i mogućnosti uklapanja u postojeću mrežu. Osnovna rješenja pojačanja distribucijske mreže srednjeg napona su:

- izgradnja novog voda,
- izgradnja nove transformatorske stanice za napajanje mreže srednjeg napona,
- povećanje prijenosne moći postojećih vodova ili transformatora kroz prijevremenu ili nužnu rekonstrukciju,

- prijelaz dijela mreže na pogon na višoj naponskoj razini,
- korištenje posebnih uređaja (daljinski upravljive linijske sklopke ili prekidači, linijski regulatori napona i dr.),
- promjena uklopnog stanja mreže u kombinaciji s odlaganjem nekog od gore navedenih rješenja.

Električna energija na području PJD Banovići distribuira se preko transformacije 35/10 kV. Proračunom tokova snaga, za područje PJD Banovići, nisu zabilježena prekoračenja pada napona na 10 kV strani TS 10(20)/0,4 kV niti prekoračenja opterećenja dionica 10 kV odlaza (u normalnom uklopnom stanju mreže). Inače, najduži i najopterećeniji odlaz je DV 10 kV Pribitkovići iz TS Mušići.

Gubici na srenjenaponskoj mreži su dosta niski (cca 4%). Manji procentualni iznos gubitaka u poređenju sa ostalim PJD uzrokovan je potrošnjom na 35 kV naponu.

Stanje mreže na području Općine je slijedeće:

- TS 110/35/6 kV Banovići, TS Mušići i TE Banovići su stare (godina izgradnje 1983, 1970 i 1965) pa je neophodna zamjena i obnavljanje kompletne opreme.
- Sve tri primarne transformatorske stanice 35/10 kV (TS Banovići Grad, TS Mušići i TE Banovići), iz kojih se snabdijeva konzum PJD Banovići, imaju po jedan transformator.
- Dalekovodi 400, 220 i 110 kV su iz perioda 1977./78., 1962., 1971. i 1983. i dijelom rekonstruisani 1998. i 1996. godine.
- Vodovi 35 kV su građeni još ranije.

Osnovno napajanje područja općine Banovići je izvedeno preko jednog 110 kV voda te u slučaju njegove nerazpoloživosti (poremećen režim) kompletno područje se napaja preko rezervnog napajanja po 35 kV mreži iz pravca Đurđevika čime se ne mogu podmiriti zahtjevane snage potrošača, odnosno nije ispoštovan n-1 kriterij sigurnosti.

Zbog opredjeljenja EP BiH o zaustavljanju razvoja 35 kV mreže i prelazak na napajanje potrošača po 20 kV naponu, ulaganja u 35 kV objekte su bila vrlo mala.

Ne postojanje transformacije 110/10(20) kV te postojanje samo jednog transformatora 35/10 kV u trafostanicama 35/10 kV otežavaju prelazak na napajanje po 20 kV naponu i onemogućavaju njegovu postupnost uvođenja.

Posebni ciljevi razvoja distributivne mreže definisani su Dugoročnim planom razvoja Elektroprivrede BiH do 2030. sa Strategijskim planom:

- Koncept paniranja mreže srednjeg napona dugoročno je orjentisan na prevođenju distributivne mreže sa 10 kV naponskog nivoa na 20 kV naponski nivo.

- Kvalitet električne energije u SN mreži u segmentu skraćanja beznaponske pauze za krajnje potrošače, treba održavati na definisanom nivou.
- Razvoj srednjenaponskih mreža se u pravilu treba planirati i graditi poštujući kriterij sigurnosti n-1 osim u slučajevima gdje to nije ekonomski opravdano.
- Tipski presjek provodnika za kablove SN gradskih mreža je Al 150 mm² osim za izlazne kablove iz TS 110/x kV.

U skladu sa usvojenom orijentacijom, usvojene su smjernice za izbor tehnologije pri izgradnji novih i obnovi postojećih objekata distributivne mreže:

- Sve nove kablovske i nadzemne vodove, te transformatorske stanice 10/0,4 kV i linijske rastavljače u mreži nastaviti graditi sa stepenom izolacije 24 kV,
- Sve nove transformatore u TS 10(20)/0,4 kV trebaju biti ili 20/0,4 kV ili preklopivi,
- Vodove 10(20) kV treba graditi na betonskim stubovima .

Prema smjernicama dugoročnog razvoja elektrodistributivne mreže, u budućnosti je planirana primjena isključivo tronaponske transformacije 110/20/0,4 kV, odnosno jednog naponskog nivoa (20 kV) na srednjem naponu. Stoga je u primarnim trafostanicama neophodno obezbijediti uslove za postepeni prelazak sa 10 kV na 20 kV napajanje, a što podrazumjeva postojanje i 10 kV i 20 kV napona istovremeno i na energetske transformatorima i u SN postrojenju.

Međutim, područje općine Banovići ima potrošnju na 35 kV naponu koja je u 2013. godini za industrijsku potrošnju iznosila 40,65% ukupne potrošnje općine Banovići te je ukidanje napajanja potrošača po 35 i 10 kV naponu i prelazak na napajanje po 20 kV naponu za ovo područje složen i ne zavisi samo od planova razvoja JP EP BiH d.d. Sarajevo. Potrošnja domaćinstava u istoj godini je iznosila 34,95% ukupne potrošnje.

Za prognozirano opterećenje do 2025. godine, u okviru projekcije razvoja distributivnih mreža JP EP BiH za period 2015.-2025. urađeni su proračuni tokova snaga te na području Općine nisu identifikovani preopterećeni elementi mreže niti područja sa prekoračenjem pada napona.

Projekcija razvoja elektrodistributivne mreže za područje Banovići za period 2015-2025. godine usmjerena je ka rješavanju svih identifikovanih problema u mreži i ogleda se kroz realizaciju sljedećih projekata:

- Rekonstrukcija TS 110/35/6 kV Banovići uvođenjem novog naponskog nivoa 10(20) kV uz zamjenu/ugradnju energetskog transformatora 110/x/y kV i rekonstrukciju SN postrojenja.
- Izgradnja nove TS 110/x/y kV Banovići Grad na lokaciji postojeće TS 35/10 kV uz ugradnju energetskog transformatora takvog prenosnog odnosa koji bi omogućio postepeni prelazak na 20 kV napajanje potrošača.
- U perspektivi, TS 35/10/6 kV Mušići ostaje kao rasklopnica 20 kV i TS 20/6 kV (transformacija 20/6 kV ostaje za potrebe RMU Banovići). TS 35/10 kV TE Banovići ostaje kao rasklopnica 20

kV. Obzirom na ukidanje napajanja po 35 kV naponu, sve rudničke transformatorske stanice trebaju uvesti transformaciju 20/6 kV uz izgradnju 20 kV postrojenja.

- Izgradnja KB 10(20) kV ŽTS Radina 1-KBTS Podhumaska obezbjeđuje povećanje pouzdanosti i sigurnosti u napajanju te rezervno napajanje potrošača iz druge izvorne tačke.
- Kabliranje dijela KB 10(20) kV Mušići-Banović Selo (zbog ugroženosti sigurnosnih odstojanja uzrokovane izgradnjom objekata)
- Izgradnja DV 10(20) kV STS Gutići-ŽTS Lugavije (zatvaranje prstena između dvije čvorne TS 35/10 kV Banovići Grad i TS 35/10 kV TE Banovići).
- Izmještanje dijela DV 10(20) kV ŽTS Hrvati 1-ŽTS Mačkovac zbog klizišta
- Izgradnja DV 10(20) kV ČTS Mušići do otcjepa za TS Radina II radi rasterećenja postojećeg izlaza iz TS 35/10 kV Banovići Grad te povezivanje dvije izvorne trafostanice TS 35/10 kV Mušići i TS 35/10 kV Banovići Grad.
- Izgradnja dionice koja će povezivati izlaz Vijenac i izlaz Tulovići čime se obezbjeđuje rezervno napajanje za Rudnik krečnjaka Vijenac te povezuju TS 35/10 kV Banovići Grad i i TS 35/10 kV Svatovac.

Slijedom odluke Elektroprivrede BiH iz 1997. godine da se u elektrodistribuciji mogu graditi objekti za tri naponska nivoa i to: 110 kV, 20 kV i 0,4 kV, razvoj distributivne mreže planirati tako da se uvede dvostepena transformacija i korištenje naponskog nivoa 20 kV čime će se smanjiti i padovi napona i gubici električne energije, a povećati propusna moć. Novi objekti 35 kV i 10 kV se ne planiraju graditi, pri čemu se postojeći objekti 35 kV trebaju postepeno mijenjati u objekte 110 kV i 20 kV. Vodove 10 kV treba pretvarati u vodove 20 kV. Koristiti postojeće lokacije objekata i trase dalekovoda kod zamjene naponskog nivoa.

Kod rekonstrukcije i izgradnje distributivne mreže 10 kV, koristiti opremu sa stepenom izolacije 24 kV sa preklopivim transformatorima u TS 10(20) /0,4 kV. Vodove 10(20) kV treba graditi na betonskim i čelično-rešetkastim stubovima. Umjesto nadzemnih vodova 35 kV i 10(20) kV, u urbaniziranim područjima treba koristiti kablovske vodove 35 kV i 20 kV, s obzirom da je cijena postala konkurentna izgradnji nadzemnih vodova. Alternativa izgradnji vodova 35 kV je izgradnja vodova 110 kV koji bi u prvoj fazi radili pod naponom 35 kV, a u konačnici služili za napajanje TS 110/10(20) kV. Prilikom izgradnje transformatorskih stanica TS 110/10(20) kV i TS 35/10(20) kV treba usvojiti takva rješenja koja će omogućiti fleksibilan razvoj mreže u budućnosti. Radi povećanja sigurnosti napajanja potrebno je vršiti povezivanje srednjenaponske mreža na širem području općine. Postavljanje srednjenaponskih (zračnih ili podzemnih) vodova, kao i potrebnih trafostanica utvrđenih ovim Prostornim Planom, obavljat će se u skladu sa posebnim uslovima Elektroprivrede BiH.

Nova domaćinstva: Za potrebe napajanja novih naselja i domaćinstava bit će neophodno proširiti distributivnu mrežu izgradnjom novih transformatorskih stanica TS 10(20)/0,4 kV sa priključnim vodovima, i rekonstruisati postojeću sa ciljem povećanja prenosne moći.

Nova privredna područja: Na području općine Banovići evidentirane su 3 privredne zone: TE Banovići sa Tvornicom cementa, Sadnice i proširenje postojećih privrednih zona. Ukupna površina

namijenjena novim poslovno – proizvodnim kapacitetima, odnosno, privrednim djelatnostima u općini Banovići u planskom periodu iznosi $P = 120,14$ ha. Postojeće površine namijenjene razvoju privrede zauzimaju $P=24,42$ ha prostora općine Banovići.

Procjenu maksimalne jednovremene snage dobićemo uz pomoć usvojenih specifičnih vrijednosti za vršne snage po jedinici aktivne (bruto) površine objekta i po vrstama objekata.

Potreban broj novih transformatorskih stanica uzimajući u obzir rezervu od 30 % i činjenicu da je prosječna instalirana snaga postojećih transformatorskih stanica 200 kVA, u zavisnosti od vrste potrošača dat je u narednoj tabeli.

TABELA 61: LISTA NOVIH POTROŠAČA NA NIVOU TS 10(20)/0,4 kV

Građevinsko zemljište	Površina (ha)	Jedinično opterećenje	Ukupno kVA	Broj novih TS 10(20)/0,4 kV
Postojeće građevinsko zemljište	881,67			
Planirano građevinsko zemljište - razvoj Naselja	825,55	1,02 kW po domaćinstvu	475,6	Sn=250 kVA n=2 Sn=100 kVA n=2
Poslovna zona Sadnice*	24,07		1.932,4	Sn=630/1000kVA;n=3
Planirano građevinsko zemljište - razvoj privrede (bez TE i PZ Sadnice)	9,74	100 kVA/ha	974	Sn=630/1000 kVA;n=1 Sn=250 kVA;n=2
Ukupno građevinsko zemljište (bez TE i PZ Sadnice)	1741,03		3.382	

*Određeno RP Sadnice – Banovići

Za planirani razvoj naselja i privrede unutar građevinskog zemljišta bit će neophodno obezbjediti reda 3,4 MVA novih instaliranih kapaciteta u postojećim i novim trafostanicama 10(20)/0,4 kVA i 20/0,4 kVA. Transformatorske stanice će biti potrebno smjestiti u centre potrošnje. Same lokacije transformatorskih stanica kao i trase priključnih vodova bit će određene planovima nižeg reda. Već urađenim Regulacionim planom Sadnica Banovići je određeno:

- Postojeći DV 10kV TS Mušići-TS Banovići Selo se izmješta prema predloženom rješenju u grafičkom dijelu
- Postojeća trafostanica ŽTS Sadnice se zadržava kao privremeno rješenje za napajanje planiranih objekata do snage 120kW. Po kompletiranju elektroenergetske infrastrukture privredne zone postojeću trafostanicu potrebno je demontirati
- Za potrebe novih potrošača predviđa se izgradnja 10 novih trafo stanica nazivne snage 100 kVA, 250 kVA i 630/1000 kVA,
- za potrebe priključenja novih trafo stanica predviđa se izgradnja potrebnih SN vodova,

Za trafostanice 10(20)/0,4 kV neophodno je rezervisati prostor od 50-100 m², dok je za priključne zračne vodove potreban koridor od 12 m za 10 kV, odnosno 20 m za 20 kV vodove. U gradskim

centrima koristiti kablovske priključke. Izgradnja novih transformatorskih stanica i srednjenaponskih odlaza i priključenje novih potrošača i proizvođača odvijat će se u skladu sa potrebama porasta potrošnje sadašnjih korisnika i zahtjeva za priključenjem novih kao i izgradnje novih elektrana a prema uvjetima i propisima nadležne elektroprivrede.

Na ovom području planirana je i sanacija i rekonstrukcija postojeće elektroenergetske mreže u okviru redovnog održavanja i planiranog razvoja ED mreže za područje općine Banovići.

NISKONAPONSKA MREŽA

U Studiji dugoročnog razvoja elektrodistributivne mreže JP EP BiH dati su pravci razvoja elektrodistributivnog sistema. Za niskonaponsku mrežu, definisana su slijedeća načela:

- na područjima sa niskom gustoćom opterećenja treba graditi transformatorske stanice 10(20)/0,4 kV sa malom snagom transformacije i kratkom priključnom mrežom niskog napona
- kratki izvodi niskog napona se kod postojećih mreža postižu interpolacijom TS SN/NN.
- dugoročni cilj 2,5 km NN mreže po TS te rehabilitacija NN mreže tako da do 2030. godine budu zadovoljena postavljena tehnička ograničenja (norme i standardi) i da se omogući realizacija AMR-a.

TABELA 62: PROSJEČNA DUŽINA NN MREŽE PO TP (UZETA U OBZIR TP SA DUŽINOM MREŽE VEĆOM OD 300 M)

PJD/regija	Broj TP	Broj ucrtanih TP	Procenat ucrtanih TP	Dužina ucrtane NN mreže (km)	Prosječna dužina NN mreže na TP (km/TP)
Banovići	99	96	96,97	335,57	3,5

*IZVOR: PROJEKCIJA RAZVOJA DISTRIBUTIVNIH MREŽA JP ELEKTROPRIVREDA BIH D.D.-SARAJEVO ZA PERIOD 2015.- 2025.GODINA – SEPARAT ED TUZLA

Analizirajući uslove u postojećoj niskonaponskoj mreži evidentirani su niskonaponski odlazi sa problema u sigurnosti napajanja i kvaliteti isporučene električne energije (naponske prilike, uslovi zaštite, preopterećenja i sl.), a način rješavanja navedenih problema se ogleda u djelimičnoj rekonstrukciji predmetnih NN mreža kao i interpolaciji novih trafostanica prenosnog odnosa 10(20)/0,4 kV. Interpolacije TS podrazumijevaju izgradnju novih transformatorskih stanica sa priključnim 20 kV vodovima i odgovarajućim uklapanjima u postojeću niskonaponsku mrežu.

Realizacija predmetnog projekta ima za cilj prije svega rješavanje slijedećih problema u niskonaponskim mrežama:

- nezadovoljavajuće naponske prilike,
- narušeni uslovi zaštite od indirektnog dodira napona,
- preopterećenja postojećih vodova,

- nepouzđano napajanje,
- stvaranje uslova za priključenje novih krajnjih kupaca.

TABELA 63: PLANIRANE NOVE TS 10(20)/0,4 kV

PJD	Naziv kritičnog TP (šifra TP)(Sn;broj MM;dužina NN mreže prema DEEO)	Nazivna snaga nove TS (kVA)	Priključni SN vod (km)	NN za ukl. I rek. (km)	Obrazloženje (kriterij)	Prioritet god. (2016.-2025.)
Banovići	TS 10/04, kV Borovac (3544) (100;50;2715)	100	1,5	0,1	Vod duži od 600 m, postojeća TS nema dozvole	2016.
	TS 10/04, kV Radina I (3500) (160;170;6190)	160	0,8	0,3	loš napon, vod duži od 600 m, izmještanje-sigurnost	2020.
	TS 10/04, kV Mrljevići(3503) (160;45;2,1)	100	0,5	0,2	vod duži od 600 m,	2016.
	TS 10/04, kV Delići Tulovići (3571) (100;40;2,9)	50	1,5	0,5	loš napon, vod duži od 600 m,	2019.
	TS 10/04, kV Delići Tulovići (3571) (100;50;1,8)	50	1,5	0,2	loš napon, vod duži od 600 m,	2019.
	TS 10/04, kV Grivice (3514) (100;50;1,5)	100	0,05	0,2	loš napon, vod duži od 600 m,	2016.
	TS 10/04, kV Jezero (3574) (400;50;1,5)	250	0,3	0,2	Vod duži od 600 m, izmještanje	2018.
	TS 10/04, kV Mrgan (3594) (100;92;6782)	50	0,1	0,2	Izmještanje-sigurnost	2020.
	TS 10/04, kV Mrgan (3594) (100;92;6782)	50	0,4	0,5	loš napon, vod duži od 600 m,	2020.
	TS 10/04, kV Kućni trafo (3572) (630;150;6890)	100	1,5	0,1	loš napon, vod duži od 600 m,	2016.
	TS 10/04, kV Breštica (nova TS) (50; 30;1,5)	50	0,5	0,9	Novi kupci	2017.
	Nova BTS	400	0,6	0,1	Nova gradska zona	2018.
	TS 10/04, kV Selo Banovići 2 (3537) (400;179;9020)	250	0,4	0,2	Dužina NN mreže veća od 6000m. Obzirom na širenje mreže poželjno bi bila izgraditi novu KB TS 10/0,4 kV (250 kVA). Preraspodjela konzuma.	2023.

*IZVOR: PROJEKCIJA RAZVOJA DISTRIBUTIVNIH MREŽA JP ELEKTROPRIVREDA BIH D.D.-SARAJEVO ZA PERIOD 2015.- 2025.GODINA – SEPARAT ED TUZLA

Takođe, devet transformatorskih stanica TS 10/04, kV planirano je za zamjenu zbog lošeg stanja. Time će se poboljšati sigurnost napajanja ali sama zamjena ne zahtjeva nove prostore.

JAVNA RASVJETA

Dobar kvalitet javne rasvjete je jedan od bitnih elementa društva. Javna rasvjeta ima za cilj da osvijetli javne površine i saobraćajnice u noćnim satima i to na što efikasniji način kako bi doprinio socijalnoj sigurnosti, sigurnosti u saobraćaju i javnom životu. Sa druge strane, u finansijskom pogledu, troškovi javne rasvjete su dosta velika opterećenja za općine. Za postizanje cilja energetske uštede kod javne rasvjete treba se poći od slijedećih pretpostavki:

- Korištenje energetski učinkovitih sijalica
- Projektirati optimalno javnu rasvjetu u skladu sa namjenom i potrebama prostora gdje se postavlja,
- Korištenje ekološki prihvatljivih materijala i supstanci.

Instalacije javne rasvjete treba izgraditi uz planirane saobraćajnice i druge javne površine (parkirališta, pješačke staze). Napajanje sistema javne rasvjete vršiće se iz razvodnog polja javne rasvjete u pripadajućim postojećim i novoplaniranim TS 10(20)/0,4kV i/ili iz ormara javne rasvjete.

ENERGETSKA EFIKASNOST

Uštede energije kao posljedica efikasnijeg korištenja energenata ima značajan uticaj kako sa ekonomsko-finansijskog aspekta tako i sa aspekta zaštite okoliša. EU potencira energetska efikasnost kao ekonomski najefektivniji način da se smanje negativne emisije, poboljša energetska stabilnost i konkurentnost, dostupnost energije za potrošače kao i poveća zaposlenost. U segmentu energetske efikasnosti za područje Općine neophodno je:

- razvoj mreže usmjeriti ka smanjenju gubitaka električne energije
- planirati i podržavati izgradnju obnovljivih izvora električne energije čime se smanjuje emisija CO₂, a takođe se smanjuje i eksploatacije konvencionalnih (neobnovljivih) energetskih resursa koje se trebaju čuvati budućim generacijama,
- uštedu energije ostvariti smanjenjem potrošnje (edukacijom potrošača o mjerama štednje putem letaka, brošura i drugih promotivnih materijala) kroz utopljanja zgrada, korištenjem led sijalica (ili drugom ekološki prihvatljivom rasvjetom) za javnu rasvjetu, kao i za domaćinstva, upravljanjem potrošnje, korištenjem uređaja niskog stepena potrošnje, toplifikacijom grada.

Novi izvori energije doprinijeli bi ekonomskom razvoju Općine Banovići. Međutim uz uvođenje OIE neophodno je paralelno poduzimanje mjera za povećanje tehničke i društvene efikasnosti na strani korištenja energije.

2.9.2 Termoenergija

Na području obuhvata Plana djelomično postoji izgrađena toplifikaciona infrastruktura i to u centralnom dijelu grada, te obuhvata pretežno objekte javnog, društvenog i kolektivno-stambenog karaktera. Izgradnja toplifikacije u Banovićima započela je krajem 70-ih godina, a najveći dio je završen do sredine 80-ih godina prošlog stoljeća. Postojeća toplovodna mreža planirana je prema načinu izgradnje u tom period, postavljena u AB kanalima na nosivoj konstrukciji u izolaciji od mineralne ili staklene vune, obložene u ter papiru. Naknadno, u dijelovima ogranka i priključaka prema objektima, korištene su predizolirane cijevi. Vijek trajanja toplovodnih instalacija projektovanih na ovaj način, u AB kanalima, je okvirno 30 do 35 godina, a razlog je nedovoljno hemijski pripremljena voda s unutrašnje strane cjevovoda (kisik u pripremljenoj vodi) i vlaga (često i voda) sa vanjske strane cjevovoda.

Kako bi se unaprijedilo postojeće stanje i nastavio daljnji razvoj, općina Banovići planira revitalizaciju postojeće i nastavak izgradnje buduće toplifikacije grada i prigradskih naselja. Nastavak izgradnje toplifikacione mreže u najvećoj mjeri treba da obuhvati objekte u užoj gradskoj zoni, kao što su: objekti individualnog stanovanja, dijelove industrijske zone i buduće objekte kolektivnog i individualnog stanovanja.

Planirane intervencije na izgradnji toplovodne mreže, podjeljene su u dvije zone: zona sjevernog i južnog dijela grada. Za sjeverni dio grada planirana je izgradnja potpuno novog toplovoda koji treba da obuhvati naselje Jezero i Repnik te produžetak ulice Branilaca Banovića na izlazu iz grada do gradskog fudbalskog stadiona Budućnost, dok se u južnom dijelu grada planira revitalizacija postojeće toplovodne mreže izvedene u AB kanalima te nastavak izgradnje toplovodne infrastrukture prema naseljima Radina i Repnik.

Postepeno, biti će zamijenjena kompletna mreža čeličnih cijevi sa novim predizoliranim cijevima u AB kanalima. Za razliku od čeličnih cijevi, dijelovi toplifikacije koji su izrađeni od predizoliranih cijevi, novije gradnje, ostat će u funkciji buduće toplifikacije. Na mjestima gdje su planirane nove trase, obavezno će se koristiti predizolirane cijevi. Kompletan cjevovod će pratiti kablovska kanalizacija za budući nadzor i kontrolu grijanja. Trasa toplovoda u najvećoj mjeri postavljena je tako da što manje dolazi u koliziju sa drugim instalacijama, a na mjestima gdje to nije bilo moguće izbjeći, ponuđena su adekvatna rješenja.

Toplotne podstanice rađene 80-ih i 90ih godine 20.stoljeća, u mnogome se razlikuju od podstanica koje se grade danas. Postojeće toplotne podstanice će za prelazni period privremeno poslužiti svojoj svrsi, a postepeno će iste biti zamjenjene novim podstanicama kompaktne izvedbe.

Izgradnja toplifikacije će se vršiti prema datoj nacrtnoj dokumentaciji Projekta daljinskog grijanja za gradsko i prigradsko područje općine Banovići, uz maksimalno poštivanje tehničkih uslova i preporuka nadležnih institucija.

SISTEM DALJINSKOG GRIJANJA

Toplifikacija Banovića započeta je krajem 70-ti godina, a najveći dio toplifikacije je završen do sredine 80-ti godina prošlog vijeka.

Toplovodna mreža postavljena je prema načinu gradnje tih godina u ab kanalima na nosivoj konstrukciji u izolaciji od mineralne ili staklene vune obložene u ter papiru. Naknadno u dijelovima ogranka i priključaka prema objektima korištene su predilolacine cijevi. Vijek trajanja ovakvih instalacije grijanja u ab kanalima je u okvirima 30 do 35 godina. Nedovoljno hemijski pripremljena voda sa unutrašnje strane cjevovoda (kisik u pripremljenoj vodi) i vlaga (često i voda) u ab kanalima sa vanjske strane cjevovoda su faktori ograničenosti vijeka trajanja toplovoda. Stav je svih stručnih analiza da kompletnu toplovodu instalaciju u ab kanalima treba zamijeniti.

Dijelovi toplovoda od predizolacionih cijevi novije gradnje treba da su u funkciji buduće toplifikacije. Toplotne podstanice rađene 80-ti i 90-ti godina prošlog vijeka u mnogome se razlikuju od današnje gradnje. Više se ne postavljaju glomazni cijevi izmjenjivači. Regulacija i vođenje podstanica je na drugačijem sistemima sa analognim sistemom vođenja temeperature. U najvećem broju slučajeva postavljaju u podrumskim neuslovnim prostorima gdje ima dosta vlage. Raspodjela toplote do potrošača u sistemu daljinskog grijanja uglavnom zavisi od pravilnog hidrauličnog proračuna cjevne mreže i drugih elemenata i uređaja koji se nalaze u sistemu. Za šire područje grada Banovići, urađen je i Glavni projekat toplifikacije gradskog područja, čije postavke i rješenja su obrađena ovim planskim dokumentom.

Za dato područje, za koje se planira daljinsko grijanje, odlikuje se određenom konfiguracijom terena, rasporedom predajnih stanica potrošača datog opterećenja, kao i geodetskim profilom mreže. Hidrauličkim proračunom se određuju svi parametri neophodni za izbor instalacija i opreme cjevovoda, kao što su: prečnik cjevovoda, pad pritiska, pritisak u raznim tačkama sistema itd.

Budućom toplifikacijom treba da se sveobuhvatno toplificira gradsko područje i prigradska naselja. Postupno toplifikacijom treba da se zamijeni kopletan cjevovod od čeličnih cijevi u ab kanalima i u isti ab kanal postave predizolacione cijevi, veličinama cjevovoda kako je dato u projektu. Tamo gdje su nove trase cjevovoda, izvode se od predizolovanih cijevi. Kompletan cjevovod prati kablovska kanalizacija za budući nadzor i kontrolu grijanja.

Postojeće toplotne podstanice postupno treba da se zamijene novim podstanicama kompaktne izvedbe, a za nove objekte i objekte u rekonstrukciji uslovni su priključci na sistem toplifikacije.

Projektom toplifikacije grad sa prigradskim naseljima je podijeljen u dvije zona sa odvojenom nacrtnom dokumentacijom, sjever i jug.

Za sjeverni dio grada je novi toplovod koji treba da obuhvati naselje Jezero i Resnik i u produžetku ulice Branilaca Banovića na izlazu iz grada do gradskog fudbalskog stadiona Budućnost.

U južnom dijelu grada obuhvaćena je revitalizacija postojećeg toplovoda, izvedenog u ab kanalima sa dopunjenim novim toplovodima i nastavkom prema naseljima Radina i Repnik.

Za toplifikaciju grada potrebno je obezbijediti toplotni izvor ukupne snage 61,2 MW. Realno je posmatrati toplifikaciju grada u dvije faze. „I“ faza podrazumijeva revitalizaciju, osavremenjavanje i proširenje postojećih toplotnih kapaciteta u najgušće naseljenom dijelu grada (zona I) i izgradnju odgovarajućeg toplotnog izvora. U „I“ fazi se predviđa izgradnja novog kotlovskog agregata snage 20 MW i revitalizacija postojećeg kotla snage 11,65 MW. Ukupna snaga kotlovskih jedinica bi zadovoljila postojeći toplotni konzum u „I“ gradskoj zoni i dio u „II“ gradskoj zoni. Tek nakon realizacije I faze toplifikacije treba planirati II fazu, uz istovremeno obezbjeđenje toplotnog konzuma i izgradnju njegovih kućnih instalacija, izgradnju vrelovodne mreže, toplotnih podstanica, vrelovodne mreže i dodatnih kotlovskih jedinica. Snaga novih kotlovskih jedinica bi zavisila od kapaciteta toplotnog konzuma i od realizacije izgradnje Termoelektrane „Banovići“.

Vrelovodna mreža u gradu se sastoji od centralnog (magistralnog) cjevovoda (predizolovane duple cijevi za temperaturni režim 130/80°C po EN-normama), cijevnih ogranaka i priključaka koji čine vezu između magistralnog vrelovoda i toplotnih podstanica. Gradska razvodna mreža bi se sastojala od cjevovoda ukupne dužine 7.166 m. Vrelovodna, tzv. primarna cijevna razvodna mreža u gradu bi se postavila podzemno, polaganjem predizolacionih cijevi u zemlji. Zbog praktičnih razloga i jednostavnijeg postavljanja i održavanja, za cijevne ogranke-priključke na potrošačke stanice se preporučuju fleksibilne cijevi kao tip «casaflex» ili «flexoper».

Prema projektnom zadatku projektom su date dvije vrste cijevi

-za toplovođe završno sa DN 100 date su glatke čelične cijevi sa PUR pjenom kao izolacijom i vanjskim plaštom od PEHD oblogom

-za toplovod od DN 20 do DN 80 ostavljena je mogućnost za izradu priključaka do objekata i na kraćim relacijama toplovoda postavljanje fleksibilnih predizolovanih spiralnih cijevi od hrom-nikel čelika sa PUR pjenom za izolaciju i vanjskim plaštom od valovite zaštitne PE LD cijevi.

Trasa toplovoda postavljena je tako da što manje dolazi u dodir sa drugim instalacijama. Na dijelu trase može doći u kontakt sa izvedenim kanalizacijom, vodovodom, telefonskim koaksijalnim kablom i cijevovodom odvodnje površinskih voda.

Kod izrade projektne dokumentacije i uvida u ostale instalacije vođeno je računa da ove instalacije ne dođu u koliziju sa glavnim vodovima ostalih instalacija.

Kod mjesta gdje nije moguće izbjeći kontakt pravi se procjena da li mijenjati trasu toplovoada ili drugih instalacija. Jedino kanalizacija nije podložna visinskoj promjeni trase.

Na trasi toplovoda izvode se toplovodni priključci u fazi izvođenja toplovoda ili u toku korištenja toplovoda naknadnim izvođenjem priključka.

Priključci se izvode od ravnih i od fleksibilnih predizolovanih cijevi ovisnosti od mjesta priključka, dužine trase i visinskog ostavljanja toplovodnog priključka.

Plan razvoja toplifikacione infrastrukture prikazan je na karti 10. Energetska infrastruktura i mineralne sirovine i na karti 15. Sintezni prikaz korištenja prostora.

2.10 Saobraćaj

2.10.1 Sistem saobraćaja i veza

Općina Banovići smještena je u jugozapadnom dijelu Tuzlanskog kantona. Iako ima relativno povoljan geoprometni položaj povezanost općine Banovići i Tuzlanskog kantona sa transportnom mrežom BiH i šire nije na zadovoljavajućem nivou. Osnovni parametri koji navode na ovakav zaključak su sljedeći;

- Nisu zastupljene saobraćajnice višeg reda (autoceste i brze ceste)
- Nisu zastupljene saobraćajnice ranga magistralne ceste
- Regionalne ceste su osnova saobraćajne mreže općine Banovići. Ove ceste prolaze uglavnom naseljenim mjestima te su vrlo česti konflikti sa nelegalnim priključenjima i pješačkim saobraćajem što znatno utiče na odvijanje saobraćaja.

Pored putne mreže važnu ulogu zauzima i željeznički saobraćaj obzirom da kroz općinu Banovići prolazi željeznička pruga normalnog kolosjeka (Brčko-Tuzla-Banovići) kojom se omogućava izlaz iz BiH i veza sa zemljama Srednje Evrope.

U prethodnoj fazi dokumentacije "Prostorna osnova" predložen je koncept razvoja saobraćajne mreže unutar općine Banovići, sa kojim bi se postiglo poboljšanje veza unutar općine i šire. Razvoj sistema saobraćaja i veze unutar općine zasniva se na unaprijeđenju postojeće putne i željezničke mreže, u skladu sa potrebama povezivanja centara unutar općine.

Cestovna mreža

Planirana cestovna mreža unutar općine sastoji se od;

- a) Saobraćajnica visokog ranga reda autocesta koje su preuzete iz planova JP autocesta FBiH a iste su usklađene sa strategijom razvoja autocesta i brzih cesta na području Federacije BiH
 - b) saobraćajnica ranga magistralnih i regionalnih cesta, koje su preuzete iz "STUDIJE KATEGORIZACIJE CESTA F BiH" rađene 2013-2014 god., izvor JP Ceste Federacije BiH i,
 - c) saobraćajnica ranga lokalnih i ostalih saobraćajnica koje povezuju naselja unutar općine.
-
- a) Saobraćajnica visokog ranga (autoceste i brze ceste)

Kroz općinu Banovići planirano je da prolazi autocesta Orašje-Tuzla-Žepče-priključak na koridor Vc koja počinje u Orašju i završava sa u Žepču gdje se priključuje na planiranu autocestu na koridoru Vc. Projekat autoceste od Tuzle do Žepča je u fazi Idejnog projekta i ishodovanja urbanističke saglasnosti. Trasa autoceste prolazi dolinom rijeke Turije te naseljem Lozna i Seona i na dijelu Svinjašnice izlazi iz granica općine Banovići. U dijelu naselja Lozna predviđeno je čvorište "Banovići" koje je projektovano oblika romba sa bočnim naplatnim mjestom koje se nalazi na prilazu petlji. Projektom je predviđeno da se izvrši rekonstrukcija postojeće saobraćajnice na dijelu od naselja "Seona" do spoja na petlju, kao i da se planira nova saobraćajnica ranga regionalne ceste koja bi omogućila priključenje općine Banovići na autocestu. Pored petlje i bočnog naplatnog mjesta u području općine Banovići planiran je i COKP- centar za održavanje i kontrolu prometa na autocesti. Trasa je usaglašena sa općinom Banovići rudnikom RMU Banovići i svojim položajem ne ugrožava planirano rudno područje niti ima konflikata sa naseljima. Ukupna dužina trase autoceste kroz općinu Banovići iznosi 7,6 km.

b) saobraćajnica ranga magistralnih i regionalnih cesta

"STUDIJE KATEGORIZACIJE CESTA F BiH" urađena je 2013.-2014. godine i donesena odluka Vlade F BiH o njenom usvajanju. U navedenoj Studiji došlo je do određenih izmjena ranga saobraćajnica u općini Banovići, a iste su date tabelarno u nastavku.

TABELA 64: PREKATEGORIZACIJA CESTE

R. Br.	Nova oznaka ceste	Stara oznaka ceste	Dionica ceste
1.	M 213 (magistralna cesta II reda)	R-469	Ribnica-Banovići-Živinice
2.	R238 (regionalna cesta II reda)	R 471	Lukavac-Poljice-Banovići

Prijedlogom nove kategorizacije postojeća regionalna cesta Ribnica-Banovići-Živinice prelazi u kategoriju magistralne ceste II reda.

Iz Kantonalne direkcije cesta TK obavješteni smo da je u toku revizija kategorizacije cesta, te je u općini Banovići revizijom predloženo da se pravac Banovići Selo – Seona – Orahovica - Babice sadašnja lokalna cesta L001005 prekategoriše u regionalnu cestu II reda (trenutna predložena oznaka R 309). Na zahtjev općine ova saobraćajnica je u planu predviđena kao regionalna cesta. Trasa ove saobraćajnice šla bi od Banović Sela do Seone lokalnom cestom L001005, u Seonoj bi desno skrenula prema Loznoj i dalje prema Orahovici i općini Lukavac.

▪ *Magistralna cesta M 213 postojeća regionalna cesta R 469 Ribnica-Banovići-Živinice*

Postojeća regionalna cesta R 469 Ribnica-Banovići-Živinice u nadležnosti je Direkcije Cesta kantona Tuzla, a novom kategorizacijom ova cesta prelazi u nadležnost JP Cesta Federacije BiH kao magistralna cesta II reda. Ovaj pravac je izuzetno važan za općinu Banovići obzirom da omogućava vezu općine sa postojećom magistralnom cestom M18 Sarajevo-Tuzla-Orašje sa jedne strane i vezu na

M17 u općini Zavidovići sa druge strane. Trasa u naselju Oskova ulazi u teritoriju općine Banovići, dalje prolazi kroz gradsko područje i ide prema Željovoj i Ribnici gdje izlazi izvan granica općine. Trasa prolazi kroz naseljena mjesta i vidljivi su problemi duž trase po pitanju izgrađenosti, nelegalnih priključaka kao i stalnog prisustva pješaka. Na dijelu prolaza kroz naselje Oskova evidentna je kolizija sa teretnim saobraćajem koji je u funkciji rudnika, te je na ovom dijelu neophodno da se iznađe rješenje. Jedno od rješenja je moguće uređenje prostora na dijelu separacije za potrebe saobraćaja u funkciji rudnika, a drugo rješenje je moguće izmještanje trase regionalne ceste na ovom dijelu. Takođe predviđeno je i izmještanje dijela saobraćajnice na potezu od stadiona do autobuske stanice gdje bi se trasa izmjestila iza brda Vidova glava. Na ovoj saobraćajnici jednim dijelom je predviđen i pješački saobraćaj u vidu trotoara koji su smješteni uz trasu, a u narednom periodu potrebno je da se zbog velikog broja pješaka obavezno predvide trotoari posebno od naselja prema školama gdje je evidentno prisustvo djece. Novom kategorizacijom regionalna cesta prelazi u rang magistralne ceste i potrebno je da se elementi trase prilagode tako da zadovoljavaju prema novoj kategorizaciji rang magistralne ceste. Kako bi se poboljšali uslovi odvijanja saobraćaja na ovom pravcu potrebno je u budućnosti bazirati se na rješenje nelegalnih priključaka, odnosno omogućiti veći broj legalnih priključaka u vidu servisnih saobraćajnica koje će kupiti lokalni saobraćaj i kanalisati ga na priključke koji budu definisani u skladu sa propisima.

- *Regionalna cesta II reda R 238,
postojeća regionalna ceste R471 Lukavac-Poljice-Banovići*

Ovaj pravac zadržava rang regionalne ceste sa kategorijom II reda. Iako je predviđena kao regionalna cesta II reda dio ceste od autobuske stanice do Stražbenice trebalo bi da prijeđe u rang magistralne ceste i dalje da nastavi prema priključku na autocestu, dok u naselju Stražbenica prema Poljicu ostaje regionalna cesta II reda. Ova saobraćajnica spaja općinu Banovići i općinu Lukavac a prolazi kroz naseljena mjesta Stražbenica, Tulovići i Treštenica. Dio trase je rekonstruisan a potrebno je da se dijelom izvrši rekonstrukcija sa ciljem odvajanja pješačkog saobraćaja.

- Regionalna cesta (II reda, predložena oznaka R309)
Banovići Selo-Seona-Lozna-Orahovica-Lukavac sadašnja lokalna cesta L001005

Kao što je prethodno navedeno ova lokalna cesta spaja naseljena mjesta općine Banovići, dalje se spaja sa općinom Lukavac te je u fazi revizije kategorizacije cesta ista predložena da se proglasi regionalnom cestom II reda. Ova saobraćajnica je u području Lozne planirana da se spoji na petlju na autocesti Tuzla-Žepče te da nastavi prema Lukavcu što je još jedan od razloga za njenu prekategorizaciju. U prijedlogu kategorizacije ovoj cesti je pripojena oznaka R 309, a konačna oznaka bit će potvrđena nako n usvajanja nove kategorizacije koja je u toku.

- Veza općine na autocestu (prijedlog trase buduće veze)

Planirana trasa autoceste Tuzla-Žepče prolazi dijelom općine Banovići u naselju Lozna gdje je planirano čvorište za Banoviće. U postojećem stanju nema adekvatne veze općine Banovići te je planirano da se predvidi spoj sa petlje prema u pravcu Donjih Pribitkovića do Banović Sela.

Po izgradnji autoceste ova saobraćajnica bi trebala da poprimi rang magistralne ceste od spoja na petlji u Loznoj do grada, priključak na kružno raskršće. Tako bi dio regionalne ceste R 471 od grada do Stražbenice i dio lokalne ceste L001005 od Stražbenice do Banović Sela bio prekategoriisan.

- Trasa iz Urbanističkog plana (Banovići-Repnik-Zavidovići)

Trasa obilaznice planirana je kao cesta za brzi saobraćaj-gradska obilaznica i obilazi gradsko područje sa početkom na regionalnoj cesti R469 prije ulaska u gradsko područje i ide lijevim obodom gradskog područja u pravcu Zavidovića sve do uklapanja u postojeću saobraćajnicu regionalne ceste u Radini. Saobraćajnica ide prilično teškim terenskim uslovima te bi zahtjevala znatne građevinske zahvate i objekte na trasi što je čini neracionalnom. Za navedeni pravac nema popratnih elemenata koji dovode do opravdanosti ovakve saobraćajnice. Prekategorizacijom regionalne ceste R 469 u magistralnu cestu ova saobraćajnica gubi smisao. U budućnosti treba razmišljati o obilaznici oko gradskog područja ali uz kvalitetne saobraćajne.

- c) saobraćajnica ranga lokalnih i ostalih nekategorisanih cesta

U fazi izrade plana dostavljeni su podaci o lokalnoj mreži u općini Banović I isti su objavljeni u službenim novinama TK iz 2014. Godine br. 14. U tabeli br.1 je mreža lokalnih saobraćajnica koje su dostavljene pri izradi plana.

TABELA 65: POSTOJEĆE LOKALNE MREŽE (SL.N. TK BR.14)

Oznaka	Dionica	Dužina km
L001001	Oskova-Mačkovac-Zlača	8,00
L001002	Bučik – Omazići	1,53
L001003	Breštica-Bečići	1,39
L001004	Brezovača-Smajlovići	2,42
L001006	Seona – Delići	1,22
L001007	Banovići Selo – Centar – Brezje	1,45
L001008	Banović Selo – Selo II	1,80
L001009	Ramičko jezero – Durgutovo Brdo	1,12
L001010	Borovac Lipuša	2,30
L001011	Oskova – Omazići – Bandijerka – BPS	5,83
L001012	Tulovići – Gaj – Grivice	3,58
	Sveukupno lokalnih cesta	16,39

Analizom postojeće lokalne mreže ustanovljeno je da ista nije kategorisana u skladu sa važećim kriterijima te dio prilaznih saobraćajnica i saobraćajnica unutar naselja ne ispunjavaju uslove za kategoriju lokalnih saobraćajnica.

U dogovoru sa nosiocem plana zadržava se prethodno kategorisana mreža a preporuka je da u narednom periodu općina Banovići u skladu sa kriterijima kategorizacije, te uz dodatne kriterije sačinjene od strane općine izvrši novu kategorizaciju lokalne mreže i ulica, izradi registar cesta koje su u nadležnosti općine.

Lokalna saobraćajnica L001005 u skladu sa novim prijedlogom se prekategoriše u regionalnu cestu dijelom od Banović Sela do Seone što j jedina izmjena u odnosu na postojeće stanje.

Nekategorisane ceste

Nekategorisane ceste unutar općine uglavnom povezuju određene lokacije unutar naselja. Ove ceste su širine do 3,0 m i većim dijelom nisu asfaltirane. Pored nekategorisanih cesta postoje i ulice unutar gradskog jezgra, kao i poljski putevi itd.

Željeznički saobraćaj

Osnovu željezničke mreže čini pruga Brčko-Tuzla-Banovići koja je normalnog kolosjeka i koja se završava u željezničkoj stanici koja je smještena u naselju Oskova. Na postojećoj pruzi i željezničkoj stanici potrebno je izvršiti rekonstrukciju sa ciljem elektrifikacije i modernizacije, kako bi ista bila konkurentna ostalim vidovima saobraćaja. Pored ovoga potrebno je da se uradi triangl u Tuzli kako bi se pruga Brčko-Banovići povezala sa pugom Tuzla-Zvornik. Putnički saobraćaj željeznicom je u potpunosti zanemaren na ovom pravcu, te u saradnji sa kantonalnim i federalnim vlastima te preduzećem ŽFBiH bi trebalo tražiti rješenje za stvaranje uslova odvijanja i putničkog saobraćaja.

Za Banoviće kao i Tuzlanski kanton je od velikog značaja da se uspostavi željeznička veza između Banovića i Vareša čime bi se omogućio izlaz na prugu Doboj-Sarajevo-Čapljina te samim tim i veza na jug. Željeznička pruga vezala bi se u općini Banovići na postojeći kolosjek te bi se dalje vodila paralelno sa postojećim regionalnim purem R 469 u pravcu Ribnice gdje izlazi izvan granica teritorije općine i nastavlja u pravcu Vareša gde bi se vezala na postojeću prugu i dalje prema pruzi Doboj-Sarajevo-Čapljina.

Turistička pruga

Pored industrijskih kolosjeka u banovićima je planirana turistička pruga. Početna željeznička stanica turističke pruge uzanog kolosjeka izgradila bi se na platou ispred Direkcije rudnika Banovići neposredno uz dionicu pruge Omazići Jug-Separacija. Ova trasa dijelom koristi postojeću prugu u dužini cca 2,67 km na dionici od Banovića do Oskove, dalje bi se gradila nova pruga od Oskove do Zobika. Pruga je planirana da se radi fazno gdje bi I faza bila dionica Banovići-Mačkovac a faza II dionica Mačkovac-Zlača-Zobik. Ukupna dužina pruge iznosila bi 6,247 km. U planu je i III faza koja se odnosi na dionicu Bešin-Ramičko jezero.

Povezanost naselja unutar općine

Veze između centara unutar općine Banovići formirane su uglavnom na način da su tercijarni centri povezani sa sekundarnim centrima preko lokalnih saobraćajnica, a sekundarni centri su povezani sa primarnim centrom regionalnim cestama. U nastavku dat je opis veza centara unutar općine.

Tercijarni centar "Seona" gravitira sekundarnom centru "Banović Selo" lokalnom saobraćajnicom, a ukoliko se realizuje planirani priključak na autocestu onda će postojati mogućnost povezivanja i planiranom priključnom cestom.

Tercijarni centar "Treštenica Donja" gravitira sekundarnom centru "Banović Selo" dijelom regionalnom saobraćajnicom R471 a dijelom lokalnom saobraćajnicom, dok prema primarnom centru "Banovići" gravitira regionalnom saobraćajnicom.

Sekundarni centar "Banovići Selo" povezan je sa primarnim centrom "Banovići" dijelom lokalnom saobraćajnicom do naselja Stražbenica a preostalim dijelom regionalnom cestom R471 Lukavac-Poljice-Banovići.

Sekundarni centar "Repnik" povezan je sa primarnim centrom "Banovići" regionalnom cestom R469 Zavidovići-Ribnica-Banovići-Živinice.

Uglavnom povezanost centara sa primarnim centrom Banovići je zadovoljavajuća, ali u narednom periodu potrebno je da se izvrši prekategoriizacija lokalnih saobraćajnica čime bi se ostvarila još povoljnija veza naseljenih mjesta unutar samih centara.

2.10.2 Povezanost sistema sa saobraćajem u širem okruženju

Povezanost sa ostalim dijelovima BiH i dalje prema susjednim državama

Prijedlogom strategije i akcionog plana razvoja mreže autocesta i brzih cesta na području Federacije Bosne i Hercegovine definisani su koridori koji povezuju centre unutar Federacije BiH, te omogućavaju izlaz u susjedne države. Kroz područje općine Banovići i Tuzlanskog kantona planirana je trasa autoceste Orašje-Tuzla- Žepče, sa planiranim priključkom u općini Žepče na koridor Vc koji je u fazi izgradnje. Izlaskom na autocestu (priključak petlja Banovići) općina Banovići ostvaruje vezu sa ostalim dijelovima BiH.

Kada je riječ o željezničkim vezama dijelom općine prolazi željeznička pruga normalnog kolosjeka (Brčko-Tuzla-Banovići) kojom se omogućava izlaz iz BiH i veza sa zemljama Srednje Evrope. U Tuzlanskom kantonu postoji i pruga Tuzla-Zvornik kojom se omogućava veza Tuzlanskog kantona sa Srbijom i Crnom Gorom, te Tuzla-Doboj, pravci ka zapadnim regijama (Zenica, Banja Luka) i Zapadnoj Evropi. Od velikog značaja za poboljšanje željezničkog saobraćaja jeste da se izvrši povezivanje željezničke pruge Brčko-Tuzla-Banovići sa prugom Doboj-Tuzla-Zvornik. Ova veza predviđena je planom grada Tuzle (izgradnja trianglera na području općine Tuzla). Za ostvarenje kvalitetnih veza, te da bi željeznički saobraćaj bio konkurentan ostalim vidovima saobraćaja, posebno cestovnom saobraćaju, potrebno je izvršiti osposobljavanje pružnih postrojenja, elektrifikaciju i modernizaciju

pruge sa ciljem povećanja računске brzine, modernizaciju željezničkih čvorova na cijeloj mreži, kao i nabavku modernijih vozova.

Pored ovog pravca već duže vrijeme se razmišlja o spajanju Banovića sa općinom Vareš željezničkom prugom normalnog kolosjeka čime bi se ostvarila veza u Podlugovima na željezničku prugu Ploče-Sarajevo-Doboj-Šamac-Vinkovci.

Povezanost sa centrima federacije BiH

Općina Banovići povezana je sa primarnim centrima Federacije BiH, sa primarnim centrom –Tuzla regionalnom saobraćajnicom M 213 (R-469) do Živinica i dalje magistralnom cestom M 18 Sarajevo-Tuzla. Sa primarnim centrom Sarajevo općina Banovići povezana je preko regionalne ceste M 213 (R-469) i magistralne ceste M 18, a u budućnosti izgradnjom planirane trase autoceste veza sa ova dva centra bit će ostvarena saobraćajnicom visokog ranga. Općina Banovići sa priključnom saobraćajnicom i čvorištem u naselju Seona povezat će se na utocestu priključak na koridor Vc-Žepče-Tuzla-Orašje čime će se ostvariti izuzetno dobra povezanost općine sa ostalim dijelom federacije BiH. Što se tiče željezničke mreže željezničkom prugom Brčko-Tuzla-Banovići ostvarena je veza na sjeveru, a budućom planiranom prugom prema varešu i dalje spoj na prugu Ploče-Sarajevo-Doboj-Šamac-Vinkovci ostvarila bi se veza i na jugu prema izlazu u Pločama.

Povezanost unutar Kantona

Općina Banovići sa ostalim općinama unutar kantona povezana je uglavnom regionalnim cestama koje se izvan općine spajaju na magistralne ceste. U nacrtu prijedloga prekategoriizacije Javnih cesta u FBiH evidentne su izmjene ranga postojećih saobraćajnicakoje uz predviđenu autocestu će doprinjeti kvalitetnijem povezivanju općine Banovići sa ostalim općinama unutar Kantona.

2.10.3 Saobraćajna infrastruktura sa zaštitnim pojasevima i zonama

Zaštitni pojas uz javne ceste (zaštitni cestovni pojas) je pojas na kojem važi poseban režim gradnje i uspostavlja se s ciljem zaštite javne ceste i sigurnosti saobraćaja na njoj od štetnih uticaja i različitih aktivnosti u prostoru pored javne ceste. Širina zaštitnih pojaseva se ne odnosi na urbana područja, niti na dijelove naselja u kojima se zadržava postojeća matrica i dimenzije saobraćajnica.

Zaštitni pojas mjeri se od vanjskog ruba zemljišnog pojasa te je u skladu sa zakonom o cestama Federacije BiH širok sa svake strane:

autocesta 40m'

brza cesta 30m'

magistralne ceste.....20m'

regionalne ceste.....10m'

lokalne ceste.....5m'

nekategorisane ceste...3m'

2.10.4 Telekomunikacije

Projekcija kapaciteta automatskih telefonskih centrala (ATC), odredit će se na osnovu procjene potencijalnih telefonskih pretplatnika, zaokružujući kapacitete na punu vrijednost konstruktivnih jedinica. Kao normativ je da se na 100 stanovnika planira oko 36, a na 30m² poslovnog prostora (administracija) 1 telefonski priključak. U narednom planskom periodu doći će do povećanja broja telefonskih pretplatnika i povećanja kapaciteta telefonske centrale. Kapaciteti telefonske centrale povećaće se u skladu sa potrebama za novim telefonskim priključcima.

Za poboljšanje javnih mobilnih veza, potrebno je instalisanje dodatnih baznih stanica, što će da odredi BH Telecom.

Što se tiče telegrafске mreže, projekcija razvoja te mreže sada je u stagnaciji, jer se poruke šalju uglavnom putem telefonskih linija, pomoću telefaksa.

Broj potencijalnih korisnika mreže za prenos podataka zavisiće od privrednog razvoja, važnosti i uloge općine u Federaciji BiH. Može se pretpostaviti da će biti izgrađena mreža za prenos podataka.

I pored toga što je na području općine Banovići prijem radio i TV signala dosta dobrog kvaliteta i dalje će se raditi na izgradnji radio-mreže na državnom, regionalnom i općinskom nivou. Time će se osigurati potpuno funkcionalno korištenje radiodifuznog sistema u redovnim i vanrednim uslovima. Međutim, osnovni cilj je da se, pored uvođenja novih tehnologija u RTV-mrežu, ista proširi i obuhvati što veće područje.

Ugradnjom npr. opreme za optičku infrastrukturu koja podržava različite topologije mreže (linijsku, prstenastu, mješovitu) i lagan prelaz sa jedne arhitekture na drugu, kao i integrisano upravljanje mrežom, pored većeg kapaciteta i sigurnosti, može se postići smanjenje neiskorištenih kapaciteta i otklanjanje uskih grla u javnim telefonskim mrežama. Osim toga, telekomunikaciona mreža treba da ima mogućnost korištenja ISDN (Integrated Services Digital Network). Digitalni pristup obezbjeđuje brzo uspostavljanje kvalitetne veze, malo grešaka u prenosu, a sam govorni signal je bez smetnji i šuma.

Instalisanjem savremenih digitalnih centrala na širem području, stvaraju se široke mogućnosti u govornoj komunikaciji, prenosu podataka velikom brzinom, te prenosu zvuka za audiofrekvenciju,

radio i TV prenos. Prema planiranim parametrima, potrebno je odrediti kapacitete infrastrukture i telekomunikacionih uređaja, tj. odrediće se i pojedini elementi telekomunikacione infrastrukture.

2.11 Privreda

2.11.1 Razvoj privrede i osnovni faktori razvoja

Privredni razvoj općine Banovići uglavnom je orijentisan na funkcionisanje Rudnika mrkog uglja „Banovići” koji je glavni nosioc privrednog razvoja općine. Osim Rudnika, Banovići imaju razvijenu i metalnu industriju, kao i transportna preduzeća. Otvoren je i rudnik dijabaza "Plantrans-Dijabaz".

Procjenu najznačajnijih indikatora ekonomsko-finansijskog stanja te analizu stanja privrede treba posmatrati u kontekstu sagledavanja:

- kretanja domaćeg bruto proizvoda
- investicije
- kretanja spoljnotrgovinske razmjene
- kretanja na tržištu rada.

Nakon globalne recesije u svjetskoj ekonomiji, koja je uzrokovala pad ekonomskih aktivnosti u FBiH, na osnovu prikupljenih statističkih podataka može se reći da su kretanja u BiH ekonomiji pozitivnija u odnosu na prethodnu godinu. Skroman rast ostvaren je zahvaljujući povećanju fizičkog obima industrijske proizvodnje, te smanjenju trgovinskog deficita, odsustvo strukturnih reformi i dalje sprječava brži ekonomski rast, što direktno utiče na domaću privatnu potrošnju, investicije i vanjsku potražnju.

Podaci Federalnog zavoda za statistiku iz 2014. godine bilježe rast u izvozu roba i usluga FBiH, u odnosu na prošle godine i blagi pad uvoza roba, te ukazuju da zaposlenost i dalje bilježi tendenciju pada dok broj nezaposlenih i dalje raste.

Bruto domaći proizvod (GDP)

Poznato je da dinamiku razvoja najefektnije odražava tempo rasta bruto društvenog proizvoda. Prema procjeni Federalnog zavoda za programiranje razvoja, u 2014. godini u Federaciji BiH, GDP iznosi 17.160 mil. KM, što je u odnosu na prošlu godinu više za 2,15 % (GDP u 2013. godini je iznosio 16.800 mil. KM), dok procjena GDP-a po glavi stanovnika (prisutni broj stanovnika) u FBiH iznosi 7.344 KM.

Procjenu GDP-a po kantonima i općinama u FBiH, prema procenjenom broju stanovnika, radi Federalni zavod za programiranje razvoja po formuli:

$$\text{(broj zaposlenih u općini} \times \text{prosječna plaća u općini)}$$

(broj zaposlenih u FBiH x prosječna plaća u FBiH) X GDP

TABELA 66: STRUKTURA BDP-a PO GODINAMA¹⁰

Općina	2014.		2013.		2012.	
	BDP (u hilj. KM)	BDP/1 stan.	BDP (u hilj. KM)	BDP/1 stan.	BDP (u hilj. KM)	BDP/1 stan.
Banovići	240.238	9.258	235.205	9.091	229.173	8.872
Tuzlanski kanton	2.676.929	5.363	2.620.858	5.253	2.553.642	5.117

Posmatrajući privredu Tuzlanskog kantona, uočava se da ona u posljednjih nekoliko godina ima pozitivnu stopu rasta, gdje u odnosu na ostale općine kantona bruto domaći proizvod Banovića , zajedno sa Tuzlom, prednjači.

Kretanje spoljnotrgovinske razmjene

Korišteni podaci o uvozu i izvozu općine prezentovani su na osnovu statističkog biltena "Socioekonmski pokazatelji po općinama u FBiH" za 2013. i 2014. godinu kojeg priprema Federalni zavod za statistiku, a na osnovu podataka Uprave za indirektno oporezivanje BiH.

TABELA 67: VANJSKO TRGOVINSKA RAZMJENA OPĆINE BANOVICI ZA 2013. i 2014. godinu

Općina Banovići	Vrijednost u hilj. KM		Učešće u %		Pokrivenost uvoza izvozom u %	Saldo robne razmjene
	Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz		
2014.	24.026	8.743	0,42	0,08	274,80	15.283
2013.	22.959	26.704	0,41	0,27	88,98	-3.745

*[Izvor: Federalni zavod za statistiku (2013-2014). Socioekonmski pokazatelji po općinama u FBiH. tabela 14]

U Federaciji BiH u 2014. godini ostvaren je izvoz u ukupnom iznosu od 5.778 mil KM ili 4,16% više u odnosu na 2013. godinu, dok je u TK iznosio 1.127 mil KM ili 8,78% više u odnosu na 2013. godinu ili 19,5% ukupnog izvoza FBiH u 2014. godini. Vrijednost izvoza na području općine Banovići u 2014. godini iznosila je 22,95 mil KM, što čini cca 2% ukupnog izvoza TK. Značajna je stopa pokrivenosti uvoza izvozom od 274,80% za 2014. godinu za općinu Banovići, što je značajno veće od kantonalnog prosjeka koji iznosi 80,63%.

Kretanja na tržištu rada

Zaposlenost i zapošljavanje radno sposobnog stanovništva izuzetno je bitan faktor ekonomskog razvoja ali i društvenog položaja čovjeka. Nivo zaposlenosti stanovništva bilo kojeg područja pouzdan je indikator nivoa razvijenosti i stanja ukupne privrede.

¹⁰ Izvor: Makroekonomski pokazatelji po kantonima 2012.-2014.

U ukupnoj strukturi stanovništva, prema socioekonomskim pokazateljima za 2014. godinu, radno aktivno stanovništvo (15 - 64 godine) sačinjava 72,6%. Poređenja radi u odnosu na ostale općine kantona i kantonalni prosjek od 70,7% općina Banovići ima najveći udio.

Prema istom izvoru u periodu 2012.-2014. godini na području općine je bio sljedeći stepen zaposlenosti:

TABELA 68: STEPEN ZAPOSLENOSTI I NEZAPOSLENOSTI OPĆINE BANOVICI ZA RAZDOBLJE 2012 - 2014.

Općina Banovići	Stepen zaposlenosti u %			Stepen nezaposlenosti u %	
	Stanovištvo	Radno sposobno stanovn.	Aktivno stanovn.	Stepen nezaposlenosti u odnosu na radno aktivno stan.	Stepen nezaposlenosti u odnosu na aktivno stan.
2014.	19,90	27,40	48,10	29,60	51,90
2013.	20,20	27,80	49,50	28,40	50,50
2012.	19,60	27,00	48,40	28,80	51,60

*[Izvor: Federalni zavod za statistiku (2012-2014). Socioekonomski pokazatelji po općinama u FBiH. tabela 6 i 7]

Analizirajući podatke o stepenu zaposlenosti date kroz evidenciju Federalnog zavoda za statistiku, tačnije kroz „Socioekonomske pokazatelje po općinama u FBiH”, dolazi se do zaključka da u odnosu na kantonalni prosjek Banovići imaju visok stepen zaposlenosti radnosposobnog stanovništva od 27,4%, odnosno ukupnog broja stanovništva 19,9%. Poredeći sa kantonalnim prosjekom to je više za 4,3%, odnosno 3,6%. Samo veći postotak ima kantonalni centar, Tuzla.

Podaci o broju nezaposlenih TK, iskazuju različit nivo broja nezaposlenih po pojedinim općinama unutar područja TK, u periodu od 2008. do 2014. godine. Analizirajući podatke o stepenu nezaposlenosti, dolazi se do zaključka da je stepen nezaposlenosti radnosposobnog stanovništva općine 29,6%, odnosno ukupnog broja aktivnog stanovništva 51,9%. Poredeći sa kantonalnim prosjekom stepen nezaposlenosti radnosposobnog stanovništva je veći za 1,6%, ali je stepen nezaposlenosti aktivnog stanovništva manji za 2,9%.

2.11.2 Orijentacija i razmještaj privrede u prostoru

Na području općine Banovići najviše su registrovani poslovni subjekti slijedećih djelatnosti: trgovina na veliko i malo, prijevoz i skladištenje, uslužne djelatnosti, djelatnosti pružanja smještaja te priprema i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo), prerađivačka industrija kao i ostale djelatnosti u većoj odnosno manjoj mjeri zastupljenosti.

TABELA 69: REGISTROVANI POSLOVNI SUBJEKTI NA PODRUČJU OPĆINE BANOVICI, STANJE 31.12.2014.

	Djelatnost	Pravne osobe	Dijelovi prav. osoba	Obrt
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	6	-	16

	Djelatnost	Pravne osobe	Djelovi prav. osoba	Obrt
B	Vađenje ruda i kamena	3	4	-
C	Prerađivačka industrija	29	10	37
D	Proizvodnja i snabdjevanje/opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	1	1	-
E	Snabdjevanje/opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnosti sanacije	3	-	1
F	Građevinarstvo	14	-	6
G	Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikla	55	77	116
H	Prijevoz i skladištenje	30	6	95
I	Djelatnosti pružanja smještaja te priprema i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo)	3	13	89
J	Informacije i komunikacije	1	2	3
K	Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	-	10	1
L	Poslovanje nekretninama	1	1	2
M	Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	8	1	22
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	6	2	11
O	Javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje	21	10	-
P	Obrazovanje	11	10	9
Q	Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite	16	3	5
R	Umjetnost, zabava i rekreacija	39	20	6
S	Ostale uslužne djelatnosti	47	28	35
T	Domaćinstva kao poslodavci; Domaćinstva koja proizvode različita dobra i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	-	-	-
S	Djelatnosti vanteritorijalnih organizacija i organa	1	-	-
Ukupno:		295	198	454

*[Izvor: Federalni zavod za statistiku (2014). Tuzlanski kanton u brojakama. str. 10-11]

Glavne privredne djelatnosti zastupljene na području opštine su rudarstvo, metalna i elektro industrija, građevinarstvo i industrija građevinskih materijala.

Geološke rezerve mrkog uglja u Tuzlanskom basenu procijenjene su na oko 316 miliona tona što čini 24% rezervi mrkog uglja u Bosni i Hercegovini. Eksploatacija mrkog uglja se na području općine vrši u sklopu Rudnika mrkog uglja "Banovići" i to dva površinska kopa: "Grivice" i "Turija" i jama "Omazići".

TABELA 70: PRIVREDNI SUBJEKTI RUDARSKOG SEKTORA

Investitor	Lokacija eksploatacionog polja	Sirovina
RMU "Banovići" d.o.o. Banovići	Grivice	mrki ugalj
	Turija	
	Omazići	
"Plantrans-Dijabaz" Banovići	Ribnica	dijabaz-dolerit

U sklopu firme Dijabaz Tuzla d.o.o. otvoren je rudnik dijabaza "Plantrans-Dijabaz". Samim tim stečeno je pravo upravljanja nad kamenolomom Velika Ribnica kod Banovića, te su preuzeta i koncesiona prava za istraživanje i eksploataciju dijabaz-dolerita. Firma se uspješno bavi eksploatacijom, proizvodnjom i plasiranjem eruptivne stijene dijabaz, koji se odlikuje svojom čvrstoćom i otpornošću, a nezamjenjiv je u izgradnji najzahtjevnijih prometnica (autoputevi, magistrale, željeznice, aerodromske piste, kamena vuna, itd.).

Na području općine zabilježeni su značajni kapaciteti iz oblasti metalne i elektroindustrije koji imaju dugu tradiciju, a koja se razvila u sklopu RMU „Banovići“.

Građevinarstvo na području općine kvalitetno može realizovati značajne poslove na stanogradnji, proizvodnim i uslužnim objektima, niskogradnji i hidrogradnji.

Značajne zalihe šuma na području općine predstavljaju dobar potencijal za razvoj drvoprerađivačke industrije(proizvodnja namještaja).

Za prostorno lociranje privrede odnosno za potrebe privrednih zona pogodni su devastirani i degradirani prostori kao posljedica rudarskih radova – odlagališta.

Razvoj privrede usmjerava se u pravcu polifunkcionalne strukturiranosti uz rigoroznu zaštitu okoliša i utvrđivanje opštih prostornih, ekoloških i drugih uslova, te ravnomjernu teritorijalnu distribuciju aktivnosti.

Obzirom da je Rudnik mrkog uglja Banovići značajan faktor razvoja sve poslovne planove iz djelatnosti ovog preduzeća treba razmotriti ukoliko su u skladu sa prostornim, ekološkim i drugim uslovima prostornog razvoja.

ILUSTRACIJA 15: PRIJEDLOZI POSLOVNIH PLANOVA ZA BUDUĆI RAZVOJ RMU BANOVIĆI

Privredni sadržaji na prostoru općine nalaze se u okviru postojećih i planiranih privrednih zona. U skladu sa evidentiranim postojećim stanjem te postojećom razvojnom planskom dokumentacijom utvrđuju se površine namjenjene za proširenje postojećih privrednih zona kao i planirane nove privredne zone od kojih su svojom površinom i uticajem na ukupni razvoj najznačajnije:

1. Termoelektrana-cementara Banovići površine 86,17 ha

„Područje na kojem se planiraju novi privredni kapaciteti nalazi se na nekadašnjem odlagalištu otkrivke RMU Banovići, tj., „sterilnoj zoni“, koje se danas, u određenoj mjeri, koristi kao poljoprivredna površina od strane stanovnika okolnih naselja. Ipak, ovdje se radi o prostoru koji je, izgubivši svoju prvobitnu namjenu, postao, zapravo, degradirana površina, a koju je potrebno rekultivirati i revitalizirati, kako bi dobila kvalitetne nove sadržaje. U neposrednoj blizini planiranog kompleksa prolazi regionalna saobraćajnica R-471 Banovići - Lukavac, što doprinosi dobroj povezanosti područja sa glavnim saobraćajnim pravcima regiona, a što je veoma bitno kod pozicioniranja privrednih kapaciteta. Prostornim planom FBiH planiran je autoput Tuzla-Žepče, čijom

će se izgradnjom ovaj prostor na efikasan način povezati sa Koridorm Vc. Svakako ne treba zanemariti ulogu planiranog kompleksa pri samoj izgradnji Koridora Vc, kao i autoputa Tuzla – Žepče.”¹¹

„Novoplanirano rješenje predviđa smještanje dva proizvodna kompleksa na predmetnu lokaciju: Termoelektrane i Cementare Banovići, kao i smještanje pratećih sadržaja i objekata, koji bi upotpunili industrijski kompleks. Tako pored čisto industrijskih objekata i pratećih cjelina, koje su u službi tih objekata, planira se smještanje poslovnih i proizvodnih objekata koji mogu biti prateći sadržaji pomenutih industrijskih kompleksa.”¹²

2. Sadnice

Općinsko vijeće Banovića je donijelo odluku o osnivanju „POSLOVNA ZONA-SADNICE” u Banovićima ukupne površine 240 759 m². Nosilac i organizator razvoja je općina Banovići.

Unutar ove zone planirana je gradnja građevina namijenjenih za proizvodne, obrtničke, zanatske, trgovinske i poljoprivredne djelatnosti. Pored osnovnih djelatnosti moguće je na površinama privredne namjene razvijati i drugu prateću ili u funkciji osnovne djelatnosti na način da ona ne ometa proces proizvodne djelatnosti i ne narušava okoliš.

TABELA 71: PREGLED POSTOJEĆIH/PLANIRANIH PRIVREDNIH ZONA

Br	Naziv	Lokalitet	Naseljeno mjesto	Površina (ha)	
				Postojeće	Planirano
1.	PZ 1 Termoelektrana-Cementara Banovići	Termoelektrana-Cementara Banovići	Banovići Selo		86,33
2.	PZ 2 Čubrić	Čubrić	Podgorje	7,79	
3.	PZ 3 Omazići	Omazići	Omazići	3,07	
4.	PZ 4 Repnik	Repnik	Repnik	2,98	
5.	PZ 5 Banovići	Banovići	Banovići	2,93	
6.	PZ 6 Banovići	Banovići	Banovići	2,66	
7.	PZ 7 Grivice	Grivice	Grivice	1,48	
8.	PZ 8 Grivice 1	Grivice	Grivice	1,08	
9.	PZ 9 Banovići 2	Banovići	Banovići	0,72	
10.	PZ 10 Banovići 3	Banovići	Banovići	0,68	
11.	PZ 11 Banovići 4	Banovići	Banovići	0,54	
12.	PZ 12 Draganja	Draganja	Tulovići	0,51	
13.	PZ 13 Sadnice	Banovići Selo	Banovići Selo		24,02
14.	PZ 14 Draganja 1	Draganja	Tulovići		5,58
15.	PZ 15 Banovići 5	Banovići	Banovići		4,37
16.	PZ 16 Banovići 6	Banovići	Banovići		1,75
17.	PZ 17 Banovići 7	Vidova glava	Banovići		0,9
Ukupno:				24,44	122,95

¹¹ Izvor: Regulacioni plan „Termoelektrana-cementara” Banovići , str.1

¹² Izvor: Izvor: Regulacioni plan „Termoelektrana-cementara” Banovići , str.17

Ocjena privrednih aktivnosti sa stanovišta uticaja na okoliš

Privredne aktivnosti po svojoj prirodi svakako vrše najveći pritisak na prostor tj. prirodne izvore i uslove. Kada su u pitanju ove aktivnosti na području općine Banovići najveći uticaj na okoliš imat će planirana Termoelektrana i Cementara Banovići obzirom na kompleksnost tehnoloških procesa i njihovih uticaja na okolni prostor kao i neophodnih mjera za spriječavanje i smanjivanje degradacije okoliša. Ovaj uticaj ogleda se u emisijama SO₂, CO₂, Nox, emisiji sagorivih materijala, emisiji čestica, odvodu čvrstih produkata sagorijevanja, uticajima na vodu i zrak, buka i vibracije, uticaju na pejzaž i sl. Također može da se posmatra i kao uticaj u fazi gradnje i u fazi korištenja pri čemu svaka od ovih komponenti okoliša ima svoje specifične uticaje koji zahtijevaju i neophodne mjere zaštite.

Eksploatacija mineralnih sirovina za sobom povlači niz problema vezanih za okoliš, kao što su: promjena krajobraza, degradacija i onečišćenje tla, seizmičke oscilacije tla, prašina i buka, onečišćenje zraka plinovima oslobođenim prilikom miniranja, uticaj na floru i faunu prilikom sječe šume itd. U svrhu smanjenja štetnih uticaja na okoliš, 2006.godine rađena je Procjena uticaja na okoliš eksploatacije dijabaza na lokalitetu "Mala Ribnica" (Goletić Š. *Procjena uticaja na okoliš eksploatacije dijabaza na lokalitetu "Mala Ribnica" kod Zavidovića, Mašinski fakultet Univerziteta u Zenici, 2006.*). Na području općine Banovići separacije dijabaza su na Breštici i Brezovači. Smanjenje štetnih uticaja može se ublažiti ranim procesom biološke rekultivacije po mogućnosti, paralelnom sa procesom eksploatacije.

2.12 Društvene djelatnosti

2.12.1 Bilansi potreba

U cilju zadovoljavanja potreba vezanih za kvartarne djelatnosti, a koje su direktno vezane za postizanje kvaliteta življenja i ujednačenog policentričnog razvoja sistema naselja u okviru urbanih područja planiraju se društveno-opslužni centri.

Društvene djelatnosti se prema njihovim glavnim svojstvima svrstavaju u više temeljnih skupina centralnih uslužnih funkcija. Pored uprave, pravosuđa, udruženja građana, političkih stranaka i drugih organizacija, te vjerskih zajednica, to su prije svega obrazovanje, kultura, zdravstvo, socijalna zaštita i sport.

Kako se većina institucija društvenih djelatnosti razvija u okviru pojedinih naselja, to je i njihova sistematizacija, razvoj i hijerarhijsko ustrojstvo u uskoj svezi sa razmatranjem razvoja sistema naselja u općinama. Na ovaj način se omogućava korisnicima relativno ujednačena pristupačnost većini sadržaja, potencijalnim investitorima opravdano ulaganje u izgradnju i eksploataciju pojedinih kapaciteta, a postiže se i ravnomjerniji raspored u prostoru.

Posmatrano sa stanovišta položaja u okviru građevinskog fonda, može se konstatovati da društvene djelatnosti, u pravilu, funkcionišu unutar samostalnih slobodnostojećih manjih ili većih arhitektonskih gabarita, dok komercijalne djelatnosti svoje kapacitete orijentišu u prostore prizemlja kolektivnih ili individualnih stambenih objekata.

2.12.2 Prostorni razmještaj društvenih djelatnosti

Prostorni razmještaj društvenih djelatnosti prema hijerarhiji centara u Općini Banovići bi se trebao razvijati u nastavku datim okvirima.

Kapaciteti društvene infrastrukture, koji su prezentovani u ovom poglavlju, predstavljaju minimalni stepen opremanja koji bi se trebao dostići do kraja planskog perioda, što podrazumjeva da će predložene veličine i njihov raspored u prostoru biti korigovane u skladu sa stvarnim potrebama u prostoru, a detaljnije definisane i kroz detaljnu plansku dokumentaciju.

TABELA 72: PROSTORNI RAZMJESTAJ DRUŠTVENIH DJELATNOSTI

Društvene djelatnosti	Primarni centar	Sekundarni centri	Tercijarni centar
Obrazovanje			
Jaslice	x	x	
Vrtić	x	x	
Osnovno obrazovanje	x	x	x
Srednje obrazovanje	x		
Kultura			
Dom kulture	x		
Multifunkcionalni objekti kulture i rekreacije		x	x
Muzeji i galerije	x		
Uprava			
Objekti mjesnih zajednica	x	x	x
Zdravstvo			
Bolnica			
Dom zdravlja	x		
Hitna pomoć	x		
Ambulante	x	x	x
Apoteka	x	x	
Socijalna zaštita			
Objekat Službe za socijalni rad	x		
Sistem smještaja i brige starijih osoba	x		
Prihvatilište za žrtve porodičnog nasilja	x		
Sport i rekreacija			
Obnova sportskih objekata i izgradnja novih	x	x	x
Ostalo			
Pošta	x	x	
Ispostava banke	x	x	

IZVOR: Interpretacija Nosioca izrade.

2.12.3 Obrazovanje

Predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, prostornim rasporedom objekata, približavanjem mjesta školovanja mjestu stanovanja, usklađenijim kapacitetima i njihovom racionalnom izgradnjom, osiguravaju se bitni preduslovi za potpuni obuhvat djece predškolskim, osnovnim i srednjim obrazovanjem.

JU „Dječije obdanište,, Banovići koristi 720 m² prostora za rad. Ima potrebe za izgradnjom novih objekata kako u gradu tako i u sekundranim centrima zbog društvene opravdanosti dostizanja znatno većeg broja djece predškolskim odgojem i obrazovanjem. Prema urbanističkim normativima potrebna površina objekata obdaništa za predškolski odgoj je oko 14.700 m² (za potpuni prihvata sve djece u dobi od 1-6 godina). Međutim, „Procjenjuje se da je jako mali broj djece na području općine obuhvaćen predškolskim odgojem i obrazovanjem što je posljedica nepovoljnog teritorijalnog rasporeda naselja, velikog broja nezaposlenih roditelja te nemogućnosti plaćanja boravka u obdaništu. Cilj i obaveza na ovom polju je obezbjediti izvršenje pripremnih radnji da sva djeca prije upisa u prvi razred osnovne škole pohađaju predškolski program.,¹³ U tom smislu je i opravdanost dostizanja urbanističkih normativa upitna obzirom na lošu ekonomsku situaciju šireg područja.

Osnovno obrazovanje

Osnovno obrazovanje realizuje se u 5 osnovnih škola sa ukupno 1987 učenika (u 2015./16.) raspoređenih u 88 odjeljenja. Koristi 13.288 m² (5 objekata centralnih i 9 objekata PŠ). Planirana je izgradnja nove osnovne škole sa 11 učionica u Banovići Selu, te izmještanje osnovne škole Banovići Selo na lokalitet Selo II. Na području općine Banovići djeluje i osnovna muzička škola u okviru JU OŠ „Grivice” Banovići.

Srednje obrazovanje

Na području općine Banovići egzistira jedna srednja škola mješovitog tipa smještena u Banovićima. Javna ustanova Mješovita srednja škola Banovići u 2015./2016. godini obrazuje ukupno 723 učenika, koji su raspoređeni u 31 odjeljenje, i ima korisnu površinu od 2.713,63 m².

Posmatrajući ukupnu strukturu stanovnika općine, te uzimajući u obzir podatke dobivene od Nosioca pripreme plana kao i Preliminarne rezultate popisa 2013. na 1000 stanovnika općine otpada 30 učenika srednjeg obrazovanja.

¹³ Izvor: Strategija razvoja općine Banovići 2017-2027 (nacrt) , str.24

Škola je napravljena krajem 70-ih godina prošlog vijeka. Posmatrajući trenutno stanje objekta može se reći da zadovoljava osnovne potrebe uz stalno održavanje i rekonstrukciju dotrajalih dijelova. U proteklom periodu u školi je proveden energetska audit i očekuje se realizacija projekata koje bi finansirao UNDP, a radi se o projektima energetske efikasnosti.

U cilju humanizacije prostora i povećanja površine prostora ukazuje se potreba za izgradnjom amfiteatra u kojem bi se održavale prezentacije, priredbe i druga dešavanja značajna za učenike i školu. U skladu sa raspoloživim sredstvima škola u narednom periodu planira izgradnju amfiteatra, dimenzija 15x20 metara, sa južne strane objekta škole, između prostora radionice i fabrike TMB Banovići.

2.12.4 Kultura

Prema registru Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Tuzlanskog kantona na području općine Banovići registrovane su slijedeće ustanove kulture: JU Centar za kulturu i informisanje Banovići i JU Biblioteka Banovići.¹⁴

Javna ustanova Centar za kulturu i informisanje Banovići formirana je sa ciljem i da obavlja poslove iz oblasti kulture i uporedo obavlja djelatnosti emitiranja programa u sklopu općinske radio stanice. U sklopu ustanove djeluje "Radio Banovići".

Centar između ostalog organizuje program kulturnih manifestacija sa ciljem zadovoljavanja šarolikog ukusa te nužnog usaglašavanja želja i potreba sa finansijskim mogućnostima. Program se priprema tako da mora zadovoljiti različite spolove, uzraste, nacionalnu i vjersku šarolikost, osobe sa posebnim potrebama itd.

Kulturne aktivnosti centra:

- promocije knjiga
- obilježavanje značajnih datuma (Dan nezavisnosti, Dan brigade, Dan Općine, Međunarodni Dan bijelog štapa, Dan Državnosti, Dan rudara...)
- partnerski odnosi na velikim kulturnim manifestacijama (književni susreti Lejla Avdić...)
- saradnja sa udruženjima i vjerskim zajednicama
- organiziranje književnih manifestacija
- organizacija pozorišnih predstava.

¹⁴ Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Tuzlanskog kantona. Registar kulturnih institucija TK dostupan na: <http://monkstk.ba/index.php/kultura/institucije?start=6> [Pristupljeno: 26.01.2015.]

Glavne aktivnosti Centra se sprovode u zgradi Radničkog doma u Banovićima, koji je središte kulturnih događanja. U sklopu doma smještene su između ostalih: prostorije radija i televizije Banovići, savremeno opremljena pozorišna sala, i restoran.

Javna ustanova "Javna biblioteka" Banovići izdvojena je iz sastava JU Centar za kulturu i informisanje i kao takva funkcioniše duži niz godina a nalazi se u zgradi Bosanskog kulturnog centra.

Analizom trenutnog stanja kulture na području cijele općine Banovići, prepoznat je problem u vidu prostorne raspodjele objekata u službi kulture, obzirom da izuzevši općinski centar Banoviće, ostala naselja nemaju adekvatne prostorije u kojima bi se održavale različite manifestacije i skupovi. Naročito je problem vezan za mlađu populaciju, koja predstavlja nepostojanje adekvatnog prostora za djelovanje mladih (omladinskog centra), gdje bi se mlađa populacija Općine mogla okupljati, informisati, razmjenjivati ideje, dobijati pravnu pomoć i dr.

Kulturne aktivnosti, kao i neformalno obrazovanje, su bitan element formiranja ličnosti i kao takve neodvojiv dio razvoja društvene zajednice. Kulturni sadržaji koji se trenutno nude predstavljaju dobru osnovu za zadovoljenje potreba stanovništva. Općinske ustanove i organizacije su objektivno u mogućnosti ponuditi sadržajiji i češći kulturni program.

Obzirom da je u Banovićima, ali i cijeloj Općini, velik broj manifestacija kulturnog i obrazovnog karaktera našao svoje mjesto do korisnika, potrebno je dalje planirati i razvijati institucije kulture, u koji će se smještati sve manifestacije, kulturne, obrazovne, zabavne i sl.

2.12.5 Sport i fizička kultura

Mrežu institucija sporta i fizičke kulture na području općine Banovići čine gradski stadion, sportska dvorana te otvoreni sportski tereni.

TABELA 73: INSTITUCIJE FZIČKE KULTURE

Općina	Dvorana	Stadion	Sportski tereni	Školske sportske dvorane i poligoni
Banovići	1	1	5+1	3+16

Pored glavnog gradskog stadiona koji ima natkrivenu tribinu sa oko 3700 sjedećih mjesta , na raspolaganju je i sportska dvorana sa 2.026 m² prostora koja je u potpunosti opremljena za dvoranske sportove. Posjeduje veliku i malu salu a u jednom dijelu objekta planirana je i automatska kuglana.

Otvorene sportske terene čini pet stadiona za veliki nogomet, te jedan pomoćni stadion, kao i 16 poligona.Tri poligona se nalaze u okviru školskog dvorišta(Radina, Banovići Selo, Grad I).

U sklopu dnevnih aktivnosti stanovništva, važan segment je sport i rekreacija. U pravilu se ova aktivnost odvija u tri segmenta:

- Pasivna rekreacija
- Aktivna rekreacija
- Sport

Da bi se zadovoljile čovjekove potrebe za rekreacijom, neophodno je osigurati i adekvatne površine zemljišta i objekte za njeno odvijanje, kako u gradskim tako i u vangradskim sredinama.

Pasivna rekreacija podrazumjeva aktivnosti kao što su: odmor, osvježanje, učenje, šetanje, planinarenje, izleti, gledanje utakmica i sl.. Ovaj vid rekreacije se odvija prvenstveno u sekundarnim centrima, ali i u ostalim naseljenim područjima.

Aktivna rekreacija podrazumjeva učešće u nekim sportovima ili fizičkom naporu. Potreba za ovakvim objektima javlja se prvenstveno unutar gradskog područja i sekundarnih centara (urađen je idejni projekat uređenja Vidikovca kao rekreacione zone). Značajno zadovoljenje stanovnika u pogledu aktivne rekreacije predstavlja mogućnost korištenja zatvorenih i otvorenih sportskih površina realiziranih uz osnovne škole. Nadogradnja objekata za aktivnu i pasivnu rekreaciju u narednom periodu predstavljat će izgradnja dječijih igrališta u skladu sa normativom na svakih 1000 stanovnika gradskog i sekundarnog centra, jedno igralište veličine 20x20m (400m²). Prostorno gledano, Konjuh kao zaštićeno područje raspolaže sa najvećim potencijalom za organizaciju i uređenje za potrebe pasivne ali i aktivne rekreacije.

Sportska infrastruktura u općini Banovići je dobro razvijena s tim što neke vrste terena kao što su teniski tereni te bazeni nedostaju.

2.12.6 Zdravstvo

Zdravlje je sastavni dio ljudskog razvoja koji omogućava ekonomski, socijalni i psihološki razvoj društva u pravcu koji društvo želi da ostvari. Zdravlje je osnovni pokretač socio-ekonomskog razvoja, dok socio-ekonomske promjene neminovno utiču na zdravlje. Zaštita zdravlja stanovništva, stoga, predstavlja stalno investiranje u društveni napredak i blagostanje. Strategijom Federalnog ministarstva zdravlja „Mladi i zdravlje“, kao i Projektom uvođenja kvaliteta i sigurnosti koju implementira AKAZ (Agencija za kvalitet i akreditaciju u zdravstvu), Dom zdravlja Banovići u narednom periodu će posvetiti posebnu pažnju populaciji mladih kao vrlo osjetljivom segmentu društva, samim tim što se u ovom životnom dobu prolazi kroz unutrašnju tranziciju iz djetinjstva u adolescentno i zrelo doba u kojem se snažno mijenjaju obrasci ponašanja. Javna zdravstvena ustanova Dom zdravlja Banovići je ustanova koja sprovodi primarnu zdravstvenu zaštitu stanovništva kroz implementaciju porodične/obiteljske medicine. U sklopu djelatnosti Ustanove, pružaju se i usluge koje obuhvataju primarnu zdravstvenu zaštitu kao i usluge iz oblasti specijalističko-konsultativne djelatnosti. Trenutna površina Doma zdravlja Banovići, zadovoljava potrebe, dok je u planskom periodu planirano proširenje, koje će moći zadovoljiti uvećani broj stanovnika Općine. Također, treba posvetiti pažnju razvoju područnih ambulanti u centrima razvoja, kako bi zdravstvena

zaštita na najbolji mogući način bila osigurana svim stanovnicima općine Banovići. U sklopu Doma zdravlja Banovići djeluju porodične ambulante u MZ Banovići Selo, MZ Treštenica, MZ Tulovići, MZ Brezovača, MZ Pribitkovići, MZ Oskova, MZ Aljkovići, MZ Seona te pogonsko-radnička ambulanta „Jama Omazići” i pogonsko-radnička ambulanta „PK Čubrići” u sklopu RMU „Banovići” i sektorsko-pogonska ambulanta u MZ Oskova. JZU raspolaže sa 12 timova porodične medicine.

2.12.7 Socijalna zaštita

Socijalna zaštita ili socijalna skrb je naziv za niz mjera kojima vlast ili odgovarajuće institucije pružaju pomoć pojedincima kojima je ona potrebna. Pod tim se najčešće podrazumijevaju nastojanje da se poboljša njihova finansijska situacija, ali također i mjere kojima se nastoji povećati njihove šanse za zaposlenje, te poboljšanje drugih aspekata njihovih života kao npr. duševno zdravlje. Takve mjere bi teoretski trebali poduzimati članovi porodice, rodbina ili lokalna zajednica, odnosno "društvo", zbog čega se i zaštita naziva "socijalnom". U pravilu ih, međutim, pruža država ili nevladine organizacije.

Socijalna zaštita na području općine Banovići ogleda se kroz djelovanje JU Centra za socijalni rad. Djelovanje Centra se ogleda kroz:

- stalnu novčanu pomoć
- smještaj djece i odraslih u drugu porodicu
- smještaj djece i odraslih lica u ustanove socijalne zaštite
- lična invalidnina civilnih žrtava rata i prodična invalidnina članovima porodice civilnih žrtava rata
- naknade licima sa invaliditetom
- naknade za tuđu njegu i pomoć
- naknade plate ženama porodiljama
- jednokratne pomoći
- zdravstvena zaštita
- regulisanje starateljstva i usvajanje
- nasilje u porodici
- maloljetnička delikvencija.

„Djelatnost ove Ustanove realizuje se kroz oblasti neposredne socijalne zaštite i djelovanje kroz poslove i zadatke proistekle iz Porodičnog zakona Federacije BiH, također razvojem multidisciplinovanog pristupa rješavanju problema zajednice, kao što su problemi nasilja u porodici, vršnjačkog nasilja, maloljetničke delinkvencije, pristupa problemima osoba sa posebnim potrebama, problemima romske populacije postavljaju potrebu uključivanja Centra za socijalni rad u rješavanja ovih problema kroz timski rad koji na principima savremenog stručnog socijalnog rada uz angažovanje potrebnih profila, stručnjaka, organizira, supervizira i sprovodi ciljeve socijalne zaštite sa predstavnicima drugih institucija i ustanova.

Ova ustanova treba osigurati i uslove preveniranja nastanka stanja socijalnih potreba, osposobljavati pojedince, porodice i društvene grupe da sami poduzimaju mjere prevazilaženja nepovoljnog socijalnog stanja za normalan razvoj i napredovanje u životu.

Također, neophodno je uspostaviti sistemske mehanizme informisanja građana o pravima iz socijalne zaštite te osigurati finansiranje ovakvih programa.

Politiku socijalne zaštite kao politiku od interesa za Federaciju BiH i kantona kreiraju Federalno ministarstvo rada i socijalne politike i Ministarstvo rada i socijalne politike Tuzlanskog kantona, a operativno se obavlja putem općinskih centara za socijalni rad.

Općina ima sužene ingerencije u provođenju zaštite socijalno osjetljivih kategorija, a svoje kompetencije provodi putem djelovanja Centra za socijalni rad.

Kadrovska struktura i broj zaposlenih u Centru za socijalni rad nisu u skladu sa standardima i brojem stanovnika i korisnika usluga. Problem je nepopunjenost nekih radnih mjesta prvenstveno socijalnih radnika i socijalnih pedagoga.“¹⁵

Na području općine Banovići, planirano je proširenje usluge socijalne zaštite, te potrebno je planirati adekvatan sistem smještaja i brige starijih osoba, kao i osoba sa posebnim potrebama. Također, potrebno je planirati prostor prihvatilišta za žrtve porodičnog nasilja.

2.12.8 Komunalne djelatnosti

Upravljanje otpadom

Na području općine JP “Komunalac” doo Banovići nadležno je za prikupljanje i odvoz otpada. Budući da na području općine ne postoji sanitarna deponija zbrinjavanje komunalnog otpada vrši se na unutrašnjem odlagalištu devastiranog zemljišta površinskog kopa “Čubrić”, u naselju Podgorje.

“U blizini deponije, na sjevernoj strani lokacije, na udaljenosti od oko 200 metara, nalaze se individualni stambeni objekti naselja Stražbenica. Na južnoj strani, na udaljenosti od oko 500 m nalaze se stambeni objekti zaseoka Bakovići, Banovići Selo. Po svojoj prirodi, ovo je neograđeno nesanitarno odlagalište, koje nije pod nadzorom. Pristup lokaciji je omogućen preko regionalnog puta Banovići – Lukavac, od kojeg se odvaja asfaltni lokalni put Čubrić - Aljkovići, s čije se lijeve strane, na udaljenosti od oko 1 kilometar, nalazi ulaz na deponiju. Prilazni put do deponije je rudnička trasa u prilično lošem stanju, što otežava pražnjenje vozila, odnosno odlaganje komunalnog otpada.

Odlaganje otpada na lokalitetu PK Čubrić počelo je 1994. godine. Komunalni otpad je, u procesu odlaganja jalovine sa PK Čubrić, rasipan po površini od 14.660 m², a zatim zatrpan laporovitim i

¹⁵ Strategija razvoja općine Banovići 2017.-2027. g. (nacrt), str.22

zemljanim materijalom iz procesa proizvodnje mrkog uglja. Do 2010. godine na ovoj površini prekriven je komunalni otpad debljine sloja 50-100 m. Od 2010. godine do danas komunalni otpad se odlaže na PK Čubrić, na mikrolokaciji površine 3.380 m², koje JP Komunalno d.o.o. Banovići povremeno prekriva zemljanim i laporovitim materijalom, debljine sloja 30 – 50 cm.”¹⁶

Komunalni otpad

Pokrivenost područja sakupljanjem otpada direktno ukazuje na nastajanje komunalnog otpada na tom području. Prema podacima iz komunalnih poduzeća, oko 58% korisnika na području općine je pokriveno uslugama odvoza otpada (kantonalni prosjek je oko 60%). To su uglavnom domaćinstva iz urbanih i jednog dijela pristupačnih ruralnih područja. Kako je proizvodnja otpada u urbanim područjima veća od one u ruralnim, može se reći da se većina komunalnog otpada prikupi, ali da ostaje određena količina koja završava na divljim odlagalištima.

TABELA 74: NASTAJANJE KOMUNALNOG OTPADA

Općina	Količina prikupljenog otpada (t/god)	Ukupna količina nastalog komunalnog otpada (t/god)	Nastajanje otpada	
			Godišnja (kg/stan/god)	Dnevna (kg/stan/dan)
Banovići	2.193	3.781	161	0,44
Ukupno TK	81.984	142.503	323	0,89

*[Izvor: Plan upravljanja otpadom TK 2015.-2020.]

Općina Banovići ima jedan od najnižih prosjeka proizvodnje otpada u usporedbi sa i ostalim općinama kantona, odnosno sa prosjekom proizvodnje otpada u Tuzlanskom kantonu. Na području općine ne postoji uspostavljen sistem odvojenog prikupljanja otpada.

Prema planu upravljanja otpadom TK, JP „Komunalac“ doo Banovići za potrebe prikupljanja otpada posjeduje 224 kontejnera kapaciteta 1.100 l i 43 kontejnera zapremine 7 m³. Dinamika odvoza komunalnog otpada sa područja općine se temelji na češćem odvozu otpada iz užeg urbanog područja, i to osam puta mjesečno, odnosno smanjenom odnosu iz šireg urbanog područja, četiri puta mjesečno.

Prosječni sastav komunalnog otpada, prema podacima iz Plana prilagođavanja upravljanja otpadom za deponiju PK "Čubrić" općina Banovići (Institut za zaštitu, ekologiju i obrazovanje d.d., Tuzla, 2014. godina), a koji se odlaže na deponiju je sljedeći: organski otpad 35%, papir i karton 25%, plastika 6%, staklo 8%, metal 2% i ostali otpad 24%. Strukturu korisnika usluga zbrinjavanja otpada na području općine sačinjavaju: 4.501 domaćinstvo i 269 privrednih subjekata.

¹⁶ Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona (2014). Plan upravljanja otpadom Tuzlanskog kantona 2015-2020. str 78.

U nastavku je prezentovan očekivani porast količine otpada za područje općine Banovići i Tuzlanskog kantona, a na osnovu „Plana upravljanja otpadom Tuzlanskog kantona 2015-2020.“

TABELA 75: PORAST KOLIČINE OTPADA (T)

Općina	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Banovići	4.101	4.459	4.848	5.271	5.625
Tuzlanski kanton	154.557	168.056	182.735	198.696	212.049

IZVOR: Plan upravljanja otpadom Tuzlanskog kantona 2015.-2020.

Neopasni proizvodni otpad

Prilikom eksploatacije uglja dolazi do pojave otpada i to:

- otkrivke (kod površinskih kopova)
- jalovine (kod podzemnih rudnika i u procesu separisanja).

Pri eksploataciji uglja dolazi do pojave većih količina otpada, odnosno otkrivke (kod površinskih kopova) i jalovine (kod površinskih kopova i podzemnih rudnika).

Površinski kopovi imaju definirani koeficijent otkrivke (omjer između količine otkopane otkrivke i korisne mineralne supstance – uglja) koji se izražava u kubnim metrima (m³) po toni (t) uglja. Rudnik „Banovići“ radi sa prosječnim koeficijentom otkrivke 9 m³/t.

U Planu upravljanja otpadom TK navodi se da jalovina iz podzemnih rudnika uglavnom dolazi od jalovih proslojaka (često gline i lapora) iz ugljenog sloja koji se odvajaju u procesu separacije u pogonima za preradu uglja. Uzimajući u obzir godišnju proizvodnju uglja i koeficijent otkrivke, može se konstatovati da se u rudniku „Banovići“ proizvede 12.449.718 m³ jalovine (godišnja proizvodnja uglja 1.383.302 t).

Otpad od mehaničkog oblikovanja i fizičke i mehaničke površinske obrade metala čini značajan udio u neopasnom proizvodnom otpadu TK. Najčešće se radi o komadima otpadnih materijala ili o opiljcima koji sadrže metalne ostatke (željezo, aluminij, bakar). Prema Planu upravljanja otpadom TK, utvrđeno je da na području TK godišnje nastane oko 242 t navedene vrste otpada, gdje na kategoriju otpada strugotina i opiljaka nastalih aktivnostima rudnika otpada 202 t i to: aktivnostima rudnika Kreka (164,5 t), Đurđevik (20,0 t) i Banovići (17,5 t).

TABELA 76: VRSTE I KOLIČINA NEOPASNOG PROIZVODNOG OTPADA NA PODRUČJU OPĆINE

Vrsta	Mjesto nastanka	t/god	Mjesto konačnog zbrinjavanja
Šljaka i pepeo	RMU „Banovići“ Banovići	40	Unutarnje odlagalište
	Ukupno TK	2.411.157,6	
Otpadna biljna tkiva	RMU „Banovići“ Banovići	2,5	
	Ukupno TK	173,5	
Strugotine i opiljci	RMU „Banovići“ Banovići	17,5	

*[Izvor: Plan upravljanja otpadom TK 2015-2020.]

Plan upravljanja otpadom

Prema Planu upravljanja komunalnim otpadom TK 2015-2020. za postojeće odlagalište, površinski kop "Čubrić", procjenjuje se da je preostali kapacitet za odlaganje 10 godina, te se kao alternativno rješenje pristupilo izradi *Studije izvodljivosti za regionalnu sanitarnu deponiju u Tuzlanskom kantonu za općine Banovići, Kladanj i Živinice*. U skladu sa ovom Studijom, odabrana je lokacija "Separacija 1" koja se nalazi na periferiji općina Banovići i Živinice, oko 4 km od centra naselja Banovići, i oko 12 km od centra naselja Živinice. Do lokacije se dolazi isključivanjem sa glavne ceste Banovići-Višća na makadam oko 2 km dužine. Mjesto na kojem se sad odlaže otpad iz rudnika ima površinu od približno 13 hektara i ima mogućnost proširenja. Najbliža naselja nalaze se na udaljenosti od oko 500 m (zračne linije).

Evidentirane nelegalne deponije na području općine, na različitim lokalitetima, za koje se procjenjuje da sadrže 700 m³ kabastog i komunalnog otpada potrebno je ukloniti i sanirati područja na kojima su se nalazila.

2.12.9 Groblja

Općina Banovići ima zajedničko groblje za sve konfesije, koje je locirano u gradskom području Banovića, na novoj lokaciji površine 33000m², koja zadovoljava potrebe. Prema podacima općinske službe za prostorno uređenje, stambeno komunalne poslove, unutar općine se nalazi 60 mezarja i groblja ukupne površine od 258.726 m². Kod proširenja postojećih površina, potrebno je postupiti u skladu sa odredbama Plana, relevantnom zakonskom regulativom kao i pozitivnom praksom za ovu oblast.

Savremeni pristup u planiranju groblja podrazumijeva površine za grobna mjesta i jednako važne ostale površine koje se planiraju da bi se zadovoljila funkcija, vjerski obredi, jednovremeni pristup velikog broja građana, da bi se mogle formirati ozelenjene površine i ostalo. Ostale površine mogu zauzimati i 60% ukupne površine groblja.

2.12.10 Pijace

U Banovićima postoji javni prostor sa funkcijom gradske pijace, a urađen je i Glavni projekat "Centralne gradske pijace", površine 1.355 m². Stočna pijaca nije organizovana na teritoriji općine.

2.12.11 Vatrogasne službe

Na području općine većina preduzeća, u proizvodnom procesu, koristi lako zapaljive, eksplozivne, agresivne i druge opasne materije, što predstavlja veliku potencijalnu opasnost od izbijanja požara. Pored navedenih, prisutan je i određen broj društava, javnih ustanova, javnih preduzeća, benzinskih pumpi, kao i trgovačkih centara sa veoma izraženim stepenom požarne opasnosti. Posebno rizična skupina jesu visoke stambene zgrade koje su prisutne u urbanom gradskom području Banovića. Uzimajući u obzir da je veliki dio općine Banovići pod šumom unutar koje su zastupljene šumske sastojine Bijelog i Crnog bora na plitkim zemljištima na peridotitu-serpentinitu, postoji velika opasnost od šumskih požara jer su iste svrstane u kategoriju vrlo velike i velike ugroženosti od požara.

Prema Informaciji o stanju zaštite od požara i vatrogastva na području Tuzlanskog kantona, izdatoj od strane Kantonalne uprave civilne zaštite TK, na području općine je organizovana Profesionalna vatrogasna jedinica (PVJ) Banovići, koja je organizaciono u sastavu Općinske službe civilne zaštite (OSCZ).

PVJ raspolaže sa slijedećim materijalno-tehničkim sredstvima (MTS) i opremom: 4 kamiona-cisterne i 1 džip "Nisan", crijeva-30, pumpe-3, agregat-1, naprtnjače-6, uniforme-15, kacige-15, zaštitne cipele-15, zaštitne maske-15, izolacioni kaput-6 i radio stanice-10.

Prema navedenoj informaciji, na području općine ima 48 uličnih hidranata (11 nije u funkciji), odnosno 72 hidranta pravnih subjekata (25 javnih, 44 stambenih, 3 privredna).

2.13 Posebno zaštićeni prostori

2.13.1 Zaštićena prirodna područja

U cilju očuvanja i unapređenja prirodnih vrijednosti, fenomenologije, raritetnosti i znamenitosti na području općine Banovići Prostorni plan Tuzlanskog kantona je utvrdio slijedeće kategorije:

- prirodna područja
- prirodne vrijednosti

Prirodna područja su područja vrijednog pejzaža(pejzaži), pejzažno parkovne površine (parkovi), prirodne vrijednosti su hidrografske, geomorfološke, florističke i faunističke.

U utvrđivanju prirodnih područja i prirodnih vrijednosti relevantni kriteriji su biološko ekološki, antropogeno devastacijski i estetsko fizionomski.

Na području općine Banovići od zaštićenih prirodnih područja utvrđen je zaštićeni pejzaž Konjuh kao područje posebnih obilježja.

- Prva zaštićena zona (Zona A) - strogo zaštićeno područje, na površini od 2503,39 ha (30,76%)
- Druga zaštićena zona (Zona B) - blago zaštićeno područje, na površini od 5085,62 ha (62,48%)
- Treća zaštićena zona (Zona C) - turističko-rekreaciona zona, na površini od 550,76 ha (6,77%).

Zona A

Prva zaštićena zona (Zona A) je strogo zaštićeno područje koje se sastoji od pet prostornih cjelina međusobno nepovezanih, koje su označene kao: A1, A2, A3, A4 i A5. Na području općine utvrđena je cjelina A1 i to na površini od 1.405,052 ha ili 55,18% ukupne površina Zaštićenog pejzaža "Konjuh" na

teritoriji općine Banovići i cjelina A2 na površini 0,25 ha ili 0,01%. Zonu A odlikuje prostor najviših prirodnih vrijednosti, koje moraju u potpunosti ostati očuvane.

Planom se utvrđuju sljedeće mjere zaštite u Prvoj zaštićenoj zoni (Zoni A):

- a. zabrana svih aktivnosti koje bi mogle narušiti postojeći eko-sistem
- b. zabrana sječe šume, iskorjenjivanje ili bilo kakvo oštećenje stabala osim uzgojne i sanitarne sječe
- c. zabrana eksploatacije mineralnih sirovina
- d. zabrana iskorištavanja fosilnih resursa
- e. zabrana lova i ribolova
- f. zabrana sakupljanja ljekovitih biljaka
- g. zabrana sakupljanja gljiva
- h. zabrana prikupljanja primjeraka divlje flore i faune
- i. zabrana namjernog unošenja invazivnih vrsta
- j. zabrana pašarenja
- k. zabrana izgradnje, osim objekata koji su u funkciji upravljanja i korištenja zaštićenim područjem i gospodarenja šumama
- l. zabrana mijenjanja mreže vodotoka
- m. zabrana kaptiranja postojećih vrela
- n. zabrana saobraćaja motornim vozilima, osim vozila neophodnih za gospodarenje šumama i vozila u funkciji eksploatacije rude magnezita, zatim vozila za potrebe prevoza organizovanih turističkih posjeta, vozila JP Vodovod i kanalizacija, vozila Elektroprivrede i vozila za potrebe privatnih posjednika uz odobrenje Upravitelja
- o. zabrana upotrebe otvorenog plamena, osim na posebno obilježenim i uređenim mjestima
- p. zabrana upotrebe hemijskih sredstava, osim dozvoljenih i odlaganja otpada.

Dozvoljene aktivnosti u Prvoj zaštićenoj zoni (Zona A), utvrđene Planom, su:

- a. sječa stabala uzgojno-sanitarnog karaktera u cilju očuvanja i unapređenja zdravstvenog stanja sastojina, koju vrše kantonalno šumsko-privredno društvo i vlasnici privatnih šuma u skladu sa važećim propisima i Planom upravljanja
- b. košenje
- c. oplemenjivanje - ekološka restauracija postojećih vodotoka i jezera
- d. fizička i duhovna rekreacija
- e. unapređenje infrastrukture (staze, klupe) za rekreaciju
- f. saobraćaj motornim vozilima neophodnim za gospodarenje šumama i vozila u funkciji eksploatacije rude magnezita, zatim saobraćaj motornim vozilima za potrebe prevoza organizovanih turističkih posjeta, vozilima JP Vodovod i kanalizacija, vozilima Elektroprivrede i i saobraćaj vozilima za potrebe privatnih posjednika, uz odobrenje Upravitelja
- g. postavljanje informativnih sadržaja od prikladnih materijala
- h. razvoj centralizovanog upravljanja otpadom
- i. uspostava infrastrukture u formi koja će biti uklopljena u ekološko-prostorni element

- j. zahvatanje dodatnih količina vode za potrebe stanovništva iz vodotoka Velika i Mala Zlaća
- k. istraživanje, korištenje, obnova i prezentacija kulturno-historijskog naslijeđa
- l. istraživanje i prezentacija prirodnog naslijeđa
- m. sanitarni odstrel divljači, fotosafari i praćenje divljači u cilju naučno-istraživačkih aktivnosti.

Zona B

Druga zaštićena zona (Zona B) je blago zaštićeno područje utvrđeno sa osnovnim ciljem očuvanja i zaštite izvornog stanja prirode, u cilju konzervacije osnovnih vrijednosti ekosistema, te osiguranja mogućnosti istraživanja, edukacije, razvoja turizma i fizičke i duhovne rekreacije. Druga zaštićena zona se sastoji od četiri prostorne cjeline međusobno nepovezane, koje su označene kao: B1, B2, B3 i B4. Na području općine utvrđena je cjelina B1 i to na površini od 929,54 ha ili 36,51% ukupne površine Zaštićenog pejzaža "Konjuh" na teritoriji općine Banovići.

Planom se utvrđuju sljedeće mjere zaštite u Drugoj zaštićenoj zoni (Zoni B):

- a. zabrana sječe šume, osim sječe u skladu sa šumsko-privrednom osnovom
- b. zabrana lova i ribolova ako su u suprotnosti sa Zakonom i donesenim planovima - lovnoprivredna osnova, ribolovna osnova i dr.
- c. zabrana sakupljanja ljekovitih biljaka osim sa odobrenjem i pod nadzorom Javne ustanove Zaštićeni pejzaž „Konjuh"
- d. zabrana prikupljanja primjeraka divlje flore i faune
- e. zabrana unošenja invazivnih vrsta
- f. zabrana saobraćaja putničkim vozilima osim vozila koja su u funkciji upravljanja zaštićenim područjem, vozila neophodnih za gospodarenje šumama i vozila u funkciji eksploatacije rude magnezita, zatim vozila za potrebe prevoza organizovanih turističkih posjeta, vozila JP Vodovod i kanalizacija, vozila Elektroprivrede i vozila za potrebe privatnih posjednika
- g. zabrana izgradnje u zonama postojećih vrela
- h. zabrana svih ostalih aktivnosti koje mogu remetiti namjenu zone.

Dozvoljene aktivnosti u Drugoj zaštićenoj zoni (Zona B), utvrđene Planom, su:

- a. sječa u skladu sa šumskoprivrednom osnovom, koju vrše kantonalno šumsko-privredno društvo i vlasnici privatnih šuma u skladu sa važećim propisima i Planom upravljanja
- b. ekstenzivno pašarenje
- c. košenje
- d. pčelarstvo
- e. edukacija i istraživanje
- f. izgradnja edukacionih centara
- g. fizička i duhovna rekreacija

- h. saobraćaj motornim vozilima koja su u funkciji upravljanja zaštićenim područjem, zatim saobraćaj motornim vozilima za potrebe prevoza organizovanih turističkih posjeta, saobraćaj za potrebe gospodarenja šumama i vozila u funkciji eksploatacije rude magnezita, vozilima JP Vodovod i kanalizacija, vozilima Elektroprivrede i kao i saobraćaj vozilima za potrebe privatnih posjednika
- i. izgradnja nove i održavanje postojeće saobraćajne infrastrukture
- j. izgradnja turističke infrastrukture koja mora biti ambijentalno uklopljena
- k. zahvatanje dodatnih količina vode za potrebe stanovništva iz vodotoka Velika i Mala Zlača.

Zona C

Treća zaštićena zona (Zona C), je turističko-rekreaciona zona. Osnovna namjena ove zone jeste stanovanje, sport, rekreacija, naučno-nastavni rad, i turizam. Zona C se sastoji od dvije prostorne cjeline, međusobno nepovezane, koje su označene kao: C1, C2. Na području općine utvrđena je cjelina C1 i to na površini od 211,44 ha ili 8,33% ukupne površine Zaštićenog pejzaža "Konjuh" na teritoriji općine Banovići.

Planom se utvrđuju sljedeće mjere zaštite u Trećoj zaštićenoj zoni (Zona C):

zabrana sječe šume, osim sječe u skladu sa šumsko-privrednom osnovom
zabrana gradnje koja nije usklađena sa prostorno-planskom dokumentacijom
zabrana svih ostalih aktivnosti koje mogu narušiti postojeći eko-sistem i namjenu zone.

Dozvoljene aktivnosti u Trećoj zaštićenoj zoni (Zona C), utvrđene Planom, su:

- a. izgradnja edukacionih, turističkih, sportskih, kulturnih i rekreacionih objekata za ljetnji i zimski turizam, koji će biti ambijentalno uklopljeni i izgrađeni u skladu sa prostornoplanskom dokumentacijom
- b. sječa šume u skladu sa šumsko-privrednom osnovom, koju vrše kantonalno šumskoprivredno društvo i vlasnici privatnih šuma u skladu sa važećim propisima i Planom upravljanja
- c. poljoprivredna proizvodnja (ratarstvo, pčelarstvo)
- d. razvoj male privrede i kućnih radinosti
- e. izgradnja stambenih naselja za domicilno stanovništvo
- f. izgradnja vikend objekata
- g. izgradnja nove i održavanje postojeće saobraćajne infrastrukture
- h. izgradnja infrastrukturnih objekata u skladu sa namjenom ovog prostora.

Lokalitet Zlača

U cilju racionalne organizacije prostora, njegovog pravilnog korištenja i zaštite za sjeverni dio prostora Zaštićenog pejzaža, na teritorijama općina Banovići i Živinice utvrđena je izrada Regulacionog plana prostornim planom višeg reda (52,16 ha na teritoriji općine Banovići) koji definiše

zone unutar ovih prostora. Na dijelu koji se nalazi na teritoriji općine Banovići definisana je zona stanovanja, turizma i ugostiteljstva, društvene infrastrukture, te zona rekreacije.

Kao prirodne vrijednosti izdvajaju se Pećinski kompleks Puzavac kao geomorfološka prirodna vrijednost i stanište bosanske perunike i bosanskog ljiljana (Varda na Konjuhu).

2.13.2 Posebno vrijedna područja kulturno-historijskog naslijeđa

Najstariji spomenici kulture na ovom području je naselje „Gradina“ u selu Tulovići i srednjovjekovni nadgrobni spomenik na Dramešini Božićka Banovića koji je nosio titulu Bana za ovo područje i po kojem je ovaj grad dobio ime. Stećak je proglašen nacionalnim spomenikom BiH.

Nekropola “Banovići Selo” u Banovići Selo - nalazi se na 6,3 km zapadno od centra grada Banovića na nadmorskoj visini od 431 m u naselju Banovići Selo. Nekropola se nalazi u neposrednoj blizini osnovne škole, na brežuljku u lokalnom mezarju. Nekropolu čine 2 stećka. Jedan od njih zauzima posebno mjesto u historiji Banovića. Naime, po natpisu koji se nalazi na jugoistočnoj strani stećka, Banovići su dobili ime. Ime Banovići se veže za stećak Božićka Banovića.

Na stećku se ne mogu vršiti nikakve intervencije (osim specijalno propisanih sanacionih zahvata). Objekat se ne smije izmještati i oko njega nije dozvoljena gradnja.

2.13.3 Područja namjenjena turizmu i rekreaciji

Turizam predstavlja vrlo ozbiljnu razvojnu šansu Tuzlanskog kantona pa je u regionalnoj strategiji označen kao jedan od četiri strateška cilja.

Od posebnih prostornih vrijednosti – potencijalnih turističkih resursa izdvaja se manja akumulacija Hrvatska brana koja predstavlja atraktivno izletničko mjesto.

Potencijalna namjena područja po oblicima turizma

- Tranzitni i boravišni turizam – Zlaća(Konjuh)
- Zimski turizam –Konjuh, zaštićeni pejzaž
- Lovni turizam - Konjuh

U skladu sa navedenim razvoj turizma općine Banovići temelji se na korištenju prirodnih vrijednosti :

- Uređenje i proširenje kapaciteta sportsko rekreativnog kompleksa Zlaća
- Uređenje i modernizacija kompleksa Hrvatska brana kao tradicionalno privlačnog izletišta
- Razvoj seoskog turizma

Uređenje sportsko rekreativnog kompleksa Zlaća detaljno je razradio Prostorni plan posebnog obilježja zaštićeni pejzaž Konjuh: „Turističko-ugostiteljske zone zaštićenog pejzaža Konjuh su

prvenstveno vezane za postojeće zone izgrađenih objekata, sa smještajnim kapacitetima i pratećom soportsko rekreativnom ponudom, kao i na zone turizma unutar drugih namjena“¹⁷. Turističko ugostiteljska zona na lokalitetu Zlača podrazumjeva izgradnju smještajnih jedinica koji gabaritima i materijalizacijom treba da se skladno uklape u okruženje. Planom višeg reda se također predviđa rekonstrukcija dijela objekta na lokalitetu Grab potok, za potrebe hotelskog smještaja.

„Ponuda turističkog smještaja u vidu planinarskih i lovačkih kuća planira se pored postojećih lokaliteta i u manjem broju novih objekata disperzno raspoređenih po prostoru druge zaštićene zone B. Evidentno je da će na ovom prostoru biti zastupljen i izletnički turizam. Lokaliteti izletišta planiraju se unutar druge zaštićene zone – zone B, na posebno označenim i opremljenim prostorima.

Izgradnja pruge tradicionalnog Čire, kao spomenika industrijskog naslijeđa predviđa se na lokalitetu Zlača, sa pozicioniranjem stajališta na ulaznoj zoni u zaštićeni pejzaž i sjeverno od hotela Zlača. S ciljem očuvanja prirode, a u skladu sa odredbama zakona o proglašenju dijela područja planine Konjuh Zaštićenim pejzažom Konjuh, predvidjeti lokomotivu koja će kao pogon koristiti energiju koja može zadovoljiti uslove zaštite propisane zakonom, a koja će svojim izgledom biti dostojna replika nekadašnje parnjače.

Održiv turistički razvoj kao i uključivanje lokalnog stanovništva u turističke tokove uz očuvanje lokalnih resursa baziran je i na ostvarivanju ravnomjerne prostorne distribucije i raznovrsne smještajne ponude.

Uz osnovni cilj očuvanja prirodnih vrijednosti neophodno je upotpuniti rekreativnu ponudu, ali na takav način da vršno opterećenje rekreativnih lokaliteta ne ugrozi prirodni ambijent i zaštićeni pejzaž.

Planom se predviđa formiranje sportskih i rekreativnih lokaliteta manjeg kapaciteta i kontrolisanog korištenja u širem pojasu prostora zaštićenog pejzaža, a u skladu sa uslovima zaštitnih zona.“¹⁸

Muzej rudarstva i željeznice / turistički čiro

„Projekt čiji je cilj da ova općina postane atraktivna destinacija željezničkog turizma, ne samo u državi nego i regionu, predviđa gradnju niza sadržaja na širem području općine. Rudnik Banovići tj. njegov željeznički pogon, ima svoju radionicu koja odavno vrši sve popravke na lokomotivama i vagonima. Jedini problem mogu da im budu rezervni dijelovi, mada neke mogu i sami da izrađuju. Majstori su svoj posao uradili s velikim entuzijazmom u redovnom radnom vremenu.“¹⁹

Ispred Direkcije Rudnika iznad dijela korita rijeke Litve izgrađen je kolektor a dobijeni prostor je uređen za potrebe Muzeja rudarstva i željeznice. Izvršeno je ograđivanje prostora namijenjenog za

¹⁷ Prostorni plan područja posebnih obilježja zaštićeni pejzaž „Konjuh“ 2010-2030. str 91.

¹⁸ Prostorni plan područja posebnih obilježja zaštićeni pejzaž „Konjuh“ 2010.-2030. str 94 i 95.

¹⁹ Na osnovu članka: Kovačević, M. „Čiro kao industrijsko naslijeđe Banovića“. Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona (2010). Zbornik radova sa naučnog skupa: Kulturno-historijsko i prirodno naslijeđe općine Banovići.

Muzej dok je u jednom dijelu urađen parking prostor. Kompleks muzeja rudarstva i željeznice predviđa izgradnju zgrade muzeja sa unutrašnjim i vanjskim eksponatima, polaznu stanicom sa parkom, pokaznu muzejsku jamu i ostale sadržaje. U proteklom periodu poduzete su određene aktivnosti na implementaciji projekta "Muzej rudarstva i željeznice". Na prostor predviđen za vanjske eksponate instaliran je jedan od najstarijih bagera dreglajna tipa „EŠ - 5/45" koji je u režiji Rudnika Banovići dopremljen sa PK Čubrić. Sa platoa servisnog kompleksa Bešin dopremljen je i instaliran na prostoru muzeja najstariji užetni bager kašikar tipa PH – 4. Također, na platou predviđenom za vanjske eksponate urađen je dio uskotračne pruge na koju je instalirana stara parna lokomotiva sa kiper vagonima kakvim se prije pet decenija prevozila jalovina. Zgrada muzeja, iz ptičje perspektive, imat će oblik rudarske lampe i bit će ukomponovana uz spomen-obilježje "Majka poginulih rudara". Na istom lokalitetu planirana je stanična zgrada za turiste i turistički voz dok je odvojak uskotračne pruge i priključak na postojeću prugu već urađen tako da turistički voz sa vagonima kreće sa ovog platoa.

JU „Centar za zaštitu, razvoj i promociju turizma“ Banovići osnovana je u cilju zaštite kulturno-historijskog nasljeđa koje općina Banovići baštini te njegov razvoj gdje će se poseban akcenat staviti na razvoj rudarsko - industrijskog nasljeđa, te ekonomska valorizacija istog kroz razvoj industrijskog, ali i sportsko-rekreativnog turizma.

Javna ustanova ima potpisan ugovor sa RMU „Banovići“ d.d. Banovići na osnovu kojeg organizuje turističke vožnje parnim lokomotivama uzanog kolosijeka.

Izletište Mačkovac koje inače slovi za jedno od najljepših na Tuzlanskom kantonu dato je na upravljanje ovoj Javnoj ustanovi.

Na području općine Banovići nalaze se lokaliteti Čista Njiva i Marino Brdo koji predstavljaju posebnu pejzažnu i rekreacionu vrijednost te se utvrđuju kao rekreacione površine.

Rudnik Banovići u dugoročnom programu razvoja planira izgradnju sportsko-rekreativnog centra na Ramičkom jezeru.

Na području općine Banovići egzistiraju dva Lovišta:

1. Lovište Zelembaj kojim gazduje L.D. "Zelemboj" Banovići kao Udruženje građana

Na osnovu terenskog snimka koje je izvršilo pomenuto lovačko društvo u 2011. godini, a odnosilo se na prebrojavanje divljači na oglednim plohama u sklopu lovnih revira - sekcija, utvrđeno je stanje osnovnog fonda koje je ocijenjeno kao zadovoljavajuće.

2. Posebno lovište „Konjuh“, kojim gospodari J.P. „Šume TK“ D.D. Kladanj na osnovu odluke vlade Federacije BiH o osnivanju posebnih lovišta na teritoriji Federacije BiH br. 1185/2012 od 11.09.2012. godine (Sl. novine Federacije BiH br. 80/12) koje je dato na upravljanje J.P. „Šume TK“ D.D. Kladanj.

Prostornim planom područja posebnog obilježja Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ utvrđeno je lovište na cjelokupnom području Zaštićenog pejzaža „Konjuh“. U okviru ovog lovišta utvrđeni su lovni rezervati vezani za Prvu zaštićenu zonu i u njima je dozvoljen isključivo sanitarni odstrel divljači, fotosafari i praćenje divljači u cilju naučnih istraživanja. U ostalom području dozvoljeno je privredno korištenje divljači u skladu sa lovnom osnovom.

Ovakav način organizacije lovstva na području općine Banovići omogućava zadržavanje tradicionalnog načina lova na ovim područjima koje egzistira duži niz godina i lova koji ima za cilj isključivo promociju i razvoj lovnog turizma (Posebno lovište Konjuh).

Lovni turizam ima ulogu u redistribuciji turističkih tokova, produženje turističke sezone i proširenje mogućnosti sticanja finansijskih sredstava.

Ribolov je atraktivan vid odmora, gdje je u posljednje vrijeme fokus stavljen na sportski ribolov na vodama rijeka i jezera. Na području općine izdvaja se Ramičko jezero i jezero Breštica, rijeka Oskova do dijela eksploatacije sa bogata raznovrsnim ribljim fondom (šaran, štika, crvenperka, smuđ, som, klijen i dr.). Ribolov na ostalim vodama nije razvijen.

Za unapređenje ribolova potrebno je sagraditi određene prateće sadržaje, koji se prvenstveno ogledaju u punoj infrastrukturi koja će dovesti zainteresirane do zone ribarenja, zatim ugostiteljski sadržaji sa uslugama smještaja i ishrane.

2.13.4 Ugrožena područja

Pod ugroženim područjima na teritoriji općine Banovići mogu se izdvojiti bujično-plavna i erozivna područja i klizišta.

Bujično-plavna područja su poseban oblik erozije zemljišta koju vrše povremeni ili stalni vodotoci koji prilikom velikih kiša ili naglog topljenja snijega nabujaju i uz brzi prolaz jakog vodenog talasa jake brzine i razorne snage izazivaju veliku štetu.

Erozivna područja su zemljišta ugrožena od erozije na kojima usljed dejstva vode ili vjetra dolazi do razaranja zemljišta i odnošenja zemljišnih čestica uz pojavu spiranja, brazdanja, jaružanja, podrivanja, kliženja i drugih sličnih pojava.

Sprječavanje štetnog dejstva erozije i bujica vrši se preduzimanjem radova za zaštitu od erozije i uređivanje bujičnih tokova.

U protiverozione radove spadaju:

- pošumljavanje goleti
- melioracije degradiranih šuma i pašnjaka

- podizanje pojaseva zaštitne vegetacije radi reguliranja površinskog slijevanja i smanjenja snage vjetrova
- izrada terasa, gradova, banketa i sličnih objekata na poljoprivrednim i šumskim zemljištima
- podizanje zasada voćaka, grmlja i zasada trava
- uređenje bujičnih tokova izgradnjom pregrada, kanala, kineta, obalo utvrda, drenaža i sl.
- preuređenje, odnosno uklanjanje vodenica, brana, stupa kanala za dovodjenje i odvođenje vode
- čišćenje korita bujičnog toka u svrhu pravilnog proticanja vode.

Erozivna i bujično plavna područja na području općine Banovići su slivovi Oskove i Turije.

Zbog morfometrijskih karakteristika reljefa na području općine Banovići, prema studiji upotrebne vrijednosti zemljišta, rizik od nastanka erozije općenito je nizak za sva tla u sjevernom dijelu općine i visok u južnom dijelu. Razlike postoje i zbog fizičko hemijskih karakteristika pojedinih tipova tala, a pod najvećim rizikom je eutrični kambisol na ofitskim gabrima, doleritima, serpentinitima, spilitima, dijabazima sa općom ocjenom visokog rizika od pojave erozije.

Uzimajući u obzir podatke iz planova višeg reda, te podatke dobivene od općine Banovići, prema stabilnosti, tereni su podijeljeni na: stabilne, uslovno stabilne i nestabilne terene. Cilj ove kategorizacije je da ukaže na određene probleme vezane za stabilnost terena, te da usmjeri buduća detaljnija istraživanja, kao i mjere zaštite i sanacije.

TABELA 77: STABILNOST TERENA UNUTAR OPĆINE BANOVIĆI

Kategorija	Postotak (%)
Stabilni tereni	72,28
Uslovno stabilni tereni	14,17
Nestabilni tereni	11,56
Klizišta	1,99
UKUPNO:	100,00

Izvor :Prostorni plan Tuzlanskog kantona 2005.-2025., dopunjen podacima o klizištima koje je dostavio Nosioc pripreme

Stabilni tereni su stabilni u prirodnim uslovima i pretežno stabilni u uslovima dubljih zasijecanja padina. Izgrađuju ih stijene dosta postojanih fizičko-mehaničkih svojstava i relativno dobra otpornost na procese površinskog raspadanja. To su u prvom redu naslage krečnjaka, breča, vulkanogeno-sedimentne formacije, karbonatno-klastični sedimenti, dijelovi terena izgrađeni od krečnjaka, konglomerata, pješčara tercijarnog razvoja, te serpentiniti.

Zavisno od nepovoljne orijentacije slojeva prema iskopima moguće je da dođe do smicanja pojedinih blokova duž međuslojenih ili mehaničkih diskontinuiteta i da se i u ovim terenima izazove destabilizacija kosina. To se naročito može desiti u heterogenim terenima. Ove pojave uglavnom

mogu imati lokalni karakter, te se javljaju na terenima manjeg nagiba od 5°, odnosno ravničarskim terenima.

Uslovno stabilni (labilni) tereni su najvećim dijelom stabilni u prirodnim uslovima, dok u uslovima obimnijih zemljanih radova postaju pretežno nestabilni. To je naročito izraženo u debljim naslagama stijena pokrivača i terenima izgrađenim od dijela miocenskih sedimenata u kojima dominiraju glinoviti, dijagenetski slabo vezani sedimenti, skloni površinskom raspadanju i stvaranju debljih naslaga pokrivača glinovitog sastava. Nagibi ovih terena su najčešće između 5-15°. Ove terene prije građenja treba detaljno geomehnički ispitivati uz određivanje stabilnosti nagiba kosina ili njihove geotehničke zaštite ili sanacije.

Nestabilni tereni na području općine postoje na mnogim lokalitetima što se manifestuje aktivnim procesima – klizištima, te umirenim klizištima ili privremeno umirenim klizištima. Također, na stabilnost terena utiču i hidrografska obilježja obuhvaćenog područja.

TABELA 78: EVIDENTIRANI LOKALITETI KLIZIŠTA

Br.	X	Y	Mikrolokacija
0	6529013	4920979	MZ Seona Husagići
1	6532206	4919975	Pribitkovići 1
2	6532459	4919766	Pribitkovići 3
3	6532251	4919903	Pribitkovići 2
4	6533014	4919867	Pribitkovići 4
5	6534046	4919016	Pribitkovići 5
6	6536806	4917849	Banovići Selo-Gaj
7	6536843	4917852	Selo Banovići-Gaj 2
8	6536885	4917885	Selo Banovići-Gaj 3
9	6539648	4917899	MZ Podgorje-Mušići
10	6542376	4916504	Radina
11	6542936	4916240	Hrvati
12	6541805	4917818	Banovići-ulica Alije Izetbegovića 136 kod Ekonomika
13	6542050	4918151	Banovići-ulica Zeljeznička
14	6541620	4919006	Brezica 1
15	6541749	4918993	Brezica 2
16	6541922	4918947	Brezica 3
17	6541864	4917365	Banovići-ulica Ljiljana
18	6542501	4917201	Banovići-ulica Rasadnik
19	6543334	4916064	Hrvati
20	6543510	4915996	Hrvati
21	6543515	4916262	Hrvati
22	6543471	4916443	Hrvati
23	6542898	4916428	Hrvati
24	6542353	4916164	Ulica radnička 144

Br.	X	Y	Mikrolokacija
25	6541669	4915625	Nusubašići
26	6543223	4916504	Hrvati
27	6543149	4916576	Hrvati
28	6543621	4919807	Omazići-Čolići
29	6540965	4919341	Đjaci
30	6539358	4918221	Savići
31	6533817	4919150	Milići
32	6533494	4919154	Milići
33	6532714	4920453	Podostriči
34	6532708	4920486	Podostriči
35	6532740	4920488	Podostriči
36	6532818	4920574	Podostriči
37	6538402	4921227	MZ Tulović-Mecici
38	6538508	4921846	MZ Tulović-Handalići
39	6538886	4921187	MZ Tulović-Delići
40	6539392	4921230	MZ Tulović-Delići
41	6534489	4912284	Brezovača
42	6534113	4912539	Brezovača-zaseok Jelasi
43	6533859	4912863	Čatići
44	6532862	4912953	Mrgan
45	6529509	4920842	Put Seona-Aljkovići (Kamberi)

Izvor: Podaci službe za prostorno uređenje općine Banovići

TABELA 79: EVIDENTIRANI OBUHVATI KLIZIŠTA

Br.	Lokacija	Površina u ha
1	Kamberi	0,013903
2	Pribitkovići	0,029041
3	Gaj Banović Selo	0,670773
4	Podgorje Veseli brijeg	0,969533
5	Brezici	3,690961
6	Radina	0,055874
7	Hrvati	0,636416

Izvor: Podaci službe za prostorno uređenje općine Banovići

Aktivacija i neblagovremena sanacija klizišta osim velike materijalne štete, ugrožava bezbjednost i život stanovnika. Vrijeme trajanja klizanja i odronjavanja je relativno kratko, ali nakon obilnih padavina – iznenadno, te na već aktivnim klizištima stvara sve veću opasnost po život i zdravlje ljudi i uništavanje materijalnih dobara. Površine koje su utvrđene kao klizišta nisu pogodna za gradnju bez prethodne sanacije terena, ako je ona uopće i moguća. Postojeći objekti na klizištima, ukoliko se na osnovu stručne ocjene da ocjena da nisu bezbjedni, se eventualno napuštaju i unutar njih nije moguće stanovanje i boravak ljudi ili se provode sanacione mjere u cilju obezbjeđenja istih.

Broj klizišta na području općine Banovići je iz godine u godinu u stalnom porastu, dok broj saniranih klizišta ne prati tendenciju rasta ove pojave.

Da bi se znao stvarni stepen ugroženosti terena klizištima, u planskom periodu potrebno je uspostaviti katastar klizišta za područje čitave Općine.

2.14 Zaštita i unapređenje okoliša

Proces planiranja i izrade planske dokumentacije je jedan od najbitnijih faktora razvoja društva. Analizirajući postojeće stanje i sagledavajući potrebe, a u skladu sa najvišim kriterijumima, Prostorni plan općine Banovići je dokument dugoročnog razvoja u funkciji integralnog tretiranja problematike uređenja prostora i unapređenja životne sredine.

Prilikom izrade ovog Plana korištena metodologija je usklađena sa važećim zakonskim aktima. U toku izrade su primjenjivani kriterijumi, preporuke, normativi, uslovi i drugi činioci planerskih postupaka, koji su rezultat stručnog i naučnog istraživanja, a čija je osnovna težnja usklađivanje životne sredine, društvene zajednice i materijalnih rezultata njenog rada, izražena upravo kroz oblikovanje sredine za čovjeka.

Zaštita okoliša podrazumjeva spriječavanje nastanka štetnih posljedica, nastalih od uništavanja i zagađivanja okoliša, te podrazumjeva uklanjanje posljedica nastalih uslijed:

- Tehničko-tehnoloških havarija u industriji, prometu, kao i druge katastrofe koje mogu ugroziti okoliš i prirodne resurse.
- Upuštanje štetnih i drugih materija u okoliš iz industrijskih postrojenja, motornih vozila i ložišta u domaćinstvu u količinama koje uzrokuju emisije koncentracije u vodi, zraku i tlu, iznad maksimalno dozvoljenih vrijednosti.
- Otklanjanje komunalnog industrijsko-tehnološkog i drugog čvrstog i tečnog otpada.
- Djelovanje vremenskih nepogoda na okolinu (snježne padavine, poplave, suša, klizišta i druge prirodne nepogode).

2.14.1 Spriječavanje negativnih uticaja na okoliš

Negativni uticaji se mogu ublažiti kroz pomno planiranje, te još detaljnije i brižljivije provođenje planiranih mjera i zahvata, a koje se oslanjaju na:

- uspostavljanje jedinstvenog sistema monitoringa stanja okoliša na općinskom i kantonalnom nivou,
- jačanje svijesti lokalne zajednice o važnosti očuvanja okoliša.

Kako je Prostornim planom za područje Tuzlanskog kantona naglašeno, uspostavljanje sistema praćenja stanja okolice „treba da ima dvije osnovne funkcije: praćenje promjena kvaliteta okolice i nadziranje primjene standarda iz oblasti zaštite okolice“. U istom dokumentu, dalje se donose osnovni koraci razvoja koncepcije zaštite, te uspostava dugoročnog cilja zaštite, koji se provode kroz različite nivoe vlasti i administrativnog aparata:

- brigu o okolici treba integrirati u sva glavna politička područja u kojima treba postati jedna od dimenzija,
- koncept održivog razvoja sa zaštitom okolice kao važnom komponentom mora biti integriran u sva područja (sektore, segmente) i mora biti polazište za sve strategije i provedbene programe,
- postojeća legislativa u oblasti zaštite okolice mora biti dosljedno i bez izuzetaka primjenjivana, obveze i norme se moraju poštovati, a oni koji ih se ne drže, moraju biti sankcionirani,
- mora doći do dijeljenja odgovornosti za stanje okolice – tek se punom saradnjom svih aktera (stanovništvo, zagađivači, operativne organizacije, regulatorna tijela, eksperti, nevladine organizacije i dr.), mogu ostvariti dogovorene mjere i program zaštite okolice,
- Kanton mora izgraditi kapacitete potrebne da se cjelovito i sistematski prati stanje okolice, da se informacije o okolici prikupljaju i obrađuju, te učine dostupnim svim zainteresiranim,
- mora se dogovoriti sistem praćenja okolice takvih pokazatelja stanja okolice, kojim se mogu pratiti rezultati primjene politike i provedbe programa zaštite okolice,
- za stabilno finansiranje zaštite okolice, mora se osnovati fond u skladu sa zakonom, definirati prikupljanje sredstava koja su isključivo namijenjena upravljanju okolicom (programima praćenja stanja okolice, provedbi mjera zaštite itd.).

2.14.2 Mjere zaštite od zagađivanja vode, vazduha i tla

„Potrebne mjere na sanaciji zaštite okolice koje se donose posebnim programom, u cilju poboljšanja i očuvanja kvaliteta okolice, polazeći od dugoročnog i jasnog cilja da okolica treba da dostigne zadovoljavajući stepen kvaliteta. Mjere moraju jasno definirati osnovne ciljeve po pojedinim segmentima, prioritete i rokove koji trebaju biti usklađeni sa ostalim elementima Prostornog plana.

Ostvarenje programa mjera, koji se sistematski treba evaluirati i prilagođavati u vremenu primjene, treba da se osigura instrumentima, a usmjerava razvojnim ciljevima“. ²⁰

Mjere zaštite od zagađivanja vode

²⁰ Prostorni plan Tuzlanskog kantona 2005.-2025. str 242.

Kada je u pitanju zaštita voda na području općine Banovići, za površinske vode, odnosno vodotoke koji se ne koriste u sistemu vodosnabdijevanja nije mnogo urađeno. Prije svega, zaštita voda u ovom kontekstu znači kontrolisano ispuštanje dodatnih voda (tehnoških, otpadnih, oborinskih-zauljenih), što na području općine Banovići većinom nije slučaj.

U sklopu Separacije Rudnika Banovići postoji i normalno funkcionise uređaj za tretman muljevitih voda čija je osnovna funkcija prečišćavanje voda i sprečavanje zatrpavanja ugljenom prašinom akumulacije Modrac, kao i prirodnih korita Oskove i Spreče.

Kao što je prethodno navedeno Rudnik Banovići vrši stalni monitoring kvaliteta voda i njihovo kontrolisano ispuštanje u prirodne vodotoke nakon odgovarajućih tretmana.

Kada je u pitanju zaštita izvorišta, Odlukom donesenom od strane Vlade Tuzlanskog kantona utvrđene su zone zaštite za izvorište Studešnica.

Za izvorišta Studešnica utvrđene su zone zaštite:

1. Prva zaštitna zona, koja se dijeli na:
 - 1a. – zona najstrožijeg režima – zona izvorišta A=0,785 ha
 - 1b. – zona strogog režima A=18,76 ha
2. Druga zaštitna zona – zona ograničenog režima zaštite A=1.160,46 ha
3. Treća zaštitna zona – zona blagog režima zaštite A=2.076,14 ha

Za izvorište Krabašnica je urađen elaborate zaštite izvorišta.

Administrativne mjere:

- Izrada katastra zaštite voda,
- Uspostavljanje sistema monitoringa i informisanja javnosti o stanju kvaliteta voda,
- Revizija izdatih saglasnosti i dozvola za ispuštanje otpadnih voda,
- Implementacija postojeće zakonske regulative u domenu upravljanja i zaštite voda,
- Uspostavljanje sistema zaštite vodozahvatnih područja.

Mjere za očuvanje kvaliteta voda:

- Zabrana gradnje u vodozaštitnim područjima,
- Ograničenja izgradnje i obavljanja djelatnosti na područjima gdje ispuštanje materija u vodotoke može imati uticaj na kvalitet voda,
- Zabrana ispuštanja toksičnih tvari u vodotoke,
- Povećanje kapaciteta recipijenta, kroz izgradnju potrebne infrastrukture.

Mjere za sprječavanje i smanjenje zagađenja voda:

- Planiranje, rekonstrukcija i izgradnja sistema za prikupljanje i odvođenje otpadnih voda,
- Planiranje i izgradnja uređaja za prečišćavanje komunalnih otpadnih voda,
- Smanjenje opterećenja otpadnih voda iz raznih tehnoloških procesa i prilagođavanje sastava otpadnih voda dopuštenim vrijednostima opasnih i drugih materija, koje se ispuštaju u sistem javne kanalizacije ili prirodni recipijent,
- Zamjena postojećih tehnologija boljim i čistim tehnologijama u tehnološkim procesima, gdje opasne i druge materije zagađuju vode,
- Uvođenje programa mjera za smanjenje zagađenja voda od agrotehničkih sredstava,
- Uređenje erozijskih područja i sprječavanje ispiranja, kroz gradnju regulacijskih vodnih objekata, pošumljavanje i pravilnu obradu zemljišta i agrotehničkih sredstava u poljoprivredi,
- Saniranje postojećih neuređenih deponija, posebno na mjestima gdje postoji opasnost od zagađenja vodotoka.

Mjere zaštite od zagađivanja vazduha

Kvalitet vazduha na predmetnom prostoru zavisi od geografskih, reljefnih, klimatskih i meteoroloških uslova za određeni vremenski period.

Stanje kvaliteta vazduha na razmatranom području je prvenstveno uslovljeno atmosferskim transportom zagađujućih materija iz okolnih domaćih izvora (lokalni uticaji) i atmosferskim transportom zagađujućih materija sa šireg regionalnog okruženja, ili pak posljedicama globalnih poremećaja, te naravno u planskom periodu emisijom štetnih materija Termoelektrane i Cementare Banovići.

U širem smislu, izvori negativnog uticaja na kvalitet vazduha, a samim tim i na kvalitet životne sredine, mogu se podijeliti na:

- linijske izvore zagađenja (regionalni, lokalni i ne kategorisani putevi),
- tačkaste stacionarne izvore zagađenja (termoelektrana, individualni objekti, kotlovnice).

Kako bi područja, gdje je kvalitet zraka visok, ostala zaštićena, a kontaminirani predjeli dosegli zadovoljavajući nivo, što direktno utiče, ne samo na zdravlje čovjeka, već i na cjelokupan ekosistem, određene su osnovne smjernice:

- usklađivati i dorađivati postojeće propise i zakone o zaštiti zraka, sa zakonskom regulativom EU,
- provođenje donesenih zakonskih propisa iz oblasti zaštite zraka i emitiranja štetnih čestica,
- smanjiti emisiju štetnih materija u zrak, u skladu sa zakonom i novim tehnološkim mogućnostima,
- unaprijediti postojeći sistem zaštite i kvaliteta zraka

- izraditi i usvojiti Odluku o mjerama za očuvanje kvaliteta zraka na području Općine
- uspostaviti sistem stanica za monitoring
- promovirati i stimulirati uvođenje i korištenje gasa kao goriva za motorna vozila, kao i drugih alternativnih goriva kao što je biodizel
- uspostaviti efikasnu kontrolu tehničkog pregleda vozila i smanjenja emisije iz motornih vozila, kao i kontrolu kvalitete goriva
- zabrana spaljivanja otpada, prvenstveno plastike i gume
- uvođenje alternativnih načina toplifikacije objekata u cilju emisije štetnih gasova iz individualnih ložišta.

Mjere zaštite od zagađenja tla

Na osnovu dobivenih podataka iz Studije upotrebne vrijednosti zemljišta općine Banovići o sadržaju teških metala u ispitivanim uzorcima zemljišta sa područja općine Banovići, ispitivana zemljišta, posmatrano sa aspekta stepena onečišćenja teškim metalima Cd, Pb, Cu, Zn, Co su uglavnom čista zemljišta.

Porijeklo teških metala u zemljištu može biti geogeno, kao rezultat trošenja matičnih stijena iz koje je zemljište nastalo ili može biti rezultat vanjskih faktora, prvenstveno uticaja antropogenog faktora. Kako bi se sa sigurnošću moglo zaključiti da li je onečišćenje zemljišta geogenog ili antropogenog porijekla, potrebno je analizirati i dublje slojeve tla, kao i supstrate na kojima su ona nastala.

Neki od slijedećih koraka koji se mogu preporučiti su, prije svega, redovan ili povremeni monitoring, odnosno praćenje dinamike stanja onečišćenih područja sa ciljem pravilnog upravljanja takvim površinama.

Radi kvalitetnijeg vođenja zemljišne politike, neophodno je uvođenje zemljišnog informacionog sistema (ZIS-a), gdje bi se na osnovu relevantnih podataka formirala baza podataka o zemljišnom fondu općine, njegovom kvalitetu, načinu korištenja, upotrebnoj vrijednosti i sl., a što bi poslužilo kao osnova za daljnje praćenje promjena, odnosno zemljišni monitoring.

Obzirom na specifičnost uticaja planirane Termoelektrane Banovići mjere zaštite u oblasti energetike su izdvojene i prezentirane posebno u nastavku:

ELEKTRANE

Prilikom izgradnje ovih objekata, potrebno je slijediti mjere zaštite:

Mjere zaštite pejzaža

- Radove izvoditi isključivo u prostornom obuhvatu utvrdom glavnim projektom,
- Ograničiti krčenje i skidanje vegetacije samo na površine gdje je to neophodno,

- Nakon izgradnje svih objekata, potrebno je izvršiti uređenje pristupa,
- Korištene površine potrebno je urediti prema projektu rekultivacije i cijeli prostor oko objekata nakon završetka izgradnje urediti tako da se maksimalno uklapa u prostor,
- Urediti obale rijeke.

Mjere za zaštitu voda

- Miniranje se mora izvoditi na način da se ne poremete tokovi, a bušenje bušotina, postavljanje eksplozivnih punjenja i detoniranje se mora vršiti na stručan način,
- Zaštititi površine osjetljive na eroziju, sredstvima stabilizacije koja sprječava eroziju i nanošenje erodiranog materijala u vodotok, prije svega, na obale rijeka na kojima će se izvoditi najveći obim radova,
- Sprječiti eroziju i nanošenje erodiranog materijala u vodotok, na dijelu obale koji će biti proširen za skretanje rijeke iz njenog prirodnog korita, na dijelu obale koji će biti usijecan za izgradnju brane/zahvata MHE,
- Postojeću vegetaciju na obalama rijeka potrebno je maksimalno očuvati,
- U slučaju pojave erozionih procesa, potrebno je preduzeti hitne mjere stabilizacije tla,
- Sav materijal od iskopa koji neće biti upotrijebljen u toku građenja MHE, mora biti deponovan na određenim lokacijama, koje su zaštićene od pojave erozije,
- Na gradilištima za transport opreme i materijala, potrebno je koristiti isključivo tehnički ispravnu mehanizaciju i prijevozna sredstva,
- Sve manipulacije naftnim i sličnim derivatima u procesu građenja potrebno je obavljati uz maksimalne mjere zaštite,
- Potrebno je staviti zabranu pranja mašina i vozila u zoni radova, a nadzorom minimizirati mogućnost incidentnog zagađenja vode zbog nemarnosti osoblja,
- Prilazne saobraćajnice i manipulativne površine izgraditi na način da se osigura odvod površinskih voda, prilagođen predviđenoj frekvenciji i teretu transportovanih vozila,
- Na gradilištu je potrebno koristiti prijenosne sanitarne toalete, koje treba redovno održavati ili fekalne otpadne vode prikupljati i tretirati u septičkim jamama s taložnicima i dezinfekcijom,
- Pravilno odlagati komunalni otpad, dok ga ne preuzme nadležna komunalna služba,
- Izbjegavati degradaciju tla, zasijecanje nagiba, uzimanje građevinskog materijala iz padina podložnih klizištu i izvan projektom definisanog prostora,
- Kvalitetniju zemlju iz iskopa treba koristiti za rekultivaciju okolnog zemljišta i nasipa,
- Smještaj svih vozila i mehanizacije koja koristi tečno gorivo, mora biti na uređenom, vodonepropusnom platou, uz strogu kontrolu eventualnog zagađenja i curenja,
- Tečna goriva treba čuvati u zatvorenim posudama, smjestiti ih na sigurna mjesta, po mogućnosti u betonske bazene. U slučaju curenja, na sigurnom mjestu potrebno je odmah pristupiti sanaciji zagađene površine,
- Izgraditi sistem za skupljanje i separator suspendiranih čestica za prečišćavanje oborinskih voda s manipulativnih površina brane i postrojenja mašinske zgrade,

- Održavati slivnike za prikupljanje vode s manipulativnih površina i separatore suspendiranih čestica,
- Izgraditi septičke jame za prikupljanje fekalnih voda,
- Za odvode s površina na kojima je moguće prisustvo ulja i masti, primijeniti separator ulja i masti,
- Treba izgraditi nepropusne uljne bazene ispod transformatorskog postrojenja mašinske zgrade, kao i ispod turbine, zapremine dovoljne da mogu primiti eventualno iscureno turbinsko ili izolaciono ulje iz sistema mašinske zgrade,
- Potrebno je redovno pregledati obale akumulacije i pristupati sanaciji na mjestima gdje se uoči pojava klizišta,
- Bezuslovno se mora poštovati vodoprivredni i biološki minimum, s ciljem zaštite cijelog ekosistema, posebice u sušnim periodima u toku eksploatacije MHE, te provoditi mjere upravljanja vodnim resursima,
- Tokom eksploatacije sistema, obavljati radove na uređenju riječnih obala, koji osiguravaju očuvanje biodiverziteta u rijeci i neposrednom priobalnom pojasu, te omogućuju povećanje raznovrsnosti biocenoza, posebno fitocenoza u priobalnom pojasu.

Mjere zaštite tla

- U slučaju akcidentne situacije, prosipanja ulja ili nafte na zemljište, potrebno je izvršiti sanaciju terena posipanjem upijajućeg sredstva i uklanjanjem sloja zemljišta,
- Potrebno je osigurati nepropusnu površinu za privremen smještaj mašina i mehanizacije koja se koristi za radove, bez mogućnosti uticaja na vode,
- Prekop saobraćajnica potrebno je vršiti uz saglasnost nadležnog organa za održavanje saobraćajnica i vratiti ih u prvobitno stanje nakon izvođenja radova, radi nesmetanog odvijanja saobraćaja,
- Očistiti gradilište i neposrednu okolinu, te rehabilitirati sve komunikacije i potrebne prateće objekte koji budu oštećeni odvijanjem radova na izgradnji trase i ukloniti sve privremene objekte.

Mjere za zaštitu zraka

- Koristiti uređaje, vozila i postrojenja sa minimalnim uticajem na okoliš, odnosno, vršiti redovnu tehničku kontrolu izduvnih plinova iz motora mašina i vozila na gradilištu,
- Koristiti niskosumporna goriva, sa sadržajem sumpora nižim od 1%,
- Disperziju lebdećih čestica, kao posljedicu izvođenja građevinskih radova (iskop, utovar i istovar materijala), ublažavati mjerama kojima se emisije lebdećih čestica dovode u granične vrijednosti (optimalna vlažnost materijala, kvašenje i orošavanje materijala),
- Redovno kvasiti pristupne i druge gradilišne puteve kojima se vrši transport,
- Prilikom izgradnje pristupnih puteva voditi računa o očuvanju okoliša,
- Primijeniti propise koji su predviđeni kao vid zaštite za izvođenje miniranja.

Mjere za zaštitu flore i faune

- Potrebno je ograničiti krčenje vegetacije i kretanje građevinskih mašina, mehanizacije i transportnih sredstava, isključivo u prostoru odobrenom projektom, s ciljem zaštite vegetacije i nepotrebnog većeg uništavanja biljnog fonda,
- Koristiti tehnički ispravnu mehanizaciju, za što manjima stepenom emisije štetnih produkata sagorijevanja, buke i vibracija, s ciljem zaštite okolne faune,
- Zbog zaštite riba, potrebna je organizacija gradilišta uz uslove stalnog osiguranja nesmetane protočnosti korita, kako ne bi bile ugrožene životinje na nizvodnim dionicama,
- Pri realizaciji privremenih zahvata u toku rijeke, a zbog realizacije pregrađivanja osnovnog korita, trebaju se preduzeti sve mjere za zaštitu riba,
- Sve aktivnosti na gradilištu, koje imaju interakciju sa ribljim populacijama, obavljati u koordinaciji sa ribolovnim društvima,
- Nakon završetka radova, posebnu pažnju treba posvetiti fazi spuštanja zatvarača na prelivnim poljima, radi punjenja akvatorija,
- Pridržavati se svih mjera zaštite vode, jer one predstavljaju i mjere za zaštitu akvatičnih organizama, flore i faune,
- Na objektu MHE izgraditi objekte za prijelaz riba iz donje u gornju vodu – riblje staze,
- Odabrati turbine sa zaštitom za ribe, a s koncepcijom odvrćanja kretanja u pravcu turbina,
- Na dijelu gdje se izgradi riblja staza, preduzeti mjere kojima će se spriječiti ribolov na određenom rastojanju s obje strane brane,
- U saradnji sa lokalnim sportsko – ribolovnim društvima, kontinuirano pratiti stanje riblje populacije u nizvodnim i uzvodnim dijelovima rijeke,
- Na pregradnim mjestima – branama, i vodozahvatima, potrebno je održavati ekološki prihvatljiv protok, utvrđen na osnovu hidroloških osobina rijeka,
- Održavati sistem za sprječavanje prodiranja riba u postrojenja MHE,
- Spriječiti svako naglo ispuštanje vode iz akumulacije, koje bi moglo dovesti do uništavanja mlađi i ribe nizvodno od akumulacije,

DALEKOVODI I TRAFOSTANICE

Mjere zaštite okoliša prilikom izgradnje i rekonstrukcije dalekovoda i trafostanica su:

Mjere zaštite okoliša i stanovništva

- Svako tehničko ili tehnološko rješenje koje vodi smanjenju potrošnje električne energije ili omogućava optimalno njen prijenos na daljinu bila bi mjera zaštite. Potrebno je primijeniti pravilan izbor izolacionog nivoa, te spojne i ovjesne opreme prema zahtjevima iz Pravilnika o tehničkim normativima za izgradnju nadzemnih elektroenergetskih vodova nazivnog napona od 1 kV do 400 kV („Sl. list SFRJ“, broj 65/88, „Sl. list RBiH“, br. 2/92 i 13/94),
- Tokom faze eksploatacije pridržavati se zahtjeva iz Pravilnika o tehničkoj dokumentaciji i održavanju elektroenergetskih objekata te Pravilnika o zaštiti na radu pri korištenju električne struje („Sl. list SRBiH“, broj 34/88, „Sl. list RBiH“, broj 2/92). Potrebno je da se mjere zaštite stanovništva osiguraju i kroz provođenje mjera zaštite od buke. Treba provoditi periodične provjere i istraživanja, te upozoravati lokalno stanovništvo na potencijalne opasnosti (elektromagnetni utjecaji koji mogu prouzrokovati smetnje na uređajima),
- Opasnost od napona koraka i dodira otklanja se pravilnim izvođenjem uzemljivačkog sistema stubnih mjesta prema zahtjevima iz Pravilnika o tehničkim normativima za izgradnju nadzemnih elektroenergetskih vodova nazivnog napona od 1 kV do 400 kV („Sl. list SFRJ“, broj 65/88,,),
- Zaštita od požara oko dalekovoda podrazumijeva pravilno održavanje dalekovoda u pogonu s ciljem povećane sigurnosti i zdravlja stanovništva u njegovoj neposrednoj blizini. Sigurnosne udaljenosti i visine moraju biti u skladu sa zahtjevima iz Pravilnika o tehničkim normativima za izgradnju nadzemnih elektroenergetskih vodova nazivnog napona od 1 kV do 400 kV („Sl. list SFRJ“ broj 65/88, „Sl. list RBiH“, br. 2/92 i 13/94),
- Izvesti uzemljivački sistem stubnih mjesta, radi otklanjanja opasnosti od napona koraka i dodira,
- Onemogućiti ulazak u elektroenergetska postrojenja zaključavanjem te postavljanje znakova upozorenja na svim elektroenergetskim objektima.
- Zabraniti upotrebu hemijskih sredstava za održavanje trase dalekovoda.

2.14.3 Mjere sanacije

Prostorni plan Tuzlanskog kantona kao plan višeg reda u cilju provođenja i ostvarenja mjera zaštite u oblasti zaštite okoliše, u sklopu Kantonalnog plana zaštite okoliše, nalaže da je neophodno uraditi program i plan za realizaciju provedbenih mjera koji između ostalog treba da sadrži:

- popis svih zagađivača okoliše(zraka, vode, tla) i ocjenu stanja
- utvrđivanje posebnih mjera zaštite
- instrumente za provođenje mjera zaštite

- određivanje prioriteta kod provođenja potrebnih mjera zaštite
- rokove za provođenje utvrđenih mjera zaštite
- potrebna finansijska sredstva za provođenje mjera zaštite

2.14.4 Procjena stanja do kraja planskog perioda

Trenutno stanje kvalitete okoliša na području cijelog Tuzlanskog kantona pa tako i općine Banovići nije na zadovoljavajućem nivou. Obzirom da se očekuje porast u privrednim aktivnostima između ostalog izgradnja Termoelektrane i Cementare, da je proces zaštite okolice složen tehničko-tehnološki problem brza sanacija odnosno poboljšanje kvaliteta okoliša je teško izvodljivo.

U tom smislu potrebno je obezbjediti :

- Potpunu implementaciju zakonskih propisa
- Jačanje sistema zaštite okolice uvođenjem novih instrumenata za smanjenje pritiska na okoliš
- Prihvatljiv način finansiranja u projekte zaštite okoliša
- Rast svijesti o potrebi promjena kada je u pitanju zaštita okoliša

U kratkoročnom periodu ne treba biti iznenađen da se ima i trend pogoršanja kvaliteta okolice posebno u segmentima kvaliteta zraka i kvaliteta voda naročito ako se ima u vidu rast proizvodnje u energetici, odnosno nepostojanja strateškog dokumenta u oblasti zaštite okolice.

U srednjeročnom periodu treba raditi na poboljšanju u svim segmentima zaštite okoliša:

- Kod upravljanja komunalnim otpadom saniranjem nelegalnih deponija, izgradnjom regionalne sanitarne deponije
- Kod kvaliteta zraka primjenom propisa o ograničavanju emisija zagađenja i uvođenjem sankcija za emitiranje zagađenja iznad dozvoljenih vrijednosti

U dugoročnom razdoblju implementacijom mjera i instrumenata zaštite okoliša obezbjediti će se maksimalno mogući kvalitet okoliša na cijeloj teritoriji općine. Međutim kod davanja procjene stanja do kraja planskog perioda treba uzeti u obzir i ograničenja koja mogu uticati na postizanje željenog kvaliteta okoliša a koja se odnose na opšte privredno stanje, neefikasni sudski sistem koji čini postojeće instrumente implementacije definisane postojećim zakonima nedjelotvornim, te ograničene ljudske resurse potrebne za obavljanje izuzetno stručnog i opsežnog posla u ovoj oblasti.

2.15 Zaštita i revitalizacija kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa i njihova ekonomska valorizacija

2.15.1 Kulturno-historijsko naslijeđe

Objekti graditeljske baštine su vrijedniji dio kulturne baštine Općine. Oni zahtjevaju posebnu zaštitu. Njihovo korištenje se ostvaruje pod posebnim okolnostima, u skladu sa zakonskim propisima i međunarodnim konvencijama.

Evidencija kulturno – historijskog naslijeđa predstavlja prvi korak u radu na zaštiti spomenika. Potrebno je vršiti permanetno ažuriranje stanja kulturno-historijskog naslijeđa u cilju utvrđivanja nove kategorizacije i donošenja pravnih akata zaštite cjelina i pojedinačnih spomenika.

Na osnovu registra Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika, na dan 25.01.2016. godine, na području općine evidentiran i nacionalnim spomenikom je proglašen historijski spomenik Stećci u Banovići Selu. Na nacionalni spomenik se primjenjuju mjere zaštite, utvrđene Zakonom o provedbi odluka Komisije za zaštitu nacionalnih spomenika.

Na osnovu istog registra na Listi peticija za proglašenje nacionalnim spomenicima se nalaze slijedeća dobra:

- Džamija Omazići
- Džamija Podgorje
- Džamija Repnik
- Džamija u Banovićima (Gradska)
- Džamija Banovići selo
- Džamija Brezovača
- Džamija Grivice
- Džamija Seona
- Džamija Treštenica
- Zavičajna zbirka Etno avlija Mačkovac.

Ostali evidentirani spomenici su od kantonalnog i lokalnog značaja i kao takvi podliježu pravnoj zaštiti. Bez obzira na odluku Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika neophodno je za ove objekte izvršiti odgovarajuća istraživanja, utvrditi zaštitne zone i kategoriju zaštite.

Spomenici u BiH su trenutno na nivou države, te ne postoje drugi sistemi zaštite spomenika kulture. U ciju privlačenja turista i razvijanja turističke djelatnosti, na svim spomenicima potrebno je primijeniti mjere aktivne zaštite. Zaštita se ne smije odnositi samo na spomenik, već i na njegovo okruženje.

Neophodno je obezbijediti da se paralelno ostvaruje organizovana zaštita kulturno–historijskog naslijeđa, te da se graditeljska baština stavlja u funkciju ekonomskog razvoja. Interes za ulaganje u baštinu radi njene primjene u ekonomskom razvoju, potrebno je javno proklamovati, kao strateško

dugoročno opredjeljenje, uvažavajući obostrane interese: s jedne strane investitora i njegove želje, a sa druge strane posebnost baštine i potreba njene strukturne zaštite.

Nužno je koncipirati i provoditi različite oblike zaštite kulturno-historijske graditeljske baštine. Veoma značajan oblik zaštite ovih sadržaja je prostorno planska zaštita, koja podrazumjeva uključivanje baštine u planove svih nivoa, od strategije do detaljnih planova prostornog uređenja. Pravna zaštita, proces dostignutog provođenja svih mjera održavanja objekata koji se nalaze pod zaštitom, konzerviranje i druge intervencije, obnova, rekonstrukcija, revitalizacija i drugi procesi zaštite i oživljavanja pojedinih objekata, moraju biti planirani i sistemski provođeni, uz prisustvo javnosti, upoznavanje građana sa mjerama i stanjem zaštićenosti objekata.

2.15.2 Prirodno naslijeđe

Zaštita prirode prema Svjetskoj uniji za zaštitu prirode (IUCN) glasi: „Zaštita prirode podrazumijeva sve odgovarajuće aktivnosti i mjere koje imaju za cilj sprečavanje štetnih aktivnosti, oštećenja ili zagađivanja prirode, smanjenje ili eliminisanje nastale štete i obnova prirode i dovođenje u prvobitno stanje“.

Najčešći način zaštite prirode je stavljanje pod zaštitu određenog područja, tj., proglašenje zaštićenog područja. Na području općine Banovići proglašen je zaštićeni pejzaž Konjuh. Prostorni plan Zaštićenog pejzaža Konjuh predlaže zaštitu i korištenje prirodnog naslijeđa zasnovanu na utvrđivanju postojećih prirodnih dobara i njihovoj preciznoj kategorizaciji prema relevantnim aktima koji važe za ovu oblast čime se stvaraju preduslovi za uključivanje istih u evropsku ekološku mrežu. U skladu sa tim predlaže se zaštita slijedećih prirodnih dobara:

Zaštićena prirodna područja – po IUCN I kategorija

- Područja Prve zaštićene zone (Zona A) u okviru Zaštićenog pejzaža “Konjuh”
- Stanište tetrijeba (*Tetrao urogallus*), koje se nalazi u zoni A1
- Stanište lještardke (*Bonasa bonasia*)

Spomenik prirode – po IUCN III kategorija

- Hidrogeološki: svi izvori na području Zaštićenog pejzaža “Konjuh”
- Hidrološki: Vodopad Velika Zlača, visina 20-25 m, nalazi se u zoni A1, svi vodotoci na području Zaštićenog pejzaža “Konjuh”
- Botanički: Pojedinačne biljne vrste, reliktna i endemske biljne vrste, rijetke i reliktna biljna zajednica, rijetka, stara i historijski značajna stabla, evidentirana u Registru rijetkih, starih i historijski značajnih stabala na području Tuzlanskog kantona.

Zaštićeni pejzaž – po IUCN V kategorija

- Cjelokupno područje koje se nalazi u granicama Zaštićenog pejzaža “Konjuh”

Pojedinačni lokaliteti i predjeli:

- Vrh planine Konjuh, izletište, vidikovac, planinarski uspon, stanište tetrijeba i Bosanskog ljiljana, površine oko 3ha, zona A1
- Kota Zidine, sa slijedećim karakteristikama: izletište, objekat izgrađen od strane J.P. "Šume TK" DD Kladanj koji služi u svrhu gospodarenja šumama na navedenom području, planinarski uspon, vidikovac, litica, stanište tetrijeba i bosanskog ljiljana. Ukupna površina ovog lokaliteta iznosi oko 20 ha i ista se nalazi u zoni A1.
- Kota Zelenboj, sa slijedećim karakteristikama: planinarski uspon, izletište, vidikovac. Površina ovog lokaliteta iznosi oko 5ha i nalazi se u zoni zaštite B1
- Izletište Velika Zlača, sa slijedećim karakteristikama: objekat izgrađen od strane J.P. "Šume TK" DD Kladanj koji služi u svrhu gospodarenja šumama na navedenom području, stanište tise, površina lokaliteta oko 1 ha. Nalazi se u zoni A1.
- Izletište Zobik, polazište na planinarske uspone prema Zidinama i vrhu Konjuha, površina oko 3 ha, zona B1.

Pored navedenih prirodnih vrijednosti predlaže se zaštita i pojedinačnih vrsta flore i faune.

U cilju zaštite navedenih prirodnih dobara u okviru zaštićenog pejzaža Konjuh, Prostorni plan višeg reda predviđa izradu Stručne osnove za uspostavljanje zaštićenih područja, kojom će biti propisane precizne mjere zaštite za svako navedeno prirodno dobro, i koja predstavlja osnovu za donošenje odluka o konačnoj zaštiti.

Ostala vrijedna dobra prirodnog naslijeđa na području općine su:

- Pećina Puzavac
- Izletište Mačkovac
- Breštica jezero
- Zelemboj planina
- rijeka Oskova (do jalovišta)
- brdo Vidikovac u Banovićima
- rijeke iz sliva Ribnice i Željove
- Rijeka Turija i njene pritoke

Stavljanjem prirodnog naslijeđa općine u cjelosti u funkciju razvoja turističke privrede i razvoja ostalih sektora moguće je postići značajne ekonomske efekte.

Korištenje prirodnih dobara i zaštita prirodnog naslijeđa, predstavlja značajno područje, kome se mora posvetiti neophodna pažnja, jer je zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti na području Općine

jedna od pretpostavki privrednog razvoja. Obnova i rehabilitacija oštećenih ili zapuštenih dijelova prirode kao i sanacija stanja na svim ugroženim područjima moraju se staviti u prioritetne zadatke.

Dužna pažnja u okviru zaštite prirodnih vrijednosti, mora se posvetiti biljnom svijetu. Očuvanje zaštićenih dijelova prirode, koje najčešće pokrivaju šume, potrebno je regulisati u okviru zakonskih propisa, uvažavajući pri tom obostrane interese. Zaštiti flore, koja je ugrožena različitim poljoprivrednim zahvatima mora se također posvećivati dužna pažnja, kako bi degradacija i smanjenje raznovrsnosti (biodiverzitet) biljnog svijeta sveli na što manji nivo.

Također, nužno je punu pažnju posvetiti zaštiti životinjskog svijeta. Da bi se i ovdje sačuvala raznovrsnost, potrebna je gušća mreža očuvanih biotipova i međusobnih koridora, jer izolirani otoci nisu dovoljni. Naročito u izgradnji saobraćajnica, treba izbjegavati presjecanje staništa i osiguravati prijelaze i prolaze za neke vrste životinjskog svijeta, jer je to veoma često uslov njihovog opstanka.

2.15.3 Revitalizacija i ekonomska valorizacija kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa

Evidencija kulturno - historijskog naslijeđa predstavlja prvi korak u radu na zaštiti spomenika. Na teritoriji općine Banovići kroz dugi vremenski periodu su se razvili brojni kulturno-historijski slojevi i društveni procesi koji su oblikovali i usmjerili društveni ali i politički razvoj zemlje.

Pojedini objekti i cjeline kulturno-historijskog naslijeđa su već valorizovani, dok u cilju valorizacije, promocije i unapređenja ostalih vrijednih primjeraka potrebno je uspostaviti adekvatan sistem valorizacije i zaštite.

U cilju privlačenja turista i razvijanja turističke djelatnosti, na svim spomenicima potrebno je primjeniti mjere aktivne zaštite. Zaštita se ne smije odnositi samo na spomenik, već i na njegovo okruženje, odnosno kontrolisati i nadzirati izgradnju infrastrukture u blizini spomenika.

2.16 Minska polja

2.16.1 Područja i mjere sanacije

Karakteristično zagađenje tla predstavljaju površine kontaminirane minsko eksplozivnim sredstvima.

Navedena kontaminacija javlja se kao posljedica ratnih dejstava 1992.-1995. godine. Ona ne samo da ugrožava živote ljudi i životinja, nego isključuje znatne površine iz dalje upotrebe u različite svrhe.

Na području općine Banovići, minski sumnjive površine prema podacima Centra za uklanjanje mina iznose cca 271,53 ha. Lokacije površina pod minsko eksplozivnim sredstvima se pretežno nalaze u sjeverozapadnom dijelu općine.

Mjere zaštite od neeksplozivnih ubojitih sredstava su njihovo pronalaženje, otkrivanje, obilježavanje, iskopavanje, deaktiviranje, prenošenje, utovar, prevoženje, privremeno uskladištenje i uništenje. Iz tih razloga potrebno je:

- obučavati stanovništvo o opasnosti od mina i provođenje obuke za stanovništvo i djecu u školama, putem medija i razvijanje svijesti o opasnosti od mina,
- pravno dograditi zakonsku i stručnu problematiku deminiranja.

Mjere sanacije područja kontaminiranih MES-om i NUS-om podrazumjevaju njihovo uklanjanje, a potom privođenje namjeni saniranih površina.

2.16.2 Etape realizacije deminiranja

Obzirom da je proces uklanjanja MES-a i NUS-a dugotrajan i u finansijskom smislu ima veoma visoku cijenu, može se očekivati da će proces deminiranja ugroženih površina na prostoru općine trajati duži vremenski period, u zavisnosti prvenstveno od materijalnih i finansijskih mogućnosti. Iz prethodno navedenih razloga potrebno je definisati prioritetne površine za sanaciju (deminiranje) kroz etapni plan deminiranja prostora.

Prioritetne površine koje bi imale prioritet u procesu deminiranja, a u skladu sa namjenom površina su:

- građevinska zemljišta u sklopu urbanih područja ili izvan njih namijenjena stanovanju
- građevinska zemljišta namijenjena za razvoj poslovno-privrednih zona
- područja značajna za razvoj poljoprivredne proizvodnje
- područja od značaja za druge planirane namjene.

2.17 Ugroženost područja

2.17.1 Procjena ugroženosti područja od ratnih dejstava, elementarnih nepogoda i tehničkih katastrofa do kraja planskog perioda

Za područje općine Banovići urađena je Procjena ugroženosti područja od prirodnih i drugih nesreća čiji su zaključci prezentovani u daljem tekstu:

Područje općine Banovići posebno je osjetljivo na pojedine vrste prirodnih i drugih nesreća koje mogu u velikoj mjeri ugroziti život i zdravlje stanovništva kao i pričiniti velike materijalne štete, među kojima su: zemljotresi, odronjavanje i klizanje tla, poplave, sniježne padavine, epidemije i epizootije, požari, kontaminiranost terena minsko-eksplozivnim sredstvima i neeksplozivnim ubojnim sredstvima. Pored navedenih nesreća, uvijek postoji opasnost i od izbijanja prirodnih i drugih nesreća koje nemaju karakter stalnih nesreća sa redovnim pojavljivanjem.

Kaptaža izvora Studešnica-Krabašnica, kao i kaptaže seoskih vodovoda, naseljena mjesta Pribitkovići (most na potoku Kruševac i Očauša), potok Seona i Maleševac, naselje Mušići (od vj. Jezera do TK „Borac“, naselje Jezero na ušću potoka Draganja i Slatina, Kredit mahala i naselje Jezero, vodotoci Željova i Ribnica (uz komunikaciju) svi građevinski objekti ispod nivoa površinskih vodotoka (podrumi stambenih zgrada) i etaže i pumpne stanice odvodnjavanja na površinskim kopovima RMU „Banovići“ su najranjiviji dio sa aspekta poplave i plavljenja.

Naselja koja gravitiraju višim dijelovima Općine prije svega Grad II, Grad III, Podgorje, Repnik, Tulovići, Seona, Aljkovići, Brezici i Pribitkovići su u značajnoj mjeri već napadnuta aktivnim klizanjem i slijeganjem zemljišta, pri čemu je pričinjena značajna materijalna šteta na stambenim objektima i objektima infrastrukture što pretpostavlja da će destrukcija stambenog fonda, zbog ove pojave u navedenim naseljima biti stalna.

Naseljena mjesta koja gravitiraju višim nadmorskim visinama, u uslovima većih sniježnih nanosa, mogu biti privremeno ili za duži vremenski period komunikacijski odsječena od središta općine. Vrijeme komunikacijske blokade traje do 24 h a visoki sniježni pokrivač pričinjava štete na krovnim konstrukcijama, lomi drveće i kida dalekovode.

Grad, kao prirodna nepogoda se javlja u vrijeme bujanja vegetacije i čini značajne materijalne štete na poljoprivrednim i voćarskim kulturama, zahvatajući uglavnom pojaseve širine do 500 m i dužine 2-5 km na cijelom području Općine.

Olujni vjetar, se javlja sporadično sa vremenskim razmacima i po nekoliko godina, kada pri svom djelovanju pričinjava velike materijalne štete na stambenim i privrednim objektima, infrastrukturi, te ratarskim i voćarskim kulturama.

Suša se javlja u vremenskim razmacima od 2-5 godina i pogađa cijelo područje Općine. U slučaju nastanka epidemija i epizootija bilo bi zahvaćeno cijelo područje Općine i za posljedicu bi imalo gubitke ljudskih života i umanjenje stočnog fonda.

Tehničko tehnološke nesreće – veliki požari se javljaju kao konstantna prijetnja u slučaju slabljenja preventivnih mjera zaštite. Veliki požari mogu izbiti u šumama, proizvodnim halama, stovarištima i skladištima te za svoju posljedicu mogu imati velike materijalne štete.

Od ostalih nesreća – među prve i najveće se ubrajaju nesreće od NUS-a i MES-a, zbog toga što veliku opasnost po ljude, stoku i divlje životinje predstavljaju minska polja kojih na prostoru općine ima na područjima bivših linija razdvajanja: područje MZ Treštenica-G.Treštenica i Pribitkovići, područje MZ Seona i MZ Aljkovići, odnosno područja koja su u agresiji na općinu bila privremeno zaposjednuta.

Osim stalne opasnosti od NUS-a i MES-a, moguće su i nesreće u cestovnom i željezničkom sobračaju, gdje uvijek postoji latentna opasnost na njihov nastanak, pri čemu bi bile pogođene mikro lokacije ali sa velikim materijalnim i ljudskim posljedicama.

Ugroženost od rudarskih nesreća koje mogu nastati u jami, površinskom kopu i drugim rudničkim pogonima, mogu biti usljed djelovanja prirodnih sila ili tehničke prirode, a obično su praćene sa ljudskim žrtvama i većim materijalnim štetama.

2.17.2 Mjere za ograničavanje negativnih efekata prirodnih i ljudskim djelovanjem izazvanih nepogoda i katastrofa

Mjere za ograničavanje negativnih efekata prirodnih i ljudskim djelovanjem izazvanih nepogoda i katastrofa obuhvataju programiranje, planiranje, organizovanje, osposobljavanje, nadzor i finansiranje mjera za s ciljem sprječavanja opasnosti, smanjenja broja nesreća i žrtava te ublažavanje štetnih posljedica prirodnih i drugih nesreća.

Funkcionalno organiziran, osposobljen i dobro opremljen Operativni centar civilne zaštite u općinskoj Službi civilne zaštite je izuzetno važan kao i dobro organizovane i osposobljene jedinice civilne zaštite za otkrivanje, praćenje i predupređivanje opasnosti od svih vrsta prirodnih i drugih nesreća.

Jedinstvena organizacija zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, od prirodnih i drugih nesreća, prema Zakonu se ostvaruje organizovanjem i planiranjem sljedećih mjera i aktivnosti:

- otkrivanje, praćenje i sprječavanje opasnosti od prirodnih i drugih nesreća,
- uzbunjivanje o opasnostima i davanje uputstva za zaštitu i spašavanje,
- osposobljavanje ljudi za zaštitu i spašavanje,
- obučavanje civilne zaštite,
- otklanjanje posljedica prirodnih i drugih nesreća do osiguranja osnovnih uslova za život,
- nadzor nad provođenjem propisa o zaštiti od prirodnih i drugih nesreća.

Potrebno je da privredna društva i pravna lica koja obavljaju djelatnosti iz oblasti zdravstva, veterinarstva, komunalnih poslova, vodoprivrede, šumarstva, poljoprivrede, rudarstva, hemijske industrije, građevinarstva, transporta, ugostiteljstva i vatrogastva obuče i osposobe za preduzimanje odgovarajućih aktivnosti u cilju preventivne zaštite od prirodnih i tehnoloških i drugih nesreća.

Osposobljenost građana za preduzimanje odgovarajućih mjera u cilju preventivne zaštite od prirodnih i drugih nesreća, kao i osposobljenost građana za poslove samozaštite i međusobne zaštite, ima poseban značaj u zaštiti i spašavanju.

2.18 Osnovna namjena prostora i pojedinih područja

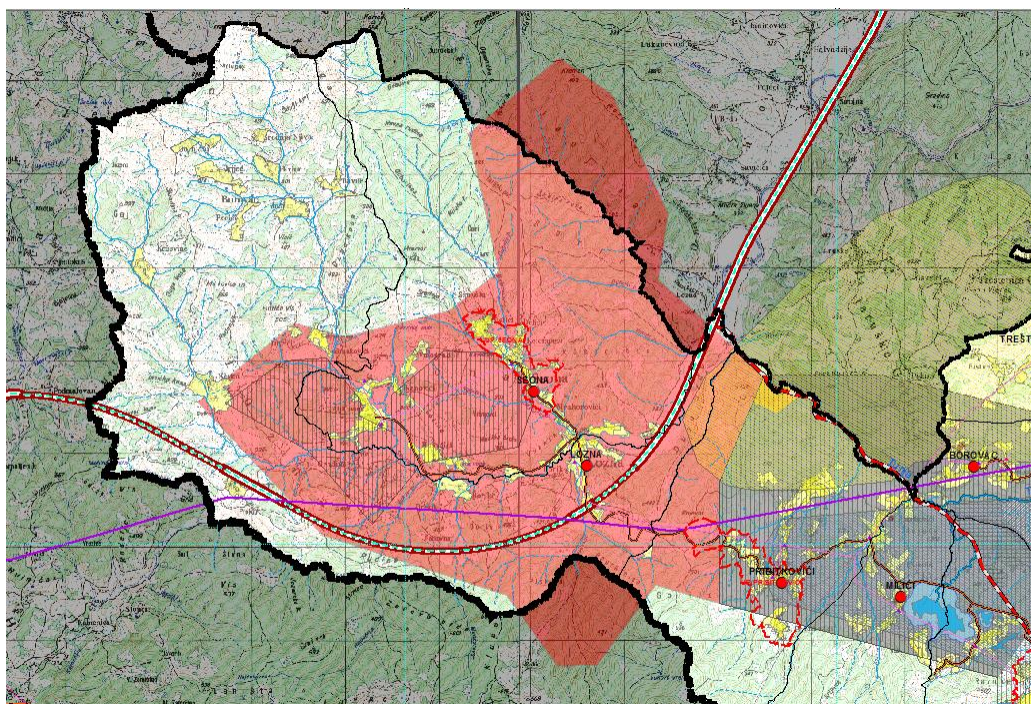
2.18.1 Sintezna projekcija korištenja prostora

Općinu Banovići u pogledu korištenja prostora možemo podijeliti u dvije makrozone. Prva je makrozona centralnog Banovičkog basena industrijsko-energetskog karaktera sa intenzivnom

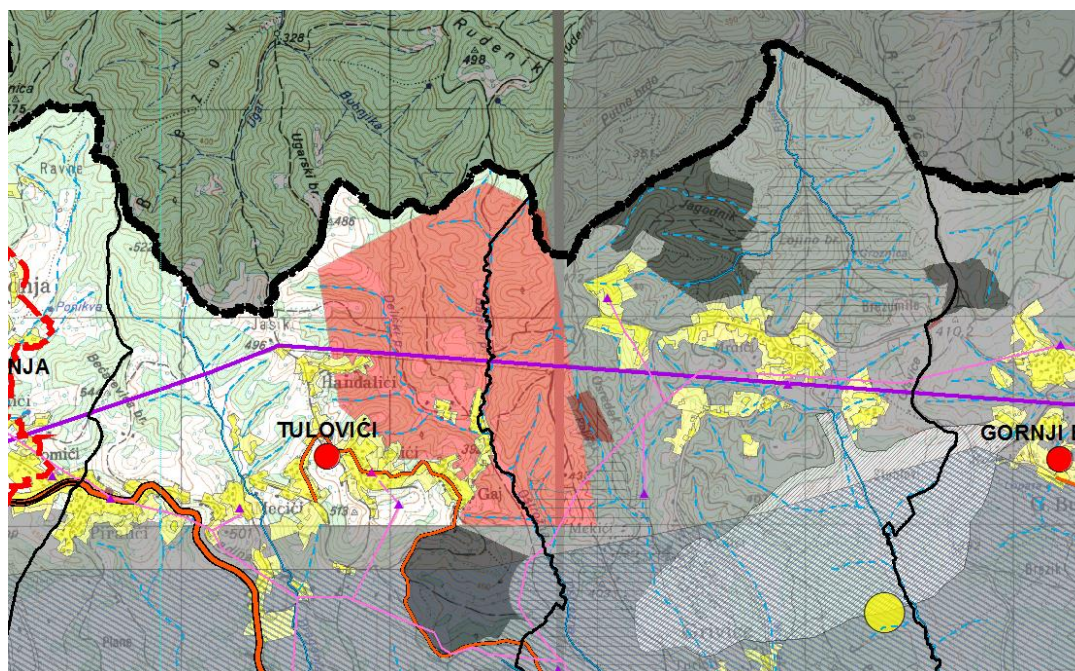
eksploatacijom mineralne sirovine mrkog uglja i kao komplementarna aktivnost ove zone razvoj privrednih djelatnosti od kojih najznačajnije buduća Termoelektrana i Cementara Banovići. Razvoj ovih djelatnosti prouzrokuje zauzimanje novih prostora uz obaveznu primjenu rigoroznih mjera zaštite i unapređenja okoliša obzirom na industrijski karakter šireg područja, te nastavak rekultivacije degradiranih površina. Rezervacija prostora za potrebe eventualne eksproprijacije zemljišta data je u okviru planiranih građevinskih zemljišta, dok se potreba za poljoprivrednim zemljištem može nadomjestiti u okviru rekultivacije degradiranih površina, a prema projektnoj dokumentaciji. Također, u pogledu eksploatacije mineralne sirovine mrkog uglja iskazana je inicijativa od strane Rudnika mrkog uglja Banovići za proširenjem eksploatacionog polja na lokalitetu Šehića potok ukupne površine 149,12 ha i u dijelu Seona u površini 1.925,75.

Drugu makrozonu čine sjeverni obronci planine Konjuh u njenom jugoistočnom dijelu gdje zaštita okoliša i razvoj turizma na bazi prirodnih vrijednosti čine osnovnu aktivnost a koja je kao takva djelom i dio Zaštićenog pejzaža Konjuh.

Projekcija korištenja prostora zasniva se na zaštiti prirodnih vrijednosti te razvoju turizma sporta i rekreacije vezanog za izletišta Mačkovac i Zlača. Također, povezivanje ovih izletišta dolinom rijeke Oskove turističkom prugom (turistički Čiro) u sklopu razvoja industrijskog turizma obavezno poštujući norme i standarde zaštite okoliša posebno kada je riječ o zaštićenom pejzažu Konjuha.

ILUSTRACIJA 17: POTENCIJALNO PROŠIRENJE EKSPLOATACIONOG POLJA SEONA

ILUSTRACIJA 18: POTENCIJALNO PROŠIRENJE EKSPLOATACIONOG POLJA ŠEHIĆA POTOK

Sagledane potrebe projekcije budućeg razvoja Općine su se oslonile na postojeće stanje, koje je detaljno analizirano i sagledano, ali i od strane lokalne zajednice iskazane potrebe za planiranjem novih sadržaja, konceptualnih rješenja i sistema, koji će pomoći sveukupnom razvoju općine Banovići.

Osnova za planiranje i dimenzioniranje sadržaja unutar prostora je planersko opredjeljenje u smislu povećanja broja stanovnika. Predloženom hijerarhijom centara policentričnog karaktera, koja se ogleda u uspostavljanju primarnog centra Banovići, sekundarnih centara: Banovići Selo i Repnik, te tercijarnih centara: Treštenica Donja, Seona, Omazići, Podgorje-Stražbenica, stavlja se u obavezu adekvatno opremanje istih sadržajima društvene i ostale potrebne infrastrukture, povezivanje sa primarnim centrom i centrima međusobno, kao i adekvatno dimenzioniranje građevinskog zemljišta za potrebe stanovanja ali i obavljanje privrednih djelatnosti. Planirana urbana područja preuzeta su iz Prostornog plana Tuzlanskog kantona korigovana prema raspoloživim podacima.

Kod planiranja namjena prostora poštovalo se načelo racionalnog korištenja prostora, koje je temeljno načelo planiranja i usklađivanja prostornog razvoja, čime se postiže učinkovitija funkcionalna organizacija.

Sve planske komponente zahtijevaju određene preraspodjelu prostora po namjeni u odnosu na postojeće stanje, kao i utvrđivanje odgovarajućih površina za razvoj istih u posmatranom planskom periodu. Shodno navedenom, najveće promjene se očekuju u preraspodjeli i promjeni odnosa poljoprivrednog, šumskog i građevinskog zemljišta. Posebnu pažnju treba posvetiti osjetljivim procesima promjene namjene poljoprivrednog u građevinsko zemljište (širenje građevinskih područja

naselja, formiranje poslovno-proizvodnih zona na poljoprivrednom zemljištu, kao i duž saobraćajnih koridora). Za realizaciju kontrolisanih promjena poljoprivrednog u građevinsko zemljište, potrebno je obezbjediti odgovarajuću institucionalnu, organizacionu i finansijsku podršku, kako prilikom izrade prostornog plana, tako i u njegovom sprovođenju.

TABELA 80: BILANS POVRŠINA PREMA NAMJENI ZA PODRUČJE OPĆINE BANOVICI

	Namjena	Površina (ha)	Procenat (%)
1	Poljoprivredno zemljište	3.663,91	19,99
	I agrozona	1.521,17	8,30
	II agrozona	1.565,16	8,54
	III agrozona	567,05	3,09
	Aktualizirano prema ortofoto snimcima	10,53	0,06
2	Šumsko zemljište	11.854,93	64,68
	Privatne šume	1.194,61	6,52
	Državne šume	9.150,75	49,92
	Nekategorisane šume (aktualizirane prema ortofoto snimcima)	1.509,57	8,24
3	Građevinsko zemljište	1.900,01	10,36
	Građevinsko zemljište pretežne namjene za stanovanje (postojeće)	912,25	4,98
	Građevinsko zemljište pretežne namjene za stanovanje (planirano)	840,37	4,58
	Građevinsko zemljište privredne namjene (postojeće)	24,43	0,13
	Građevinsko zemljište privredne namjene (planirano)	122,96	0,67
4	Rekreacione površine	30,58	0,17
	Rekreaciona površina Čista njiva	0,94	0
	Rekreaciona površina Marino brdo	2	0,01
	Sport i rekreacija „Zlača“	27,64	0,16
5	Saobraćajnice	93,15	0,52
	Autocesta (planirano)	8,34	0,04
	Magistralna saobraćajnica (postojeće)	15,40	0,09
	Magistralna saobraćajnica (planirano)	4,31	0,02
	Regionalna saobraćajnica (postojeće)	10,33	0,06
	Regionalna saobraćajnica (planirano)	5,24	0,03
	Lokalne saobraćajnice (postojeće)	19,90	0,12
	Željeznički saobraćaj (postojeće)	7,18	0,04
	Željeznički saobraćaj (planirano)	8,32	0,04
6	Vode i vodne površine	62,87	0,34
	Stalni vodotoci	26,87	0,15
	Akumulacije	36	0,19
7	Ostala zemljišta	721,95	3,94
	Eksploatacione površine mrkog uglja	423,84	2,31
	Eksploataciona površina dijabaza	7,47	0,06
	Eksploataciona površina krečnjaka „Sklopovi“ (planirana)	10,7	0,06
	Odlagališta jalovine PK Čubrić	11,88	0,06
	Odlagalište jalovine Oskova	3,68	0,02
	Odlagališta jalovine PK Grivice	109,88	0,6
	Odlagališta jalovine PK Turija	44,93	0,23
	Deponije	89,37	0,49
	Grobља	19,22	0,1

Groblja - planirana	0,98	
Σ	18.327,4	100

IZVOR: Interpretacija Nosioca izrade

Obzirom da se preklapaju sa osnovnim namjenama, u bilansu površina nisu iskazane površine koje imaju potencijal ili ograničenje sa aspekta:

- Iskorištenja mineralnih sirovina
- Minski sumnjive površine
- Klizišta

Imajući u vidu važnost bilansa i ovih površina, one se daju u zasebnoj tabeli u nastavku.

TABELA 81: POVRŠINE OGRANIČENJA KOJE SE PREKLAPAJU SA OSNOVNOM NAMJENOM

Namjena	Površina (ha)	Učešće u površini Općine (%)
Eksploataciono polje mrkog uglja RMU	5650,2	30,83
Deponija šljake i jalovine TE Banovići - prijedlog	197,79	1,08
Planirane akumulacije	96,17	0,26
Minski sumnjive površine	271,53	1,19
Orientacione površine klizišta (prema Prostornom planu za područje Tuzlanskog kantona)	358,51	1,96
Orientacione površine klizišta (prema podacima iz općine Banovići)	6,79	0,37
Degradirane površine planirane za rekultivaciju	764,87	4,17

IZVOR: Interpretacija Nosioca izrade

2.18.2 Obavezni prostorni pokazatelji

POVRŠINA OPĆINE BANOVIĆI

 $P = 183,27 \text{ km}^2$
 $P = 18.327,4 \text{ ha}$

BROJ STANOVNIKA

2013. godina: 23.431 stanovnika

2035. godina: 25.131 stanovnika

BRUTO GUSTINA NASELJENOSTI

(broj stanovnika Općine / površina Općine)

 $137,14 \text{ st/km}^2$
 $1,37 \text{ st/ha}$

NETO GUSTINA NASELJENOSTI

(broj stanovnika Općine / površina građevinskog zemljišta)

 $1.472,04 \text{ st/km}^2$
 $14,72 \text{ st/ha}$

STEPEN URBANIZACIJE

(broj stanovnika naselja urbanog karaktera / broj stanovnika Općine) 29%

KOEFICIJENT URBANIZACIJE

(površina građevinskog zemljišta / broj stanovnika Općine) 0,07

STEPEN ZAPOSLENOSTI

(broj zaposlenih / broj stanovnika Općine) 21%

TABELA 82: BILANS POVRŠINA PREMA NAMJENI ZA PODRUČJE OPĆINE BANOVIĆI

	Namjena	Površina (ha)	Procenat (%)
1	Poljoprivredno zemljište	3.663,91	20,10
2	Šumsko zemljište	11.854,93	64,46
3	Građevinsko zemljište	1.900,01	10,10
4	Rekreacione površine	30,58	0,17
5	Saobraćajnice	93,15	0,54
6	Vode i vodne površine	62,87	0,7
7	Ostala zemljišta	721,95	3,93
	Σ	18.327,4	100

3 PROJEKCIJA RAZVOJA PROSTORNIH SISTEMA

Projekcija razvoja prostornih sistema odnosi se na konkretan razvoj određenog sistema fizičkih struktura, koji je rezultat prostornog razmještaja i korelacija između privrednih, društvenih i drugih djelatnosti. Važnost ovog poglavlja se ogleda u konkretizaciji smjernica za razvoj prostornih sistema.

U tom smislu, projekcija razvoja prostornih sistema se posmatra kroz:

- Osnova prostornog razvoja sistema naselja
- Osnova prostornog razvoja privredne javne infrastrukture
- Osnova prostornog razvoja okoline.

3.1 Osnova prostornog razvoja sistema naselja

3.1.1 Prostorni razvoj naselja

Kako je kantonalni prostorni plan utvrdio okvire za razvoj policentričnog modela sistema naselja, tako se i ovaj Plan oslonio na zadani princip, te projekcijom sistema naselja dao mogućnost razvoja policentričnog odnosa naselja i na nižem, općinskom nivou.

Posebno ograničenje u razvoju i funkcionisanju planiranog sistema naselja je velika površina eksploatacionog polja rudnika Banovići kao evidentan prag razvoja u pogledu usmjeravanja cjelokupnog razvoja općine Banovići. Ovim planom uspostavlja se okvirno sistem naselja općine u skladu sa planerskim kriterijima koji se koriste prilikom analize ove problematike. Naravno stvarno funkcionisanje ovog sistema sa svim njegovim zakonitostima u velikoj je mjeri zavisno od rudarskih radova u okviru eksploatacionog polja.

Postojeća prostorno-administrativna organizacija naseljenih mjesta u Općini podrazumijeva 20 naselja, sa Banovićima kao jednim urbanim centrom. Vrijednost indeksa najbližeg susjedstva od 1,09 za općinu Banovići znači da su naselja neravnomjerne prostorne distribucije i neravnomjernosti u međusobnim odnosima. U tom smislu naselja općine Banovići pokazuju koncentraciju u sjeverozapadnom i centralnom dijelu. Ovakav raspored uslovljen je geomorfološkim karakteristikama, sobračajnom povezanošću, a posebno i u velikoj mjeri rudarskim kopovima kao ograničavajućem faktoru u funkcionisanju sistema naselja.

Imajući u vidu dugoročne ciljeve prostornog uređenja, te interne i eksterne uticajne faktore na dugoročni razvoj Općine, kao i moguće pravce i alternative razvoja, predlaže se formiranje 4 ranga naselja na teritoriji općine Banovići:

- Primarni centar - Općinski centar- Banovići
- Sekundarni centri - Repnik , Banovići Selo
- Tercijarni centri - Treštenica Donja, Seona, Omazići te dvojni centar Podgorje-Stražbenica,
- Ostala naseljena mjesta

3.1.2 Smjernice razvoja urbanih područja

Kako bi se zemljište racionalno koristilo, ali i planski pristupalo razvoju i opremanju prostora, utvrđuju se urbana područja, koja su pažljivo definisane cjeline, namijenjene za stanovanje, rad, odmor, rekreaciju, te smještanje urbane opreme.

U općini Banovići, a na osnovu postulata uspostavljenih planom višeg reda, kao i praksom u korištenju i tretiranju prostora namijenjenog za razvoj, utvrđeno je 8 urbanih područja. U urbanim područjima, namjena zemljišta je, uglavnom, građevinsko zemljište pretežne namjene stanovanja sa objektima društvene infrastrukture, a potom i građevinsko zemljište pretežne privredne namjene kao i sportsko-rekreacione zone, što omogućava kontrolisan rast i razvoj, te očuvanje zemljišta.

Kako se i u kantonalnom planu podcrtava, građevinsko zemljište, tj., površine koje se izuzimaju za potrebe gradnje, moraju se staviti u racionalan okvir, a trend „napadanja“ na poljoprivredne i šumske površine eliminisati.

Utvrđivanje urbanih područja i smjernice razvoja istih, nabolji su put ka postizanju cilja, a mogu se posmatrati na slijedeći način:

- Utvrđene granice urbanih područja trebaju biti prioritarna područja razvoja svih sistema (društvena, privredna i druga infrastruktura)
- Građevinsko zemljište utvrđeno unutar granica urbanih područja, a koje je prošireno i adekvatno dimenzionisano za procijenjene potrebe u planskom periodu, potrebno je racionalno koristiti, a tek potom se širiti na zemljišta druge namjene unutar urbanih područja.
- Građevinsko zemljište dato unutar urbanih područja je definisano kao interpolacija između već izgrađenih površina, kako bi se postigao kontinuitet gradnje i razvoja. Na taj način treba i stepenovano usmjeravati buduću gradnju, gdje god je to moguće, kako bi se postigla veća koncentracija izgradnje, a očuvanje perifernih dijelova građevinskog zemljišta urbanih područja, moguće za postplanski period. Takav pristup omogućava i racionalizaciju izgradnje, te usmjeren razvoj
- Urbana područja u kojima se očekuje intenzivan razvoj u planskom periodu, razvijati na osnovu adekvatne detaljne provedbene dokumentacije.

3.1.3 Smjernice razvoja i oblikovanja naselja

U odnosu na već utvrđen sistem naselja, tj., hijerarhiju, tipologiju i veličinski aspekt naselja općine Banovići, sagledano je stanje trenutne opremljenosti, te razvojnih mogućnosti, pa je u planskom periodu potrebno:

- Izraditi dokumente detaljnog prostornog uređenja za društveno-opslužne centre.
- Dimenzionisati infrastrukturu u centrima razvoja u odnosu na gravitacioni uticaj stanovništva.
- Razvijati komunikacijske veze između centara i ostalih naselja, kako bi protok ljudi, dobara i informacija bio brz i efikasan, što je osnovni preduslov policentričnog razvoja.
- Razvoj potrebnih sadržaja uskladiti sa mogućnostima prostorne dispozicije i širenja, uz poštovanje utvrđenih namjena zemljišta i očuvanje prirodnih resursa i sredine.
- Postojeće privredne i druge strukture koje ne zadovoljavaju moderne principe urbanog razvoja, te koje utiču na prostor kao prepreka urbanom razvoju, potrebno je redefinisati u svojoj namjeni i prostornoj organizaciji ili izmjestiti van granica urbanog područja.
- Urbano opremanje sekundarnih centara, pored površina predviđenih za rad i stanovanje, mora podrazumjevati i druge sadržaje, koji su imperativ za podizanje urbaniteta i funkcija centraliteta. Rekreacija, sport, zelenilo, društvena infrastruktura, u skladu sa očekivanim nivoom razvoja, utiču na cjelokupan sistem.
- Naselja koja su već opremljena potrebnom infrastrukturom treba dopunjavati, vršiti rekonstrukciju i podizati nivo kvaliteta života na očekivani nivo, a u skladu s ulogom koju imaju u sistemu naselja; naselja kojima nedostaje potrebna infrastruktura, treba pažljivo oblikovati, kako se propusti koji su načinjeni u prošlosti ne bi ponavljali, te kako bi se počelo planski djelovati u prostoru.
- Tercijarni centri trebaju biti opremljeni u skladu s potrebama, uglavnom ruralnih naselja u okruženju, a koja im gravitiraju, gdje prioritet treba biti dobra komunikacija između naselja.
- Naseljenost ruralnih područja treba ostati očuvana, ali sadržaji koji podižu kvalitet života stanovnika moraju biti dostupni stanovnicima tih naselja.
- Prirodna i kulturno-historijska područja naselja trebaju biti apsolutno očuvana i istaknuta kao potencijal razvoja na mikrolokacijskom nivou, čime se stvara mreža sa mnogo širem planu.
- Društvena infrastruktura i urbana oprema treba biti prisutna u svim naseljima, u odnosu na rang u sistemu.
- Težnja ka očuvanju tradicionalnih pejzažnih karakteristika treba biti općeprihvaćena u svijesti stanovnika, koji nepažnjom i nestručnim korištenjem i kreiranjem prostora, kroz gradnju objekata, uništavaju, često nepovratno, pejzaž ovog kraja.

3.1.4 Smjernice za opremanje građevinskog zemljišta

Prethodno je u smjernicama za razvoj urbanih područja i naselja naglašena potreba za infrastrukturnim opremanjem, kao jednim od preduslova za uspostavljanje i realizaciju policentričnog sistema naselja. Kada se govori o konkretnom prostoru, tj., o građevinskom zemljištu, onda se mora

znati da bez prateće saobraćajne, komunalne, energetske, PTT i druge infrastrukture, ono nema potrebne uslove za izgradnju, a u konačnici i razvoj.

Detaljniji razmještaj kapaciteta, odnosno namjena površina dat će se u okviru detaljnih planskih dokumenata za sva građevinska zemljišta gdje je predviđen režim građenja I i II stepena. U okviru svih urbanih područja i građevinskih zemljišta potrebno je obaviti vrednovanje zemljišta, te izvršiti pripremu i opremanje istih neophodnom infrastrukturom.

U skladu sa već postavljenim preduslovima za opremanje građevinskog zemljišta, a koji su dati Prostornim planom za područje Tuzlanskog kantona, te koji se odnose na prethodno vrednovanje zemljišta i lokacija, po završetku tog koraka mogu se dati smjernice:

- Izvršiti valorizaciju prioriteta i redoslijeda opremanja građevinskog zemljišta urbanih područja,
- Utvrditi prioritete i redoslijed sanacije postojećih, te izgradnje novih saobraćajnica, kako bi se u zadovoljavajućem vremenskom okviru mogao vršiti protok ljudi i dobara,
- Riješiti prioritetno pitanje vodosnabdjevanja, koje je problem na nivou općine, te građevinsko zemljište opremiti potrebnom vodovodnom i kanalizacionom mrežom,
- Omogućiti priključak na komunalnu infrastrukturu svakoj parceli građevinskog zemljišta unutar urbanog područja,
- Na ugroženim područjima, kao što su klizišta, zemljišta podložna eroziji, poplavna područja, osigurati uslove sigurne za gradnju i život; u protivnom, gradnja na tim područjima ne može biti realizirana,
- Koristiti građevinsko zemljište u skladu sa pretežnom namjenom, ako drugačije nije regulisano detaljnim planskim dokumentima. Izuzetno se mogu graditi objekti drugih namjena, a koje ne ugrožavaju ni u kom pogledu pretežnu namjenu.

3.1.5 Smjernice za razvoj naselja na eksploatacionim poljima

- Građenje novih objekata na građevinskom zemljištu urbanih područja Banovići, Pribitkovići, Omazići, Repnik i Podgorje koja se nalaze u granicama eksploatacionog polja vršit će se u skladu sa Zakonom o rudarstvu i uz Saglasnost rudarske organizacije.
- U naseljima unutar eksploatacionog polja koja se planiraju za izmještanje može se vršiti rekonstrukcija i tekuće održavanje objekata uz prethodno pribavljenu suglasnost Rudarske organizacije (prema odredbama Zakona o rudarstvu).

- Građenje na površinama gdje je završena podzemna eksploatacija (stari rudarski radovi) se može vršiti tek nakon izrade elaborata o rekultivaciji (prema Zakonu o rudarstvu), odnosno provedenim kompleksnim geotehničkim i inženjersko-geološkim istraživanjima.“²¹

3.1.6 Smjernice za sanaciju degradiranih područja

„Površinskom eksploatacijom uglja, širenjem naselja, izgradnjom saobraćajnica i ostale infrastrukture na prostoru općine Banovići, uglavnom u središnjem i sjevernom dijelu općine, djelimično je ili u potpunosti degradiran pedološki pokrov. Samim tim uništena je i vegetacija. U okviru Rudnika Banovići odnos otkopanog prostora i jalovine je slijedeći:

- Na površinskom kopu "Turija" oštećeno je 848 ha, od toga otkopom je zahvaćeno 350 ha, a odlagalištem 498 ha.
- Na površinskom kopu "Čubrić" oštećeno je 217 ha, u otkopu 62 ha, a odlagalište pokriva 155 ha.
- Na površinskom kopu "Grivice" oštećeno je 238 ha, otkopi prostor zahvata 180 ha, a odlagalište 58 ha.

Kao što se vidi, u okviru Rudnika Banovići, otkopnim prostorom je oštećeno 592 ha, a odlagališta pokrivaju 711 ha.

Građenje ili rekonstrukcija na površinama gdje je završena podzemna eksploatacija (stari rudarski radovi) se može vršiti tek nakon pribavljanja saglasnosti nadležne rudarske organizacije. Nadležna rudarska organizacija će u planskom periodu izraditi elaborat o rekultivaciji (prema Zakonu o rudarstvu), te provesti kompleksna geotehnička i inženjersko-geološka istraživanja.“²²

Površinskom eksploatacijom uglja u banovićkom ugljonosnom basenu degradirana su uglavnom tla iz skupine Calcic Vertisols (1074,3 ha ili 80,8 %) i Humic Cambisols (255,4 ha ili 19,2 %).

U Banovićkom ugljonosnom basenu rekultivacija je izvršena na 300 ha degradiranog zemljišta. Na 6 ha rekultivisanog zemljišta u banovićkom ugljonosnom basenu zasađena je borova šuma (u MZ Podgorje) dok se 35 ha koristi za poljoprivrednu proizvodnju (Sadnice u MZ B.Selo). Na rekultivisanim odlagališnim prostorima ranijih površinskih kopova (PK Selo I, PK Selo II, PK Dolovi i PK Bukve) formirana su urbana naselja Stražbenica na 45 ha, Selo II na 45 ha, Kasumovići, Bagremik, dio naselja Podgorje.

²¹ Zavod za urbanizam Tuzla (2006). *Prostorni plan Tuzlanskog kantona 2005.-2025. Projekcija prostornog razvoja*, str. 148 - 149.

²² Zavod za urbanizam Tuzla (2006). *Prostorni plan Tuzlanskog kantona 2005.-2025. Projekcija prostornog razvoja*, str. 148 - 149.

Rekultivacija degradiranog zemljišta rudarskim radovima je zakonsko rješenje očuvanja površina od deformacija. Privredna društva koja se bave rudarskom djelatnošću prema Zakonu o rudarstvu, obavezna su izvršiti plansku sanaciju i rekultivaciju degradiranog zemljišta, nakon završetka rudarskih radova i tako degradirano zemljište privesti ranijoj svrsi ili nekoj drugoj namjeni koja je definisana projektnom dokumentacijom. Rekultivisano degradirano zemljište će se koristiti u zavisnosti od potreba lokalne zajednice i karakteristika terena te će se buduća namjena elaborirati kroz dodatne analize putem projektne dokumentacije iz kojih će se decidno i jasno eventualno opravdati definisane namjene.

Generalno posmatrajući u planskom periodu do 2031. godine, rekultivacijom će biti obuhvaćene degradirane površine na slijedećim lokacijama:

- Sjeverno odlagalište Dubrava,
- Odlagalište Šehića potok i Gaj,
- Odlagalište Čubrić i Odžak,
- Zapadni dio odlagališta PK Turija.

U planskom periodu je neophodno pristupiti rekultivaciji degradiranih površina na površinskim kopovima Rudnika „Banovići“ u skladu sa dinamikom izvođenja rudarskih radova, definisanom „Dugoročnim programom razvoja Rudnika PEU za period 2017. – 2031. godina“.

Rekultivacija poljoprivrednog zemljišta koje je korišteno za eksploataciju mineralnih sirovina, a koja nema trajni karakter, privodi se odgovarajućoj namjeni (pošumljavanje, ozelenjivanje, stvaranje terasastih površina), odnosno osposobljava se za poljoprivrednu proizvodnju po projektu rekultivacije poljoprivrednog zemljišta koji izrađuju odgovarajuće institucije. U okviru rekultivacije potrebno je primijeniti tehničke, bio-tehničke i biloške mjere.

Tehničke mjere doprinose poboljšanju otpornih i deformiranih karakteristika odlagališta, koja izravno utiču na povećanje erozione stabilnosti nagiba. Bio-tehničke mjere doprinose bržem postizanju i održavanju trajne stabilnosti degradirane površine. Biološke mjere podrazumijevaju primjenu poljoprivrednih i šumskih melioracija, koje doprinose stabilnosti i održavanju rekultivisanih površina, i uspostavljanju prirodne ravnoteže. Značajnu ulogu u biološkim mjerama imaju hortikulture vrste.

3.1.7 Razvoj turističkih naselja

U pogledu turističkih naselja izdvaja se naseljeno mjesto Repnik u okviru kojega se nalaze turistički lokaliteti Mačkovac i Zlača za koje je predviđena izrada detaljne planske dokumentacije. Obzirom da se lokalitet Zlača nalazi u obuhvatu Prostornog plana područja posebnog obilježja Zaštićeni pejzaž Konjuh istim su date i smjernice razvoja ovog lokaliteta.

„Lokalitet Zlača sa svojim postojećim i planiranim sadržajima treba da predstavlja okosnicu razvoja turizma na sjevernom dijelu obuhvata Plana. Planiran je kao centar za zimski, zdravstveni, boravišni,

izletnički, vikend, sportsko-rekreativni, naučno-obrazovni turizam s obzirom da posjeduje prostorne uslove za planski definisano širenje i izgradnju, pod uslovom poštovanja uslova zaštite prirode i infrastrukturnog opremanja.“²³

3.1.8 Namjene vanurbanih područja uz očuvanje prepoznatljivosti pejzaža

Vanurbana područja su područja na kojima se javlja vrlo disperzna izgradnja, sa malom gustom izgrađenosti i naseljenosti, te koja zbog tih razloga, ali i činjenice da se radi o pretežno šumskom i poljoprivrednom zemljištu, nisu mogla biti obuhvaćena granicama urbanih područja.

Ta područja trebaju ostati očuvana, ali kvalitet postojeće infrastrukture i kvalitet života treba biti unaprijeđen.

- Građevinska zemljišta vanurbanih područja se ne trebaju širiti, osim izuzetno, a u skladu sa zakonskom regulativom, koja propisuje uslove izgradnje na vanurbanim područjima,
- Poljoprivredne površine treba sačuvati i poticati poljoprivrednu djelatnost,
- Šumske površine treba zaštititi od prekomjerne eksploatacije i izuzimanja za potrebe izgradnje,
- Eksploatacione površine u vanurbanim područjima, po završetku eksploatacije, potrebno je sanirati i rekultivirati,
- Unaprijediti postojeću i izgraditi neophodnu novu potrebnu infrastrukturu, uz maksimalno očuvanje prirodnih uslova,
- Područja kulturno – historijske i prirodne baštine moraju prioritetno biti zaštićena,
- Iskorištenje prirodnih resursa i potencijala mora biti racionalno i u skladu s očuvanjem prirode i okoliša.

Prostornim planom Tuzlanskog kantona date su opće smjernice za razvoj i upotrebu vanurbanih područja, koje su preuzete i u ovom Planu:

- Kvalitetne poljoprivredne površine i vrijedna šumska područja zaštititi od promjene namjene, odnosno izgradnje trajnih objekata.
- Provesti disperziju radnih mjesta i povezati ih sa postojećim i planiranim područjima stanovanja.
- Eksploataciju mineralnih sirovina vršiti do stepena ekonomske opravdanosti, uz uvažavanje svih principa zaštite okoliša.
- Obezbijediti rekultivaciju svih sadašnjih i budućih degradiranih površina.
- Poboljšati saobraćajnu povezanost područja unutar Općine, kao i povezanost Općine sa okruženjem.
- Postepeno rješavati probleme ostale infrastrukture, posebno izgradnje vodovodne i kanalizacione mreže.

²³ Prostorni plan područja posebnih obilježja Zaštićeni pejzaž „Konjuh“ 2010-2030, str.119

- Omogućiti smještaj novih proizvodnih objekata i daljni rad postojećih uz strogo poštovanje zakona o zaštiti okoliša.
- Posebno zaštititi područja prirodne i kulturne baštine.
- Izgradnju turističkih kapaciteta planirati racionalno, samo na pojedinačnim područjima koja pružaju najpovoljnije uslove za tu svrhu, pri tome se treba voditi računa o maksimalnoj zaštiti okolnog vrijednog područja.

3.2 Osnova prostornog razvoja privredne i javne infrastrukture

Razvoj privredne javne infrastrukture podrazumijeva razvoj infrastrukturnih sistema saobraćaja, telekomunikacija, komunalne infrastrukture i dr., koje služe kao oslonac za sve ostale prostorne sisteme.

3.2.1 Smjernice za razvoj saobraćajnog sistema

Prostornim planovima višeg reda – Prostornim planom Federacije BiH (Prijedlog Plana), te Prostornim planom Tuzlanskog kantona, utvrđen je sistem saobraćajnica državnog, regionalnog i kantonalnog značaja, na koje se lokalni saobraćajni sistemi trebaju oslanjati, kako bi se stvorio jedinstven sistem funkcionalne saobraćajne mreže.

Ovi razvojni dokumenti su se referirali i uskladili sa strateškim dokumentima razvoja saobraćajne infrastrukture, a koji su načinjeni u skladu sa evropskim strategijama razvoja. Stoga je konačan ishod, ili bi trebao biti, saobraćajna mreža koja se dimenzionira od najnižih do najviših nivoa, kako bi zadovoljila osnovnu postavku – siguran i brz protok ljudi, dobara i informacija, na velikoj udaljenosti.

U skladu sa navedenim, te po uzoru na smjernice planova višeg reda, utvrđuju se smjernice razvoja saobraćajne infrastrukture:

- Autocesta Tuzla – Brčko – Orašje (veza na koridor Dunav – Drava – Sava), Orašje – granica sa R Hrvatskom je prioritetna saobraćajnica regije
- Autocesta koridor Vc – Tuzla, koja završava neposredno iza petlje Mihatovići u općini Tuzla, povezuje Kanton sa autocestom u koridoru Vc Svilaj (rijeka Sava) – južna granica sa R Hrvatskom i predstavlja vezu unutar F BiH
- Željeznička pruga Banovići – Tuzla – Brčko povezuje regiju sa zemljama Srednje Evrope

U cestovnoj infrastrukturi općine Banovići, a kako bi se ona što bolje uklopila u cestovnu infrastrukturu višeg ranga, potrebno je:

- Revitalizirati i modernizirati postojeću putnu mrežu

- Izgraditi priključnu saobraćajnicu od naselja Banovići Selo dopriključka na koridor Vc
- Rekonstrukcija postojeće regionalne ceste R 469 u cilju prekategoriizacije u magistralnu cestu II reda prema novoj kategorizaciji
- Izmještanje dijela postojeće regionalne ceste u zoni naselja Oskova u cilju odvajanja tranzitnog saobraćaja od saobraćaja u funkciji seperacije pri rudniku RMU Banovići
- Unapređenje javnog prevoza
- Revitalizacija i intenziviranje željezničkog saobraćaja na pruzi Brčko – Banovići

3.2.2 Smjernice za razvoj telekomunikacija

Telekomunikaciona infrastruktura, kao ključan vid funkcioniranja najrazličitijih sfera društvenog i privrednog života modernog društva, tj., informacionog društva, kako se danas naziva, i u općini Banovići treba biti unaprijeđena i modernizirana.

Prema odrednicama Prostornog plana Tuzlanskog kantona, potrebno je povećati fizičke kapacitete infrastrukture, mjereno na 100 stanovnika, na:

- Broj priključaka fiksne mreže – 35
- Broj priključaka mobilne mreže – 50
- Broj priključaka internet korisnika – 20

Ovo su procjene koje su date do 2010.g., pa se danas mogu smatrati i većim, s tim što je broj korisnika fiksne telefonije u stalnom padu, a mobilnih korisnika u porastu, što je i evropski trend.

Kada se govori o radioteleviziji do 2020. godine, očekuje se da:

- Broj priključaka kablovske televizije – 20
- Proj priključaka digitalne televizije – 20

Potom, govoreći o primijenjenim tehnologijama, stanje bi trebalo biti:

- Broj korisnika ISDN linija na 100 linija povećan za min 30%
- Broj korisnika širokopojasnog pristupa na 30%
- Broj korisnika 3G mreže na 30% i to sve do 2020.g.

Prostornim planom višeg reda već su utvrđene potrebe za izgradnjom magistralnih vodova telekomunikacija, a na općinskom nivou potrebno je postavljati vodove u svim urbanim područjima, poboljšavati postojeću mrežu, te omogućiti pristup telekomunikacionoj infrastrukturi za sve korisnike.

Mreže moraju biti uniformne i univerzalne, kako bi bila moguća jednostavna konvergencija operatera.

Telekom operateri će imati glavnu ulogu u razvoju ovog sektora.

3.2.3 Smjernice za razvoj energetske infrastrukture

Planirana izgradnja prostora i urbanističkih kapaciteta općine Banovići uzrokuje na porast potrošnje električne energije koja, uz otklanjanje problema uočenih kroz Analizu postojećeg stanja, zahtjeva izgradnju i proširenje i prenosne i distributivne elektroenergetske mreže. Takođe, izgradnja novih elektrana će zahtijevati izgradnju priključnih vodova i uklapanje istih u elektroenergetski sistem. Stoga su utvrđeni slijedeći pravci razvoja kroz slijedeće razvojne projekte:

1. Sa ciljem zadovoljenja potreba za povećanjem snage i porastom potrošnje električne energije u narednom periodu neophodna je:
 - Izgradnja novih i rekonstrukcija postojećih 10(20) kV izlaza iz visokonaponskih stanica, srednjenaponskih i niskonaponskih mreža i trafostanica 10(20)/0,4 kV.
 - Izgradnja dodatnih trafostanica TS 10(20)/0,4 kV za napajanje novih naselje i privrednih subjekata.
2. Povećanje sigurnosti napajanja potrošača i zadovoljenje kriterija sigurnosti n-1 realizuje se kroz:
 - Izgradnja drugog dalekovoda DV 110 kV Banovići-Zavidovići.
 - Proširenje TS 110/35/6 kV Banovići za vodno polje DV 110 kV Zavidovići
 - Kompletiranje vodnog polja DV 110 kV Tuzla 4 u TS 110/35/6 kV Banovići
 - Izgradnju nove trafostanice 110/x/y kV Banovići Grad.
 - Povezivanje srednjenaponske mreže na širem području Općine i obezbjeđenje rezerve u napajanju.
3. Za priključenje TE Banovići i Tvornice cementa neophodno je:
 - Izgraditi priključni vod 2x400 kV u dužini od cca 5 km i priključiti na dalekovod DV 400 kV Sarajevo 10 – Tuzla 4.
 - Izgraditi rasklopno postrojenje 400 kV u obimu 2 dalekovodna polja 400 kV, 1 trafo polja 400 kV, te rezervisati prostor za još jedno trafo polje.
 - Položiti 110 kV kabl od TS 110/35/6 kV Banovići do transformatora vlastite potrošnje 110/6,3 kV pri TE Banovići
 - Izgraditi priključni vod 110 kV iz RP Banovići do elektroenergetskog postrojenja Tvornice cementa
4. Izgradnja novih obnovljivih izvora električne energije kroz korištenje raspoložive hidroenergije, vjetroenergije i solarne energije.
5. Izgradnja priključnih vodova za priključenje novih proizvodnih objekata (mHE, VE, SO).
6. Veći dio postojećeg sistema distribucije električne energije na srednjem naponskom nivou temelji se na dva stepena transformacije (110/35 kV i 35/10 kV), te dvije mreže srednjeg

napona (35 kV i 10 kV). Dugoročno posmatrano, cilj je postojeći sistem transformisati u sistem sa jednim nivoom srednjeg napona (20 kV) i jednom direktnom transformacijom (110/20 kV).

7. Rješavanje problema identifikovanih u niskonaponskoj (NN) mreži se realizuje kroz:
 - Interpolaciju novih TS 10(20)/0,4 kV uz izgradnju priključnih vodova
 - Izgradnjom nove i rekonstrukcijom postojeće NN mreže sa ciljem uklapanja u nove trafostanice,
 - rekonstrukcijom postojećih NN mreža
 - Ugradnjom daljinski upravljivih sklopki, rastavljača, prekidača, indikatora kvara i sl.
8. U urbanom području vršiti kabliranje električne mreže naponskog nivoa 10(20) kV i 0,4 kV.
9. Podrška projektima povećanja energetske efikasnosti kroz:
 - Edukaciju potrošača o mjerama štednje putem letaka, brošura idrugih promotivnih materijala
 - Utopljanje zgrada, orijentacijom zgrada,
 - Korištenjem led sijalica (ili drugom ekološki prihvatljivom rasvjetom) za javnu rasvjetu kao i za domaćinstva,
 - Korištenjem uređaja niskog stepena potrošnje,
 - Upravljanjem potrošnje,
 - Toplifikacijom grada.
10. Zaštitni pojasevi elektroenergetske infrastrukture

Po pravilniku o bezbjednosti nadzemnih elektroenergetskih vodova nazivnog napona od 110 kV do 400 kV, Službene novine federacije BiH od 19.03.2008 širine područja bezbjednosti su:

- 400kV u širini 40 m,
- 220kV u širini 30 m,
- 110kV u širini 20 m

Odnosi objekata i elektroenergetskih vodova do 35 kV moraju se rješavati u skladu sa «Pravilnikom o tehničkih normativima za izgradnju nadzemnih elektroenergetskih vodova nazivnog napona od 1kV do 400 kV ("Sl. list SFRJ", broj 65/88).

- 35kV u širini 20m,
- 20kV u širini 20m.
- 10kV u širini 12m.

11. Za potrebe izgradnje TS 110/35/10(20) kV rezervisati prostor od 500 m², a za TS 10(20)/0,4 kV 50-100 m².

3.2.4 Smjernice za razvoj komunalne infrastrukture

- Obezbjediti kvalitetno snabdijevanje vodom za piće na području cijele općine,
- Saglasno evropskim odredbama o uspostavljanju okvira za djelovanje zajednice u oblasti politike voda, osigurati uspostavljanje registra područja podzemnih voda namjenjenu za vodu za piće,
- Zaštita prostora na kojem su locirana postojeća i potencijalna izvorišta i uvrštavanje u katastar svih izvorišta
- Obezbjediti optimalno i racionalno korištenje postojećih izvorišta pitke vode, posebno cijeneći interese različitih korisnika,
- Provoditi kontinuiranu aktivnost na smanjenju gubitaka na dovodima i u razvodnoj mreži priključenih naselja, koji trenutno iznose preko 50% zahvaćenih količina voda,
- Pokretati inicijative za postupno stvaranje uslova za proširenje sistema za snabdijevanje vodom, uz prethodno provođenje neophodnih studijskih istraživanja i tehno-ekonomskih analiza,
- Odmah nakon završetka mjerenja potrebno je izvršiti hidrogeološka ispitivanja prostora akumulacija u cilju utvrđivanja vododrživosti tla i mogućnosti pojave klizišta nakon uspostave akumulacija. Na lokaciji predviđenih brana potrebno je provesti detaljnija geomehanička ispitivanja, te uraditi Hidrogeološki i Geomehanički elaborat.
- Izrada studije vodosnabdijevanja koja će obuhvatiti detaljnu analizu izdašnosti izvora i kvalitete vode sa kojih se trenutno vrši vodosnabdijevanje naselja i potencijalnih izvora za dovod dodatnih količina vode, te sveobuhvatno stanje vodovodnih sistema
- Razvoj i izgradnja sistema odvodnje i tretmana otpadnih voda na području općine
- Kontrola kvaliteta otpadnih voda iz industrija koje se ispuštaju u vodotoke i kanalizacione sisteme na području općine
- Izrada detaljnih planova koje će tačno definisati poteze i načine zaštite od voda i potrebne projektne dokumentacije (lokacije zacjevljenja potoka, poteza regulacije vodotoka, itd)
- Provođenje aktivnosti na zaštiti od voda prema prioritetima ugroženosti područja
- Zaštita izletišta Prijevor i ispitivanje mogućnosti zahvatanja rijeke Kruševac za napajanje pitkom vodom
- Rekonstrukcija svih dotrajalih instalacija komunalne infrastrukture

3.2.5 Smjernice za razvoj sistema za upravljanje otpadom

Na temelju *Zakona o upravljanju otpadom FBiH* općina Banovići je dužna izraditi i usvojiti plan upravljanja otpadom, te isti uskladiti sa kantonalnim planom upravljanja otpadom. Do donošenja ovog Plana, u sistemu upravljanja otpadom potrebno se pridržavati sljedećih smjernica:

Komunalni otpad

- Izraditi i realizovati programe povećanja broja stanovnika organiziranim prikupljanjem za svaku mjesnu zajednicu sa procjenom sredstava,
- Obezbijediti adekvatne količine i lokacije posuda za sakupljanje komunalnog otpada,
- Sanirati postojeća nelegalna odlagališta otpada,
- Uspostaviti mrežu objekata - infrastrukture odvojenog sakupljanja komunalnog otpada na području (fazna uspostava): Gradovi - kolektivno stanovanje, Gradovi – individualno stanovanje, Ruralna područja.
- Izvršiti nabavku vozila za odvojeno prikupljanje PET ambalaže, papira i kartona, stakla i metala,
- Kreirati i implementirati javnu kampanju za podizanje svijesti o primarnom razdvajanju otpada na mjestu nastanka za javnost i različite ciljne grupe,
- Uspostaviti reciklažna dvorišta (RD),
- Uspostaviti sistem prikupljanja glomaznog otpada u sklopu reciklažnih dvorišta,
- Uspostaviti sortirnice otpada sa reciklažnim dvorištima u okviru budućih CUO/ PS, u skladu sa izrađenim Planovima prilagođavanja.

Proizvodni otpad

- Izraditi planove rekultivacije odlagališta jalovine, šljake i pepela u skladu s odredbama *Zakona o rudarstvu FBiH*,
- Provesti rekultivaciju u skladu sa izrađenim planovima,
- Odrediti lokacije za odgovarajuće zbrinjavanje proizvodnog otpada (šljačišta, jalovišta),
- Poboljšati način upravljanja proizvodnim otpadom kroz instrument okolišne dozvole,
- Primjenjivati smjernice iz BAT-ova (tehničke upute za najbolje raspoložive tehnologije) u proizvodnim procesima,
- Donositi i implementirati potrebne Planove upravljanja otpadom na nivou svih zdravstvenih ustanova,
- Uspostaviti sve potrebne kapacitete za odvojeno prikupljanje opasnog medicinskog otpada (njegovo adekvatno izolirano prikupljanje neovisno od komunalnog otpada),
- Uspostaviti odvojeno sakupljanje biorazgradivog otpada iz domaćinstava i održavanja vrtova i parkova,
- Uspostaviti odvojeno sakupljanje otpada od poljoprivrede (biljna proizvodnja) i šumarstva, poput opasnih materija koje se koriste u poljoprivredi i šumarstvu (pesticidi i herbicidi) i njihove ambalaže,

- Odrediti lokacije lokalnih sabirališta otpada životinjskog porijekla i osigurati potrebne dozvole,
- Prikupiti ambalažu i otpad od ambalaže iz domaćinstava preko sortirnica u CUO te zelenih otoka u urbanim područjima,
- Prikupiti ambalažu i ambalažni otpad pravnih lica preko mreže sakupljača operatera sistema ambalaže i ambalažnog otpada,
- Prikupljati otpadna ulja putem predaje istih ovlaštenim sakupljačima ove vrste otpada,
- Primjenjivati Tehničke upute o najboljim raspoloživim tehnikama za klaonice, industriju prerade mesa i ribe, ribogojilišta, te uzgoj krupne stoke,
- Smanjiti količinu opasnog otpada sprječavanjem miješanja komunalnog otpada i opasne ambalaže od pesticida i herbicida putem uspostave odvojenog sakupljanja opasne ambalaže od pesticida i herbicida.

3.2.6 Smjernice za opremanje komunalnom infrastrukturom vanurbanih područja

Naselja koja se ne nalaze u obuhvatu urbanih područja, tj., naselja koja svoje potrebe za vodom ostvaruju preko lokalnih sistema vodosnabdjevanja, također moraju raditi na unaprjeđenju ovog sektora.

- Rekonstrukcija i sanacija postojećih, te izgradnja novih vodovodnih sistema vanurbanog područja, uz izradu odgovarajuće dokumentacije, na osnovu koje će se dobiti realna slika potreba i mogućnosti,
- Zaštita lokalnih izvorišta i kontrola kvaliteta vode,
- Uključenje što većeg broja korisnika u sisteme vodosnabdjevanja,
- Iznažavanje novih izvorišta i količina vode za vodosnabdjevanje.

Kanalizacioni sistemi vanurbanih područja su posebno istaknut problem, jer su gotovo nepostojeći. Otpadne vode se, uglavnom, bez ikakvog tretmana ispuštaju u tlo i vodotoke, a septičke jame nisu adekvatno izvedene i održavane.

3.3 Osnova prostornog razvoja okoline

3.3.1 Smjernice za upotrebu i razvoj vanurbanih područja

Vanurbana područja su područja na kojima se javlja vrlo disperzna izgradnja, sa malom gustinom izgrađenosti i naseljenosti, te koja zbog tih razloga, ali i činjenice da se radi o pretežno šumskom i poljoprivrednom zemljištu, nisu mogla biti obuhvaćena granicama urbanih područja. Ta područja trebaju ostati očuvana, ali kvalitet postojeće infrastrukture i kvalitet života treba biti unaprijeđen.

U vanurbanim područjima su još i eksploataciona polja, degradirane površine, privredni kompleksi i svi infrastrukturni koridori.

U upotrebi i razvoju vanurbanih područja potrebno je slijediti slijedeće smjernice:

- Poljoprivredne površine treba sačuvati i poticati poljoprivrednu djelatnost, te sačuvati prostore za poljoprivredno stočarsku djelatnost.
- Šumske površine treba zaštititi od prekomjerne eksploatacije i izuzimanja za potrebe izgradnje
- Razvoj građevinskog zemljišta pretežne namjene stanovanja provoditi u skladu sa odredbama Plana
- U vanurbanim područjima dati mogućnost povećanja gustine izgrađenosti
- Provesti disperziju radnih mjesta i povezati ih sa postojećim i planiranim područjima stanovanja
- Unaprijediti postojeću i izgraditi neophodnu novu potrebnu infrastrukturu, uz maksimalno očuvanje prirodnih uslova
- Područja kulturno-historijske i prirodne baštine moraju prioritetno biti zaštićena
- Iskorištenje prirodnih resursa i potencijala mora biti racionalno i u skladu s očuvanjem prirode i okoliša.
- Eksploataciju mineralnih sirovina vršiti do stepena ekonomske opravdanosti, uz uvažavanje svih principa zaštite okoliša
- Obezbjediti rekultivaciju svih sadašnjih i budućih degradiranih površina

3.3.2 Smjernice za razvoj područja poljoprivrede, stočarstva i šumarstva

Zbog značaja poljoprivrednog zemljišta i poljoprivrede u cjelini, posebno je neophodno da se mjerama zemljišne politike obezbjedi zaštita poljoprivrednog zemljišta i njegovo racionalno korištenje, odnosno da se kvalitetnije zemljište u cjelini koristi za proizvodnju hrane.

U cilju vođenja što efikasnije politike u gazdovanju sa poljoprivrednim zemljištem i stočarstvom neophodno je:

- Racionalno koristiti poljoprivredno zemljište, uz smanjenje korištenja kvalitetnog zemljišta za nepoljoprivredne površine
- Korištenje adekvatne mehanizacije
- Organizovati monitoring tj.praćenje promjena namjene korištenja zemljišta uz formiranje zemljišnog informacionog sistema (ZIS) kao dijela gografskog informacionog sistema
- Istražiti varijante zemljišne rente kao tržišne kategorije i na osnovu toga donijeti propise o renti kao jednom od regulatora korištenja prostora,
- Donijeti razvojne programe kroz planove zaštite i racionalnog korištenja zemljišta,
- Podržati razvoj poljoprivredno – prehrambene proizvodnje,

- Zaustaviti degradaciju malih seoskih privreda i depopulaciju vrijednih agrarnih prostora, te poticati povećanje zemljišnog posjeda,
- Selektivno stimulirati određene proizvodnje i razvijanje poljoprivrede u određenim područjima uz provedbu prioritetnih mjera sprječavanja degradacije,
- Korištenje poljoprivrednog resursa razvijati na razne načine korištenja tla, uključivši i podršku tradicijskim obrascima "održivog" upravljanja tlom, te zaštitu tla s ciljem očuvanja biološke raznolikosti i drugih ekološki povoljnih učinaka,
- Povećati kontrolu upotrebe agrotehničkih sredstava i usmjeravati proizvodnju zdrave hrane.

Očuvanje postojećih poljoprivrednih resursa mora biti prioritet u načinu korištenja raspoloživog zemljišta, uz maksimalne napore u pravcu obogaćivanja zemljišta i njegove adekvatne pripreme za uzgoj različitih kultura, kako bi se dobili optimalni rezultati.

- Obezbjediti rekultivaciju devastiranog zemljišta i prevesti ga u poljoprivredno ili šumsko,
- U saradnji sa nadležnim institucijama realizovati projekte o deminiranju posebno poljoprivrednog zemljišta,
- Podizati kvalitet poljoprivrednog zemljišta, različitim oblicima unapređenja (meliorativnim agrotehničkim i hidrotehničkim mjerama, arondacijama i drugim),
- Zaustavljanje bespravne gradnje na uštrb poljoprivrednog zemljišta, bez obzira na bonitetnu kategoriju,
- Podsticanje uzgoja, proizvodnje i prerade voća, uzgoja i prerade ljekovitog, medonosnog i aromatičnog bilja, unapređenje pčelarstva,

Šumarska politika i šumarsko planiranje kao dio općeg planiranja ima za cilj unaprijeđenja učinkovitog načina korištenja šuma uz uslov da se koriste sve njene funkcije. Uz korištenje sirovinске funkcije potrebno je koristiti ekološku i socijalnu funkciju šuma.

Budući da su pod šumskim zemljištem obuhvaćene i površine koje u naravi nisu šume, potrebno je preispitati i stvarnu buduću namjenu pojedinih cjelina unutar ove kategorije u smislu prenamjene neproduktivnih šumskih zemljišta u poljoprivrednu ili drugu namjenu, uz nužnost očuvanja postojećih kvalitetnih šumskih površina, odnosno listopadnih, crnogoričnih i mješovitih šuma, unaprijediti njihovo održavanje i upravljanje, te po potrebi i stavljanje pod zaštitu vrijednih šumskih kompleksa.

Dugoročni ciljevi, smjernice i mjere na zaštiti šuma su:

- Održavanje postojeće šume putem očuvanja i pravilnog upravljanja,
- Djelovanje na očuvanju šuma u reprezentativnim ekološkim sistemima i pejzažima i to prvenstveno autohtonih, kao i očuvanju i upravljanju divljim životinjama,
- Provođenje obnavljanja vegetacije u određenim ogoljelim površinama,
- Obnavljanje uništenih šumskih površina pošumljavanjem, te utvrđivanje područja koja se pošumljavaju i to na temelju odnosa poljoprivrede-šumarstvo-izgrađeni prostor,
- Povećanje zaštite šuma od zagađivača, požara, nametnika i bolesti, te drugih negativnih čovjekovih uticaja na njih,

- Vršiti stalni monitoring zdravstvenog stanja šuma, kao i praćenje potkornjaka koji, u koliko dođe do prenamnožavanja mogu biti uzrokom šteta ogromnih razmjera
- Kontinuirano praćenje stanja šuma, te njihovo kartiranje,
- Osiguranje preventivnih mjera radi spriječavanja šumskih požara,
- Stimuliranje razvoja urbanog šumarstva namijenjenog uljepšavanju izgleda pejzaža, rekreaciji i proizvodnji, a radi ozelenjavanja urbanih i ruralnih naselja, turističkih i sportsko-rekreacionih područja.

3.3.3 Smjernice za razvoj privrednih zona

Opće smjernice za razvoj privrednih zona, a koje će u planiranju i operacionalizaciji biti obavezne su:

- operativna primjena modernih tehnologija
- stvaranje okruženja za inovativni razvoj
- maksimalno poštivanje i primjena evropskih standarda o zaštiti okoline
- zadovoljavanje potreba lokalne i regionalne privrede
- pomaganje malih i srednjih preduzeća u razvoju

Privredne zone, u planiranom vremenu svog postojanja na za to rezervisanim površinama se obavezuju na dosljedno provođenje aktuelnih propisa u oblasti prostornog uređenja, zaštite i unapređenja kvaliteta životne okoline i privrednog razvoja.

3.3.4 Smjernice za razvoj rudarstva

Ugalj i električna energija iz uglja, kao i veoma važna tehničko-tehnološka dostignuća na planu energetske, ekonomske i ekološke parametara, pružaju i dalje solidan oslonac opredjeljenju proizvodnje električne energije iz uglja. Prema tome, rudarstvo ostaje grana kojoj treba posvetiti pažnju pa je potrebno poštovati slijedeće smjernice:

- U planskom periodu eksploatacija uglja će se nastaviti u PK "Grivice", PK "Turija" i jama Omazići
- U planskom periodu izvesti revitalizaciju rudarskih pogona i njihovo prestrukturiranje
- Izvršiti optimizaciju radne snage (proces socijalnog zbrinjavanja)
- Definirati ciljeve dodatnog zapošljavanja
- Unaprijediti pogone i održavanje opreme korištenjem novih metoda i alata
- U postupku eksploatacije koristiti napredne tehnologije
- U okviru starih rudarskih radova postojeći objekti koji su korišteni kao prateći mogu se koristiti za smještaj industrijskih kapaciteta.

3.3.5 Smjernice za razvoj turizma na bazi prirodne i kulturno-historijske baštine

Turizam bi trebao predstavljati jednu od gospodarskih okosnica razvitka općine Banovići, pa je njegov razvitak, uključujući i prostorni, potrebno pratiti i ocjenjivati kroz sve njegove neposredne i posredne učinke na pojedine djelatnosti i privredu u cjelini. Turistički razvoj i ponudu treba usmjeriti prema: bržem i kvalitetnijem razvoju na čitavom prostoru Općine, formiranju alternativnih oblika turističke ponude kroz razvijanje seoskog turizma, ojačati i kvalitetnim programima obogatiti turizam naselja i sadržaje na glavnim prometnim pravcima kao tranzitni turizam.

Razvoj turističkih djelatnosti počiva na:

- Tranzitnom i boravišnom turizmu – Zlača (Konjuh)
- Zimski turizam – Konjuh (zaštićeni pejzaž)
- Lovni turizam - Konjuh

Razvoj turizma treba koncipirati u skladu s mogućnostima (kapacitetima) i kvalitativnim značajkama prostora Općine. Novu izgradnju kapaciteta u turizmu treba usmjeriti na kvalitetnu dopunu postojeće turističke ponude, a prilikom investiranja u postojeće ili nove hotele, stimulirati izgradnju viših (i visokih) kategorija, te dati prednost poboljšanju unutrašnje i vanjske infrastrukture i ekološke zaštite. Ako se grade novi objekti, prednost dati gradnji na područjima gdje je potrebna sanacija terena, a ne na atraktivnim lokacijama. Objekte treba uklapati u principe gradnje lokalnog ambijenta. S gledišta prostornog uređenja treba obraditi i područja za nove i atraktivne sadržaje (mogućnosti selektivnih oblika turizma is l.).

Ukupne turističke potencijale treba realizovati i usmjeriti njihovo korištenje prema kvaliteti i pravilnom korištenju atraktivnosti prostora, naročito prirodne i kulturne baštine. Ciljeve razvoja turizma na bazi prirodnog i kulturno-historijskog naslijeđa potrebno je utvrditi strateškim dokumentima za konkretna područja, te planom omogućiti razvoj sve potrebne infrastrukture kao i definisati lokacije i kapacitete smještajnih i svih pratećih sadržaja.

3.3.6 Mjere za očuvanje vrijednosti pejzaža

Općina Banovići ima prirodni potencijal, koji aktivnom i promišljenom politikom razvoja i upravljanja može biti stvaran doprinos razvoju prostora. Kako bi se postigao zadovoljavajući nivo zaštite i korištenja, odnosno, korelacija ova dva cilja dovela u ravnotežu, potrebno je slijediti smjernice:

- Intenziviranje procesa zakonske zaštite prirodnog naslijeđa, osobito područja u zonama stroge i aktivne zaštite
- Očuvanje prirodnih i kulturno-historijskih vrijednosti i objekata, na svim prostorima gdje se nalaze, putem konzervacije i revitalizacije, stavljajući ih u funkciju ukupnog razvoja i potreba stanovništva i privrede, a posebno turizma.
- Primjenom važećih propisa iz oblasti zaštite okoliša uticati na smanjenje zagađenja zemljišta, voda i vazduha.

- Poticati razvoj komplementarnih djelatnosti i proizvoda.
- Edukativna funkcija na podizanju turističke kulture lokalnog stanovništva.
- Razvoj svijesti stanovništva za održivi razvoj i za turizam.
- Identifikacija, promocija i vizuelno isticanje prirodne baštine.
- Razvoj projekata eko i ruralnog turizma u ruralnim područjima općine

U smislu očuvanja vrijednosti pejzaža na području općine Banovići izdvaja se pejzaž Konjuha za koji su Prostornim planom područja posebnog obilježja Zaštićenog pejzaža Konjuh date slijedeće smjernice u cilju zaštite i očuvanja pejzažnih vrijednosti:

- Pri izvođenju građevinskih radova na ovom području (izgradnja stambenih objekata, saobraćajnica, infrastrukturnih objekata, i dr.), voditi računa o maksimalnoj zaštiti postojećih prirodnih vrijednosti (šumsko i poljoprivredno zemljište, vodotoci, i dr.)
- Pri izvođenju građevinskih radova, voditi računa o pozicijama privremenog odlagališta građevinskog materijala
- Sve parcele stambenih objekata hortikulturno urediti
- Strogo se zabranjuje krčenje šuma, osim ako to nije u skladu sa regulacionim planom ili urbanističkim projektom
- Zabranjuje se otvaranje kamenoloma i formiranje deponija
- Provoditi mjere za zaštitu od požara
- Održavati prirodne livade
- Koristiti prebirne i oplodne vrste sječa u šumskim kompleksima

4 ODLUKA O PROVOĐENJU

Na osnovu čl. 14-16 i čl. 23-27 Zakona o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije BiH (Sl. novine FBiH, br. 2/06, 72/07, 32/08, 4/10, 13/10 i 45/10), čl. 21-22, i čl. 31-37. Zakona o prostornom uređenju i građenju Tuzlanskog kantona („Sl. novine TK-a“ br. 06/11, 04/13, 15/13, 3/15 i 2/16), Uredbe o jedinstvenoj metodologiji za izradu dokumenata prostornog uređenja („Sl. novine FBiH“ br. 63/04, 50/07 i 84/10) i na osnovu člana 25. Statuta općine Banovići („Sl. glasnik općine Banovići“ br. 3/08) i člana 91. Poslovnika o radu Općinskog Vijeća Banovići („Sl. glasnik općine Banovići“ br. 7/06), Općinsko vijeće na sjednici održanoj dana 28.12.2017. godine, donosi:

ODLUKA

O PROVOĐENJU PROSTORNOG PLANA OPĆINE BANOVIĆI

ZA PERIOD 2015.-2035. GODINE

I - Opće odredbe

Član 1.

Odluka o provođenju Prostornog plana općine Banovići za period 2015.-2035. godina (u daljem tekstu: Odluka) je sastavni dio Prostornog plana općine Banovići za period 2015.-2035. godina (u daljem tekstu: Prostorni plan) koji se primjenjuje na cijelokupno područje općine Banovići, površine $P=183,27\text{km}^2$ (ha).

Ovom Odlukom utvrđuju se uslovi korištenja, izgradnje, uređenja i zaštite prostora, kao i provođenja Prostornog plana.

Odlukom se obuhvataju:

- Program mjera prostornog uređenja i aktivnosti za provođenje Prostornog plana, kroz koje se razrađuju mjere ekonomske politike, mjere zemljišne politike, investiciona i poreska politika, obaveze u pogledu detaljnijeg planiranja uređenja prostora, obaveze izrade Izvještaja o stanju u prostoru u dvogodišnjim periodima u skladu sa zakonskim odredbama.
- Detaljnija uputstva kojim se osigurava usklađivanje prostorno planske dokumentacije.

Član 2.

Dokumentacija Prostornog plana sadrži:

I Prostornu osnovu Prostornog plana – tekstualni i grafički dio

- a) Tekstualni dio Prostorne osnove sadrži:
- Analiza stanja prostornog uređenja
 - Ciljevi prostornog razvoja
 - Osnovna koncepcija prostornog razvoja.

- b) Grafički dio Prostorne osnove čini 16 grafičkih priloga u digitalnoj i analognoj formi, na kojima je prikazano postojeće stanje i koncepcija prostornog razvoja. Digitalne karte su urađene na topografskim podlogama u razmjeri 1 : 25.000.

II Prostorni plan – tekstualni i grafički dio

Tekstualni dio Prostornog plana sadrži:

- Opći i posebni ciljevi prostornog razvoja
- Projekcija prostornog razvoja
- Projekcija razvoja prostornih sistema
- Odluka o provođenju Prostornog plana.

Grafički dio Prostornog plana čini 18 grafičkih priloga, u digitalnoj i analognoj formi, na kojima je prikazana Projekcija prostornog razvoja općine Banovići. Digitalne karte urađene su na topografskim podlogama, u razmjeri 1 : 25.000.

Član 3.

Prostorni plan općine Banovići se donosi za period od 20 godina, planski period 2015.-2035.godina, i obavezujuća je osnova za pripremu donošenja detaljnih planskih dokumenata na teritoriji općine Banovići.

Član 4.

Prostorni plan sadrži prostornu i privrednu strukturu općine Banovići, sistem naselja, sistem centara, sistem infrastrukture, osnove za uređenje i zaštitu prostora, smjernice za privredni razvoj, za očuvanje i unapređenje prirodnih i kulturno-historijskih vrijednosti, mjere za unapređenje i zaštitu okoliša, te druge elemente od važnosti za općinu Banovići, kao što su svrsishodno korištenje, namjena, oblikovanje, obnova i sanacija građevinskog i drugog zemljišta.

Član 5.

U provođenju Prostornog plana obavezno se primjenjuju važeći propisi Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Tuzlanskog kantona iz oblasti prostornog uređenja, građenja, zaštite okoliša, zaštite prirode, zaštite voda, zaštite šuma i šumskog zemljišta, zaštite poljoprivrednog zemljišta, saobraćajne infrastrukture, elektroenergetike, zaštite vazduha, zaštite od buke i svi drugi propisi koji na bilo koji način uređuju odnose u oblasti uređenja prostora i zaštite životne sredine.

II - Program mjera prostornog uređenja i aktivnosti za provođenje Prostornog plana

Član 6.

Program mjera i aktivnosti za provođenje Prostornog plana se odnosi na I etapu, odnosno, na prvi dvogodišnji period realizacije Prostornog plana, nakon čega se radi Izvještaj o stanju u prostoru.

Općinsko vijeće, na osnovu Izvještaja o stanju u prostoru iz prethodnog stava, donosi četvorogodišnji program mjera i aktivnosti za unaprijeđenje stanja u prostoru općine Banovići, koji sadrži procjenu potrebe izrade novih, odnosno, izmjene i dopune postojećih planskih dokumenata, potrebu pribavljanja podataka i stručnih podloga za njihovu izradu, te druge mjere i aktivnosti od značaja za izradu i donošenje tih dokumenata.

Nadležna općinska služba dužna je voditi dokumentaciju potrebnu za praćenje stanja u prostoru, izradu i praćenje provođenja planskih dokumenata.

1. Mjere ekonomske politike

Član 7.

Općina Banovići ima vrlo važnu ulogu u stvaranju poslovnog ambijenta, te izgradnji institucionalnog okvira za aktivnosti vezane uz ostvarenje ciljeva ovog Prostornog plana.

U domenu ekonomske politike nastaviti će se:

- Kontinuirano raditi na aktivnostima, na stvaranju posebnog ambijenta i stvaranju uslova za uspješno poslovanje i uspostavljanje partnerskog odnosa između Općine i privrednika.
- Potrebno je u narednom periodu donošenje sektorskih politika i podsticati kretanje kapitala ka strateškim sektorima.
- Dati potporu u otvaranju malih i srednjih preduzeća, te razvoju usluga uz izbjegavanje industrije koja zagađuje.
- Otvoriti proces infrastrukturnog opremanja jednog broja lokacija za izgradnju malih i srednjih preduzeća, te tako smanjiti razliku između ruralnih i urbanih područja Općine.

U politici, obzirom na nezaposlenost, potrebno je:

- Intenzivirati proces prekvalifikacije sticanja novih znanja, te permanentnog obrazovanja
- Intenzivirati proces samozapošljavanja
- Poduzeti mjere za podsticanje zaposlenosti, posebno u privatnom sektoru
- Razviti novi vid privatnog investiranja u objekte društvene infrastrukture kroz javno – privatno partnerstvo
- Poreskom politikom i mjerama stimulirati povećanu mobilnost privatnog kapitala.

2. Mjere za provođenje zemljišne politike

Član 8.

Mjere za provođenje zemljišne politike su:

- Uspostavljanje tržišnog koncepta i strategije gazdovanja građevinskim zemljištem.
- Upoznavnje stručnjaka i javnosti sa suštinom tržišnog gazdovanja građevinskim zemljištem i tehničkom infrastrukturom – tj. nekretninama u cjelini.
- Utvrđivanje realne tržišne vrijednosti zemljišta, grupe lokacija i samih parcela, i na taj način afirmisati optimalno uređenje, raspodjelu i eksploataciju građevinskog zemljišta.
- Afirmacijom tržišta građevinskog zemljišta, te realnih cijena svih instrumenata zemljišne politike uspostaviti veću pokretljivost sadržaja na parcelama, posebno u centralnom dijelu općine Banovići.
- Izmještati nefunkcionalne, devastirane ili neefikasne sadržaje iz središta centra općine, te omogućavati profitabilnim, kvalitetnijim, uspješnijim sadržajima da oplemene urbana područja općine Banovići.
- Obezbjediti koridore za komunalnu i prostor za društvenu infrastrukturu, te utvrditi pravila građenja i korištenja fondova zemljišta.
- Korištenje fondova zemljišta, komunalne infrastrukture i objekata moraju biti zasnovani na osnovnim principima ponude i potražnje.
- Putem privatnih agencija za uređivanje nekretnina, privatnim kapitalom uređivati pojedine djelove naselja, te ih postepeno prepuštati efikasnijem, privatnom sektoru, kad Općina prethodno obezbjedi planski red u tom prostoru, te kada se formiraju realne cijene građevinskih parcela, tako da Općina povрати svoja uložena sredstva sa dijelom profita i rente. Na bazi tih sredstava, Općina treba da pristupi uređenju drugih lokacija.
- Izrada godišnjih i višegodišnjih programa uređenja zemljišta i izgradnje komunalne infrastrukture bit će noseći instrument implementacije svih planskih akata i treba da predstavlja sintezu potreba i stvarnih mogućnosti Općine.
- Primjenom osnovnih ekonomskih principa, efikasnost (na bazi neprikosnovenog privatnog interesa) i pravednost (na bazi ne samo humanosti, već i efikasnosti i potrebe sigurnosti), rezultat će da se na građevinskom zemljištu sa komunalnom infrastrukturom, ali i objektima svih namjena, sublimiraju svi oblici rente kroz cijenu lokacije, sve do pojedinačne parcele.

3. Obaveze u pogledu planiranja uređenja prostora

Član 9.

Prostornim planom se utvrđuje obaveza izrade slijedećih detaljnih planskih dokumenata:

1. Obavezna izrada Urbanističkog plana za obuhvat Urbanog područja Banovići.

Obuhvati detaljnih planskih dokumenata unutar Urbanog područja Banovići definišu se Urbanističkim planom.

2. Obavezna izrada regulacionih planova:

- regulacioni plan Termoelektrana – Cementara (usvojen plan)
- regulacioni plan Poslovna zona Sadnice (Plan u izradi)
- regulacioni plan Poslovna zona Čubrić
- regulacioni plan Poslovna zona Draganja 1
- regulacioni plan Banovići 5
- regulacioni plan Sportsko-rekreacionog centra Brana i vikend naselja Mačkovac (usvojen plan)
- regulacioni plan lokaliteta Zlača - izrada ovog dokumenta je u nadležnosti Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okoliša Tuzlanskog Kantona.
- regulacioni planovi za društveno-opslužne centre urbanih područja – ukoliko se pojavi potreba za izradom detaljnih planskih dokumenata granice će se definisati prema odlukama Općinskog vijeća.

Sva važeća planska dokumentacija koja nije u suprotnosti sa ovim planom ostaje na snazi do donošenja odgovarajućih odluka o njihovom stavljanju van snage.

Obaveza primjene Prostornog plana i ove Odluke određuje se za sva naselja ruralnog karaktera i građevinske objekte i intervencije izvan urbanih područja (ostala zemljišta, šumsko i poljoprivredno zemljište, itd.) uz korištenje posebnih uslova za gradnju, zaštitne zone itd.

4. Obaveza izrade izvještaja u prostoru

Član 10.

Nadležne općinske službe vode dokumentaciju potrebnu za praćenje stanja u prostoru, izradu i praćenje provedbe planskih dokumenata.

Obaveza nadležne općinske službe je izrada Izvještaja o stanju u prostoru na temelju monitoringa za dvogodišnji period.

Izvještaj o stanju u prostoru sadrži analizu provođenja planskih dokumenata i drugih dokumenata, ocjenu provedenih mjera i njihove učinkovitosti na planskom korištenju prostora, na zaštiti vrijednosti prostora i okolice, te druge elemente od značaja za plansko uređenje prostora Kantona i općina.

III - Uređenje prostora

1. Građevine od značaja za Federaciju Bosne i Hercegovine i Tuzlanski kanton

Član 11.

Građevine i zahvati od značaja za Federaciju BiH

Građevine i zahvati od značaja za Tuzlanski kanton su:

- a) Saobraćajna infrastruktura
- b) Zahvati u prostoru i građevine na području općine Banovići, za koje je posebnim propisom određena obaveza posjedovanja okolinske dozvole, koja se izdaje na osnovu Studije o procjeni uticaja na okoliš i uslova zaštite okoliša.

2. Uslovi za uređenje prostora i određivanje namjene površina

Član 12.

Prostornim planom se prvenstveno osiguravaju osnovni uslovi za ukupni društveni i privredni razvoj, zaštitu okoline, te svrsishodno korištenje i uređenje prostora i za određivanje namjena površina na području općine Banovići, pa se u tom cilju ovom Odlukom utvrđuje sljedeće:

- Urbana područja,
- Režimi građenja,
- Građevinsko zemljište (u urbanim područjima i izvan urbanih područja),
- Poljoprivredno zemljište,
- Šumsko zemljište,
- Vodne površine, akumulacija i zaštitni pojasi,
- Saobraćajne površine i zaštitni pojasi,
- Zaštitni dalekovodni pojasi,
- Zaštitni pojasi vodovoda i kanalizacije,
- Zaštita prirodnog i kulturno-historijskog naslijeđa,
- Eksploatacione površine,
- Klizišta.

Član 13.

Uslovi za uređenje prostora i određivanje namjene površina, koji određuju osnovno prostorno – ambijentalno i urbanističko-graditeljsko uređenje i zaštitu prostora općine Banovići, utvrđuju se Prostornim planom, a temelje se na:

- Principu održivog razvoja
- Principu racionalnog i svrsishodnog planiranja i korištenja prostora
- Pravilima urbanizma i prostornog planiranja
- Principu zaštite kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa
- Principu zaštite i unaprijeđenja stanja okoline, principu usaglašavanja prostornog uređenja općine sa susjednim općinama i sa prostornim uređenjem Tuzlanskog kantona.

Urbana područja

Član 14.

Prostornim planom Općine utvrđeno je 9 urbanih područja i građevinskih zemljišta izvan urbanih područja. Granice urbanih područja i građevinskih zemljišta nanese su sa preciznošću koju omogućava katastarska podloga – karta u razmjeri 1:2.500 i 1:1.000.

Urbana područja i građevinska zemljišta izvan urbanih područja prikazana su na grafičkim prilogima *Urbana i ruralna područja sa ograničavajućim faktorima razvoja, Urbana područja i građevinska zemljišta - namjena površina i Urbana područja i građevinska zemljišta van urbanih područja sa režimima građenja.*

Član 15.

Na području općine Banovići utvrđuje se 9 urbanih područja i to: Banovići, Podgorje, Omazići, Repnik, Banovići Selo, Pribitkovići, Oskova, Treštenica i Seona.

Prostorni obuhvati urbanih područja obuhvataju postojeća i planirana građevinska zemljišta pretežne namjene stanovanja, poslovanja, sporta i rekreacije, kao i zemljišta drugih namjena.

Granice urbanih područja su prikazane na svim grafičkim prilogima, tematski grafički prilog je 4, 5 i 6.

Urbano područje Banovići Grad

Urbano područje Banovići se nalazi na sjeveroistočnom dijelu Općine. Nalazi se na raskršću regionalnih putnih pravaca R-469 i R-455. Urbano područje Banovići na sjeveroistoku tangira urbana područja Omazići i Oskova, a na jugoistoku Urbano područje Repnik. Sjeverna granica prati granicu naseljenog mjesta Banovići, prelazi preko Rijeka Slatina i Ostrožna. U Brezicima presijeca željeznički prugu te rijeku Draganju, a zatim prema jugu prati kompleks poljoprivrednog zemljišta. U naselju Repnik presjeca regionalnu saobraćajnicu R-455, te prema istoku prati granicu naseljenog mjesta sve do Radine, gdje presjeca regionalnu saobraćajnicu R-469, te nastavlja ka sjeveru, sve do rudarske pruge. Površina urbanog područja Banovići iznosi 367,55 ha.

Urbano područje Podgorje

Urbano područje Podgorje se nalazi u centralnom dijelu Općine. Čine ga dva naseljena mjesta, međusobno povezana, kako morfološki, tako i infrastrukturno, a to su Stražbenica i Podgorje. Sjeverna granica prati granicu izgrađenih površina. U Stražbenici presijeca regionalnu saobraćajnicu R-455. Istočna granica također prati granicu izgrađenih površina, sve do lokalne saobraćajnice LP-001005, koju zatim nastavlja pratiti prema istoku sve do raskršća sa regionalnom saobraćajnicom R-455. Južna granica urbanog područja ide regionalnom saobraćajnicom R-455. Površina Urbanog područja Podgorje iznosi 159,78 ha.

Urbano područje Omazići

Urbano područje Omazići se nalazi u krajnjem sjeveroistočnom dijelu Općine. Na jugozapadu tangira Urbano područje Banovići. Cjelokupnom površinom se nalazi u sklopu granica naseljenog mjesta Omazići. Sjeverna granica ide lokalnom saobraćajnicom LP-001011, odnosno granicom Općine. U Gutićima granica skreće prema jugu, te nastavlja duž lokalne saobraćajnice LP-001011 i Begovog potoka. Južna granica prati granicu izgrađenih površina, te presijeca Omazički potok. Istočna granica ide duž lokalne saobraćajnice LP-001011, te prati granicu građevinskog zemljišta. Površina Urbanog područja Omazići iznosi 168,6 ha.

Urbano područje Repnik

Urbano područje Repnik se nalazi u istočnom dijelu Općine. U sjeverozapadnom dijelu tangira granicu Urbanog područja Banovići. Sjeverna granicu ide lokalnom saobraćajnicom LP-001001, te prati granicu građevinskog zemljišta, te presijeca rijeku Radinu. Zapadna granica ide duž regionalne saobraćajnice R-469, do industrijskog preduzeća Helios, odakle granica nastavlja prema istoku, prateći vodotoke Buban i Duboki potok. Istočna granica prati granicu općine Banovići. Ukupna površina Urbanog područja Repnik iznosi 98,43 ha.

Urbano područje Banovići Selo

Urbano područje Banovići Selo se nalazi u centralnom dijelu Općine. Cjelokupnom površinom se nalazi u sklopu granica naseljenog mjesta Banovići Selo. Nalazi se na raskršću lokalnih putnih pravaca LP-001005 i LP-001008, odnosno LP-001005 i LP-001007. Sjeverna granica Urbanog područja prati granicu građevinskog zemljišta, te presijeca vodotoke Dubljenac i Razlaštica. Granica u Tabakovićima, Brdu i Jukićima prati granicu građevinskog zemljišta sa poljoprivrednim odnosno šumskim zemljištem. Istočna granica Urbanog područja presijeca lokalnu saobraćajnicu LP-001005, te nastavlja granicom građevinskog zemljišta. Ukupna površina Urbanog područja Banovići Selo iznosi 124,95 ha.

Urbano područje Pribitkovići

Urbano područje Pribitkovići se nalazi u zapadnom dijelu Općine. Cjelokupnom površinom se nalazi u sklopu granica naseljenog mjesta Pribitkovići. Sjeverna granica Urbanog područja polazi od lokalne saobraćajnice LP-001005, te nastavlja duž saobraćajnice, na prosječnoj udaljenosti od cca 100 m, sve do Prijedora, gdje granica dalje nastavlja ka jugoistoku, sve do Gornjih Pribitkovića, odnosno da granice naseljenog mjesta. Ukupna površina Urbanog područja Pribitkovići iznosi 66,14 ha.

Urbano područje Oskova

Urbano područje Oskova se nalazi u krajnjem istočnom dijelu Općine. Na zapadu tangira Urbano područje Banovići. Nalazi se uz regionalnu saobraćajnicu R-469, u pravcu sjeveroistok-jugozapad. Sjeverna granica ide uz rijeku Litvu, presijeca lokalnu saobraćajnicu LP-001011, te dalje prema jugu prati granicu građevinskog zemljišta cca 550 m, a zatim ide duž granice naseljenog mjesta Oskova. Južna granica ide željezničkom prugom, sve do željezničke stanice Oskova, odakle granica prema sjeveru ide granicom naseljenog mjesta, odnosno granicom općine Banovići. Ukupna površina Urbanog područja Oskova iznosi 56,1 ha.

Urbano područje Treštenica

Urbano područje Treštenica se nalazi u sjevernom dijelu općine. Površinom se nalazi u granicama naseljenih mjesta Treštenica Gornja i Treštenica Donja. Na sjeveru granica ide od izvora Ponikva, prema Krševcu, do regionalne saobraćajnice R-455, koju zatim prati dužinom od cca 250 m. granica zatim prati kompleks poljoprivrednog zemljišta. Južna granica prati Regionalnu saobraćajnicu R-455, odnosno granicu naseljenog mjesta Treštenica DONJA. U Seomićima i Galamićima granica prati kompleks poljoprivrednog zemljišta, sve do ishodišta, odnosno izvora Ponikva. Ukupna površina Urbanog područja Treštenica iznosi 118,23 ha.

Urbano područje Seona

Urbano područje Seona se nalazi u sjeverozapadnom dijelu općine. Cjelokupnom površinom se nalazi u sklopu granica naseljenog mjesta Seona. Granica u Kelempićima i Delićima, odnosno sjeverna granica prati kompleks poljoprivrednog zemljišta, sve do Strnjuške, odakle granica ide prema jugu, odnosno jugoistoku, prateći granicu građevinskog zemljišta i vodotok Maleševac. Na istoku granica presijeca lokalnu saobraćajnicu LP001006, te prati kompleks poljoprivrednog zemljišta. Ukupna površina Urbanog područja Seona iznosi 41,57 ha.

Režimi građenja

Član 16.

Ovim Planom utvrđuju se područja sa definisanim režimima građenja I, II i IV stepena, što predstavlja obavezujuću odredbu pri daljem korištenju navedenog zemljišta.

U općini Banovići, a prema Zakonu o prostornom uređenju Tuzlanskog kantona, utvrđeni su režimi građenja (prezentovani i na grafičkom prilogu *Urbana područja i građevinska zemljišta van urbanih područja sa režimima građenja*), i to kako slijedi:

- **I režim građenja** se utvrđuje za sve prostorne cjeline – područja na kojima je obavezna izrada detaljnih planskih dokumenata i to:

Obavezna izrada regulacionih planova za: privredne zone veće od 5 ha, sportsko-rekreacione zone i društveno-opislužne centre urbanih područja:

- i. Regulacioni planovi za privredne zone:
 - Regulacioni plan "Termoelektrana – Cementara Banovići" (usvojen plan)
 - Regulacioni plan "Poslovna zona-Sadnice" Banovići (Plan u izradi)
 - Regulacioni plan Čubrić
 - Regulacioni plan Draganja 1
 - Regulacioni plan Banovići 5
 - ii. Regulacioni planovi za sportsko regulacione zone
 - Sportsko-rekreacionog centra "Branja" i vikend naselje "Mačkovac" (usvojen plan)
 - Regulacioni plan Lokalitet Zlaća u okviru Zaštićenog pejzaža Konjuh – kod izrade ovog planskog dokumenta obavezno je poštivanje propisa Prostornog plana područja posebnog obilježja Zaštićenog pejzaža Konjuh (Zona sporta i rekreacije, stanovanja i turizma). Izrada ovog dokumenta je u nadležnosti Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okoliša Tuzlanskog Kantona.
 - iii. Regulacioni planovi za društveno-opislužne centre urbanih područja, ukoliko se pojavi potreba za izradom detaljnih planskih dokumenata granice će se definisati prema odlukama Općinskog vijeća
- **II režim građenja** se utvrđuje za urbano područje Banovića. Na navedenom području se uređenje i korištenje prostora vrši na osnovu urbanističkog plana. Uvjeti za odobravanje građenja se određuju na osnovu urbanističkog plana tj. uslova utvrđenih u odluci o njegovom provođenju. Obavezna izrada Urbanističkog plana za Urbano područje Banovići.
 - **IV režim građenja** se utvrđuje za sva ostala građevinska zemljišta koja se nalaze unutar i van urbanih područja, a koja nisu pokrivena detaljnim planskim dokumentima, gdje se uvjeti za odobravanje građenja vrše na osnovu Prostornog plana.

Sva važeća planska dokumentacija koja nije u suprotnosti sa ovim planom ostaje na snazi do donošenja odgovarajućih odluka o njihovom stavljanju van snage.

Režimi građenja prikazani su na grafičkom prilogu broj 6, *Urbana područja i građevinska zemljišta van urbanih područja sa režimima građenja*.

Granice detaljnih planskih dokumenata određuje Općinsko vijeće na osnovu potreba i observacije na terenu.

Do donošenja utvrđenih planskih dokumenata odobrenja za građenje i zahvate u prostoru donose se na osnovu Prostornog plana, Odluke o provođenju Prostornog plana kao i zakonske regulative.

3. Namjena površina

Član 17.

Određivanje namjene prostora proizilazi iz potrebe urbanog, demografskog i privrednog razvoja općine Banovići, te potrebe očuvanja kvaliteta prostora i okoline, održivo korištenje resursa, uz unaprijeđenje kvaliteta života. Ovi ciljevi prostornog uređenja, u skladu sa Prostornim planom, ostvaruju se kroz racionalno korištenje i zaštitu prostora i u tom pravcu će se:

- Poticati kvalitetna izgradnja unutar urbanih područja, odnosno, građevinskog zemljišta, te revitalizacija postojećih građevina.
- Suzbijati i sankcionisati bespravna izgradnja.
- Smanjivati i sprječavati nenamjensko korištenje prirodnih resursa.
- Obezbjediti sanacija devastiranih površina, posebno klizišta, nelegalnih odlagališta otpada kroz prenamjenu i rekultivaciju zemljišta.
- Kvalitetno prostorno usmjeravanje poslovno-proizvodnih zona u cilju što boljeg privrednog razvoja kroz smjernice o lociranju privrednih, industrijskih i prerađivačkih djelatnosti, što doprinosi razvoju malih i srednjih preduzeća, kao i boljem stanju u oblasti zapošljavanja i otvaranja novih radnih mjesta.

Građevinska zemljišta

Član 18.

Izgradnja naselja, građevina i drugi zahvati u prostoru na području općine Banovići, mogu se odobriti samo na građevinskom zemljištu utvrđenim ovim Prostornim planom, sa različitim namjenama.

Sva građevinska zemljišta koja su utvrđena kao građevinska zemljišta, a koja ne ulaze u granice urbanih područja, utvrđuju se kao građevinska zemljišta izvan urbanih područja.

Na području općine Banovići, utvrđeno je 995,41 ha vanurbanih građevinskih zemljišta pretežne namjene stanovanja. Građevinska zemljišta vanurbanih područja, prikazana su na grafičkom prilogu *Urbana područja i građevinska zemljišta van urbanih područja sa režimima građenja*.

Građevinsko zemljište van urbanih područja predstavljeno je u tabelama, a nazvano je prema naseljenom mjestu kojem pripada ili približnim topografskim toponimima, a prostorno je označeno centroidima poligona koje ta građevinska zemljišta zahvataju.

TABELA 83: GRADEVINSKO ZEMLJIŠTE PRETEŽNE NAMJENE STANOVANJE, VAN URBANIH PODRUČJA

Br.	Naziv	Oznaka	Režim građenja	Naseljeno Mjesto	P (ha)	X	Y
1.	Lozna-Gornjani	GV L1	IV stepen	Lozna	4,74426	6526409,10	4924329,13
2.	Lozna-Srednja Njiva	GV L2	IV stepen	Lozna	1,58442	6527101,77	4924415,11
3.	Lozna-Brijeg	GV L3	IV stepen	Lozna	7,50141	6526663,46	4923970,65
4.	Lozna-Crkvine	GV L4	IV stepen	Lozna	4,86609	6527158,05	4924051,54
5.	Lozna-Jasike	GV L5	IV stepen	Lozna	5,17543	6527433,23	4923611,33
6.	Lozna-Ravne	GV L6	IV stepen	Lozna	4,39908	6527900,49	4923896,54
7.	Lozna-Rosici	GV L7	IV stepen	Lozna	4,01343	6526891,78	4923485,94
8.	Lozna-Krčevine	GV L8	IV stepen	Lozna	5,89025	6525837,67	4922995,21
9.	Lozna-Kesten	GV L9	IV stepen	Lozna	11,9467	6526558,95	4921669,92
10.	Lozna-Đurići	GZ L10	IV stepen	Lozna	5,29351	6527650,16	4922229,16
11.	Lozna-Pejanovići	GV L11	IV stepen	Lozna	2,97933	6526822,40	4920642,14
12.	Lozna-Borik	GV L12	IV stepen	Lozna	5,91558	6529166,55	4920629,04
13.	Lozna 1	GZ L13	IV stepen	Lozna	15,6852	6530649,71	4920777,18
14.	Lozna 2	GZ L14	IV stepen	Lozna	1,31364	6529821,30	4920747,35
15.	Seona-Aljkovići	GV S1	IV stepen	Seona	18,6365	6528314,23	4921461,22
16.	Seona-Husagići	GV S2	IV stepen	Seona	7,53432	6529008,11	4920949,66
17.	Seona- Mrahorovići	GZ S3	IV stepen	Lozna	0,001381	6530457,22	4921109,06
18.	Seona-Vinograd	GV S4	IV stepen	Seona	4,43681	6528740,28	4922011,43
19.	Seona	GZ S5	IV stepen	Seona	1,54937	6531279,47	4921253,18
20.	Seona-Husica brdo	GZ S6	IV stepen	Seona	1,3958	6529797,24	4920827,85
21.	Borovac 1	GZ B1	IV stepen	Borovac	24,7908	6534870,50	4920871,33
22.	Borovac 2	GZ B2	IV stepen	Borovac	1,68183	6534500,82	4921320,31
23.	Borovac-Brezova glava	GZ B3	IV stepen	Borovac	1,33776	6535305,85	4921289,26
24.	Borovac-Pečina	GZ B4	IV stepen	Borovac	2,32921	6534297,98	4920513,64
25.	Borovac-Prokop	GZ B5	IV stepen	Borovac	1,84317	6537332,18	4921114,63
26.	Banovići 1	GZ BA1	IV stepen	Banovici	1,34506	6543142,56	4919095,30
27.	Banovići 2	GZ BA2	IV stepen	Banovici	5,32866	6542291,07	4916748,22
28.	Banovići Selo- Nurkovići	GZ BS1	IV stepen	Banovići Selo	32,1517	6536482,81	4918631,28
29.	Banovići Selo- Kasumovići	GZ BS2	IV stepen	Banovići Selo	27,3651	6536760,53	4917615,15
30.	Banovići Selo- Odžak	GZ BS3	IV stepen	Banovići Selo	16,6906	6537318,29	4916958,83
31.	Banovići Selo- Kasumovići	GZ BS4	IV stepen	Banovići Selo	1,65192	6536288,90	4917314,28
32.	Banovići Selo- Ramići	GZ BS5	IV stepen	Banovići Selo	12,5427	6534913,83	4918998,61
33.	Banovići Selo- Ramići 2	GZ BS6	IV stepen	Banovići Selo	3,71464	6534441,82	4918724,26
34.	Banovići Selo 1	GZ BS7	IV stepen	Banovići Selo	0,521402	6537916,62	4918290,03
35.	Banovići Selo- Visevac	GZ BS8	IV stepen	Banovići Selo	8,11701	6535197,37	4916271,59

36.	Banovići Selo 2	GZ BS9	IV stepen	Banovići Selo	0,541103	6534646,23	4917271,43
37.	Ćatici 1	GZ C1	IV stepen	Ćatici	18,1408	6533698,43	4912719,06
38.	Ćatici 2	GZ C2	IV stepen	Ćatici	11,6315	6534494,80	4912368,86
39.	Ćatici-Smajlovići	GZ C3	IV stepen	Ćatici	4,68991	6533380,19	4913884,60
40.	Ćatici 3	GZ C4	IV stepen	Ćatici	2,98946	6533089,01	4912264,96
41.	Ćatici-Ribnica	GZ C5	IV stepen	Ćatici	0,686839	6532612,01	4911983,28
42.	Ćatici 4	GZ C6	IV stepen	Ćatici	0,315926	6533514,24	4914809,95
43.	Grivice	GZ G1	IV stepen	Grivice	132,722	6540875,31	4919372,32
44.	Grivice-Hrastik	GZ G2	IV stepen	Grivice	6,91048	6539511,18	4918791,41
45.	Grivice-Sjenokos	GZ G3	IV stepen	Grivice	2,87338	6540367,01	4919083,72
46.	Grivice-Mrdići	GZ G4	IV stepen	Grivice	16,0624	6540754,57	4921885,37
47.	Grivice-Osredak	GZ G5	IV stepen	Grivice	8,91905	6540102,96	4922026,45
48.	Grivice-Avdići	GZ G6	IV stepen	Grivice	7,52616	6540562,73	4921455,17
49.	Grivice-Stublovi	GZ G7	IV stepen	Grivice	4,68276	6541324,26	4921582,78
50.	Grivice-Brezumila	GZ G8	IV stepen	Grivice	1,39277	6541534,91	4921995,77
51.	Gornji Bučik	GZ GB1	IV stepen	Gornji Bučik	26,6376	6542488,55	4921235,26
52.	Gornji Bučik-Grab	GZ GB2	IV stepen	Gornji Bučik	4,29286	6542904,34	4920619,17
53.	Gornji Bučik-Saletovići	GZ GB3	IV stepen	Gornji Bučik	9,77937	6542150,99	4921831,16
54.	Grivice-Vrazdenice	GZ GB4	IV stepen	Gornji Bučik	3,59915	6542210,25	4919443,67
55.	Mrgan 1	GZ M1	IV stepen	Mrgan	7,87936	6532851,27	4913047,62
56.	Mrgan 2	GZ M2	IV stepen	Mrgan	11,3646	6533179,01	4912572,31
57.	Mrgan 3	GZ M3	IV stepen	Mrgan	18,3062	6533316,97	4913773,69
58.	Mrgan 4	GZ M4	IV stepen	Mrgan	2,16165	6532775,37	4913690,71
59.	Mrgan 5	GZ M5	IV stepen	Mrgan	1,85994	6532386,05	4911934,08
60.	Mrgan 6	GZ M6	IV stepen	Mrgan	0,514073	6533491,59	4914816,75
61.	Milići	GZ MI1	IV stepen	Milići	17,5614	6533746,02	4919478,01
62.	Milići-Karahodžići	GZ MI2	IV stepen	Milići	5,97184	6534171,72	4918938,71
63.	Milići-Donji Pribitkovići	GZ MI3	IV stepen	Milići	8,94279	6533810,51	4920092,31
64.	Omazići 1	GZ O1	IV stepen	Omazići	4,37961	6544510,40	4918898,98
65.	Omazići-Gutići	GZ O2	IV stepen	Omazići	4,25316	6543836,00	4920920,82
66.	Omazići-Stare kuće	GZ O3	IV stepen	Omazići	0,681226	6543814,07	4919395,73
67.	Omazići-Zečevina	GZ O4	IV stepen	Omazići	0,353914	6543054,35	4919177,36
68.	Omazići 2	GZ O5	IV stepen	Omazići	0,210387	6543503,04	4919715,90
69.	Omazići-Beširovići	GZ O6	IV stepen	Omazići	0,342467	6544854,24	4920028,46
70.	Oskova 1	GZ OS1	IV stepen	Oskova	4,26128	6545274,16	4918450,01
71.	Oskova 2	GZ OS2	IV stepen	Oskova	3,74668	6544915,15	4918760,24
72.	Oskova 3	GZ OS3	IV stepen	Oskova	3,15631	6545454,21	4919747,90
73.	Oskova 4	GZ OS4	IV stepen	Oskova	1,06981	6545257,67	4919198,74
74.	Pribitkovići 1	GZ P1	IV stepen	Pribitkovići	26,9955	6532168,40	4920709,64
75.	Pribitkovići-	GZ P2	IV stepen	Pribitkovići	20,9384	6532982,00	4920429,51

	Podostrici						
76.	Pribitkovići 2	GZ P3	IV stepen	Pribitkovići	2,25432	6533028,93	4919945,65
77.	Pribitkovići 3	GZ P4	IV stepen	Pribitkovići	2,27387	6532534,42	4920731,43
78.	Pribitkovići 4	GZ P5	IV stepen	Pribitkovići	1,34518	6533020,07	4920207,88
79.	Pribitkovići-Papratnica	GZ P6	IV stepen	Pribitkovići	0,856569	6531237,65	4919941,38
80.	Podgorje-Garići	GZ PG1	IV stepen	Podgorje	5,07713	6537872,91	4916570,64
81.	Podgorje-Čubrići	GZ PG2	IV stepen	Podgorje	11,4738	6540413,37	4917500,90
82.	Repnik 1	GZ R1	IV stepen	Repnik	56,0225	6542342,01	4915791,40
83.	Repnik-Nasubašići	GZ R2	IV stepen	Repnik	29,2829	6541487,59	4915382,30
84.	Repnik-Bečići	GZ R3	IV stepen	Repnik	18,5162	6540780,63	4915978,04
85.	Repnik-Sinanovići	GZ R4	IV stepen	Repnik	1,14832	6541429,50	4915892,74
86.	Repnik-Breštica	GZ R5	IV stepen	Repnik	4,39565	6541806,46	4917425,90
87.	Repnik-Ravne	GZ R6	IV stepen	Repnik	3,72855	6541092,97	4917199,01
88.	Repnik-Vitlić	GZ R7	IV stepen	Repnik	19,7751	6544615,32	4914240,32
89.	Repnik-Mačkovac	GZ R8	IV stepen	Repnik	3,13428	6544992,77	4912281,87
90.	Repnik-Konjuh	GZ R9	IV stepen	Repnik	0,750219	6543973,54	4906564,09
91.	Repnik-Zlača	GZ R10	IV stepen	Repnik	0,154371	6544657,48	4910463,26
92.	Repnik-Jasići	GZ R11	IV stepen	Repnik	1,43419	6543171,57	4916192,32
93.	Repnik 2	GZ R12	IV stepen	Repnik	1,56093	6543755,14	4916396,37
94.	Repnik 3	GZ R13	IV stepen	Repnik	0,291681	6542995,52	4916781,41
95.	Tulovići	GZ T1	IV stepen	Tulovići	9,00946	6538719,79	4919248,59
96.	Tulovići-Draganja	GZ T2	IV stepen	Tulovići	15,5443	6538565,48	4919957,70
97.	Tulovići-Gradina	GZ T3	IV stepen	Tulovići	6,63458	6538512,26	4920666,24
98.	Tulovići-Mečići	GZ T4	IV stepen	Tulovići	14,256	6538417,14	4921202,52
99.	Tulovići-Delići	GZ T5	IV stepen	Tulovići	16,3783	6539104,93	4921322,93
100.	Tulovići-Piralići	GZ T6	IV stepen	Tulovići	12,4525	6537695,72	4921068,76
101.	Tulovići-Handalići	GZ T7	IV stepen	Tulovići	3,76472	6538678,03	4921756,68
102.	Tulovići-Savići	GZ T8	IV stepen	Tulovići	0,65021	6539149,11	4918240,80
103.	Tulovići-Draganja	GZ T9	IV stepen	Tulovići	1,90785	6539809,05	4919515,65
104.	Treštenica Donja-Seomići	GZ TD1	IV stepen	Treštenica Donja	3,13449	6537366,33	4921300,83
105.	Treštenica Donja-Ravne	GZ TD2	IV stepen	Treštenica Donja	0,9703	6537217,70	4922620,98
106.	Treštenica Gornja-Krševacnja	GZ TG1	IV stepen	Treštenica Gornja	9,85504	6536713,64	4922773,90
107.	Treštenica Gornja-Mihajlovići	GZ TG2	IV stepen	Treštenica Gornja	11,4266	6535801,37	4923018,90
108.	Treštenica Gornja-Ponikva	GZ TG3	IV stepen	Treštenica Gornja	9,4454	6535548,54	4922029,73
109.	Treštenica Gornja-Ristići	GZ TG4	IV stepen	Treštenica Gornja	4,2031	6534950,22	4921776,37
110.	Treštenica Gornja	GZ TG5	IV stepen	Treštenica Gornja	1,01856	6534471,47	4921452,76
111.	Željova-Stankići	GZ Z1	IV stepen	Željova	15,3026	6536421,11	4914570,51

112.	Željova-Nikići	GZ Z2	IV stepen	Željova	10,8227	6537510,49	4914504,23
113.	Željova-Mitrovići	GZ Z3	IV stepen	Željova	3,897	6536363,55	4915314,00
114.	Željova-Vrana	GZ Z4	IV stepen	Željova	2,37624	6536327,74	4916404,67
115.	Željova	GZ Z5	IV stepen	Željova	1,15102	6536712,45	4913938,88
Σ					983,29		

Član 19.

Izvan granica građevinskog zemljišta, prema važećoj zakonskoj regulativi, može se odobriti građenje koje, obzirom na svoje specifičnosti, zauzima prostor i izvan urbanog područja, odnosno, građevinskog zemljišta, a to su:

- Magistralna i regionalna infrastruktura (saobraćajna, energetska, vodoprivredna, telekomunikacijska i dr.)
- Zdravstvene, rekreacione i sportske građevine
- Građevine za potrebe odbrane i vojske
- Stambene i privredne građevine poljoprivrednog proizvođača za potrebe poljoprivredne proizvodnje ili ruralnog turizma, uključujući melioracione sisteme navodnjavanja
- Istraživanje, iskorištavanje i uređivanje prostora prirodnih resursa (šume, vode, poljoprivredno zemljište idr).
- Komunalne i druge slične građevine (deponije komunalnog otpada, groblja, spomen obilježja i sl.).

Poljoprivredno zemljište

Član 20.

Interes očuvanja i zaštite poljoprivrednog zemljišta mora se uzeti u obzir pri utvrđivanju strateških opredjeljenja, pri izradi planskih dokumenata i razvojnih programa. Poljoprivredno zemljište je prirodno bogatstvo i dobro od općeg interesa, te uživa posebnu zaštitu, koristi se za poljoprivrednu proizvodnju i ne može se koristiti u druge svrhe, osim u slučajevima i pod uslovima utvrđenim važećom zakonskom regulativom.

Radi zaštite zemljišta iz stava 1. ovog člana, potrebno je:

- Maksimalno čuvati površine čija je namjena poljoprivredno zemljište, u što većem obimu i kvalitetu, pri čemu je potrebno uvažavati procese urbanog razvoja općine Banovici.
- Podizati kvalitet poljoprivrednog zemljišta, naročito obradivih površina i oranica koje su prikladne za kultivaciju, kroz različite oblike unaprijeđenja zemljišta.

- Donijeti programe korištenja poljoprivrednog zemljišta, te pomagati razvoj intenzivne poljoprivrede, posebno u I agrozonu.
- Poljoprivredno zemljište je utvrđeno u grafičkom dijelu Prostornog plana, karta 07. *Poljoprivredno zemljište*, te obrazloženo u tekstualnom dijelu Prostornog plana.

Šumsko zemljište

Član 21.

U šumi i na šumskom zemljištu može se graditi samo šumska infrastruktura i građevine koje su u funkciji gospodarenja šumama. Ostale građevine mogu se graditi ili izvoditi zahvati na šumskom zemljištu, samo ako su planirani važećim planskim dokumentima ili odobreni zakonskom regulativom.

Na šumskom zemljištu mogu se graditi i građevine sa posebnom namjenom za turizam, sport i rekreaciju i pripadajuća infrastruktura, kao i infrastrukturne građevine uz poštivanje tehničkih, gospodarskih i ekoloških uslova, šumskog tla, vegetacije, divljači i uz njihovu maksimalnu zaštitu.

Investitor dopuštene građevine ili zahvata u prostoru na šumskom zemljištu, čija namjena će zbog toga biti trajno promijenjena ili čija će vegetacija biti uništena, dužan je izvršiti zamjensku sadnju drveća i druge vegetacije na dijelu šumskog zemljišta, koji odredi nadležna uprava za šumarstvo.

Šume se ne mogu krčiti radi izgradnje stambenih, poslovnih ili privrednih građevina. Izuzetno, za građenje građevina predviđenih važećim dokumentima, u slučaju kada se time postiže veća trajna korist i ako neće biti štetnih posljedica na okolinu, prethodno se mora pribaviti dozvola za krčenje šume.

Zbog njihovog ekološkog značaja, potrebno je šumske površine definisati u skladu sa njihovom rasprostranjenošću, te poštovati odgovarajuću udaljenost od njihovog ruba pri planiranju drugih sadržaja.

Privredni sadržaji

Član 22.

Prostornim planom utvrđene su privredne zone koje obuhvataju postojeće i planirane površine za razvoj privrednih djelatnosti.

Pojedinačni objekti poslovanja, koji svojom prirodom i tehnologijom ne narušavaju osnovnu namjenu prostora i kvalitet života, mogu se smještati na planiranom građevinskom zemljištu urbanih i vanurbanih područja.

Pregled privrednih površina prikazan je u tabeli koja slijedi, te na na grafičkom prilogu broj *Privredna, društvena i komunalna infrastruktura*.

TABELA 84: PRIVREDNE ZONE

Br	Naziv	Lokalitet	Naseljeno mjesto	Površina (ha)	
				Postojeće	Planirano
1.	PZ 1 Termoelektrana-Cementara Banovići	Termoelektrana-Cementara Banovići	Banovići Selo		86,33
2.	PZ 2 Čubrić	Čubrić	Podgorje	7,79	
3.	PZ 3 Omazići	Omazići	Omazići	3,07	
4.	PZ 4 Repnik	Repnik	Repnik	2,98	
5.	PZ 5 Banovići	Banovići	Banovići	2,93	
6.	PZ 6 Banovići	Banovići	Banovići	2,66	
7.	PZ 7 Grivice	Grivice	Grivice	1,48	
8.	PZ 8 Grivice 1	Grivice	Grivice	1,08	
9.	PZ 9 Banovići 2	Banovići	Banovići	0,72	
10.	PZ 10 Banovići 3	Banovići	Banovići	0,68	
11.	PZ 11 Banovići 4	Banovići	Banovići	0,54	
12.	PZ 12 Draganja	Draganja	Tulovići	0,51	
13.	PZ 13 Sadnice	Banovići Selo	Banovići Selo		24,02
14.	PZ 14 Draganja 1	Draganja	Tulovići		5,58
15.	PZ 15 Banovići 5	Banovići	Banovići		4,37
16.	PZ 16 Banovići 6	Banovići	Banovići		1,75
17.	PZ 17 Banovići 7	Vidova glava	Banovići		0,9
Ukupno:				24,44	122,95

Smještaj privrednih objekata u prostoru

Član 23.

Kapaciteti privredne infrastrukture usmjeravaju se na površine za proizvodne, proizvodno-poslovne i privredne zone. Kapaciteti privredne infrastrukture usmjeravaju se na površine za građevinsko zemljište pretežne privredne namjene. Privredne zone moraju imati dobru saobraćajnu povezanost, posebno sa magistralnim saobraćajem.

Privredne djelatnosti trebaju da ispune sljedeće uslove:

- Racionalno koriste prostor, bolje iskoriste i popunjavaju postojeće zone namjene ovim djelatnostima, kako bi se spriječilo neopravdano zauzimanje novih površina.
- Da zadovoljavaju propisane mjere zaštite okoliša (zaštita od buke, mirisa, onečišćavanja zraka, zagađivanja podzemnih i površinskih voda i sl).
- U urbanim područjima treba obezbjediti intenzivnije korištenje poslovnog prostora i prenamjenu postojećeg prostora za potrebe tercijarne i kvartarne djelatnosti, kao i proizvodne pogone koji ne umanjuju kvalitet stanovanja i ne ugrožavaju okoliš.

- Na površinama izvan urbanih područja mogu se predvidjeti kapaciteti za preradu poljoprivrednih i stočarskih proizvoda, kapaciteti za razvoj zanatstva, ruralnog turizma i ostalih programa, koji su u skladu sa zahtjevima zaštite okoliša, prirodne i kulturne baštine.

Član 24.

Smještaj kapaciteta kao što su skladišta i prodaja roba, skladišta i prodaja građevinskog materijala, trgovački centri, proizvodni kapaciteti, tržni i uslužni centri i td., usmjeravaju se u privredne zone.

U ovim zonama obavezno je obezbijediti saobraćaj u mirovanju na vlastitoj parceli.

Član 25.

Smještaj kapaciteta industrije, građevinarstva i proizvodnog zanatstva usmjerava se u privredne zone. Proizvodni pogoni, u okviru privrednih zona međusobno mogu, ali ne moraju biti tehnološki povezani.

Prostorni razmještaj proizvodnih kapaciteta usmjeravati u već formirane postojeće industrijske cjeline od značaja za privredu općine Banovići i šire, uz mogućnost uspostavljanja široke mreže manjih i raznolikih proizvodnih jedinica.

Kod lociranja novih proizvodnih kapaciteta voditi računa i o tome da se lociraju u blizini sirovinskih baza koje prerađuju.

Oko ovih proizvodnih kapaciteta, obavezan je zaštitni pojas zelenila u širini od 5,0 m.

Član 26.

Odobrenje za eksploataciju mineralnih sirovina izdaje se na osnovu istraživanja i kompleksne ekonomske procjene a neophodno je:

- Donijeti mjere za sprečavanje nekontrolisane i nelegalne eksploatacije mineralnih sirovina.
- Poštovati utvrđene zone eksploatacije zaštite istražnih prostora, te sa ovog stanovišta na ovim površinama ne izdavati urbanističke saglasnosti za stambenu i drugu vrstu izgradnje, te adekvatnim nadzorom spriječiti bespravnu izgradnju.

Napušteni objekti komunalne infrastrukture (odlagalište komunalnog otpada) i eksploataciona polja ostalih mineralnih sirovina (pozajmišta ne industriskog kamena) mogu promjeniti namjenu u skladu sa odrednicama ovog plana, a uskladu sa potrebama investitora i Općine.

Za napuštene objekte komunalne infrastrukture (odlagalište komunalnog otpada) i eksploataciona polja ostalih mineralnih sirovina (pozajmišta ne industriskog kamena) neophodno je izraditi programe

i planove sanacije, te revitalizacije degradiranih površina. Ove programe i planove usvaja Općinsko vijeće, na prijedlog načelnika Općine.

Izradu programa i projekata finansira korisnik degradiranog prostora i drugi investitori zainteresovani za korištenje ovih površina.

Zagađivači iz ove grupe korisnika prostora moraju voditi stalnu aktivnost na smanjenju zagađenja.

4. Odnos prema postojećim građevinama

Član 25.

O statusu izgrađenih površina (objekti stanovanja i pojedinačni privredni kompleksi) unutar zemljišta koja nisu utvrđena kao građevinsko zemljište (poljoprivredno, šumsko i dr.), odlučivat će se u skladu sa važećom zakonskom regulativom i odredbama ove Odluke u svakom pojedinačnom slučaju, te na osnovu ispunjavanja urbanističkih uslova (mogućnosti pristupa, opremljenosti ostalom infrastrukturom, položaju objekata u odnosu na postojeće stanje izgrađenosti itd.).

Član 26.

Sve izgrađene građevine koje nisu u skladu sa Prostornim planom, zadržavaju se do privođenja zemljišta krajnjoj namjeni i na njima je moguće vršiti samo radove tekućeg održavanja i neophodne sanacije.

Svi objekti koji su izgrađeni bez odgovarajuće dokumentacije, podliježu standardnoj zakonskoj proceduri.

5. Uslovi smještaja društvene infrastrukture u prostoru

Član 27.

U cilju obezbjeđenja uslova za normalno funkcionisanje naselja i njihovih dijelova, u sklopu izgradnje i uređenja urbanih područja, utvrđuju se društveno-opslužni centri koji su nosioci razvoja funkcija centraliteta. U sklopu društveno-opslužnih centara potrebno je, pored postojećih kapaciteta, obezbijediti izgradnju dodatnih objekata društvene infrastrukture i sadržaja društvene opreme (škola, zdravstvene i socijalne ustanove, kulture, sporta, vjerske objekte, objekata snabdijevanja, servisi, zelene površine i sl.) u skladu sa opredjeljenjima iz Prostornog plana.

Planom su utvrđeni društveno-opslužni centri za centre urbanih područja čiji će se obuhvat utvrditi posebnim odlukama Općinskog vijeća prema potrebi.

Izgradnju objekata društvene infrastrukture i urbane opreme planirati unutar društveno-opslužnih centara, ali i izvan njih u skladu sa prostornim mogućnostima, vodeći računa o potrebama stanovništva i uslovima gravitacije (udaljenosti korisnika) u skladu sa opredjeljenjima Prostornog plana.

6. Uslovi korištenja poljoprivrednog zemljišta

Član 28.

Korištenje poljoprivrednog zemljišta se mora uskladiti sa spektrom vrijednosti koje treba očuvati, zaštititi i unaprijediti tj. sa usvojenim mjerama zaštite za pojedine sisteme sa ciljem smanjenja negativnih uticaja na druge segmente živog svijeta i okoliša.

Izbjegavati primjenu genetski modificovanog sadnog materijala, sjemena, stočne hrane, posebno u ekološki osjetljivim područjima.

Racionalno upotrebljavati zaštitna sredstva i primjenjivati metode integralne zaštite od štetnika u cilju održavanja biološke ravnoteže u agro - ekološkom sistemu.

7. Uslovi korištenja šuma i šumskog zemljišta

Član 29.

Šumama i šumskim dobrima treba gospodariti na principima trajnosti i održavanja biodiverziteta.

U cilju kvalitetnijeg korištenja šume i šumskog zemljišta potrebno je:

- predvidjeti mjere i programe deminiranja
- vršiti kontrolu uticaja zagađivača
- vršiti kontrolu propadanja uspostavljanjem monitoringa
- vršiti kontrolu od požara
- vršiti kontrolu od nametnika i bolesti, pri čemu posebnu pažnju posvetiti korištenju neškodljivih bio-preparata
- vršiti kontrolu drugih negativnih uticaja čovjeka (protivzakonito prisvajanje, bespravna sječa, krčenje, mehanička oštećenja, krivolov i drugo).

8. Uslovi korištenja prostora na zaštitnim infrastrukturnim pojasevima

Zaštitni pojasevi elektroenergetske infrastrukture

Član 30.

Planirati rekonstrukciju, unapređenje i razvoj elektroenergetske infrastrukture.

Razvoj elektroenergetskog infrastrukturnog sistema, na području općine, planira se gradnjom građevina za distribuciju električne energije.

Izgrađeni dalekovodi napona 35 kV i 10 kV koji prolaze preko teritorije općine zadržavaju se u okviru postojećih koridora to kako slijedi:

- dalekovod 35 kV – postojeća trasa sa zaštitnim koridorom širine 10 m sa obje strane dalekovoda računajući od zadnjih vodiča dalekovoda,
- dalekovod 10 kV – postojeća trasa sa zaštitnim koridorom širine 6 m sa obje strane dalekovoda računajući od zadnjih vodiča dalekovoda.

Za planirane distributivne dalekovode i transformatorske stanice vrijede uslovi zaštite prostora i okoliša koje donose propisi za ovu oblast.

Član 31.

Dugoročno posmatrano treba se vršiti etapni prelazak postojećeg sistema nazivnog napona 10 kV na napon 20 kV, čime bi se postigao veći kapacitet mreže, poboljšale naponske prilike, smanjili gubici i kreirala energetska rješenja i strukture mreže prema uslovima koncepta dvije izvorne tačke 110 kV međusobno povezane 20 kV-tnim vodovima.

Budući razvoj mreže srednjeg napona temeljiti na sljedećim načelima:

- Zamjena postojeće opreme nivoa 10 kV na 20 kV.
- Postepeno uvođenje direktne transformacije 110/10(20) kV.
- Ukidanje mreže 35 kV.

Član 32.

Rekonstrukcija postojećih i gradnja novih elektroenergetskih objekata (dalekovodi i transformatorske stanice) vršit će se prema rješenjima iz Planske dokumentacije, odnosno detaljnih planova prostornog uređenja određenog područja, a sve u skladu sa smjernicama i tehničkim uslovima nadležnog elektrodistributivnog preduzeća.

Član 33.

Dalekovodnu elektroenergetsku infrastrukturu potrebno je voditi tako da se prvenstveno koriste postojeći koridori i formiraju zajednički za više vodova, kako bi se izbjegle površine građevinskog

zemljišta, šuma, vrijednog poljoprivrednog zemljišta, kulturno-historijske i prirodne baštine, kao i vrijedne prirodne strukture.

Prilikom određivanja trase nadzemnih dalekovoda moraju se uvažavati slijedeći uslovi:

- Voditi računa o vrijednosti poljoprivrednog zemljišta, te po mogućnosti koristiti područja slabijih vrijednosti.
- Prilikom prelaza preko poljoprivrednog zemljišta, trasu voditi na način da utjecaj na poljoprivrednu proizvodnju bude što manji.
- Izbjegavati prolaz dalekovoda kroz šume i preko šumskog zemljišta.
- Dalekovodi moraju u potpunosti zaobići zaštitna područja, kulturno-historijske i prirodne baštine, izuzev arheoloških lokaliteta izvan naselja, ali uz odgovarajuće mjere zaštite.

Član 34.

Postojeći distribucijski dalekovodi, unutar granica urbanih područja i građevinskih zemljišta izvan urbanih područja, postupno će se zamjenjivati kablskim dalekovodima.

Planirane distribucijske dalekovode, unutar granica urbanih područja i građevinskih zemljišta izvan urbanih područja, potrebno je izvoditi u pravilu podzemnim kablovskim vodovima, a za povezivanje s postojećim zračnim dalekovodom, moguće je prelazno rješenje.

Pri utvrđivanju trase kablskog dalekovoda, unutar navedenih područja potrebno je novu trasu voditi površinama javne namjene (ulice, trgovi, parkirališta, parkovne i zelene površine).

Član 35.

Pri prolasku elektroenergetskih nadzemnih vodova preko građevina, odnosno približavanje vodova građevinama, građevine moraju biti udaljene od vodova za minimalnu sigurnosnu visinu i udaljenost utvrđenu u "Pravilniku o tehničkim normativima za izgradnju nadzemnih elektroenergetskih vodova nazivnog napona od 1 kV do 400 kV".

Član 36.

Provoditi i stimulirati mjere maksimalne štednje i racionalnog korištenja svih vidova energije i obezbijediti kontinuirano snabdjevanje urbanih područja i privrede energijom.

Član 37.

Kod planiranja energetske potrebe, utvrđuje se obaveza primjenjivanja principa održivog planiranja i korištenje energetske resursa.

Potrebno je poticati izgradnju obnovljivih izvora energije (OIE). Građevine koje služe iskorištavanju obnovljivih izvora energije smiju se instalirati pod uslovom da ne ugrožavaju okoliš, te vrijednosti kulturne baštine i pejzaža.

Utvrdjuje se mogućnost iskorištenja solarne energije preko implementacije projekata postavljanja PV panela na krovovima objekata, na balkone i fasade u postojećim i planiranim poslovno-proizvodnim zonama, ali i ostalim javnim i stambenim objektima, budući da ovdje postoji značajan potencijal za primjenu ove vrste energije.

Solarne elektrane moguće je postaviti i na poljoprivredno zemljište, kao i na druge kategorije zemljišta, tako da ostavljaju poljoprivrednu iskoristivost zemljišta. Solarni paneli postavljaju se na stupove visine 2.5 m, sa razmakom od 4 m što omogućava nesmetan rad poljoprivrednih strojeva pri čemu mogu biti na električni pogon i preko stanica za punjenje postavljenih na samoj parceli, koristiti solarnu energiju.

Zaštitni pojasevi saobraćajnica

Član 38.

Uz puteve i saobraćajnice utvrđene Prostornim planom, u skladu sa zakonskom regulativom, utvrđuju se zaštitni pojasevi u kojima se ne smiju graditi, podizati ili postavljati poslovni, pomoćni, stambeni i slični objekti, tedi distributivni dalekovodi, a koji iznose s obje strane puta računajući od putnog pojasa s obje strane puta:

- za autput najmanje 40 m
- za brzu cestu najmanje 30 m
- za magistralne puteve najmanje 20 m
- za regionalne puteve najmanje 10 m
- za lokalne puteve najmanje 5 m
- za nekategorisane puteve najmanje 3 m.

Širine zaštitnih pojasa saobraćajnica se ne odnose na urbana područja, niti na dijelove naselja u kojima se zadržava postojeća matrica i dimenzije saobraćajnica.

Član 39.

Cjevovodi, kablovi i vodovi mogu se postavljati u zaštitnom putnom pojasu, a samo izuzetno i u putnom pojasu, a benzinske stanice i parkirališta mogu se postavljati i graditi u zaštitnom i putnom pojasu javnog puta samo na način i pod uslovima utvrđenim u odobrenju, odnosno saglasnosti nadležnog organa.

Član 40.

Na nivou plansko-usmjeravajućeg značenja, trase puteva (koridora) i dispozicije raskršća određeni su načelno, primjereno mjerilu kartografskog prikaza. U cilju provedbe potrebno je:

- izradom detaljne planske dokumentacije odrediti optimalne trase i širine koridora
- izraditi potrebnu dokumentaciju uvažavajući osnovna planska usmjerenja koridora.

Član 41.

U odnosu na planiranu putnu mrežu, moguće su promjene u funkcionalnom smislu (promjena kategorije), na osnovu odluke nadležnog ministarstva, a bez posebnih izmjena i dopuna Plana.

Do izrade detaljne planske dokumentacije potrebno je osigurati prostorne koridore za prolaz planiranih putnih pravaca prema trasama i širinama utvrđenim ovim Planom i sa zaštitnim pojasevima određenim posebnim propisima iz oblasti punog saobraćaja.

Uz koridore javnih kategorisanih puteva, unutar urbanih područja, kao i građevinskih zemljišta izvan urbanih područja, moguće je graditi sadržaje za pružanje usluga učesnicima u saobraćaju (benzinske stanice, ugostiteljske objekte, motele i sl).

Do izgradnje planiranih puteva kao i prekategorizacije postojećih regionalnih puteva, postojeći putevi zadržavaju sadašnju kategoriju. Rekonstrukcija dionice ispravkom ili ublažavanjem loših tehničkih elemenata puta, kao i djelomično izmještanje trase, ne smatra se promjenom trase.

Član 42.

Na regionalne i lokalne puteve mogu se priključiti javni nekategorisani i prilazni putevi, ako se dobije saglasnost nadležnog ministarstva, koje upravlja putem na koji se traži priključenje. Priključak na regionalni i lokalni put treba riješiti (gdje god je to moguće) preko jedne interne, zajedničke saobraćajnice.

Zaštitni pojasevi telekomunikacijske infrastrukture

Član 43.

Razvoj telekomunikacijske infrastrukture utvrđuje se na način da se štiti prostor za izgradnju kablovske kanalizacije, u zonama gdje nije izgrađena, zatim za izgradnju optičke pristupne mreže, te za izgradnju uličnih kabineta sa aktivnom opremom na postojećim mrežama i GSM stubova, sve u skladu sa važećim propisima.

Navedene telekomunikacijske-građevinske-linijske objekte potrebno je usmjeriti na gusto naseljena urbana područja, kao i područja sa manjom koncentracijom stanovništva, a za individualne telekomunikacijske objekte (GSM stubove) potrebno je osigurati parcele odgovarajuće površine i ako je potrebno omogućiti pretvorbu poljoprivrednog u građevinsko zemljište.

U zonama sa registrovanim klizištima štititi i rezervisati prostor za nadzemnu telekomunikacijsku infrastrukturu. U sklopu rekonstrukcije postojećih i izgradnje novih dionica cestovne infrastrukture, rezervisati prostor za širenje postojeće i izgradnju nove telekomunikacijske infrastrukture kroz polaganje PVC i PEHD cijevi odgovarajućeg promjera, optičkih i bakarnih telekomunikacijskih vodova.

Član 44.

Zaštitni pojasevi telefonsko-telegrafske (TT) vodove utvrđuje se posebnim propisima koji regulišu oblast TT komunikacija. U urbanim područjima izgradnja TT vodova se vrši podzemno, a na ostalom građevinskom zemljištu može i nadzemno.

Zaštitni pojasevi vodne infrastrukture

Član 45.

Na području Federacije BiH, pa tako i na području općine Banovići, dugoročni cilj je postizanje dobrog stanja voda. U skladu sa važećim propisima i planovima upravljanja vodnim područjem Save u F BiH čije će donošenje uslijediti, aktivnosti u prostoru koje imaju uticaj na vode usklađuju se sa programima mjera koje su sastavni dijelovi planova upravljanja i čije provođenje će osigurati dobro stanje voda. U te mjere spadaju:

- aktivnosti u oblasti prikupljanja i tretmana otpadnih voda,
- sprječavanje nekontrolisane sječe šuma u slivnim područjima,
- sprječavanje deponovanja svih vrsta otpada u vodotoke i druge vode,
- utvrđivanje zaštićenih područja,
- prestanak ispuštanja u vode opasnih, a posebno prioriternih materija definisanih propisima o vodama, itd.

Prema utvrđenom programu mjera vršit će se monitoring kvaliteta i kvantiteta voda. Nad vodama u općini Banovići utvrđuje se obaveza vršenja hidrološkog monitoringa kvaliteta voda, monitoringa ekološkog stanja površinskih voda i monitoringa podzemnih voda u skladu sa važećim zakonima o vodama. Također, u skladu sa zakonima i podzakonskim aktima utvrđuje se obaveza vršenja monitoringa kvaliteta otpadne vode.

Član 46.

Vodne resurse na području općine Banovići neophodno je štititi zbog osiguranja dovoljnih količina vode za piće, osiguranja vode za vodne i uz vodu vezane ekosisteme, za potrebe privrede i tehnološke potrebe, za sport, rekreaciju i za sve druge oblike korištenja.

Vodne resurse na području Općine potrebno je štititi posebno od nekontrolisanog ispuštanja otpadnih voda u vodna tijela, nekontrolisanog odlaganja krutog otpada i hemikalija na mjesta gdje to može ugroziti kvalitet voda, nekontrolisanog zahvatanja voda, nekontrolisane eksploatacije materijala iz vodotoka, bespravne izgradnje, uticaja postojećih građevina, uticaja površina sahranjivanja na vodozaštitnim i slivnim područjima, kao i od drugih aktivnosti koje mogu imati negativan uticaj na vode.

Član 47.

Posebnu pažnju u pogledu kvaliteta voda treba posvetiti izvorištima koja se koriste ili se planiraju koristiti za javno vodosnabdijevanje i njihovim zaštitnim zonama. Vodna tijela voda koje se koriste ili planiraju da se koriste za piće potrebno je štititi kontinuiranim uređenjem i održavanjem postojećih i planiranih izvorišta i donošenjem odluka kojim se određuju sanitarne zone zaštite i zaštitne mjere.

Izvorišta i objekti koja se koriste i planiraju za vodosnabdijevanje na području Općine su: Studešnica i Krabašnica.

Zone sanitarne zaštite izvorišta utvrđuje nadležni organ iz Općine koja koristi to izvorište u skladu sa podzakonskim aktom na nivou F BiH koji propisuje uslove za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitne mjere. Potrebno je pokrenuti proces donošenja odluka o proglašenju zaštitnih zona izvorišta za sva izvorišta na teritoriji općine Banovići za koja ova odluka nije donesena.

Za izvorišta za koja nije donesen akt nadležnog organa Općine iz prethodnog stave ove odluke, ovim Prostornim planom utvrđuju se uslovne privremene zone zaštite izvorišta u poluprečniku od 25 m oko izvorišta kao I zaštitna zona u skladu sa Pravilnikom o načinu utvrđivanja uslova za određivanje zona zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javno vodosnadbjevanje stanovništva ("Službene novine FBiH", broj 88/12).

Član 48.

Stanje vodnog tijela površinskih voda određuje se njegovim ekološkim i hemijskim stanjem, zavisno o tome koje je lošije, dok se stanje vodnih tijela podzemne vode određuje njihovim kvantitativnim i hemijskim stanjem, zavisno od toga koje je lošije.

Ciljani kvalitet vode pojedinačnog vodnog tijela se osigurava provođenjem programa mjera iz plana upravljanja vodnim područjem.

Sa ljudskom aktivnošću jako izmjenjena vodna tijela mogu se, pod zakonom o vodama propisanim uslovima, uspostaviti manje strogi ciljevi stanja voda, ako je postizanje dobrog stanja teško izvodivo ili nesrazmjerno skupo.

Član 49.

Zabranjeno je direktno ispuštanje (bez predtretmana) fekalnih i tehnoloških otpadnih voda u otvorene i zacijevljene vodotoke i podzemne vode. Ako dispozicija fekalnih otpadnih voda nije riješena centralno, pojedinačna domaćinstva moraju imati vodonepropusne septičke jame i obezbijediti njihovo propisno održavanje i pražnjenje. Pražnjenje se u skladu sa važećim zakonom o vodama treba obavljati najmanje jednom godišnje od strane specijalizovanog pravnog lica.

Član 50.

Obavezno je graditi uređaje za predtretman otpadnih voda za sva industrijska postrojenja čije otpadne vode iz procesa proizvodnje ne odgovaraju kvalitetu propisanom za ispuštanje u javnu kanalizacionu mrežu u skladu sa podzakonskim aktom koji tretira ovo pitanje.

Član 51.

Korištenje obala uz vodna tijela površinskih voda vrši se u skladu sa zakonskim propisima. Zahvati uz obale moraju se uskladiti sa dozvoljenim zahvatima na vodnom dobru i javnom vodnom dobru.

Uz vodotoke II kategorije koji su utvrđeni na području Općine vodnom dobru pripada priobalni pojas širine 5 metara od granice obale (izrazite geomorfološke promjene).

- Zaštitni pojas za vodotok rijeke utvrđena je u širini 20 m od vodnog dobra.
- Zaštitni pojas za ostale vodotoke utvrđena je u širini 5 m od vodnog dobra.
- Zaštitna zona oko jezera utvrđena je u širini 100 m od obalnog pojasa.

Prostor planirane vještačke hidroakumulacije smatra se zaštićenom zonom sa priobalnim pojasom širine minimalno 100 metara.

Zaštitni pojas mreže vodovoda i kanalizacije utvrđuje se:

- za primarne vodove 5 m obostrano od osovine voda.
- za distributivnu mrežu koja se polaže izvan trupa saobraćajnice 2,5 m obostrano od osovine voda.

Prije izvođenja zahvata u prostoru potrebno je izraditi geodetski elaborat i pribaviti rješenje o utvrđivanju granice vodnog dobra.

9. Komunalna higijena/prikupljanje, uklanjanje i deponovanje otpada

Član 52.

U cilju rješavanja komunalnog otpada, formirano je zajedničko preduzeće (Eko-Sep d.o.o. Živinice) za tri općine (općina Živinice, Kladanj i Banovići), sa vlasničkim udjelom od: 60% općina Živinice, 30% općina Banovići i 10% općina Kladanj. Zajednička lokacija Centra za upravljanje otpadom je definisana Prostornim planom općine Živinice, a ista graniči sa općinom Banovići. Trenutno, za izgradnju

pomenutog Centra, riješeni su imovinsko-pravni odnosi, ishodovana je Urbanistička saglasnost i odobrenje za građenje.

U cilju uspostavljanja integralnog sistema upravljanja otpadom na nivou općine, ovaj centar bi trebao uspostaviti sistem smanjenja nastanka otpada, selektivnog prikupljanja, reciklaže, tretmana i transfera otpada na Regionalnu sanitarnu deopninju za općine Banovići, Kladanj i Živinice.

Plan 53.

Na teritoriji Općine potrebno je provoditi kontinuirane kampanje kojim se obučava stanovništvo za aktivnosti na smanjenju nastajanja otpada, odvojenom prikupljanju, ponovnoj upotrebi, reciklaži i adekvatnom zbrinjavanju različitih vrsta otpada.

Član 54.

Prikupljanje komunalnih otpadaka vršiti u posudama koje se mehanizovano mogu prazniti, a koje su smještene u blizini mjesta nastanka otpada.

Osim ovih posuda, potrebno je na dovoljnom broju pogodnih lokacija obezbijediti i posude za prikupljanje sekundarnih sirovina (plastika, staklo, papir itd.), te spisak ovih lokacija učiniti dostupnim građanima.

Sahranjivanje

Član 55.

Sahranjivanje umrlih se vrši u skladu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima Tuzlanskog Kantona i to na komunalnom gradskom groblju Banovićii mreži konfesionalnih grobalja.

Na području Općine utvrđena su slijedeća groblja i mezarja:

TABELA 85: GROBLJA I MEZARJA

R.B.	NAZIV GROBLJA MEZARJA	MZ	Površina	Napomena
1.	Gradsko	Grad I,II i III	Nova lok. 33900m ² Stara lokacija 6950m ²	Bilo dva slučaja izmještanja
2.	Podgorje	MZ Podgorje	2.186 m ²	
3.	Šehidsko mezarje Brezici	MZ Grad III	721 m ²	-
4.	Dijaci	MZ Grivice	11.601 m ²	-
5.	Guvništa (Mrdići)	MZ Grivice	33583m ²	
6.	Mrdičko mezarje u Mrdićima	MZ Grivice	4.500m ²	-
7.	Mezarje Čifluk	MZ Grivice	14455m ²	

8.	Borik (Hasići)	MZ B.Selo	866m ²	
9.	Ramići	MZ B.Selo	541m ²	
10.	Privale Brezje	MZ B.Selo	3625m ²	
11.	Vršitja Privale Centar B.Selo	MZ B.Selo	8195m ²	U haremu postoji stećak Božićka Banovića koji je na listi nacionalnih spomenika a oko kojeg treba uspostaviti zaštitnu zonu
12.	Novo mezarje	MZ B.Selo	20.000m ²	Planirano
13.	Odžak Bakovići	MZ B.Selo	10.047m ²	
14.	Beširovići	Općina Živinice	?	
15.	Husanovići	MZ Omazići	1400m ²	
16.	Gutići	MZ Omazići	3436m ²	-
17.	Durakovići	MZ Omazići	4319m ²	
18.	Durakovići (Milkunići)	MZ Omazići	1363m ²	
19.	Treštenica	MZ Treštenica	3611m ²	-
20.	Doline Borovac	MZ Treštenica	972m ²	-
21.	„Mrgan“	MZ Brezovača	8.440m ²	-
22.	„Brezovača“ Brdo	MZ Brezovača	589m ²	
23.	Zabašča (Omerović Ćamil)	MZ Brezovača	180m ²	-
24.	„Njiva“ Smajlović Fatima	MZ Brezovača	763m ²	-
25.	Brezja Smajlović Mustafa	MZ Brezovača	1129m ²	-
26.	„Biljezi“	MZ Brezovača	1839m ²	-
27.	Jasikovac Groblje pravoslavno	MZ Brezovača	590m ²	-
28.	„Duge njive“ Kamberi	MZ Seona	4463m ²	
29.	Aljkovići	MZ Seona	1227m ²	-
30.	G.Harem	MZ Seona	1641m ²	-
31.	D.Harem	MZ Seona	2077m ²	-
32.	„Podljezak“	MZ Seona	6799m ²	
33.	Pribitkovići (Pašići)	MZ Pribitkovići	660m ²	-
34.	„Groblje-polje“	MZ Pribitkovići	1427m ²	-
35.	Milići	MZ Pribitkovići	2188m ²	
36.	Gornji Pribitkovići	MZ Pribitkovići	6323m ²	
37.	Delići - Jasik	MZ Tulovići	886m ²	-
38.	Brigići Deduška	MZ Tulovići	1627m ²	
39.	Jezerka Delići	MZ Tulovići	857m ²	
40.	Pod gradinonom	MZ Tulovići	3187m ²	
41.	Cerina ravan	MZ Tulovići	837m ²	-
42.	Jezerka Draganja	MZ Tulovići	3167m ²	-
43.	Nasubašići Briježak	MZ Repnik	650m ²	-
44.	Nasubašići novo mezarje	MZ Repnik	1422m ²	-
45.	„Kruška“ Mrljevići	MZ Repnik	7628m ²	
46.	Okruglica Mrljevići	MZ Repnik	748m ²	-
47.	Hamidovo Groblje	MZ Repnik	194m ²	-

	(Hrvati)			
48.	Kosica (Hrvati)	MZ Repnik	4021m ²	Neophodan prilazni put
49.	„Grebļe“ Hrvati	MZ Repnik	3065m ²	-
50.	„Potok“ Bečići	MZ Repnik	1770m ²	-
51.	„Brdo“ (Bečići) RMU Banovići	MZ Repnik	3114m ²	-
52.	Brijeg - groblje	MZ Bučik	1032m ²	
53.	Brdo - groblje	MZ Bučik	225m ²	-
54.	Lugavičko mezarje	MZ Bučik	2676m ²	-
55.	„Gradina“ pravoslavno	MZ Lozna	11410m ²	-
56.	„Srednja njiva“ (Crkvine) pravoslavno	MZ Lozna	5797m ²	3 pojedinačna izmještanja
57.	„Mezarje njiva“	MZ Lozna	635m ²	-
58.	Željova Jezero	MZ Željova	2315m ²	
59.	„G.Treštenica“ Pravoslavno	MZ Treštenica	2330m ²	Izvršeno deminiranje
60.	„Dolovi“ pravoslavno	MZ Treštenica	377m ²	
61.	Brezovača kod džamije	MZ Brezovača		
62.	Smilje Borovac	MZ Pribitkovići		

Izvor: Općinska služba

Gradske i stočne pijace

Član 56.

Pored trgovine na malo, snabdjevanje građana na području Općine Banovići vrši se u skladu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima Tuzlanskog Kantona, preko gradske pijace. Urađen je Glavni projekat “Centralne gradske pijace”, koja zauzima površinu od 1.355 m².

10. Mjere očuvanja kulturno – historijskog i prirodnog nasljeđa

Član 57.

Na području općine zabilježne su značajne kulturno – historijske građe nastala u različitim vremenskim periodima i razdobljima ljudskog djelovanja.

Na osnovu registra Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika, na dan 25.01.2016. godine, na području općine evidentiran i nacionalnim spomenikom je proglašen historijski spomenik Stećci u Banovići Selu. Na nacionalni spomenik se primjenjuju mjere zaštite, utvrđene Zakonom o provedbi odluka Komisije za zaštitu nacionalnih spomenika.

Na Listi peticija za proglašenje dobara nacionalnim spomenikom utvrđena su slijedeća dobra:

- Džamija Omazići
- Džamija Podgorje
- Džamija Repnik
- Džamija u Banovićima (Gradska)
- Džamija BanovićiSelo
- Džamija Brezovača
- Džamija Grivice
- Džamija Seona
- Džamija Treštenica
- Zavičajna zbirka Etno avlija Mačkovac.

Spomenicima lokalnog značaja na osnovu registra JU Zavoda za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona utvrđuju se slijedeća dobra:

- Gradina u naselju Tulovići
- Nekropola stećaka na lokalitetu Mramor
- Stećci u krugu barutnog magacina Rudnika mrkog uglja Banovići u Banovićima
- Nekropola stećaka na lokalitetu Kvrga
- Staro mezarje u Tulovićima
- Mezar paše Misirlije u naselju Draganja
- Staro mezarje u mahali Gutići
- Mezarje na lokalitetu Podlijeska
- Kuća Mustafe Junuzovića u naselju Banovići Selo
- Spomen – obilježje „Majka poginulih rudara“
- Spomen obilježja iz NOB-a u naselju Banovići Selo
- Spomenik rudarima u parku u Banovićima
- Spomen – obelisk na željezničkoj stanici
- Spomen ploča iz NOR-a
- Radnički dom u Banovićima
- Centralno šehidsko spomen obilježje
- Dova na Srnici kod naselja Treštenica
- Voz Ćiro kao industrijsko naslijeđe Banovića
- Mural Ismeta Mujezinovića Radnički dom Banovići
- Etno avlija Mačkovac

Za navedena dobra potrebno je odrediti režim zaštite i način korištenja, a sve u cilju očuvanja istih.

Dobra koja su evidentirana ili će biti evidentirana kao dobra kulturno–historijskog naslijeđa na području Općine Banovići uključiti u razvoj kulture i turizma.

Član 58.

U cilju očuvanja i unapređenja prirodnih vrijednosti, fenomenologije, raritetnosti i znamenitosti na području općine Banovići na osnovu registra JU Zavoda za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona utvrđena su slijedeća prirodna dobra:

- Zaštićeni pejzaž Konjuh
- Vodopad na lokalitetu Velika Zlača
- Kota Zidine
- Kota Zelembaj
- Izletište Velika Zlača
- Izletište Zobik
- Pećina Puzavac
- Jezero Breštica
- Izletište Mačkovac
- Stanište tetrijeba (*Tetrao urogalis*)
- Predio vrha Konjuh
- Rijeka Turija i njene pritoke

Zaštićeni pejzaž "Konjuh" je utvrđen Zakonom o proglašenju dijela područja planine Konjuh mZaštićenim pejzažom "Konjuh" i za isti je urađena obavezna planska dokumentacija.

Za prirodna dobra utvrđena Prostornim planom neophodno je izraditi odgovarajuću dokumentaciju i izvršiti valorizaciju prirodnih vrijednosti, te utvrditi odgovarajući stepen zaštite prirodnog naslijeđa u skladu sa međunarodnim kriterijumima i važećim zakonima FBiH.

11. Mjere unapređenja turizma

Član 59.

Prostornim planom predviđeni su prostori za razvoj sljedećih oblika turizma:

- ruralni turizam
- izletničko-rekreativni i vikend turizam
- lovni turizam
- industrijski turizam

Obzirom na stepen razvijenosti turističke ponude na području Općine Banovići, potrebno je:

- izgradnju novih kapaciteta usmjeriti u većem dijelu na izgradnju objekata turističke ponude saglasno ruralnom razvoju
- gradnju novih građevina treba prostorno i oblikovno uklapati u oblike tradicionalne gradnje lokalnog ambijenta
- maksimalno koristiti resurse etnološke, prirodne, graditeljske i kulturne baštine

12. Mjere sprečavanja nepovoljnih uticaja na okoliš

Član 60.

U cilju sprečavanja nepovoljnih uticaja utvrđuju se sljedeće mjere:

- uspostaviti odgovarajući monitoring, kao element upravljanja razvojem Općine Banovići
- uspostaviti sistem automatskog dostavljanja podataka koje se tiču monitoringa i praćenja stanja okoliša
- uspostaviti i pratiti indikatore održivog razvoja
- provoditi edukaciju stanovništva o okolišu, kroz uključivanje u realizaciju planova i projekata vezanih za okoliš
- primjenjivati stimulativne i destimulativne mjere, te poticaje kroz razne vidove aktivnosti i djelatnosti na način koji smanjuje trajne uticaje na okoliš.

Mjere za očuvanje kvaliteta zraka

Član 61.

U cilju očuvanja kvaliteta zraka utvrđuju se sljedeće mjere:

- Izraditi i usvojiti Odluku o mjerama za očuvanje kvaliteta zraka na području Općine
- Uspostaviti sistem stanica za monitoring
- Promovirati i stimulisati uvođenje i korištenje gasa kao goriva za motorna vozila, kao i drugih alternativnih goriva kao što je biodizel
- Uspostaviti efikasnu kontrolu tehničkog pregleda vozila i smanjenja emisije iz motornih vozila, kao i kontrolu kvalitete goriva
- Zabrana spaljivanja otpada, prvenstveno plastike i gume
- Uvođenje alternativnih načina toplifikacije objekata u cilju emisije štetnih gasova iz individualnih ložišta.

Mjere za očuvanje kvaliteta voda

Član 62.

U cilju očuvanja kvaliteta voda utvrđuju se sljedeće mjere:

- Smanjiti neracionalnu potrošnju pitke vode i tehnoloških gubitaka u distribuciji vode
- Intenzivirati dalji razvoj sistema za odvođenje otpadnih voda
- Zabrana gradnje u vodozaštitnim područjima,
- Ograničenja izgradnje i obavljanja djelatnosti na područjima gdje ispuštanje materija u vodotoke može imati uticaj na kvalitet voda
- Zabrana ispuštanja toksičnih tvari u vodotoke
- Povećanje kapaciteta recipijenta, kroz izgradnju potrebne infrastrukture.

Mjere za očuvanje kvaliteta tla

Član 63.

U cilju poboljšanja kvaliteta tla, uvode se sljedeće aktivnosti i mjere:

- očuvanje poljoprivrednog i šumskog zemljišta i njihovog pravilnog korištenja
- saniranje klizišta
- pošumljavanje zemljišta izloženog eroziji i klizištima
- preispitivanje korištenja zemljišta u poljoprivredne svrhe uz saobraćajnice sa jakom emisijom zagađujućih polutanata
- uvesti monitoring i kontrolu kvaliteta tla
- načiniti akcioni plan kojim će se izvršiti detaljno terensko snimanje svih nelegalnih i divljih deponija i način njihovog saniranja.

13. Mjere zaštite lica sa smanjenim tjelesnim sposobnostima

Član 64.

Prilikom izrade detaljnih planskih dokumenata prostornog uređenja kao i u postupku odobrenja za građenje, nadležne službe su dužne obezbjediti da se primjene urbanističko-tehnički uslovi i prostorni standardi za otklanjanje i sprečavanje stvaranja arhitektonsko-urbanističkih barijera za kretanje invalidnih lica koja koriste tehnička i ortopedska pomagala u skladu sa važećom zakonskom i podzakonskom regulativom.

IV – Uslovi za izgradnju i korištenje prostora

Član 65.

Izgradnja naselja, građevina i drugih zahvata u prostoru, na području Općine, mogu se odobriti samo na urbanim područjima i na građevinskom zemljištu izvan urbanih područja, utvrđenim Prostornim planom.

Član 66.

Iznimno od odredbi prethodnog člana, van granica urbanog područja, odnosno građevinskog zemljišta može se, ako je Prostornim planom predviđeno, odobriti građenje koje, obzirom na svoje osobnosti, zauzima područja izvan urbanih područja:

- objekti infrastrukture (saobraćajna, energetska, vodoprivredna, telekomunikacijska)
- zdravstvene, sportske i rekreacione građevine
- građevine za potrebe odbrane i oružanih snaga
- stambeni i privredni objekti za potrebe poljoprivrede ili seoskog turizma

- istraživanje i iskorištavanje prostora prirodnih dobara (šume, vode, poljoprivredno zemljište i dr)
- komunalne građevine (deponije groblja, spomen obilježja i sl).

Član 67.

Izgradnja objekata i drugi zahvati u prostoru iz prethodnog člana ne mogu se odobriti na zemljištima koja su Prostornim planom, odredbama ove Odluke i drugim propisima, utvrđena kao zaštićena područja, pojasevi i zone.

Član 68.

Građenje se odobrava u skladu sa Prostornim planom, odredbama ove Odluke, posebnim zakonom i propisima donesenima na temelju tih zona i urbanističkom saglasnošću, kako je to utvrđeno Zakonom o prostornom uređenju Tuzlanskog kantona.

Član 69.

Urbanističko – tehnički i drugi uslovi za izdavanje urbanističke saglasnosti na područjima koja imaju karakteristike sa stanovišta stabilnosti terena:

- Na stabilnim terenima koji imaju najpovoljnije uslove za građenje mogu se graditi sve vrste građevina i drugi zahvati u prostoru bez ograničenja.
- Na uslovno stabilnim terenima prije izvođenja građevinskih radova, obavezno se sprovode detaljna ispitivanja fizičko-mehaničkih svojstava tla radi uređivanja uslova temeljenja, izgradnje građevina i izvođenja drugih zahvata u prostoru, te preduzimanja sanacionih mjera na registrovanim pojavama klizanja ili tonjenja terena.
- Na nestabilnim terenima koji su nepovoljni za građenje i izvođenje drugih zahvata, moraju se izvršiti detaljna inženjersko-geološka i geotehnička istraživanja, te u skladu s time izvršiti sanaciju klizišta i ocijeniti mogućnost eventualne izgradnje.

Član 70.

Za prostorne cjeline sa utvrđenim režimom građenja I i II stepena, urbanističko-tehnički uslovi za izgradnju utvrđuju se Odlukom o provođenju urbanističkog plana, odnosno, detaljnog plana.

Kao prelazno rješenje, do donošenja detaljne planske dokumentacije za prostorne cjeline sa utvrđenim režimom građenja I i II stepena, mogućnost izgradnje i urbanističko-tehničke uslove daje nadležna općinska služba u skladu sa važećom zakonskom regulativom, Prostornim planom i ovom Odlukom.

Kod izrade planske dokumentacije navedene u stavu 1. ovog člana, te kod propisivanja urbanističko-tehničkih uslova prema stavu 1. i 2. istog člana, a radi obezbjeđenja neophodnih uslova osunčanja i provjetravanja objekata, moraju se obezbijediti minimalna rastojanja između objekata, u zavisnosti

od namjene i visine objekta, odnosno, poštovati urbanističko-tehnički pokazatelji za različite tipove objekata, a kako slijedi:

Stambeni i stambeno-poslovni objekti:

- Minimalno rastojanje građevinske linije od bočnih granica parcele je min 3,0 m za stambene i stambeno-poslovne objekte.
- Koeficijent izgrađenosti parcela namijenjenih izgradnji individualnih stambenih objekata je 1.0, koeficijent izgrađenosti parcela namijenjenih izgradnji individualnih stambeno – poslovnih objekata je 1.5.
- Maksimalna spratnost individualnih stambenih i stambeno – poslovnih objekata je P+2+Ptk.
- Kolektivni stambeni i kolektivni stambeno-poslovni objekti mogu imati maksimalni koeficijent izgrađenosti 2.0.
- Rastojanje objekata kolektivnog stanovanja i kolektivnih stambeno-poslovnih objekata od drugih objekata mora biti takva da omogućava neometano funkcionisanje objekta u smislu protupožarne zaštite, insolacije i provjetravanja.
- Maksimalna spratnost kolektivnih stambenih objekata je P+6 u urbanom području Banovića, dok za druga urbana područja maksimalna spratnost kolektivnih stambenih objekata je P+4.

Poslovni objekti

- Poslovni objekti mogu imati maksimalni koeficijent izgrađenosti 2.0.
- Maksimalna spratnost poslovnih objekata će se definisati na osnovu urbanističko-tehničkih uslova u zavisnosti od specifičnosti lokacije.

Javni objekti:

- maksimalni koeficijent izgrađenosti parcele za javne objekte iznosi 3.0, uz uslov da se uz objekt obezbijedi zemljište za redovnu upotrebu objekta.
- Maksimalna spratnost javnih objekata je P + 2.

Na građevinskom zemljištu unutar ostalih urbanih područja općine Banovići i na građevinskom zemljištu izvan urbanih područja, IV režim izgradnje, za koje nije predviđena obaveza izrade detaljnog planskog dokumenta, odnosno na kojem se uslovi za odobravanje građenja utvrđuju na osnovu Prostornog plana i Zakona, propisuju se sljedeći urbanističko-tehnički uslovi:

- U zonama definisanim kao zone građevinsko zemljište pretežne namjene stanovanje dozvoljena je izgradnja individualnih stambenih i stambeno-poslovnih objekata, čija namjena nema štetnih utjecaja na okolinu.
- Objekti u zonama individualnog stanovanja mogu biti građeni kao slobodnostojeći, dvojni ili objekti koji formiraju ulične nizove.

- Dvorišta individualnih stambenih i stambeno-poslovnih objekata, koja su orijentisana prema pristupnoj saobraćajnici, moraju se završno obraditi kao uređena zelena površina, sa uređenim pješačkim i kolskim pristupom.
- Izgradnja pomoćnih i gospodarskih objekata nije dozvoljena u prednjem dijelu dvorišta, izuzetno je dozvoljena izgradnja garaža, ako to prostorne mogućnosti dozvoljavaju.
- Spratnost individualnih stambenih i stambeno-poslovnih objekata u zonama individualnog stanovanja utvrdit će se prema uslovima mikrolokacije, u postupku izdavanja Rješenja o urbanističkoj saglasnosti, s tim da ne može biti veća od P+2+Ptk.
- Eventualna izgradnja objekata kolektivnog stanovanja ne može imati spratnost veću od P+4.

Član 71.

Građevinska parcela za izgradnju individualnih stambenih objekata u urbanom području ne može biti veća od $P = 500 \text{ m}^2$. Minimalna površina građevinske parcele u zonama individualnog stanovanja unutar urbanog područja Banovići je $P = 250 \text{ m}^2$.

Izuzetak iz prethodnog stava čine građevine u urbanom području Banovića, sa utvrđenim režimom građenja I stepena, gdje je predviđeno formiranje uličnih nizova i blokova sa objektima bez okućnica ili je veličina parcele definisana detaljnim planom.

Na ovim parcelama nije dozvoljeno postavljanje ograda prema unutrašnjem dvorištu koje predstavlja javnu površinu.

Građevinska parcela za izgradnju individualnog stambenog objekta u zonama individualnog stanovanja sa utvrđenim režimom građenja III i IV stepena ne može biti manja od $P = 250 \text{ m}^2$, niti veća od $P = 1.500 \text{ m}^2$.

Član 72.

Izgradnja na građevinskom zemljištu može se odobriti samo na zemljištu podijeljenom na građevinske parcele, tako da svaki objekat ili grupa funkcionalno vezanih objekata, bez obzira na svoju namjenu, dobije svoju građevinsku parcelu.

Veličina građevinske parcele utvrđuje se u urbanističkoj saglasnosti, u skladu sa odredbama ove Odluke, regulacionim planovima i planovima parcelacije.

Okućnice individualno stambenih objekata u posebno iskazanim potrebama graditelja može biti veća od građevinske parcele, s tima da se na tim površinama mogu graditi gospodarske i pomoćne građevine ili formirati bašte, voćnjaci i slično.

Građevinske parcele postojećih objekata koje imaju površinu veću od maksimalno dozvoljene iz predhodnog stava, mora da bude podijeljena u više parcela, odnosno dijelovi više takvih parcela mogu da formiraju novu parcelu. Ukoliko postoji opasnost da dijeljenjem parcela dođe do formiranja

premali parceli, izuzetno se može odobriti da građevinska parcela postojećeg objekta ostane veća od maksimalno dozvoljene.

Izuzetno se može odobriti da postojeća građevinska parcela postojećeg objekta, u slučaju zamjenske izgradnje zadrži istu veličinu iako je ista manja od minimalno dozvoljene veličine.

Veličina građevinskih parcela za izgradnju zgrada za kolektivno stanovanje, poslovnih i privrednih zgrada kao i zgrada za potrebe društvene infrastrukture određuje se u minimalnoj površini koja mora udovoljiti urbanističko-tehničkom uslovima i pravilima struke za tu vrstu zgrade.

Član 73.

Građevine se lociraju tako da od njihovih vanjskih zidova leže plohe rastojanja na kojima nisu izgrađene građevine. Ploha rastojanja mjeri se okomito na vanjske zidove građevine (dubina) i paralelno sa zidom (širina).

Dubina plohe rastojanja zavisna je od visine građevine, ali ne može biti manja od polovine visine građevine.

Visina zidova građevine mjeri se od prirodnog terena do gornje ivice stropa zadnjeg sprata.

Odstojanje između najisturenijih dijelova objekta, ne računajući krovnu strehu, ne može biti manja od:

- Između prizemnih objekata – 4,0 m,
- Između spratnih objekata (P + 1) – 6,0 m,
- Između spratnih objekata (P + 2) – 8,0 m.

Ukoliko na bočnim fasadama već izgrađenih objekata ne postoje otvori na stambenim prostorijama, nego samo na pomoćnim (ulaz, hodnik, stepenište, ostava, kupatilo), ova odstojanja mogu biti i manja, ali ne manja od 3,0 m i ne manja od 1,0 m od granice susjedne parcele, pod uslovom da objekat koji se gradi također ne može imati otvore stambenih prostorija na toj strani.

Ako na susjednoj parceli nema izgrađenih objekata, odstojanje od iste mora biti minimalno 3,0 m, ako će objekat imati otvore na stambenim prostorijama s te strane, odnosno, minimalno 1,0 m, ako neće imati otvore na stambenim prostorijama.

Rastojanje novih objekata od prizemnih pomoćnih objekata (garaže, šupe, drvarnice i sl.) može biti i manje, ako su zadovoljeni drugi uslovi iz ove Odluke, ali ne manje od 3,0 m.

U plohama rastojanja dozvoljava se izgradnja potpornih zidova, vanjskih stepenica, koje su cijelom površinom oslonjene na tlo, odnosno, koje služe za prilaz objektu i ulaz u prizemlje objekta, podzemnih objekata, terase, parkirališta i slično.

Rastojanja između dva objekta mogu biti i manja, uz pismenu saglasnost investitora i susjeda, ovjerenu i dostavljenu nadležnom organu za poslove urbanizma, zajedno sa zahtjevom za izdavanje urbanističke saglasnosti.

Na neizgrađenom građevinskom zemljištu udaljenost od međe može biti i manja od propisane u ovoj Odluci, ali uz pismenu saglasnost posjednika susjedne parcele, ovjerenu i dostavljenu nadležnom organu za poslove urbanizma, zajedno sa zahtjevom za izdavanje urbanističke saglasnosti.

Na područjima režima gradnje I stepena, kao i na preostalim područjima, a u ovisnosti od značaja lokaliteta i objekta, građenje objekta, kao i završni radovi na izvedbi fasade na objektima, moraju se okončati najdalje u roku od 6 godina od početka izgradnje.

Član 74.

Upotreba tipskih projekata za izgradnju građevina i izvođenje drugih radova može se dozvoliti ako su ti projekti dopunjeni i prilagođeni terenu na kojem se gradi građevina, odnosno izvode radovi.

Član 75.

Stambene, poslovne i privredne građevine mogu se graditi samo ukoliko je za iste moguće obezbijediti kolski ili pješački pristup.

Ukoliko terenski uslovi onemogućavaju kolski pristup, građevine mogu imati samo pješački pristup, ali ne duži od 50 metara i ne uže od 3 metra.

Član 76.

U okviru građevinske parcele koje imaju kolski pristup, za individualno stambene objekte mora se obezbijediti minimalno jedno parking mjesto za putničko motorno vozilo.

Za objekte kolektivnog stanovanja u okviru građevinske parcele mora se obezbijediti za svaki stan po jedno parking mjesto za putničko motorno vozilo ili 12 mjesta/1000 m² bruto izgrađene površine.

Za objekte u kojima se nalaze poslovni prostori, za svaki pojedinačni poslovni prostor bez obzira na njegovu veličinu mora se minimalno obezbijediti, u okviru građevinske parcele, po jedno parking mjesto za putničko motorno vozilo.

Površine za saobraćaj u mirovanju određuju se normativom koji se koristi za dimenzioniranje broja parkirališnih mjesta obzirom na namjenu i kapacitet prostora, a za 1000m² izgrađene bruto površine.

U skladu s tim potrebno je osigurati parkirališna ili garažna mjesta minimalno kako slijedi:

- proizvodnja: 6 mjesta/1000 m² bruto izgrađene površine
- poslovanje: 10 mjesta/1000 m² bruto izgrađene površine

- trgovine: 40 mjesta/1000 m² bruto izgrađene površine
- restorani: 40 mjesta/1000 m² bruto izgrađene površine
- objekti kulture: 80 mjesta/1000 m² bruto izgrađene površine.

Član 77.

Unutar građevinskih zemljišta utvrđenih Prostornim planom može se izdati urbanistička saglasnost za izgradnju kuće za odmor (vikend kuća) na osnovu ove Odluke.

Urbanističko-tehnički uslovi za izgradnju kuće za odmor:

- da se kuća gradi od tvrdog materijala (opeka, kamen, blok, opekarski blok, drvena oblovina, prefabrikovani elementi, itd).
- da bruto građevinska površina kuće za odmor ne prelazi 80 m².
- spratnost objekta za odmor ne može biti veća od P+1.
- da se objekat svojim arhitektonskim izrazom bude usaglašen sa prirodnom okolinom.
- da prikupljanje i dispozicija otpadnih voda u skladu sa važećim zakona o vodama.

Član 78.

Izgradnja gospodarskih građevina u sklopu domaćinstava, može se vršiti na građevinskim zemljištima namjenjenim za individualnu stambenu izgradnju, izuzev na građevinskom zemljištu urbanog područja Banovići.

Pod građevinama iz stava 1. ovog člana podrazumjevaju se: građevine za smještaj stoke i živine, građevine za smještaj stočne hrane, smještaj poljoprivrednih proizvoda, alata i mašina.

Izvan utvrđenog građevinskog zemljišta može se izdati urbanistička saglasnost za izgradnju gospodarskih građevina za držanje, odnosno smještaj stoke, živine i stočne hrane.

Za građevine iz stava 3. ovog člana urbanistička saglasnost se ne može izdati na zemljištima koja su utvrđena kao zaštitne zone.

Član 79.

Gospodarske građevine ne mogu se graditi uz stambene zgrade na rastojanju manjem od 15 metara, kao ni između stambenih zgrada i puteva.

Rastojanje između stambenih i gospodarskih građevina može biti manje od 15 metara ako su time obezbjeđeni higijensko-tehnički uslovi koji su propisani za tu vrstu građevine i ako je obezbjeđena zaštita sredine od takvih građevina, s tim da udaljenost od stambene zgrade susjeda mora biti minimalno 15 metara.

Član 80.

Septičke jame i gospodarske građevine koje mogu biti izvor zagađenja sredine ne mogu se graditi na rastojanju manjem od 20 metara od lokalnih objekata za snabdjevanje vodom za piće.

Lokalne građevine za snabdjevanje vodom za piće (bunari, pumpe i sl.) ne mogu se graditi na rastojanju manjem od 20 metara od gospodarskih građevina.

Đubrišta i septičke jame moraju se graditi kao vodonepropusne građevine.

Đubrišta i septičke jame moraju biti pokrivene i obezbjeđene od pristupa ljudi i životinja.

V – Mjere provedbe plana

Član 81.

Prostorni plan pokriva cijelu teritoriju Općine sa globalnim pokazateljima i opredjeljenjima. Da bi se moglo operativno djelovati na cijeloj teritoriji potrebno je u kontinuitetu nastaviti aktivnosti kojima će se ostvariti mogućnosti rada svih državnih organa svih nivoa nadležnosti da konkretno ostvare zacrtane ciljeve i opredjeljenja. Da bi se ovo moglo sprovesti Prostornim planom je utvrđeno slijedeće:

- Obezbijediti izradu planskih dokumenata propisanih ovim Planom u roku od dvije godine od donošenja Prostornog plana.
- Obezbijediti izradu detaljnih planskih dokumenata u skladu sa članom 9. ove Odluke.
- Do donošenja utvrđenih detaljnih planskih dokumenata, preciziranih članom 9. ove Odluke, odobrenja za građenje i zahvate u prostoru donose se na osnovu Prostornog plana, Odluke o provođenju Prostornog plana kao i zakonske regulative.

Realizaciju mjera provedbe Prostornog plana će voditi Nosilac pripreme plana.

Član 82.

Prostorni plan je javni dokument i kao takav je dostupan svim zainteresovanim. Isto se koristi i provodi kroz nadležne organe Općine. U kompletnom sadržaju stavlja se na raspolaganje nadležnim općinskim organima.

Član 83.

U skladu sa prostornim uređenjem utvrđenim ovim Prostornim planom izvršit će se usklađivanje općinskih propisa iz oblasti prostornog uređenja.

Član 84.

Ova odluka stupa na snagu osam dana od objavljivanja u Službenom glasniku Općine Banovići

ANALITIČKO - DOKUMENTACIONA OSNOVA**Pregled analitičko – dokumentacionih podloga****ZAKONI**

- Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije Bosne i Hercegovine („Sl. novine F BiH“, br. 2/06, 72/07, 32/08, 4/10, 13/10 i 45/10)
- Zakon o prostornom uređenju i građenju („Sl. novine TK“, br. 6/11, /15, 2/16, 4/17, 6/11, 04/13, 15/13 i 84/10.4/13, 15/13, 3/15 i 2/16)
- Zakon o cestama Federacije Bosne i Hercegovine („Sl. novine F BiH“, br. 12/10,16/10 i 66/13)
- Zakon o poljoprivrednom zemljištu („Sl. novine F BiH“, br. 52/09)
- Zakon o promjeni namjene poljoprivrednog zemljišta („Sl. novine TK“, br. 10/10)
- Zakon o vodama („Sl. novine F BiH“, br. 70/06)
- Zakon o vodama („Sl. novine TK“, br. 11/08)
- Zakon o zaštiti okoliša („Sl. novine F BiH“, br. 33/03 i 38/09)
- Zakon o zaštiti zraka („Sl. novine F BiH“, br. 33/03 i 4/10)
- Zakon o zaštiti prirode („Sl. novine F BiH“, br. 33/03)
- Zakon o upravljanju otpadom, („Sl. novine F BiH“, br. 33/03 i 72/09)
- Zakon o šumama („Sl. novine TK“, br. 9/12, 17/13, 2/15 i 6/15)
- Zakon o rudarstvu („Sl. novine F BiH“, br. 26/10)
- Zakon o provedbi odluka Komisije za zaštitu nacionalnih spomenika uspostavljene prema aneksu 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini („Sl. novine F BiH“, br. 2/02, 8/02, 27/02 i 6/04)
- Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, („Sl. novine F BiH“, br. 39/03, 22/06 i 43/10)

UREDBE I PRAVILNICI

- Uredba o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata („Sl. novine F BiH“, br. 63/04, 50/07, 83/10 i 84/10.)
- Uredba o sadržaju i nosiocima jedinstvenog informacionog sistema, metodologiji prikupljanja i obradi podataka, te jedinstvenim obrascima na kojima se vode evidencije („Sl. novine F BiH“, br. 33/07.)
- Pravilnik o graničnim vrijednostima kvaliteta zraka („Sl. novine F BiH“, br. 12/05.)
- Pravilnik o tehničkim normativima za izgradnju nadzemnih elektroenergetskih vodova nazivnog napona od 1 kV do 400 kV. Službeni list SFRJ, br. 65/88 , Službeni list RBiH, br. 2/92 i 13/94.
- Pravilnika o zaštiti na radu pri korištenju električne struje. Službeni list SRBiH, broj 34/88, Službeni list RBiH, broj 2/92.

STRATEGIJE I STUDIJE

- Institut za hidrotehniku Građevinskog fakulteta u Sarajevu, IPSA Institut Sarajevo (2008.) Studija ranjivosti prostora FBiH.
- Federalno ministarstvo energetike, rudarstva i industrije (2009.) Strateški plan i program razvoja energetskog sektora Federacije BiH.
- NOSBiH - Nezavisni operator sistema u BiH (2014.) Indikativni plan razvoja proizvodnje EP 2016. – 2025.
- NOSBiH - Nezavisni operator sistema u BiH (2015.) Indikativnim plan razvoja proizvodnje 2017. – 2026.
- Operator OIEiEK (februara 2017.) Registar projekata Operatora OIEiEK .
- Elektroprenos BiH – Dugoročni plan razvoja prenosne mreže 2016.-2025.
- Elektroprivreda BiH- Projekcija razvoja istributivnih mreža JP Elektroprivreda BiH D.D. Sarajevo period 2015.-2025. godina
- Elektroprivreda BiH 2013. – Analiza razvoja srednjenaponskih distributivnih mreža u JP Elektroprivreda BiH D.D. Sarajevo sa aspekta prelaska na 20 kV naponski nivo – (Elaborat)
- Federalnom ministarstvu prometa i komunikacija (2009.) Strategije i akcionog plana razvoja mreže autocesta i brzih cesta na području Federacije Bosne i Hercegovine.
- JP Ceste Federacije BiH (2014.) Studije kategorizacije cesta FBiH.
- Bosna-S Oil Services Company Sarajevo i Rudarsko-geološko-građevinski fakultet Univerziteta u Tuzli (2008.) Studija ranjivosti prostora Tuzlanskog kantona.
- Ekonomski institut, Sarajevo (2009). Strategija razvoja Tuzlanskog kantona za period 2008.-2013. godine.
- Strategija razvoja poljoprivrede Tuzlanskog kantona za period 2009.-2013. godine.
- Institut društvenih djelatnosti Univerziteta u Zenici (2011.) Studija razvoja turizma Općine Banovići.
- Rudarski institut d.d. Tuzla (2010.): Elaborat o geomehaničkim ispitivanjima lokacije TE Banovići kao podloga za Idejni projekat termoelektrane.
- Rudarski institut d.d. Tuzla (2015.): Studija o procjeni uticaja na okoliš - izgradnja TE Banovići.
- Federalno ministarstvo okoliša i turizma: Reliktno-refugijalni pejzaži u Bosni i Hercegovini.
- Federalni hidrometeorološki zavod. Meteorološki godišnjak (za godine 2007.-2014.)
- Federalno Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva FBiH (2012.) Strategija gospodarenja poljoprivrednim zemljištem FBiH.
- Federalni zavod za programiranje razvoja. Makroekonomski pokazatelji po kantonima u 2012.-2014. godini.
- Federalni zavod za programiranje razvoja (2013.-2015.) Makroekonomski pokazatelji po kantonima za 2012.-2014.
- Federalni zavod za programiranje razvoja. Socioekonomski pokazatelji po općinama u Federaciji Bosni i Hercegovini u 2008.-2014. godini.
- Federalni zavod za statistiku. Tuzlanski kanton u brojakam za godine 2012.-2014.

- NVO Unija za održivi povratak i integracije u BiH. Pregled povratnika u Bosni i Hercegovini do 2010. godine.
- Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona (2014.) Plan upravljanja otpadom Tuzlanskog kantona 2015.-2020.
- Općina Banovići (2007.) Strategija razvoja općine Banovići 2007-2012.
- Kantonalna privredna komora Tuzla. Tuzlanski kanton Vaš poslovni partner.
- Vlada Tuzlanskog kantona (2014). Vodič za investitore Tuzlanskog kantona.
- Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona (2010.) Zbornik radova sa naučnog skupa: Kulturno-historijsko i prirodno naslijeđe općine Banovići.
- Kantonalna uprava civilne zaštite TK (2013.) Procjena ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća područja Tuzlanskog kantona.
- Koordinacioni tim za zaštitu akumulacije Modrac (2012.) Strategija zaštite akumulacije Modrac.
- Hasanspahić, Spahić, Bećirović, Salihović (2013.) Analiza razvoja srednjenaponskih distributivnih mreža u JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo sa aspekta prelaska na 20 kV naponski nivo.
- Elektroprijenos BiH (2013). Dugoročni plan razvoja prenosne mreže 2014. -2023.
- ESSBiH(2008). Studije energetskeg sektora u BiH.
- Općina Banovići, Procjena ugroženosti područja općine Banovići od prirodnih drugih nesreća, april 2011 godine
- Studija upotrebne vrijednosti zemljišta za područje općine Banovići, Sarajevo, oktobar 2016 godine
- Idejni projekat rezervnog snabdijevanja vodom iz akumulacije Breštica i ostalih vodotoka za potrebe TE Banovići, Sento, d.o.o. Sarajevo, decembar 2015. g.
- Općina Banovići, Strategija razvoja općine Banovići 2017.-2027. (nacrt)
- Šumsko gospodarska osnova za Š.G "Sprečko" Živinice sa rokom važenja od 01.01.2013. do 31.12.2022. godine.

PROSTORNO - PLANSKA DOKUMENTACIJA

- Prostorni plan SR BiH 1981. - 2000. (1980.)
- Prostorni plan Federacije BiH 2008. - 2028.(Prijedlog)
- Prostorni plan područja posebnog obilježja od značaja za Federaciju BiH autoceste u Koridoru Vc.
- Prostorni plan područja Tuzlanskog kantona za period 2005 – 2025.godine („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj: 9/06),
- Prostorni plan područja posebnih obilježja Zaštićeni pejzaž "Konjuh" za period 2010-2030. godina („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj: 13/13),
- Institut za arhitekturu, urbanizam i prostorno planiranje Sarajevo (2003). Urbanistički plan grada Banovići 2003.-2020.

- Prostorni plan opštine Banovići (1990.)
- IPSA Institut Sarajevo (2014). RP „Termoelektrana - cementara“ Banovići 2012.-2022.
- Regulacioni plan „Termoelektrana-Cementara“ Banovići.
- Regulacioni plan individualnog stambenog naselja „Pranići“ u Banovićima.
- Regulacioni plan „Zona B“, Prva faza, Banovići.
- Izjene i dopune Regulacionog plana „Zona B“, Prva faza Banovići.
- Urbanistički projekat „Za dogradnju stambenih i izgradnju pomoćnih objekata u ul. Radnička, naselje Radina, Banovići“.
- Urbanistički projekat „Zamjena i rekonstrukcija postojećih stambenih zgrada u ul. Jezero-V sektor u Banovićima“.
- Urbanistički projekat „Trg žrtava Srebrenice“.
- Urbanistički projekat „Radinski potok“ Banovići.

GRAFIČKE PODLOGE

- Digitalne topografske karte općine Banovići u razmjeri 1 : 25 000,
- Digitalni Orto-foto snimak Federacije BiH - za područje općine Banovići u razmjeri 1:5 000 sa multifunkcionalnom bazom podataka. Projekat je urađen na osnovu avionskih i satelitskih snimaka iz 2008. godine,
- Katastarske podloge planova u razmjeri 1:2.500